

N. IORGA

Profesor la Universitatea din București

SCRISORI ȘI INSCRIPTII ARDELENE ȘI MARAMUREȘENE

I.

SCRISORI DIN ARCHIVA GRECILOR SIBIULUI,
DIN ARCHIVA PROTOPOPIEI NEUNITE A FĂGĂRAȘULUI
ȘI DIN ALTE LOCURI

(FORMÎND VOLUMUL XII DIN „STUDIÎ ȘI DOCUMENTE CU PRIVIRE LA ISTORIA ROMÎNILOR“.)

BUCUREȘTI

Atelierele grafice SOCEG & Comp., Societate anonimă

59, STRADA BERZEI, 59

1906.

I.

DESPRE COMPANIA GRECILOR SIBIULUI.

I.

Din cele mai vechi timpuri negustori răsăriteni au pătruns până în văile Ardealului. Săpăturile întâmplătoare scot la iveală monede ale orașelor grecești ale anticității, ale Împărăției bizantine, care arată locuri îndepărtate. După venirea Turcilor pentru a lua în stăpânire Balcanii și Mările Levantului, acest schimb nu s'a oprit, căci ar fi o foarte mare greșeală să se creadă că Sultanii osmanlii ar fi adus cu dinșii o desăvârșită barbarie, că ei ar fi osîndit la moarte, din neînțelegere, fanatism și sălbătăcie, o întreagă civilizație înfloritoare. Din potrivă, încă din al XV-lea veac, până și negustori musulmani veniau în Ungaria, cu toate luptele neconținute dintre Unguri și Turci. Arhiva Bibliotecii Academiei din Pesta păstrează astfel o poruncă a lui Matiaș Corvinul către ofițerii și căpitaniii cetății sale Belgradul sîrbesc, ca să îngăduie negustorului Rostan sau Rustem («Ruztham») a aduce din țara lui, «regnum Turcie», și a duce acolo mărfuri de tot felul, «oi și altele» («pecora videlicet et alia») (11 Maiu 1478)¹.

Îndată ce Grecii se ridicară din ruina și toropeala în care-i aruncase căderea Împărăției lor, ei luară firește asupra și întreg acest negoț pe care-l puteau face mai bine decât oricari alții. Pe la începutul veacului al XVI-lea e adevărat că cele mai multe mărfuri de «spîțerie», de mătăasă, de bumbac se aduceau de Sașii inșiși sau erau cărate la trecători de Armeni din Moldova, de Romîni din tîrgurile

¹ Cutia X

și târgușoarele celuiălt principat¹. Dar peste vre-o jumătate de veac Grecii începură să prindă rădăcină în Țara-Românească, și li fu astfel mai ușor să mijlocească negoțul dintre ai lor de acasă și Ardeal. Această sarcină și-o puteau lua cu atât mai mult, cu cât puterea de inițiativă, vioiciunea și hărnicia Sașilor erau într'o vădită și răpede scădere.

O greutate o formă însă privilegiul Brașovului și Sibiiului de a nu se putea duce aiurea mărfurile străine ce sosiau în aceste orașe; ele trebuiau vândute orășenilor, cu prețurile pe care aceștia găsiu cu cale să le dea. Întîlnim odată, la 1571, pe un Italian din Răsărit, Marco Giliatti, care, voind să treacă la Bălgrad, e oprit de Brașoveni, cu piperul și mirodeniile din carăle sale, și silit să facă întâiu vînzarea acolo, în cetatea lor².

Giliatti acesta avea rude în Bălgrad, și ele-i căpătaseră de la principele ardelean Ștefan Báthory dreptul de a-și putea duce marfa în oricare locuri ale țerii. Era deci încă înainte de 1600 obiceiul ca Răsăriteni, Levantini sau Greci, ba chiar Romîni din Țara-Românească, oameni cu avere, cu legături și rost de negustori, să se așeze prin orașele ardeleni, pentru cîștig, și obiceiul ca ei să ceară privilegii speciale de la cîrmuitorii țerii.

¹ *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt*, I, Brașov, 1886, p. 1 și urm.

² «1571, adì 23 de settembre, in Brassovia. Si dichiara per la presente come, con lo nome di Dio essendo venuto qui in Brassovia io Marchus Giliatti con una summa di pevere et spiciaria, dove non potendolla vendere qui, dapoy in Alba-Iulia l'j mia parentj hebbero gratia dallo mag-co et ill-mo signor Stephano Woievodae ut posso portare la deta mia merze de qui dove voglio. Hora, havendome detto il signor iudice, con altri signori de questa città di Brasovia, che hano li loro privilege che non si pol portar, che non si pono portar le marchanzie in altro logo, sed venderla qui, però io Marchus son contento di venderla qui, per non ronpere l'j lor privilegij. Con questa condizione, se per caso non potterò vender le altre spiciarie de qui, che le posso portare dove voglio, overo in Chrachovia et in Polonia, per la via qual a me piacerà. Et questo schriss'io alli sopra detti signori, per la loro cauttella. Dio di mal guardi. Ego Marchus Giliattj.

(Arch. Brașovului, col. Schnell, II, n^o 185.)

Se putea prevedea deci vremea cînd acești străini, supuși turci de limbă deosebite și, cu toată această deosebire de limbă, «negustori greci», se vor înțelege între sine și vor ceré un privilegiu general, care să-i organizeze în Companie de negoț, menită să întretie legăturile cu Răsăritul turcesc. Cineva-ni spunea despre un asemenea privilegiu dat încă în veacul al XVI-lea și publicat într'o revistă ungurească de la începutul veacului al XIX-lea pe care n'o am la îndămină. Siguranța deplină o pot avea deci numai în cea ce privește privilegiul pe care l-a dat Grecilor un principe ardelean în bune legături cu Turcii, suzeranii săi, Gheorghe Rákóczy cel d'intăiū.

II.

În archiva Companiei Grecilor din Sibiiū, una din ramurile cele mai însemnate ale marii Companii grecești ardelenе, se aflaū două cărți, care ni s'aū păstrat până astăzi. Una, din 1652, se chiamă Βήβλιον ήπομνηματοισμοū μνημονέβοντα έν τō έμō κριτηρήō πραχθέντα, όνομαζόμενον κόνδικας și cuprinde, supt acest titlu barbar, scris într'o astfel de ortografie, cele d'intăiū procese-verbale de judecată ale Sibiienilor companiști ¹. Această «condică» a fost copiată apoi, cu multă îngrijire, în veacul al XVIII-lea și, într'o ortografie mai bună, dar cu un amestec mare de cuvinte străine, i s'a dat acest titlu: Κώδης έπερ μνημονέβει άραδικώς τούς άρχηγέτας και προεστούς, τούς τε ώμοσμένους πολγάριδες και καπιτάνους και χαρατζάριδες και τούς πνευματικούς έφημέριους, έπου έστάθησαν εις την ήμετέραν Κομπάνιαν, adică: «Condică ce pomenește în sir pe căpeteniile și județi și pe pîrgarii jurați și pe căpitani și hărăgerii (strîngătorii de haraciū, de bir) și pe preoții ce aū fost la Campania noastră».

Și într'una și în cealaltă se cuprind, în expunere și în text, privilegiile cele vechi rákóczyene, actul de naștere al așezămîntului acestuia de negoț.

Cel d'intăiū e din 8 Iulie 1636, iar al doilea din 29 De-

¹ Registrul e scris de Panos Ioannu din Arvanitochori lingă Tîrnova (v. vol. XI, p. 115 și urm.), fiind căpitan al Companiei Duca din Melenic.

cembre 1641. Prin ele «Grecii», de neam sau de negoț, capătă dreptul de a se judeca între sine printr'un tribunal alcătuit dintr'un județ sau staroste și din doisprezece asessori sau pîrgari jurați, aleși de negustori în deplină libertate. Prin *haragerii* lor ei vor putea strînge birul ce dătoresc Craiului, bir pe care-l vor putea împărți cum înțeleg între ai lor, dar care e statornicit pentru comunitatea întreagă la o anumită sumă. În schimb, ei se îndatoraū a merge pe drumul mare, a nu se furișa de vamă și a nu săvîrși acte de trădare în paguba principatului ¹.

Alegerea cîrmuitoarelor-judecătoare se făcu în luna lui Ianuar 1639. Persoanele care ieșiră sînt acestea: Eustatie Placico (Πλάτζκου), un Sîrb sau Bulgar, de loc din Arvanitochori, de unde erau mulți negustori de aceștia, fu președinte, iar jurați ai săi Duca și Stogios (adecă Stoie, alt Bulgar sau un Aromîn) din Melenic, Nikos Papa, Zotos Nikokyritzi, Christu Datibaî (Ντατιμπάη), Gheorghe din Filipopol, Gheorghe Hagiul, Curtis Stephu, Costas Zotu, Isar Χότου, Caloiani Sisco (Bulgar: Σήσκου), Haragerii fură aleși și ei, în număr de doi. Între alegători vor fi fost încă de pe atunci și celelalte două nații: a Romînilor și a Armenilor.

Încă din ziua de 5 Iulie 1640, Compania își avea un *εφημέριος*, un preot, adus anume pentru ei din Răsăritul grecesc. La această dată se dă o asigurare acestui preot, Serafim din Ivir (de bună samă de la Atos), de către «negustorii din Țara Turcească, cîți neguțează în locul Ardealului» (πραγματευτάδες της Τουρκίας ί ωσι πραγματεύοντε οίς της 'Ερδετίας τόν τόπον).

III.

- Compania era așezată întăiū numai în Sibiiū. Peste puțin însă, se alcătuiră și altele. Companiștii din Inedoara clădesc acolo frumoasa biserică în care se face astăzi slujba unită. În Bălgrad, în Orăștie, se alcătuiesc comunități întocmai ca acea din Sibiiū, în strînsă legătură cu bisericile ortodoxe din partea

¹ Se citează și *Approbatæ constitutiones*, partea a III-a, tit. 52, §. 3.

locului. La 4 Novembre 1678 «Grecii» din Braşov capătă şi ei un privilegiu, care li statorniceşte birul la suma de 300 de taleri pe an. În 1667 încă, un alt privilegiu fusese dat Grecilor cari făceau negoţ în Ungaria de sus, — la Tokaj şi prin alte părţi. Negustorii «turceşti» din Tokaj mergeau până în Silesia la bîlciuri, şi, la 13 Decembre 1743, regele prusian Frederic al II-lea, noul stăpîn al provinciei, li dădea voie să şi facă o biserică ortodoxă în Breslau, capitala Silesiei. Unii din căpeteniile lor ajunseră la o mare trecere şi înfrîurire, ca birăul sibiian ales în 1672, Pater Ianoş, sau, cu numele său grecesc întreg: ὁ κὺρ Καλογιάννης Πάτερ, ὁ καὶ Πάτερ Γιανὸς καλοῦμενος. Se ştie că acest om a fost amestecat foarte mult în împrejurările provocate de Unirea Romînilor din Ardeal cu Biserica romană ¹.

IV.

Casa de Austria, luînd în stăpînire Ardealul, avu, neapărat, grija de a păstra acest bun izvor de venit care era pentru fisc Compania grecească. Privilegiile negustorilor de marfă răsăriteană, sudiţi turceşti, fură deci întărite. Ei fură supuşi de-a dreptul Camerei şi Tesaurariatului imperial, căroro aveau să li răspundă o mie de florini renani pe an. Erau scutiţi de orice alte sarcini fiscale şi de ajutorul de oaste. Erau îndatorîţi însă a nu scoate bani sau metale din ţară — după ideile de economie politică ale veacului — şi li se impunea apelul de la Scaunul lor de judecată la jurisdicţia camerală şi tesaurarială (12 Septembrie 1701). Aceasta e «diploma leopoldină», pe care de acuma Grecii o aduseră înaintea în toate reclamaţiile lor.

Cunoaştem încă întărirea din 15 Mart 1718 pentru cei din Braşov, din 31 August 1742 pentru Sibienii. Aceştia din urmă nu erau mulţămîţi cu atîta, şi în 1747 ei cereau să li se dea voie a vinde şi cu cotelul, a lua parte la bîlciuri, a-şi putea face slujba, nu numai la Bungard, unde, cu ajutorul Domniţei Maria, a lui Aga Constantin Bălăceanu, îşi cum-

¹ Lăpădatu, în *Prinosul Sturdza*, p. 301 şi urm. Cf. şi mai departe, cap. III.

păraseră pământ de la țeranî, încă de la 1690, și-și făcuseră biserică de zid și cimitir pentru morții lor, ci la Sibiiu chiar, într'o «casă cu chirie» («în domo conducta»). Aceasta li se învoi, ca și cererea de a nu se îngădui nobililor cari s'ar amesteca în Companie de a invoca la judecăți privilegiile lor nobiliare.

Trebuie să se spuie că și Turcii, din partea lor, făcură concesiî negustorilor, dîndu-li un firman de ocrotire în Februar 1763. Scrisorî de ale Domnilor și boierilor noștri sînt destul de dese în corespondența Companiei, și le tipărim în documentele ce urmează.

Din aceiași arhivă a Companiei din Sibiiu știm și cari erau negustorii înscriși la dînsa în Ianuar 1710. Grecii predominesc încă, dar nu lipsesc și Romîni, veniți din Țara-Românească sau strînși din Ardeal chiar. Ei ar fi aceștia : Coman Ocneanul (sau Ocnariul), Iangî (Γιαντζής) Făgărășanul, Tanase Tatarul (Τάταρης), Ion Poplăceanul, din Poplaca, Iovan Făgărășeanul, Gheorghe Cucul, Dimitrie Moldovanul, Ioan Cazimir (Καζιμύρης), Gheorghie Giurgiuvanul (Τζουρτζουβάνος), Manțu (Μάντζος) Cîmpulungeanul, Matei Beligrădeanul, Iordachi Brașoveanul, Nițu Paplomagiul sau Plăpumarul, Duca Beligrădeanul, Antonie din Rîmnice. Mai de demult aflăm și pe un Palcu Florea.

Între scrisorî sînt unele din Făgăraș, unde erau mulți Companiști, cari aduseră întemeierea prin anii 1780-90 a bisericii de acolo, altele din Brașov, destule, din Bălgrad, din Aiud chiar, din Banatul Timișoarei. Vor fi fost și de la Cluj, cari mergeau la biserica din satul vecin al Someșfalăului, unde se cetesc și până astăzi nume de-ale lor¹ pe pietrele de mormînt. Deva, Hațegul, Blajul, cînd s'a făcut tîrg, au căpătat și ele «Greci». Paterii erau de loc din Sas-Sebeș, unde iarăși Companiștii contribuie la clădirea celei d'intăiu biserici ortodoxe din oraș. Gelepciî, cumpărătorii de vite pentru Constantinopol străbăteau părțile dunărene ale Un-

¹ V. vol. XIII, care va cuprinde inscripții din bisericile Ardealului și părțile vecine.

gariei, și ei erau bine întemeiați în Caransebeș. Am găsit și un răvaș din Arad, încă din 1716. Și la Beiuș stau până astăzi în biserica ortodoxă cărțile Grecilor, edițiile venețiene, pe care le întrebuița «ephemeriu», preotul grec adus din Turcia. În cele mai mari centre erau și dascăli, tocmiți de prin București, cari învățau elinește pe Greci, dar și pe Români și pe Armeni. În Secuime, Vașarheiul avea de mult Companiști, în legătură cu Tîrgul Ocnei moldovenesc, plin de Armeni,

V.

Timpul de înflorire al Companiei au fost mai ales anii de la 1716 la 1739, cît timp Oltenia vecină a fost supt stăpînirea austriacă. Atunci Rîmnicul, Craiova, s'au umplut de Companiști, mai mult Bulgări catolici, cu cari negustorii «turcești» din Ardeal stăteau în legătură de fiecare zi. În pădurile Vîlcei aceștia din urmă își îngreșau porcii, pe cari-i vindeau apoi pe preț mare la bîlciurile din țara lor. Tre-cerea Banatului oltean înapoi supt Turci fu, fără îndoială, o lovitură adusă comunităților grecești de peste munte.

Prin aceste multe afaceri cu Oltenii, prin strămutări, prin chemarea la viață economică a unor strate de Romîni din Ardeal, Compania ajungea tot mai mult românească. Numai slujba în biserică se făcea grecește, de preotul adus din «patrie» și protocoalele de judecată se țineau în limba de datină. Încolo, zapisele, înscrisurile, socotelile se așter-neau tot mai mult în limba celor mai mulți, în limba de care Companiștii erau încunjurați din toate părțile. De aici vin bogatele materiale de limbă românească din care se alcătuiește în cea mai mare parte acest volum. Până la sfîrșit însă, Grecii se împotriviră încercării de a-i supune pe care o făcea noua ierarhie neunită a Romînilor din Ardeal, întemeiată prin anii 1760.

Cu timpul numărul Companiștilor scăzu foarte mult, și afacerile se concentrară după 1750-60, cînd fură staroști sau birăi, —pe rînd, Ioan Marco, Toma Vilară și Ioan Cincu,—în mîinile urmașului acestora în stărostie, Gheorghe Manicati Saffranos,

om bogat, activ și cu foarte multe legături, care mergeau până la Constantinopol și la porturile Germaniei de Nord, cu care schimba regulat sumedenie de scrisori. La 1798, Casa Manicati, în care se contopise aproape Compania, lua o altă formă: bătrînul Gheorghe își asocia pe fiii săi Gheorghită, Constantin, Manuil și Iosif. Urmașul lui adevărat fu Constantin, care luase în căsătorie, la 1793 încă, pe fiica altui puternic și bogat Grec sibiian, Hagi Constantin Pop, a cărui arhivă românească, și ea de un mare bielsug, va da volumul al XIV-lea din această culegere. Dar la 1811 Gheorghită era factotumul, și, cînd el se duse la Viena pe citva timp, în 1811, i se scria de la Sibiiu că toate cele ce merg rău în lipsa lui¹.

Dintr'o însemnare în Almanahul comercial austriac («Allgemeiner Handlungs-Gremial-Almanach für den oesterreichischen Kaiserstaat, Jahrgang 1838, von Franz B. Fray, Wien») aflăm care era situația Companiei după dispariția dinastiei «Manicateștilor», Judele era în 1838 Popovici, iar ca membri ai Companiei erau priviți: văduva N. Benne, N. Guma, D. G. Cosma, Emanuil Manoilovici, N. G. Marinovici, fiul unui Bulgar, factor al Casei Manicati, Grigore Matei, văduva lui Zamfir Preda, N. Rizu, Dim. C. Stephani, Gh. Panaiot Steriu, moștenitorii lui Panaiot Steriu, mostenitorii lui Panaiot I. Steriu, Panaiot N. Steriu, Nicolae Vilară, urmașul birăului de pe la 1760, Gheorghe Zaharia și Mihaî Ziguri.

Compania, acum iarăși în cea mai mare parte grecească, se apropia de sfîrșit. Ultimul ei birău fu un Român, născut în Tirgoviște în 1809 și așezat la Sibiiu abia pe vremea tulburărilor din 1821, Grigorie Matheiu. Îi era lăsat unui Român decî să scrie în românește însemnarea despre sfîrșitul, în 1854, al Companiei vestite odinioară. «La 1854», spune el, «aû eșit Compania grecească din dreptu ei, venind drepturi de o potrivă. Până aci am fost eu birău aceștii Companii grecești, și azi sîntu și *companistu cel din urmă* și comerțiantu cel mai bătrîn în Sibiiu».

¹ Documente, p. 167, n^o CCCLVI.

Capela Grecilor fu luată în stăpînire de Mitropolitul român Șaguna; actele Grecilor fură depuse în Archiva proto-popiei românești.

VI.

La un loc cu aceste acte sînt și unele cărți de la Companie, a căror înșirare nu poate fi fără interes și folos.

La 1738, un inventariu al averii bisericii grecești din Sibiiu pomenește o *Pravilă* munteană. Cartea s'a păstrat: e Pravila cea Mare, și pe dînsa sînt însemnate aceste notițe din veacul al XVII-lea:

«Să să știe căndu aū murit preoteasa popi lu Sănūbotin hagiului ot Drăstor, în zilele lu Șearban-Vod[ă] snă Costandin, al Șeiunăștilor, Vel Postalnic, în luua lu Deche[m]vrie dni 20, Sănbătă searia spre Duminecă, vă leat ot Hvo 1677.

Să să știe căndu aū purces Dumitru de s'aū dus la Erusalimū împreun cu Haḡ[i] Gheorgbi și cu Tedradi snă pop Lesteriū înū lona lu Iiuni dni 27, ot rojdestvo Hvo 1681, vă dui Ion Șearūban Voivod, snă Costanūdinū Șeiunăștilar. Fečorul popiū Sănūbotinū Hagiului.

Scris-am eū Chira Petrovici Rămničanu [1774].

Cartea a fost dată Companiei numai la 26 Mart 1733 de Hagi Stoia, fiind «efimeriu» Leonțiu de la Vatoped.

Compania avea *Mărgăritarul* grecesc, după care s'a făcut cunoscuta traducere românească a fraților Grecenī: Μαργαρίται ήτοι λόγοι διάφοροι τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχ. Κωνσταντινουπόλεως τοῦ χροσοστόμου, Veneția, 1675.

Pe protocolul din 1691, se înseamnă sosirea la 11 August a lui Tököly la Bran, lupta de la Zîrnești, moartea lui Bălăceanu, sosirea lui Tököly la Sibiiu, în ziua de 2 Septembrie, și a markgrafului de Baden, la 26.

Între cărțile Companiei se află mai departe Acolutia Maicii Domnului, tipărită la 1692 de Șerban Greceanu: Ἀκολουθία τῆς τε ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς νέας καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ δεκαπολίτου, București, 1692, Iunie, lucrată de Antim.

Dedicația către Domnul e iscălită, în București, la Iunie 1692, de Σερμπάνος, ὁ δεύτερος Λογοθέτης ¹.

Patriarchul de Ierusalim, Hrisant, trimete multe scrisori, pentru eleimosină, conaționalilor săi sibieni. El li dădu în schimb vestita sa Istorie a patriarchilor de Ierusalim, dar o altă carte a lui, Τόμος χαρᾶς, n'a fost căpătată de la dînsul, căci în josul ei e scris: Ἐκ τῶν τοῦ κυρίου Πασχαλίου Σάββα Βέλτζου Παμουκτζῆ ἐκ Τζερβενβοδά, εἰς χρῆσιν αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ. Deci cartea a fost întâiu a lui Pascal Sava Velciu Pamucgi, din Cervenavoda, în Bulgaria.

Tot prin biblioteca Grecilor se cunoaște o ediție din dicționarul lui Varina: Βαρίνου τὸ μέγα Λεξικόν, dedicată lui Constantin Brîncoveanu, și tipărită la Venetia în 1712. Prefața laudă pe Domn. La urmă se adaugă: ἐπιστοαίᾳ Γεωργίου Τραπεζουντίου [ἱατρο]φιλοσόφου], τοῦ Ὑπομενᾶ, κατὰ τὸ Ε' ².

Firește că negustorii, cari copiaseră tarifa vamală munteană (v. n° xx), aveau pe cea austriacă: «Vectigal transylvanicum hungarico-germanicum», 1714, Barth și Heltzdörffer, Sibîi.

Cel mai vechi manual de gramatică e al lui Alexandru Mavrocordat Exaporitul, pregătit de Alexandru Amira, cronicarul ³: Γραμματικὴ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων καὶ ἑτέρα Μιχαὴλ Συγγέλου τοῦ ἱεροσολυμίτου, închinată lui Io Constantin Mavrocordat, Domn muntean, ἐπιμελείᾳ καὶ διορθώσει Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου τοῦ ἱατροφιλοσόφου, Venetia, 1745. Prefața, de N. Glykys, e îndreptată către Domn.

Un al doilea tarif vamal austriac, de supt Iosif al II-lea: «Vectigal universarum hungaricarum haereditariarum ditio-num», se adaugă la cel d'întăiu.

Ioan Manicati, unul din frații lui Gheorghe, doctor în medicină ⁴, primia între alte scrisori bucureștene, și una, din 15

¹ V. Bianu și Hodoș, *Bibliografia romîna*, I, pp. 326-7.

² Asupra lui Hypomenas, v. *Istoria lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, tabla.

³ V. vol. IX, unde se dă o operă italiană a lui Amira.

⁴ V. p. 102, n° cxcv; pp. 107-8, n° ccviii; pp. 108-9, n° ccix-ccxi. Cf. p. 101, n° cxci.

Iulie 1781, de la «Polychronius Demetrius, medicinae doctor orphanotroph: m. o.», care studiasse la Lipsca (pecetea lui roșie are literele: Π. Α. Ο. Δ. Μ.). Și tot acela scrie încă din Lipsca, la 24/13 Ianuar 1778.

Tesa lui nu e cunoscută, dar am găsit o coală din prefață, cu o dedicație lui Alexandru-Vodă Ipsilanti, ca unul ce este «κηδεμών ἡμῶν ἄριστος, γένους τε ἑλληνικοῦ εὐεργέτα κήδιστος». Ea e datată «ἐν Λειψία, 1778, Σεπτεμ. 25» și iscălită de Polychronios Dimitriu, ca «τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης δότορος».

Se mai află și o a doua gramatică, după a lui Teodor Gazi, vestită, copiată în 1799, la dascălul Damaschin, de elevul Zamfirachi Pop, același ca și Zenobie, fiul lui Costandin Pop și pe urmă vestit bancher în Viena și unul din directorii Băncii Imperiale de acolo¹.

Mai aflăm Geografia lui Nichifor Theotokis, vestitul dascăl: Στοιχεῖα γεωγραφίας ἐρανισθέντα ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου τοῦ Θεωτόκου, πλείστοις δὲ σημειώμασι καὶ σχήμασι πλουτισθέντα ὑπὸ Ἀνθίμου Γαζῆ (tipărită de frații Zosima, la Viena, Vendoti, 1804). Prefața e de călugărul Ionas din mănăstirea Clement a Olimpului. Cartea e împodobită cu chipul unui călugăr, supț care e scris:

Ὅψει ὅψιν ἔχεις κραδίης σὲ φέροντος ἔσωθεν,

Σκαρλάτου Στούρτζα, κύδιμε Θεωτόκη.

Ἡ εἰκὼν ἐγράφη

ἐν Ἰασίῳ σχολαρχοῦντος.

Ἐχαράχθη ὑπὸ

Κ. Σχίνδελμαῦερ ἐν Βιέννῃ.

Adecă:

«Cu ochii ai vederea celui ce te poartă în inima lui, a lui Scarlat Sturza, vestite Theotokis. Icoana s'a zugrăvit [de Sturza] în Iași, fiind [Theotokis] dascăl. S'a săpat de C. Schindelmayer în Viena.»

Theotokis fusese adus de Grigore Ghica pentru creșterea copiilor săi. Alexandru Sturza, care luă pe Sultana, fata lui Constantin Moruzi, urmașul, în 1775, al lui Ghica, era pe

¹ V. vol. V, pp. 111-3.

atunci Comis, și ca unul din epitropii școlilor trebuie să fi auzit și el lecțiile învățatului Grec. Pe urmă, Scarlat urmă cursurile Universității din Lipsca, doi ani de zile. După Genealogia familiei Sturza, Scarlat sau Scarlatachi era fiul lui Dimitrie și nepotul lui Sandu Sturza de la începutul veacului al XVIII-lea. Soarta era să reunească în aceeași țară pe cei doi cunoscuți, căci Theotokis ajunsese Mitropolit la Cazan și Sturza era cavaler, general rus, încă din 1798; era să fie guvernator al Basarabiei după 1812. *V. Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, la aceste două nume; *Doc. Callimachi*, tabla.

O altă tipăritură grecească în legătură cu țerile noastre e *Στοιχεῖα τῆς λογικῆς*, din 1804, dedicată lui Constantin-Vodă Ipsilanti de către traducător, Grigore ierodiaconul Constantă, Miliotul.

Într-o a treia gramatică: 'Η κατ' ἐπιτομὴν γραμματικὴ τερψιθέα ὑπὸ Νεοφύτου Δοῦκα, ed. 3-a, Viena, tip. Schraembl, 1812, se află la p. 53: 'Επιστολαὶ ἀμοιβαῖαι περὶ γλώσσης, τοῦ ἄρχοντος Κλοτζίερ Δημητρίου Καταρτζῆ καὶ Λάμπρου τοῦ Φωτιάδου, τοῦ ἐν Βουκορεστίῳ διδασκάλου [1789], — o ciudată discuție gramaticală între Lambru Photiade, un mai vechiu dascăl decît Neofit Dica, autorul, și Clucerul Dimitrie Cargiu, care arată să fi fost decî un boier învățat. Photiade, care a predat de la 1795 pînă la 1805, a fost și dascălul lui Zenovie Pop și al lui Grigore Brîncoveanu (*Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, p. 40).

VII.

Asupra Companiei grecești din Sibiiu, n'am găsit știri românești aiurea, decît între actele, păstrate la Pesta, în Arch. Țerîi, ale păstoriei episcopului neunit Dionisie Novacovicî.

Acolo se află hîrțiile privitoare la procesul de stricare de logodnă dintre Dimitrie Pană, Companist brașovean, și Mariuța, fata lui Andrei Gheorghe Dabija, «juratul Companii grecești de la Sibiiu» (1762). Pană se logodise a doua oară cu «Pauna, fiica jup. Chira [Iovipale] Rîmniceanul», dar cu-

nunia fusese oprită de episcop. Ioachim, protopopul de Veștem, e pus să cerceteze, dar Pană se cunună, și e pedepsit pentru aceasta, «cu opreliștea de la biserică». Cununia pare a fi fost făcută, nu de *efemerul* grecesc Iacob din Olimp, «Olympiota», «popa Iacov de la Cumpanie», ci de «un preotă călugăr de la Brașov».

Andreă sau Andreă arăta «chieltuiala coconiă Mariuți, fecioari jupăn Andreă, pricinuită în judecata cu Dimitrie Pana», și cerea o sută de galbeni, «pentru cheltuială», și pentru treapă, și pentru rămasul neguțoriei. Judecata o face un sobor de preoți: «eu protop[op] Iochim, popa Ion din Maeri Sibiiului, popa Thoma, popa Ion din Veștîm, popa Ilie din Maeri Săbiiului», care osîndește pe Pană numai la «globa soborului, flo[rin]ț 24» ¹.

¹ Cf. și *Sate și preoți*, p. 308.

II.

DESPRE COMUNITATEA ORTODOXĂ A ROMÎNILOR DIN FĂGĂRAȘ.

I.

Pe timpul cînd Gheorghe Rákóczy I-iu dădea negustorilor greci de marfă turcească din Ardeal dreptul de a se alcătui în Companie deosebită, el îngăduia și întemeierea în Făgăraș a unei bresle, unui *țehiū* al Romînilor din Făgăraș, oraș cu o bogată poporație de neamul nostru. Și până astăzi se păstrează tabla, bucata de lemn în formă de stemă, care poartă de o parte anul de alcătuire 1643, iar de alta chipurile a doi meșteri cu plete lungi, cari rad pieile pe o masă. Țehiul se zicea al pielarilor său, cu un cuvînt unguresc, al *timarilor* făgărășeni.

Maî mult pentru acești meșteri a făcut mărinimosul ctitor, Constantin-Vodă Brîncoveanu, în «ulița chivărarilor», frumoasa biserică al cărei pridvor pe stîlpi, al cărei turnuleț gîngăș se ridică în marginea orașului de astăzi, în care s'au schimbat multe lucruri, fără a primejdui însă ființa breslei său a zgudui temeliile sfîntului așezămînt brîncovenesc.

D. N. Densușianu a publicat maî de mult, în ale sale «Monumente pentru istoria țerii Făgărașului»¹, statutele tăbăcarilor, așa cum ele au fost votate la 28 Mart 1643. Aceste statute, imitate după ale tăbăcarilor din Bălgrad, asigură membrilor țehiului monopolul timăriei, în schimbul unui număr de piei ce vor lucra în fiecare an pentru castel. Numai

¹ Extras din *Columna lui Traian*, București, 1885. V. p. 122 și urm.

la târguri se vor putea aduce piei lucrute alurea. Meșterii vor trebui să se căsătorească până la un an de zile de la intrarea lor în breaslă. La primire, oricine va da un ospăt, afară 'de anumite casuri cînd ajunge numai jumătate. Calfele, *inașiș*, plătesc cu un florin dreptul de a intra în atelierul unui maestru; ei se vor îndatori a rămînea statornicî timp de trei ani de zile. La boală, la moarte, *tehiul* va cheltui, dacă va fi de nevoie, pentru membrii săi. Cîrmuirea o are un *fehmeșter* și, supt el, un *latameșter*, pe lîngă care se întîmpină mai târziu și un *latameșter* mic; un număr de jurați bătrîni îi încunjură: ei juraș să se ție de *articulușurî*. Acest Sfat păzia lada, trimetea tăblița pentru convocări, judeca, putînd să osîndească până la o gloabă de doi florini, și băga de samă să nu se facă turburări și necuviințe, nici măcar cu petreceri la care s'ar aduce Țigani și s'ar bea prea mult.

II.

Unirea aduse luarea în stăpînire a bisericii de către cei ce primiseră legea sprijinită de Împărăție. Mai îndărătnici printre acei cari nu voiau să se plece la învoirea cu Roma erau negustorii de Companie, dintre cari uniș, ca Dridifi, Arpași, nu erau decît «boieri de Făgăraș» trecuți la negustorie. Ei mergeau la biserica din satul Beclean, apoi la cea din Galați, peste apa Oltului¹. Împrejurările erau așa de grele pentru dînșii, încît își petreceau morții la groapă «între furci de fier, între măcaue și între muieri încărcate cu pietre». Generalul Buccow ridică furcile în piață și impune Grecilor cerbicoși ca pedeapsă o gloabă de 180 de florini.

Numai după întemeierea episcopiei pentru Romîniș neuniți, după chemarea în Ardeal a Vlădicăi sîrb Dionisie Novacovici, Făgărășeniș de legea veche căpătară voia de a-sî ținea între dînșii un preot, și chiar de a face cu dînsul slujba Duminecilor și serbătorilor la Beclean și apoi Galați, unde fusese până atunci numai un biet popă de sat, cu puțină

¹ Cf. și N. Aron, *Monografia comunei Galați*, Sibiiș, 1905.

știință de carte. La 1772, un fiu al orașului, Gheorghe, fiul negustorului, «jupînului» Ioan Petrașcu, cerea să fie ales preot orășenesc, cu toate că, sfințit de Dionisie, el trecuse la cellalt episcop, la unitul «Vlădică al Făgărașului».¹ Deocamdată însă rămase în Făgăraș ca singur preot ortodox protopopul Bucur fiul unui ieromonah Ștefan, dintre acei călugări de către munte, cari fuseseră goniți de curînd din chiliile lor.

La 1783 se ajunsese în sfîrșit la cea de mult dorită ridicare a bisericii. Protopop era încă bătrînul Bucur, dascăl al negustorilor greci, cari-și făcuseră «școala normalicească», «boierul de Făgăraș» Andrei al lui Șovăilă, zis sirbește Șovăiloviči, din satul de militari al Mărginenilor. Ca gocișman ai comunității se înseamnă bătrînul Arpași, Ienachi, Ioan Oncea, cei doi Nyerges, Pană și Vasilache, amîndoi șelari, apoi «Grecul» cu numele unguresc de Korodi, «arăndaș», și Iordachi Petru, care purta titlul de curator. La 24 August, Gheorghe Petrașcu era numit, după vechea sa dorință, al doilea preot.

Se alegea locul familiei Borșoș, și aceasta adevărat românească, cu tot numele ei. Chir Pană Borșoș, negustor, care mergea până și în Banat, n'avea decît o nepoată de soră, fică a Nastichi și a lui Achim Bădălachie, — Bălășica. Acesteia îi făgăduise el casa și locul. Pentru a o despăgubi, se dădu în schimb locul de peste uliță a lui Gheorghe Korodi și se mai adăuseră trei sute de florini, din cari o sută se plătiră îndată, iar cealaltă jumătate rămase ca împrumutată bisericii. Korodi mai împrumută la fondul de clădire alți 200 de florini, ce rămîneau să se plătească la măritiș unei «nepoate fiastre» a lui, Sanda lui Vasilachi Breazul. Pană Nyerges, Nicolae Harompotor — «Treî-Bani» — înădîră alte bucăți de loc, din curțile și grădinile lor. Grecul Nicolae Fitochi, care și iscălia în grecește, neamul «Sarloeștilor», ba chiar Domnul Țerî-Românești, «Fiurștul din București» se înscriseră între dăruitori și ajutători. Piatra, lemnele, fură

¹ Vol. de față, p. 185 și urm.

aduse de unul și de altul. Astfel biserica se ridică răpede din cărămidă, și se putură tocmi meșterii zugravii și săpători: Johann Müller, «maler de zid», și Ioniță Isaia, bun Romîn, care făcu catapeteazma saă, cum se zice mai frumos și mai curat pe acolo, «tîmpla altariului» ¹.

Lucrul la turn se începu numai în 1791, după moartea protopopului Bucur, care, răposînd în 1790, «s'a îngropat în biserică, de a dreapta parte, lîngă strana dreaptă, de a căruia lipsire tot norodul s'a întristat, fiind om prea bun și dulce la cuvînt» ². Gheorghe Pătrașcu îi urmă, și el se îngriji de zidirea cea nouă, care se făcu din bani strînși de la toți parochienii bisericii, a căror listă s'a păstrat ³. Noul goci-man, Vasilachi Nyerges, dădu tot fierul. «Malerul» de lemn fu Sasul Martin, iar cel de «blehî», de tinichea, Andreas Markelinda, amîndoi Brașoveni. Korodi și Nyerges cel tînăr, cumnați unul cu altul, dăruiră clopotele, cîte de șese și de patru măji, care se atîrnară atunci. Și «trihțărariul a ridicat crucea la 22 Iulie 1791» ⁴.

În anul următor se alegea cel de-al doilea preot al comunității, pe lîngă noul protopop Gheorghe Petrașcu. Și îndată Ianachi Fogorași, dintre «nemeși», ajunge goci-man. Supt el se tocmi și un al doilea dascăl, pe lîngă Andrei Șovăilovici, Ioan Fogorași, o rudă a goci-manului, «nemeși Ioan Pop Fogorași».

Cronica parohiei mai înseamnă lupta credincioșilor în 1804 cu preotul Vasile Harompotor, care se purta aspru cu ei, după moartea protopopului Petrașcu, moartea dascălului Andrei și alegerea în 1807 a unui ajutor al nemeșului Ioan Fogorași, anume Simion Jinariu, din Jina Sibiiului, care Simion trecu apoi la Sibiiu. La 1808, Toma Banciul ajunge preot orășenesc în locul urgisitului Harompotor. În 1820, preotul era Jinariu, fostul dascăl, și-l vedem aducîndu-și aminte de

¹ Proces-verbal închis în turn, publicat, nu fără greșeli, de archimandritul Pușcariu, în *Documente pentru limbă și istorie*, II, Sibiiu, 1897, p. 342 și urm.

² *L. c.*, p. 348.

³ Acest volum, p. 189, n° XIII.

⁴ Procesul-verbal, pp. 346, 348.

vechiul său meșteșug și trimetînd dascălilor din Ținut o «instrucție» ¹.

De la Gheorghe Petrașcu și de la Jinariu Simion mai ales, s'a păstrat o întreagă arhivă a comunității și a protopopiei, din care alegem aici extrasele de acte care au un interes ca istorie, limbă și obiceiuri.

¹ În acest volum, la aceste date.

III.

STĂPÎNIREA ÎN ȚARA-ROMĂNEASCĂ A UNOR HĂȚEGANȚI.

Încă de la începutul veacului al XVI-lea un boier din Țara Făgărașului, «Făgăraș Ișfan» sau Fogorasi István, luase în Banatul oltean o moșie în Jupănești de la vre-unul din boierinașii Gorjului. De la el cumpără această stăpînire un nemeș din Hațeg, firește la început Romîn de neam, Nicolae Bărbat sau, pe nemeșește, Bărbat Miclăuș din satul Rîul-Bărbat. În Răchitova, Mujna, Sătcele și Rîul-lui-Bărbat erau vechi neamuri de nemeși romîni, care se întîlnesc în hotarnica de munte de supt Neagoe Basarab¹ și în vechile acte latinești ale țerii. Bărbat plătise o sumă de bani și Postelnicului Hamza Bengescu din Cărbunești, pe cînd acesta se afla pribeag în Ardeal, în acea pribegie care aduse Domnia lui Matei Basarab².

De la Miclăuș, moșia trecu la fiul acestuia Mateiaș, care stăruia în 1638 ca oamenii din Jupănești să nu fie îngreuiati cu un bir mai mare decît un taler, pe care rămînea să-l împartă între ei³. Mateiaș sau «Matia» locuia chiar la Jupănești, unde-și făcuse case și fintînă «cu țevile de aramă galbenă», cum nu se prea obișnuia pe la noi⁴.

De la neamul Bărbat moșia trecu în mîna altor nemeși din Hațeg, din neamul Buda, sau, cu adausul nobiliar, Buda. Doi membri ai acestei familii, Andraș și Miclăuș, țineau Jupăneștii lui Bărbat în timpul Domniei lui Constantin-Vodă

¹ Vol. V, pp. 473-5.

² Acest volum, pp. 220, 222; pp. 281-2, n^o 1X (aici se îndreaptă unele nume date greșit de copia de act de la p. 220, n^o 1).

³ *Ibid.*, p. 342; cf. p. 219, n^o 1.

⁴ Vol. de față, p. 220, n^o 1V.

Brîncoveanu, care li îngăduie în 1706 să-și aibă zece oameni străini scutiți de orice biruri și dăjdi¹.

Ceva mai târziu, proprietarul era Buda Ianăș. El avea de vecin, tot în Jupănești, pe puternicul boier Banul Cornea Brăiloiul. Soacra lui Cornea stătea la moșie, și ea se gândi să facă un schit de pomenire. Îi trebuia un loc de la nemeș, care, întreat, răspunse însă că «are bani destui» și că nu vinde².

Dar în 1722 întâlnim ca domn de pământ și pe alt Buda, Lațco, fiul lui Miclăuș de supt Brîncoveanu, care acest Lațco purtase judecăți și pe vremea «Domnilor», adică înainte de 1716³.

Cei doi vor fi fost frați său, mai degrabă, veri. Ei aveau în hotar pe un Nicola Voinigescul, din Voinigești, căruia i se mai zicea, pentru micimea situației lui boierești, Ciocoiul. Ianuș saū Iancul poartă proces cu acest Nicola în 1732, cînd Oltenia era în mîna Austriacilor. Stăpînirea Brăiloiilor, represintată acum de boierii Radu, fiul Barbului, și Ioan, se păstra încă în Jupănești, și aceste două rudenii stăteau și ele la judecată peste doi ani⁴.

La 1786 era în viață numai văduva lui Lațco Buda. Ea ținea încă moșia, și mai trăia încă și vecinul Radu Brăiloiu. Acesta era represintat la Jupănești de Fota Vlădoianul, un boier tînăr, ginerele său⁵.

Pe o vreme cînd boierimea noastră se întrecea cu Domni în cumpărarea de moșii de asigurare peste munți⁶, Cornea Brăiloiu, fratele lui Radu, le moșteni, și la moartea lui ele rămaseră în sama Aniței, văduva lui Ștefan. Aceasta mărită pe nepoată-sa Anița cu căpitanul de nemeși Hortobágy. Și un alt căpitan, Andraș Zăicul, din nemeșii de la Zăicani, în

¹ Vol. IV, pp. 342-3.

² Acest volum, p. 220, n^o IV.

³ *Ibid.*, p. 221, n^o V.

⁴ Acest volum, la acești ani; cf. vol. VI, p. 491, n^o 168.

⁵ Acest volum, pp. 225-6.

⁶ V. vol. X, p. 233 și urm.

același Ținut al Hațegului, avea legături cu noi, și Nicola Voinigescul îi scria la 1730¹.

Jupăneștii erau o moșie mare, și în cuprinsul ei își făceau, în veacul al XVIII-lea, un loc tot mai mare coborâtorii unor vechi stăpîni, Crăsnarii, rude ale Bibeștilor².

*

Stăpînirea acestor Hățegani la noi, un interesant capitol din istoria legăturilor noastre cu Ardealul, nu e fără păreche. Și alți Ardeleni, mai ales dintre Romîni, mai mult sau mai puțin unguriți, sau dintre Grecii mai mult sau mai puțin romanizați, ajungeau moșieri la noi. Astfel, între anii 1682 și 1701, Perişanii din Argeș erau ai «prietenuiui» domnesc Pater Ianoș, despre care a fost vorba în altă parte. El avea scutirea pentru o mie de oi nesupuse obișnuitului oierit și nu plătia *oluc-hacul* pentru treizeci de capete de vită. În vecinătate avea moșie Toader pisarul Corbea, din Brașov³.

Familia Budaï, astăzi Unguri curați, e așezată în Deva. La dînsa am putut vedea actele care mi-au dat extrasele publicate pe pp. 219-26. Astăzi scrisorile se află în Archiva «Museului Ardelean» din Cluj.

*

Cele cîteva acte adause se află în Archiva vicariatului unit al Hațegului. Ele fac parte dintr'un foarte întins dosar privitor la vicariul Chiril Țopa, care, pe dreptate sau fără dreptate, a avut să îndure multe pe vremea lui.

¹ Acest volum, p. 221, n^o VI; p. 226, n^o XIII.

² Ștefulescu, *Gorjul istoric și pitoresc*, Tîrgu-Jiuului, 1904, pp. 62-5, 337-8.

³ Vol. V, p. 126, n^o 42; pp. 128-9 n-le 48, 54.

IV.

DESPRE ACTELE RĂȘINĂRENE.

În anul 1735 satul Rășinarilor începu un proces cu maghistratul sibiian de care atârna, cu privire la niște hotare multă vreme dezbătute. Procesul urmă și în 1776.

Pentru nevoile lui se alcătui o așa zisă diplomă a Craiului Matiaș Corvinul pentru întinderea moșiei Rășinarilor, întărind-o și cu numele preoților, judeului-cneaz său sindic și ale «bătrînilor jurați». Neapărat că actul e plăzmuț în forma lui de astăzi, dar e foarte cu puțință că el să fi fost alcătuit pe temeiul unui adevărat privilegiu al lui Matiaș.

Aceiași hîrtie cu scrisoare din veacul al XVIII-lea care-l cuprinde, dă apoi un extras de act de danie, care ar veni de la «Radu-Vodă Negru», «marele-herțeg, Domn». Felul cum el arată hotarele unei moșii, care trebuie să fie prin Făgăraș, închinarea daniei către o biserică, a Sfintei Parashive, cea mai veche din Rășinari, în sfîrșit data de 1383, care se potrivește foarte bine cu anii în cari a putut domni Radu fiul lui Vladislav și tatăl lui Mircea, despre care se spune în acele cîteva rînduri că a întregit dania de pămînt, ne fac să credem că avem înaintea într'adevăr rînduri autentice. Spre aceeași încheiere ne duc și cuvintele slavone presărate și pe care cu greu le-ar fi putut născoci astfel un dascăl de sat ardelean din veacul al XVIII-lea. Avem deci înaintea în traducere o parte din cel mai vechiu hrisov muntean dat în limba slavonă, a afacerilor interne.

Cu privire la Rășinari, trebuie să mai amintesc petrecerea aici în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea a fugarului Apostol, fiul Banului muntean Hrizea și al soției lui Gherghina, care se căsătorii de două ori, — a doua, cu o pribeagă, Dumitrana, făcînd nunta în casa preotului Manea

Izdrailă — și care a murit la Cluj, lăsînd o fată Eva, care se mărită cu dascălul Aliman Galea. În 1783-4, dregătorii romîni ai Rășinarului dădeau dascălului Aliman mărturiile și adevărurile de nevoie pentru a reclama în «țară» moșiile ce se cuveniau dascăliței Eva ¹.

¹ V. revista *Literatură și arta romînă*, 1^o (1899-900), p. 401 și urm.

V.

**DESPRE CÎTEVA ACTE MARAMUREȘENE.
ISTORIA BISERICII ROMÎNILOR DIN MARAMUREȘ.**

Istoria bisericii Romînilor din Maramureș.

I.

E foarte mic numărul probelor de limbă românească ce ni-a păstrat acel Maramureș din care a plecat însă începutul scrisului românesc ¹. Ici și colo însă, zapise românești trebuie să fie amestecate prin deosebitele archive ale țerii, unde cercetarea e mai lesnicioasă, din toate punctele de vedere, pentru un localnic.

D. Ioan Mihályi din Sighet a scăpat astfel de peire cîteva zapise și răvașe. În ale sale «*Diploame maramureșene*», d. Mihályi a tipărit și un act românesc, din 24 Maiu 1593, prin care se împart niște pămînturi rămase de la popa Lazăr din Budești ². Originalul e scris foarte urît, pe o bucată de hîrtie sărăcăcioasă.

Din același timp sînt trei scrisori ale membrilor familiilor Pogan și Bilt, vechi neamuri maramureșene, către birăul Bistriței de la sfîrșitul veacului al XVI-lea. Una vine de la șpanul Iurg și de la juratul Toma, pentru a da știri despre trecerea Tatarilor prin pasuri, în Iulie 1594: ea e datată dintr'o ascunzătoare a acestor dregători fugari, satul Seliștei. A doua pornește pentru o reclamație de la un Isac Pogan, care prin Moldova își va fi cîștigat titlul de fost Vornic de Poartă. Iar a treia e a lui Toma Bilt, juratul vidicului de sus, și privește iarăși neajunsuri mărunte ³.

¹ V. a mea *Istorie a literaturii religioase*, București 1904.

² Pp. 638-9.

³ V. ale mele *Documente românești din arch. Bistriței*, I, București, 1899, pp. 1-2, n^{le} II-III; p. 24, n^o XXXI.

După acele acte vin acestea care se publică acum, așa cum le-am putut copia în grabă, într'o singură sară.

Nº I e o adeverință din satul Ieud, dese ori pomenit în «Diploamele» d-lui Mihály. Al doilea e din Desești. Nº VIII e o scrisoare particulară, cu vești de la Curte, către boierii din Apșa,—care ar merita să fie tipărită întreagă. Nº IX vine din Brașov, de la preotul Dimitrie Duma, care era «namesnic» al «Cutiei Sfîntului Mormînt» și în 1756¹. Nº XII e o mărturie de la satul Săpînța. Iar n¹ ultim e o «testimonie» din Borșa, lîngă pasul Rodnei.

Alte acte aŭ o însemnătate mai mare, ca unele ce privesc ierarchia românească a Maramureșului.

II.

Se cunoștea de mult, într'o formă latinească, pe care a tipărit-o Petru Maior, în *Istoria bisericească*, p. 14 și urm.², privilegiul de stavropighie și exarhie dat de Antonie, patriarhul de Constantinopol, la 1391, mănăstirii Sf. Mihail de la Perî din Maramureș. Mitropolitul moldovenesc Dosoftei (1671-86) a avut în mînă originalul grecesc al privilegiului, pe care l-a copiat la sfîrșitul cărții Νέα σύνοψις a lui Maței Cigala, legată împreună cu o altă tipăritură venețiană, nouă pe atunci. Mihail Kogălnițeanu a cunoscut această carte pe cînd ea se afla la Banul Pascu din Iași și a tipărit-o, destul de rău, într'a sa *Archivă românească*, I (pp. 11-3 din ed. a II-a). După un copiarîu de acte patriarhale din veacurile al XIV-lea și al XV-lea s'a dat apoi altă ediție de Miklosich și Müller, în *Acta patriarchatus constantinopolitani*, II, pp. 156-7. Între cele două ediții e o singură deosebire: cea d'întăiu cuprinde privilegiul în forma care s'a dat mănăstirii, iar cea de-a doua pe aceia în care s'a încredințat ctitorilor.

¹ Stinghe, *Doc. privitoare la trecutul Romînilor din Șchei*, II, Brașov, 1902, pp. 335-6.

² De atunci s'a reprodus în Basilovits, *Brevis notitia foundationis Theodori Koriathovics*, Cașovia, 1799—1804, 5 părți, în Dulîșcovicî, *Историческія черты угро-русскихъ*, Ungvár, 1874, 3 vol.; în *Magazinul istoric* III, 173 și în Mihályi, *o. c.*, pp. 109-10.

Din actul acesta se vede că Voevodul Baliță (Balc)¹ și Drag, fratele său, fruntașii României din Maramureș, pe un timp când acesta era un Ținut de graniță abia stăpînit de regiî unguri, aveau o mănăstire a Sf. Mihail arhanghelul, zidită de «părinții» lor (ἀπὸ γονιότητος). Baliță însă era fiul Voevodului Sas său, mai bine, Sasul, care întemeiasă o Țară a Moldovei supusă întru toate Ungurilor. Sas murise, și Baliță nu putuse să-și păstreze moștenirea, așa încît el rămase cu titlul de Voevod și cu recunoștința regelui său, care-i dădu moșii și-l făcu comite al Maramureșului, domn în cetățile Chioara de la Apusul țerii, Hust din miazănoapte, Sighet din miazăzi și Rodna de la pasul acela care ducea la Moldova noului Voevod neatîrnat al Moldovei, Bogdan. El era un fel de markgraf al Ungariei în aceste părți și juca acum rolul ce se dăduse cu cîtva timp înaintea, prin anii 1360, ducelui ruten Teodor Koryatowicz, așezat cu coloniștii săi în cellalt castel din aceste părți, al Muncaciului².

Baliță veni la Constantinopol însuși, ca «să se închine moaștelor». și cu acest prilej el ceru patriarhului, a cărui autoritate era în creștere și care primi în acest timp, pe rînd, supunerea Bisericii vidineană, dobrogeană, galițiană, moldovenească și munteană, să facă din egumenul de la Perî, în marginea Sighetului, lîngă reședința fiilor lui Sasul Voevod, un *exarh* al său, stăpînind o *stavropighie*. Stavropighie se chiamă mănăstirea care, fără legătură cu vre-o episcopie, atîrnă de-a dreptul de patriarhie, iar un exarh patriarhal are dreptul de a îndeplini toate funcțiile episcopale: cu pregătirea preoților, cu ھیrotonisirea lor, cu judecata lor, cu cercetarea parohiilor, cu sfințirea în sfîrșit a bisericilor. Mitropolia munteană, întemeiată cu patruzeci de ani în urmă, nu fusese și ea altceva decît o exarchie, căreia i se adăugise titlul metropolitan fiindcă în Argeș stătea un Domn neatîrnat. În Sighet păzia însă numai un foarte puternic dregător ungur și aici nu se putea așeza, în însăși

¹ E un diminutiv de la Bale, Balea.

² Sate și preoți din Ardeal, p. 131 și urm.

țara regelui catolic, un episcop sau un Mitropolit ortodox, cu putere de la Constantinopol, fără o cerere de la regele însuși, ca aceia pe care Casimir a Poloniei o făcuse pentru Rușii din Haliciu. .

În special erau supuse mănăstirii Ținuturile (χώραι), care, și până acum își luaseră preoții din mîna egumenilor de la Perî: al Sălagiului (Σελατζίου), al Arvei (Ἀρτούντιν, Ἀρτοκότιν), al Ugocei (Ὀγγότζα), al Beregului (Ἰουμπερέκιν), al Ciceului (Τζι-τζόβιν), al Ungurașului (Μπαλβανέτζιν = Balványos), al Bistreii (Ἰίστραν). Aceasta alcătuia o diecesă destul de întinsă. Ardealul dădea la această diecesă partea sa nord-estică, de către Moldova, aceia care atîrna de castelania Rodnei sau era în legături cu dînsa. Cealaltă parte a țerii n'avea nimic a face cu *magister* Balc și putea fi socotită la Constantinopol ca făcînd parte din sfera de activitate a Mitropolitului muntean, exarh al plaiurilor de peste Carpați.

Astfel diecesa egumenului-exarh Pahomie al stavropighiei de la Perî Sighetului pornia de la Apusul Maramureșului, unde avea trei comitate în sus și unul (al Sălagiului) în jos, cuprindea, firește, toate satele maramureșene, pătrundea în Ardeal cu domeniul de patruzeci de sate al Ciceului¹ și cu cîtă moșie se ținea de cetatea, mai mică, a Ungurașului. Cît privește țara Bistreii, ea n'are nimic a face cu Ardealul, ci e valea riului Bistra (ung. Sebespatak), care curge pe lîngă Petrova, unde a fost mai târziu reședință de episcop maramureșean.

De la această mănăstire cu un egumen care se putea socoti episcop și căruia lumea îi și zicea Vlădică, s'a luat deci obiceiul organizării în Ardeal a episcopiilor de mănăstire, cum auz fost a Vadului, a Geoagiului și a Silvașului.

Aceste împrejurări maramureșene nu sînt, de alminterea, fără analogie în alte părți românești, precum în Moldova. Astfel cînd Alexandru-cel-Bun făcu cea d'întăiu biserică de zid la Rădăuți, cea d'întăiu mănăstire domnească, el îi supuse nu mai puțin decît patruzeci de sate, și aceasta nu

¹ Bunea, *Vechile episcopii*, Blaj, 1902, pp. 18-19.

numai în ce privește «dajdea, poclonul (preoților) și cu veniturile toate», ci și cu «alte lucruri toate», între care trebuie să se înțeleagă și o legătură de ierarhie, un drept de alegere, de supraveghere, de globire și de pedeapsă. În aceleași condiții alte sate, «cu popii», erau închinat mănăstirilor, Putnei de pildă ¹.

În 1721 însă a ieșit la iveală o formă latină a actului patriarhal din 1391. Cercetîndu-l, vom afla în el multe și mari deosebiri față de originalul grecesc. Mănăstirii i se zice și biserică; călătoria lui Baliță la Constantinopol e pusă în legătură cu starea primejdioasă în care s'au fi aflat împărăția grecească (*infelici et urgente Imperii constantinopolitani statu*), pe cînd știm bine că în Iulie-Octombrie 1391 cadiul turcesc, primit în Constantinopol pentru judecățile coreligionarilor săi, își căuta în liniște de chemarea sa ². Se spune că Voevodul din Maramureș ar fi închinat «biserica» sa către Patriarhie, ceea ce n'are înțeles pentru acel timp și nu se atinge cîtuși de puțin în forma grecească, precum n'are rost, nici nu e atinsă binecuvîntarea lui Baliță de către patriarh. În loc să se definească legăturile Patriarhiei cu stavropighiile și să arăte calitatea de exarch a egumenului față de anumite Ținuturi (*χώραι*), se hotărăște numai atîta că egumenul va avea dreptul de a strînge veniturile sale, de a îndrepta și a judeca față de *toți* locuitorii, clericii și *mireni*, din anumite «pertinentiae» ale mănăstirii, între care se pun, foarte ciudat, la un loc țeri ca Sălagiul și Ugocia cu castelele Ciceului și Ungurașului, înțelese într'un chip foarte restrîns, și cu sate care nu se pot identifica decît căutîndu-le pînă în comitatul Sătmăruului său în Bihor: «*Megyesalja*», «*Bertzava*» (pentru Bereg), «*Almazigy*» (pentru Bistra I). Se mai adaugă o clausă care n'are nici-o explicație în împrejurările de la 1391; anume că orice adevărat Vlădică, «archiepiscop sau episcop», ar sta în mănăstire, va

¹ *Uticariul*, XVIII, p. 58 și urm.

² Iorga, *Notes et extraits pour servir à l'histoire des croisades*, I, pp. 46-7.

trebui să se supuie egumenului. În sfârșit, neînțelegându-se ce e o indicție, se pune, în loc de August, 6899 din indicția a 14-a, 14 August 6989.

Se vede prin urmare că aceasta e o traducere *greșită* și o traducere *prefăcută* cu anumite scopuri. Acuma nu se mai putea vorbi de o autoritate bisericească întinsă peste o întreagă diecesă, și egumenii voiau să aibă măcar drepturi depline, *ca domni de pământ*, în șapte sate. Ei se temeau pe acest timp, în veacul al XV-lea, când răsăriau Vlădicii românești sau «grecești» uniți, pe cari-i sprijinia Cîrmuirea ¹.

Forma latină se lămurește prin porunca din 17 Iunie 1438 de a se face din nou hotărnicia satului Perî care se ține, spune actul, de «mănăstirea Sf. Arhanghel Mihail din comitatul Maramureșului, clădită după ritul grecesc» (*ad modum Grecorum*), cuvinte care nu se potrivesc cu strălucita situație de odinioară, pierdută după moartea Meșterului ctitor ². Tot așa se lămurește prin actele din 1456-7, care arată că «popa Simion, călugărul de la mănăstirea Sf. Mihail Arhanghelul lângă Apșa», împreună cu zece oameni cărora nu li se dă titlul de călugări, de și locuiau în mănăstirea cea mare și într'o alta adausă pe lângă dînsa — chiar cuvîntul de «mănăstiri» e lămurit ca în actul latin de la 1391 prin «sau biserici» — suferiseră încălcări de spre partea orașenilor din foarte apropiatul Cîmpulung, care se vede la picioarele dîmbului de lut al mănăstirii ³. Tot așa și într'o poruncă din 1458, privitoare la aceiași neînțelegere, precum și într'un al patrulea act, citat în scrierea lui Dulîșcovicî, apare numai Simion, Simion Sălăgeanul, ca adevărat călugăr: «religiosus frater Symon Kalugyr», i se zice odată ⁴. Pe cînd mănăstirea noastră ajungea în acest hal, se ridica la o mare însemnătate *remeșia* catolicilor de la Sîntă-Măria lângă orașul Teceu ⁵. În 1479, preoții romîni din Maramureș erau

¹ V. *Sate și preoți*, p. 11 și urm., p. 316 și urm.

² Mihályi, *l. c.*, pp. 306-7.

³ *Ibid.*, pp. 377-8, 393-5.

⁴ *Ibid.*, pp. 406-7.

⁵ *Ibid.*, pp. 429, 469.

scutiți de anumite sarcini după cererea pribeagului episcop sîrbesc de Belgrad, — dacă actul ce s'a adus înainte, abia la 1721, e autentic¹.

La 1494, Maramureșul avea un episcop de lege grecească, luat dintre călugăriii fundației lui Koryatowicz (1360) — deci iarăși un egumen Vlădică² — la Muncaciū, pe de altă parte, Ștefan-cel-Mare, ajungînd Domn la Ciceu, făcuse episcopie românească la Vad, în vechea diecesă a egumenului din Perî. Acum înțelegem de ce se temeauă călugăriii de aici ca nu cumva unul din cei doi Vlădicî să li iea mănăstirea ca să-și facă dintr'însa, măcar un timp din an, reședința.

Aceasta se și întîmplă de altminterea cu «Vlădica Rușilor». El se așează la Perî, ca în casa sa, și căpătă poruncă de la rege, în 1491, ca să i se dea veniturile episcopale de *toți* «preoții rusești» și de *toți* «țeranii de lege grecească»³.

Pentru a dobîndi acest privilegiu, el se învoise de bună samă la Unire.

La această încercare de usurpație, urmașul lui Simion Sălăgeanul, Ilarie, «de la mănăstirea bisericii Sf. Mihail din Maramureș», «egumen» (*prior*), și nu episcop, își pregăti o «traducere» cum îi venia la socoteală, după vechiul privilegiu patriarhal și-l aduse înaintea regelui Vladislav cînd acesta se coborî, în 1494, până în părțile Cașoviei. El aducea cu sine și originalul grecesc, «pe pergament, cu slove grecești și cu pecete de plumb», dar despre acela putea fi sigur că nu-l va ceti nimeni. În privilegiul «tradus din cuvînt în cuvînt» se mai prevedea că stareții vor fi aleși de preoți și de locuitori la un loc, cum se obișnuia a se face astfel de alegeri prin vechile noastre biserici și mănăstiri de peste munți. Regele primi să întărească decîi clausele, astfel prefăcute și îngustate, ale actului patriarhal. El puse însă lui Ilarie, care și el se va fi arătat cu aplecare către legea stăpînitore, condiția îndoită, și foarte firească, de a *respecta*

¹ V. *Sate și preoți*, p. 14. Cf. Mihályi, pp. 536-7.

² *Ibid.*, p. 601, nota 1.

³ *Ibid.*, pp. 600-1. Pentru un înaintaș al său în 1485, «popa rusec Luca», v. Basilovits, I, pp. 16-7. V. și *ibid.*, pp. 19-20.

pe Vlădica de Muncaciū, ca pe un mai mare călugăr (*sui Ordinis reverentiam*) și a asculta (*veluti superioribus suis*) pe arhiepiscopii ardeleni, pe episcopii ardeleni în însușirea lor de arhiepiscopi¹.

Vlădica de Muncaciū nu se lăsă însă cu atîta. Luîndu-și vechile scrisori de învoire, el veni în 1497 să strîngă venituri și în satele maramureșene ale Perilor. La plîngerea lui Ilarie, regele-i chemă pe amîndoi la Buda, dar Rusul nu se încumetă să se înfățișeze, și astfel pentru a doua oară egumenul de Peri rămase biruitor².

III.

Dar lupta între Rusul de la Muncaciū și Romînul din Peri nu era cu puteri de o potrivă: astfel acesta din urmă trebuia să rămîie învins. Veacul al XVI-lea nu cunoaște decît un episcop de Muncaciū pentru tot Maramureșul³. La 1552 începu să se clădească din nou mănăstirea Sf. Nicolae, care se dărîmase; egumen era pe atunci Ilarion, care căpătă și scutiri de taxe pentru preoțimea sa⁴.

În 1582, Împăratul, stăpîn al Maramureșului, supunea Vlădicăi de Muncaciū «și pe Rutenii ce se mai zic Romîni»⁵. Și la 1597 vedem pe episcopul Vladislav, întorcîndu-se de la Curte⁶.

Acest episcop era, neapărat ori, un Rus. Mihaî Viteazul, ajungînd stăpîn al Ardealului și rîvnitor al comitatelor unite cu el, între care și Maramureșul, nu putea îngădui aceasta. La 2 Iunie 1600, lua parte la sinodul din Iași Petronie, epis-

¹ Mihályi, p. 607.

² *Ibid.*, pp. 624-5. Venirea episcopului rusesc la Peri s'ar putea lămuri prin prădăciunile pe care prin 1490 le făcură ostașii lui Ștefan-cel-Mare în Maramureș, arzînd «multe moșii și orașe» (*ibid.*, pp. 628-30). De alminterea, mănăstirea de la Muncaciū era de lemn, iar cea din Peri, de zid.

³ Seria episcopilor de Muncaciū o dă Mondok, în al său *Schematismus dioecesis munkácsiensis*, apărut în 1876, pe care nu l-am avut la îndămină. Dar el se razimă de Dulișcovicî, prescurtîndu-l.

⁴ Basilovits, I, pp. urm., 27 și 32-3.

⁵ Dulișcovicî, I, p. 117, nota 3: «Rutheni quos et Valachos vocant».

⁶ Basilovits, I, pp. 38-40, 40 2.

cop de Muncaciū, care nu pare a fi fost nici el un Român¹. Trebuie să se amintească însă că la Muncaciū erau ostași împărătești și vameș împărătesc și că nici-odată Mihaï nu și-a pus aicea pîrcălabiî. Decî episcopul de Muncaciū pus de dînsul a trebuit, ca să fie neconținut în ascultarea lui, să locuiască aiurea de cît în acea cetate. N'am greși spuind că el a trebuit să șadă decî în mănăstirea de la Peri.

Două documente muntene din veacul al XVII-lea pome-nesc pe «părintele arhimandritul Serghie de aiĉ de la Tis-meana, [pe care Mihaï-Vodă] l-au pus episcop în sfînta epis-cupie ce să chiamă Muncaciū, în Țeara-Ungurească», de «igumenul părintele arhiereu Sîrghie carele au fost arhiereu la Muncaciū și la Maramureș, așezat de răposatul Mihail Voevod, cînd au fost Domn în pămîntul Ardealului»². El a trebuit să fie adus de la Tismana, unde cîrmuia încă de la 1588, după data de Iunie 1600 cînd întîlnim pe Petronie, decî în cele din urmă săptămîni ale stăpînirii ardelene a lui Mihaï.

În 1601, după căderea lui, în 1606 chiar, el primia întăriri de la urmașii Voevodului în aceste locuri³. Sîrghie trebuise să meargă la 1603 la Chiev, pentru sfințirea acolo⁴. Dar el stătea în legături și cu Moldova, și Simion-Vodă Movilă făcu să i se dea înapoi de orășeniî de la Hust averile ce se luaseră mănăstirii unde-și avea reședința⁵. Ea fu golită de acei ce se încuibaseră într'însa și intră astfel iarăși în stăpînirea «episcopului românesc», precum fusese a înnaintașilor săi. Porunca în această privință o dădu din Hust, la 9 Mart 1607, comitele Valentin Homonnay, candidatul căzut la alegerea unui nou rege al Ungariei⁶.

¹ *Studii și documente*, IX, p. 31

² *Convorbiri literare* pe 1901, p. 811; Arch. Statului, Tismana, pachetul 7 din *Netrebnice*, n^o 6 (ed. Tocilescu, în *Columna lui Traian* pe 1874, pp 237-8).

³ Mihályi, p. 394, nota 1.

⁴ Dulîșcoviĉ, II, p. 79, nota 2.

⁵ Basilovits, I, pp. 42-3, 45-6, 46-7.

⁶ Mihályi, p. 394, nota. Cf. *Studii și doc.*, IV, pp. LXI-III.

Dar alt Homonnay, Gheorghe, se hotărî să facă Unirea cu Roma a Maramureșului, și chemă pentru aceasta în 1614 pe Atanasie Krupeski, din Przemyśl, în Polonia¹. Aceste împrejurări siliră pe Sîrghie să fugă în Polonia. Fuga aceasta a trebuit să se întîmple însă destul de târziu, supt Gabriel Bethlen, principele cel nou al țerii, pentru că episcopul, care n'a putut sta mult timp în această pîrbegie, a fost chemat de Radu Mihnea, ca Domn al Moldovei, și trimis în Țara-Românească, pentru a-l face egumen de Tismana, fiului lui Radu, Alexandru-Vodă Coconul, decîi între anii 1622 și 1625. «Apoi răposatul părintele Domniei Mele», scrie Alexandru în April 1626 — data numirii —, «Io Radu Voevod, Domnul țerii Moldovei, l-au adus din pămîntul leșesc la Domnia Sa, apoi l-au trîmes la Domnia Mea ca să-l am întru cinste, cu socotință și cu bună căutare de cătră Domnia Mea»².

De mai mult timp, Spiridon, episcopul Vadului, prietenul calvinismului, pe care îl ajuta unii principî ardeleni, luase titlul de Vlădică al Ardealului și al Maramureșului și căpătase chiar de la Gavril Báthory, încă din April 1608, puterea sufletească asupra Maramureșenilor³. După moartea lui se găsi un episcop ardelean, un Mitropolit, Simon Ștefan, care să ajute planurile de calvinizare ale Rákóczeștilor, și astfel și el purtă titlul de Vlădică al Maramureșului, unde locul lui Sîrghie nu fu luat de nimeni. Titlul maramureșean rămase apoi în întitularea Mitropoliților, dar Scaunul de episcop de Muncaciū găsi totdeauna printre Ruși cine să-l ocupe.

Astfel, urmașul lui Serghie fu, în 1618, un Eftimie, apoi, în 1623, Petronie, de bună samă cel ce mai păstorise odată⁴. În locul lor vine în 1627 Ioan Grigorovici, apoi Vasile Tarasovici, care fu sfințit în Moldova, de marele Mitropolit Var-

¹ Dulișcovicî, II, p. 81, nota 1.

² *Col. l. Traian*, l. c.

³ Bunea, p. 76, nota 1; Iorga, *Doc. Bistriței*, II, pp. 94-5, n^{le} CCCLII, CCCLIV. V. și actul 29 al Ac. Rom. (semnalat de d. Al. Lăpădatu).

⁴ Basilovits, I, pp. 47-9 (era numit și pentru comitatele vecine); Dulișcovicî, II, p. 81 și urm. un Porfirie, înainte de Petronie, *ibid.*, III, p. 127.

laam, la 1633, în toamnă, și abdică la 1642, în urma suferințelor la care-l supuseră dregătorii domnului din Muncaciū, principele ardelean Rákóczy I-iū, pentru că mergea la Cășovia ca să încheie Unirea cu catolicii. Și unul și altul erau «episcopi de Muncaciū și de Maramureș», deci și ai Românilor, adăugându-li-se explicit dreptul de a supraveghia «mănăstirile, egumenii și arhimandriții», deci și mănăstirea din Perî¹.

În locul lui Vasile fu ales acuma de partida catolică, odată cu declarația de Unire de la Ungvár (1649), alt Rutean, Petru saū, călugărește, Partenie Rotosinschi, care rămase unit cu Biserica Romei, pe cînd cei doisprezece preoți ruși trecuți la calvinism, în posesiunile de la Muncaciū ale văduvei lui Gheorghe I-iū Rákóczy, ridicau din mijlocul lor pe episcopul Porfirie Ardan, un Grec. Numărul preoților ce urmau pe Partenie era de 370, dintre cari de sigur destui Romîni. De și unit, noul episcop merse la Mitropolitul neunit al Ardealului și fu sfințit acolo, în 1651—se zice cu ajutorul a doi egumeni din Moldova (ceia ce e foarte greu de crezut însă)². Dar principesa nu-l primi nici după aceasta în mănăstirea de lemn de la Muncaciū pe care o ocupase, luîndu-i și toate veniturile. Totuși consacrarea lui fu recunoscută de ierarchia catolică la 1655 și i se supuseră chiar, la 1660, de arhiepiscopul de Strigonia toți uniții din Ungaria. I se dăduse un adăpost în mănăstirea Krasnobroda, la Ungvár³.

Mănăstirea de la Muncaciū adăpostia pe atunci, încă din 1658, alt episcop, acesta însă, nu calvin, ci ortodox, Ioanichie Zăican, poate Român de loc, de la mănăstirea Miszticze, în comitatul Bereg. Se întîmplă că fugarul Domn muntean Constantin Basarab, după neizbînda încercării sale de cucerire a Moldovei, fugi în Polonia și de aici în aceste părți ale

¹ Basilovits I, p. 50 și urm., p. 54 și urm., 57-8, 60 (confirmat la 1644), 62 și urm., 66-7, 69 și urm., 78, 80-3, 92 și urm., nota. Vicariul lui Vasile era protopopul Ioan Marinici.

² «Episcopul de Bistra» poate fi un protopop de Bistra. Cellalt, «episcopu moldovenesc», vre-un arhierieș pribeag. V. Dulîșcoviți, II, p. 97, nota.

³ Nilles, *Syniologia ad illustrandam historiam Ecclesiae*, etc., II, p. 824 și urm.; Basilovits, II, p. 88, I. 94 și urm.

Muncaciului, unde se afla mama aliatului său, al doilea Gheorghe Rákóczy ¹. Evlavia-l făcu să zidească din piatră biserica de lemn a lui Koryatowicz, și inscripția pomeneste că el a mîntuit-o întru amintirea soției sale moarte, Doamna Balașa, la 13 Maiu din acest an 1661 ². El trăia încă la 1684 ³.

Nici Ioanichie nu plăcea însă de la o vreme stăpînitorilor cetății Muncaciului, și astfel întîlnim pe rînd pe acolo episcopi fără trăinicie, precum Iosif Voloșinovschi (1670-5), care se întîlnește de trei ori în trei sate deosebite, arhimandritul Mihail Serbin, așezat în Muncaciū chiar (Decembre 1675), ca și Grecul Teofan Mavrocordat din 1677 și Ieronim Lipnițchi din 1685-8. Biserica latină încearcă și ea cîtiva administratori, și în 1684 ea trimete pe un P. Kaminszky, care știa zece limbi și cunoștea foarte bine țara. Protopopii din Sătmar ajunseseră acum aproape neatîrnați ⁴.

Urmașul lui Ioanichie la biserica lui Constantin Vodă fu un Metodie Racovețchi, venit de la Tökölianî din Cașovia, care păstoriă la 1688, luîndu-și titlul de «episcop de Muncaciū, Machowicza, de Zips, de Krasnobroda, Maramureș și prin toată Țara Ungurească». El avea fii și o fată, trăia larg și nu știa carte: îl sfințise un pribeag. Lipnițchi i se făcu vicariū. Catolicii cercaseră în zadar să-l ducă la Sîrbii din Erlau, ca să rămîie acolo ⁵.

Pe atunci însă Partenie aflase un dibaciū și luminat continuator în Grecul din Chios, mai mult italianisat, Iosif de Camilli, care purta titlul de «episcop de Sivas [în Asia], de Muncaciū, de Maramureș, de Machow, de Zips, de Komárom, *vicariū apostolic al poporului de rit grecesc în toată Ungaria* și sfetnic al Împăratului», care era acum stăpînul desăvîrșit al acestor părți. Încă de la 1690, el ținea un sinod la Sătmar. De frica lui și Metodie se declară gata, în 1689,

¹ Vol. IV, pp. CCCIX-X.

² Basilovits, I, pp. 100-1.

³ *Ibid.*, p. 102. Cf. Dulișcovicî, III, p. 69 nota, 70 nota, 71 nota.

⁴ Basilovits, I, p. 103; Dulișcovicî, II, p. 123 și urm. Cf. *ibid.*, III, pp. 127-8.

⁵ Dulișcovicî, II, p. 137, nota.

să primească Unirea, care venia astfel din Maramureșul cîștigat asupra Ardealului ¹. Camilli tipări și un *catechism* pentru Rcmîni, pe cari-i cuprindea însă în numirea de «neamul rusesc», chiar cînd scria pe limba lor; o a doua ediție, cu titlul neschimbat, ieși douăzeci de ani după moartea lui, în Sîmbăta Mare, la 1726 ².

II.

Prin aceste mijloace și prin altele, el căpătă în 1693 Crasna românească și în 1699, Unirea preoțimii românești chiar și din alte părți ungurene ³.

Totuși Romîniî din Maramureș își păstraū dorința lor de a trăi bisericește deosebit de Ruteni. În 1635, se prevedeau în dieta comitatului, veniturile «Vlădicăi romănesc». El era atunci (1635-7) popa Dimitrie, care nu resida însă la Perî, unde se va fi dărimat mănăstirea, ci în mănăstirea cea nouă de la Moiseiū, din Răsărit, închinată Putnei din Moldova ⁴. El fu prigonit un timp de vice-comite, pîrît de preotul din Borșa, ca trădător, dar rămase, poate până pe la 1640-50, cînd nu știm cine-i va fi urmat în Maramureșul romănesc. N'are o deosebită însemnătate faptul că vedem pe Tarașovici primit de adunarea țerii supt anumite îndatoriri din partea lui.

Încă de la începutul negocierilor pentru Unire, se găsi cine să gîndească și la Romîniî din Maramureș. Un anume Isaia, grec de la Atos, fost paroh în Careiū, apoi (1692) în Debreșin, trecut la Unire cu toți preuții «din Ținutul Orăzii și comitatul Bihorului, până la Gelmariū», se îndatori față de Camilli «că-i va aduce pe toți la Unire chiar și fără voia lor» ⁵. În Ianuar 1694, el era numit vicariū unguresc peste

¹ Dulișcovicî, II, p. 27.

² Nilles, *l. c.*; *Bibl. rom.*: II, p. 27, n 190; vol. XIII, cap. 1.

³ Dulișcovicî, II, p. 15, nota; Basilovits, II, p. 93.

⁴ Tit Budu, *Disertațiune despre episcopii și vicarii romîni din Maramureș* Gherla, 1891, p. 19; Bunea, pp. 82-4.

⁵ *Sate și preoți*, pp. 197-8.

Romîni (*in partibus Hungariae super Valachos*). Se așază în Țara Oașului, la mănăstirea din Bicsad, în 1700, și de acolo mergea cu alaiu de cîte paisprezece oameni, prin sate, impovărînd pe preoți, cari se plîng peste un an, în frunte cu protopopul Băii-Marî, Pantaleon. În 1701 încă, Atanasie, Vlădica ardelean, căpătase apoi de la Împăratul părțile Orăziî și Bihorului pentru sine. Isaia fu ucis la 15 Maiu, în mănăstire, de un hoț, și se dădu vina pe Romîni¹. Camilli trebui să aleagă în 1705, pentru Bihoreni măcar, un vicariu deosebit, pe protopopul Sătmarului, Bizanție, care fu apoi episcop².

Ca urmaș al lui Isaia, trebuie să se socotească Iosif Stoica. Unii înnaintași ai acestuia fuseseră poate sfințiți, ca și Partenie de la Muncaciû, în Ardeal, a cărui episcopie fusese ajutată de principii calvini în tendințele sale ierarchice. Iosif, numit de principele Apaffy, își căută de sigur consacrarea în Moldova, ca și acel înnaintaș al său care aduse, prin anii 1670-80, Mitropolituluî Dosoftei actul patriarchal din 1391. Departe de a se supune Ardealuluî, el nu recunoscua episcopia, întărită de Calvinî, a lui Teofil (ales în 1692), ci deșteptînd, în puterea privilegiuluî patriarchal, vechiul titlu de exarch al unei stavropighiî, luă titlul de administrator ortodox al Bisericiî Ardealuluî³.

Acest titlu îl luăm din antimisul de la 1693, al acestuî episcop, antimis tipărit probabil în Moldova, și care, lucrat de călugărul Nicodim, poartă supt icoana cea mare, obișnuită, a Cinei celei de taină, un chip al Sf. Mihail, — ceia ce înseamnă iarăși legătura cu vechea mănăstire din Perî. El nu stătu însă totdeauna acolo, căci pe la începutul veaculuî al XVIII-lea i se zicea «Vlădica din Hust». În 1690, Stoica ținea un «parțiales săbor», cu protopopi de-ai săi, la Budestî, în Ținutul maramureșean sud-vestic al Cosăuluî, și

¹ Basilovits, II, p. 90 și urm.; Dulișcoviî, III, pp. 17-8, nota.

² Dulișcoviî, III, p. 29, nota 1.

³ V, antimisul său din 1693, în acest volum, p. 298, n° v. Cf. tipărirea luî cu litere latine și lipsurî în Nilles, p. 268, nota 3.

juđeca o afacere de moşie, de «iosag» preoteşc¹. La 13 Maiu 1695, el dădea o singhelie, pecetluind-o cu o pecete mare care cuprinde chipul Sf. Mihail; el stătea atunci «la mănăstirea Gîuleştilor, unde este hramu S[fe]ti Mihail A[r-ha]n[gh]e[li]». O altă singhelie, din 31 Mart 1696, e pecetluită cu o a doua pecete, purtînd coroana, semnele pastorale şi un ostaş călare, semn că Stoica se coboria dintr'un neam de nobil². La 17 April 1698, Stoica stătea totuşi la judecată în Sighet, spre a hotărî în cearta dintre «jupîn Steţ Lupu» şi «jupîneasa Codrea Axinia», care trăsese de păr în biserică pe Măriuţa lui Steţ. Hotărîrea pleacă de la «săborul mare din Sighet, pre Scaunul părintelui Vlădica Iosif Stoica, fiind Sfinţia Sa de faţă şi protopopii din eraşul de sus: protopopul Grigorie din Vişăul-de-jos, popa Gheorghie din Săcel, popa Ionaşco din Vişăul-de-mijloc, protopop Lupu din Giuleşti ieraşul Cosăulu, popa Lupu din Berbeşti, protopop Ioan din Jalova ieraşulu de Sighet, popa Ştefan din Trapşa-de-jos, popii din Slatina, — toţi asesori săborulu mare, — Jupîn Dan Laslo din Biserica-Albă, Jupîn Nan Iuon din Slatina, asesorii, fruntaşii oarmeghieî»³. Cele mai multe din aceste sate, curat romăneşti, se află pe valea Vişăulu şi in părţile de pe lîngă Sighet ale Tisei. Şi în Iunie Stoica era la Sighet. În ziua de 1-iu Ianuar a anulu 1699 «Vlădica romănesc al Maramureşulu» era, cu astfel de trebî de sobor, la Drăgueşti⁴. Un act pe care-l tipărim în acest volum, ni-l arată dînd, la 23 Ianuar 1700, o singhelie unu preot din Comorzana, în colţul apusean al ţerii, — din Cîmăleşti⁵. Peste doi ani, acest ortodox neînduplecat, care luptă şi cu scrisul împotriva Unirii, mergea la Sibiu să dea la Guvern lămuriri în privinţa purtării sale, şi era lăsat să se întoarcă acasă⁶.

¹ Budu, pp. 59-61.

² Dulişcovicî, III, p. 27, p. 28, nota 1.

³ Budu, pp. 56-8.

⁴ *Ibid.*, p. 61.

⁵ Acest volum, p. 234, n^o IV.

⁶ După *Memoriile* lui Nicolae Bethlen, în I. Puşcariu, *An. Ac. Rom.*, XXIII, p. 7; cf. Bunea, pp. 103-4.

Acte de ale lui se mai întîmpină la datele de 1704, 1707, ba chiar o carte de iertare pentru niște bigamii e datată din Sighet, în 1711. Îi mersese așa de bine în aceste ultime timpuri de păstorie, încît la 1708 se cerea, de frica lui, numirea fără zăbavă a unui episcop unit, în locul lăsat liber de moartea lui Camilli¹. Îl chema și egumenul Petronie de la Muncaciū, prin doi protopopi trimeși de dînsul².

În 1702 însă, unul din concurenții lui Atanasie Anghel, la alegerea de episcop ardelean, Ioan Țircă, om «învățat în limba ungurească și latinească», era prins de Iesuiti și ținut în lanțuri. De răul catolicilor, el se dădu cu calvinii, cari-l furară din temnița de la Bălgrad, îl ascunseră la Aiud, în vestitul lor Colegiu, și-l numiră protopop al Inidoarei, unde stătu mult. De aici el trecu în Maramureș, unde, din posesiunile sale moștenite, Francisc Rákóczy ducea lupta împotriva Casei de Austria, cu acele cete de *curuți*, care erau alcătuite în mare parte din Romîni. Înnainte de moartea lui Stoica, Rákóczy, care pregăti Maramureșul, în 1707, și un nou episcop unit, cu sfințire de la Chiev³, numi pe Țircă episcop, dar nu al Maramureșului ci «al Ardealului», cu Maramureșul, firește, împreună. Noul Vlădică fu silit însă a trece în Moldova. Cînd, în vara anului 1706, lucrurile se aplecau spre o pace între Împărat și Craiul Curuților, el scrie din ascunzătoarea sa aceluși cu voia căruia era episcop, rugîndu-se să nu fie uitat⁴. Cererea i se îndeplini și, cînd, în 1707, Curuții intrară biruitoři în Ardeal, Țircă era cu dînșii, și el sili pe Atanasie unitul să fugă la Sibiiu, unde era Guvernul⁵. Un noroc așa de trecător ca și al armelor rákóczyene. Poate că mai dăinui un timp prin Maramureș, sfințind preoți și în Ardealul-de-sus⁶.

¹ Dulișcovic, III, p. 35, nota 1.

² *Ibid.*, p. 36, nota.

³ Nilles, II, pp. 864-7.

⁴ Șinca, III, pp. 331-2; *Studii și doc.*, IV, p. 72, n^o LXVII. Cf. Bunea, art. Circa în «Enciclopedia romînă».

⁵ Cf. Nilles, I, pp. 372-3.

⁶ Bunea, *Ioan Inocențiu Klein*, pp. 313-4. 349.

Pe o carte bisericească de la Sătcel se înseamnă, în 1700, pe lângă numele Vlădicăi Iosif Stoica, și al «protopopului Ștefan Petrovan din Petrova» ¹. El înlocuise acum pe Stoica și pe Țircă în toamna anului 1711, cînd era sfințit în Moldova și făcea făgăduieli de Unire, din Alba-Iulia, unde-l adusesese teologul episcopiei unite. El se gîndia la «imunitatea eclesiastică» ce ar fi să-i dea pentru aceasta Împăratul, iar catolicii discutaū asupra chipului cum i s'ar putea așeza și lui un teolog în coastă ². În 1712 el era înapoi la Petrova și scria intitulîndu-se «popa Ștefan alias Serafim, episcopul celor de legea grecească din varmeghea Maramureșului». În 1714 acolo-l bătea un dregător străin, de la care cutezase a-și cere veniturile ³. Aceiași era și în 1715 reședința lui ⁴. Mai știm că el sfințiă preoți și prin părțile de sus ale Ardealului ⁵. Sfirșitul lui e cu totul necunoscut.

Ca urmaș al lui se întîmpină un Dosoftei, căruia i se zice Dosoftei Teodorovici. El se intitula «arhimandrit și administrator episcopiei Maramureșului» ⁶. Mănăstirea Perilor era de sigur în ruină pe atunci, — pricina pentru care Serafim stătu în vechea lui protopopie de la Petrova. Dosofteiu a putut fi însă arhimandrit într'o altă mănăstire, înfloritoare tocmai pe atunci, Moiseiul, închinată de ctitorii săi la mănăstirea moldovenească a Putnei ⁷. Acolo va fi și stat noul episcop. Despre dînsul se mai știe că sfințiă, ca și Țircă și Serafim, preoți și în Ardeal, lucru care se opri în 1728, pentru a nu se jigni interesele Unirii ⁸.

¹ V. vol. următor.

² Acest volum, pp. 282-5.

³ Marki, în *Ungaria*, II, p. 423, citat la Bunea, *Vechele episcopii*, p. 105.

⁴ Acest volum, p. 234, n^o V.

⁵ Bunea, *Ioan Inocențiu Klein*, p. 314 (satele Dumbrava și Răpedea-de-jos). Trebuie să se cetească: «Petrovanu Serafim», nu «Petrovan, nu Serafim». Cf. *Vechele episcopii*, p. 105.—În călătoria mea prin Maramureș, am trecut pe lângă Petrova, care e în calea de la Vișău spre Sighet, dar nu m'am putut opri. În biserica de acolo ar trebui să se cerceteze însemnările din cărți.

⁶ Budu, p. 59. Adausul lui Dosoftei e firește ulterior documentului.

⁷ Acest volum, pp. 234-5, n^o VI; p. 237, n^o XI.

⁸ Nilles, I, p. 494; cf. Bunea, *I. Inocențiu Klein*, p. 3.

La 1723 încă se împrăștiau și prin bisericile românești din Maramureș antimise de la Gheorghe Ghenadie Bizanție (Bizánczy), episcopul rusesc unit al Muncaciului, care purta titlurile lui Camilli. El avea un vicariu pentru Maramureș în special, iarăși un Rus, din Zips, Procopie Hodermarski, frate al episcopului de mai înainte, Iosif ¹. Ghenadie izbutise a goni pe Dosoftei și a stringe un sobor de Unire la 1716. Un decret împărătesc înlătură la 22 August 1720 pe schismatic. Dar la moartea biruitorului său, la 1733, el se ivește iarăși, și vicariul Olszawski se plînge de uneltirile acestui bătrîn aproape orb, care a început iarăși a sfinți preoți în mănăstirea de la Uglea, unde stă; el propunea ca Dionisie să fie prins și închis în vre-o mănăstire de lângă Muncaciū ².

În ultimele timpuri, Bizanție avuse de lucru și cu episcopul blăjean, Ioan Inochentie Klein. Acesta fusese totuși preotit în mănăstirea Sf. Nicolae, unde venise ca tînăr student și-și făcuse noviciatul. Acolo trimesese el, pentru același scop, trei clerici ai săi, dintre cari doi erau să fie și episcopi: Atanasie Rednic, Silvestru Caliani și Grigorie Maier (1738). Totuși Klein căută cu tot dinadinsul să cuprindă supt cîrja sa Maramureșul românesc ³.

De aici rezultă că același Klein nu veni să sfințească la Poci, cum i se cerea, pe urmașul lui Bizanție, Blajovschi, care nu voiă să vie la Blaj ⁴. Noul episcop trebui deci să meargă la mănăstirea Uniev, în Polonia.

Încă de la 1725 de altfel, s'ar fi luat o hotărîre definitivă, prin care orice legătură bisericească cu Ardealul era ruptă

¹ V. cap. *Antimise*.

² Dulișcovicî, III, p. 100, nota: «In comitatu Marmoros delitescit etiam-num notus ille unus senecio iam coecus, Dosotheus Theodorovics dictus, in monasterio ugliensî, dictus episcopus... Reassumsit temerarius decrepitas vires suas». Cf. pp. 65 nota, 76 nota, 118 nota.

³ Basilevics, II, pp. 174-6 (cf. Bunea, *I. Inocențiu Klein*, p. 7); Dulișcovicî, III, p. 118, nota.

⁴ *Ibid.*, p. 115, nota 1.

și episcopul de Muncaciū căpăta toate drepturile asupra țerii ¹. În 1736 țara trecu și politicește la Ungaria ².

Romîniî se ținură de acum înaintea de acel Scaun străin, căruia i se împotriviseră patru veacuri. Dar episcopiî ruteni numiau, pe lîngă un vicariū general de neamul lor, și cite un «vicariuș a sfîntuluî sobor a Maramureșuluî», dintre Romîni. Astfel a fost supt Vlădica Blajovschi (1738-42), protopopul Văsilie din Giulești. În circularele către Romîni se întrebuița limba românească. Totuși Romîniî nu erau mulțamiți cu atîta, ci, unind conștiința națională cu conștiința ortodoxă, ei dădură ascultare lui Sinesie, episcopul de Arad, care avea legături cu Rîmnicul, unde tipăria și cărți ³. Cînd episcopia se duse la Ungvár, rostul vicariuluî pentru «districtele românești mai depărtate», vicariul plătit din veniturile Bisericii bogate a Orăzii-Mari, ajunse și mai însemnat (1776) ⁴. Cite unul dintre acești vicari, ca Gheorghe Köszeghy, care era din Banatul Timișoarei și căruia Romîniî îi ziceau Chiseghî, știa chiar foarte bine limba noastră ⁵.

Abia în 1856 însă vre-o sută de parochii rămase în mîna Romînilor se uniră cu diecesa unită ardeleană de sus a Gherlei, înființată în 1853. Aceasta dă puțință unei oarecare mișcări culturale românești în această țară românească, mai nenorocită decît celelalte, a Maramureșuluî.

Adaus.

În satul Giulești am găsit singura *metrică* veche maramureșeană ce se știe a se fi păstrat. Într'un caiet de hirtie tare, în 8^o mic, un șir de preoți din vechiul sat al Giuleștilor — a căruî istorie, fără nici un interes, de alminterea, se poate urmări după *Diploamele maramureșene* ale d-luș

¹ Budu, p. 24.

² Acest volum, p. 235, n^o VII.

³ V. vol. IV, p. 88; Mangra, *Slujba sfințirii bisericii*, Arad, 1905. Cf. Budu, p. 31.

⁴ Budu, p. 31.

⁵ Budu, p. 32 și în acest volum, p. 239 și urm.

Mihályi — înseamnă, întâi în latinește, apoi în românește, botezurile, cununile și îngropările din satul lor. Scrisoarea e de cele mai multe ori cu totul neajutată. Reproducem aici tot registrul în transcriere fonetică, îngrijită, lăsînd numai la o parte semnul *č* pentru *ч* (înlocuit cu *ci*), din neîndestularea materialului tipografic.

Vechiul urbariu al Beiușului.

În proprietatea mea se află, într'un caiet lunguieț, din anul 1600, urbariul domeniului Beiușului, care se ține astăzi de episcopia românească unită a Orăzii-Marî. A-l reproduce în întregime, cu condițiile agrare, nu mi s'a părut de nevoie. Chiar din nume n'am reprodus, de la un loc, decît pe acelea care pot să ofere un interes de limbă. Din nenorocire, ele sînt foarte vițiate și pe lîngă aceasta, de tot rău scrise.

VI.

DOCUMENTE AMESTECATE.

I.

Acest act al lui Ludovic-cel-Mare înfățișează un interes deosebit pentru că din el se vede că în ultima luptă a regelui cu Vlaicu-Vodă al Țerii-Românești *el și-a câpătat în-napoi Severinul*. D. Hasdeu l-a văzut în 1874, pe cînd actul era în stăpînirea d-lui Carol Szabó, și a dat un bun resumat în *Col. lui Traian* pe 1874, p. 126. Romîni aceștia sînt de sigur fiii unui Raicu, de și odată numele acestuia se află scris «Wayk». Cf., pentru împrejurări, articolul meu *Luptele pentru stăpînirea Vidinului*, din «Convorbirile literare» pe 1900.

II.

Un act de la Vlad Dracul nu poate să fie fără interes. Acela pe care-l dăm aici într'o traducere din veacul al XVIII-lea, are, de sigur, o formă neobișnuită. Ea vine însă, nu dintr'o falsificare, ci din neînțelegerea traducătorului din slavonește, care și-a permis și adăugiri. Căci unele formule sînt foarte bine păstrate, și nu e unul din boierii citați care să nu se întîmpine în alte acte de la Vlad însuși sau de la cei mai apropiați urmași ai săi. Vezi I. Bogdan, *Relațiile Țării-Românești cu Brașovul și cu Țara-Ungurească*, I, București, 1905, p. 72 și aiurea.

III.

Despre protopopiatul Inidoarei.

Încă din vechi, tîrgul Inidoarei, care se ținea de cetatea Hunyazilor, aveau o biserică de lemn. Atît Ladislas, cît

și Matiaș, fiul lui Ioan Corvinul, încuviințează facerea ei din nou.

Peste cincizeci de ani de la această învoire, Beatricea, văduva tânărului Ioan Corvin, fiul natural al lui Matiaș, folosindu-se de drepturile pe care le avea ctitorii, numește protopop la biserica înnoită în 1456 pe un anume Petru, preotul de la «Zoczath». Pe același timp întâlnim un protopop la Șebești, în părțile Beiușului¹. Sînt cei mai vechi protopopi ardeleni. Ei se întîlesc înaintea de biruința calvinismului, și prin urmare așezămîntul trebuie să fie de obîrșie greco-slavă, adus prin principatele noastre; cu toate că actele cele mai vechi nu cuprind aici nici-o mențiune de protopop, trebuie să se amintească de prezența în Moldova la sfîrșitul veacului al XIV-lea a unui protopop grec trimis de la Constantinopol pentru ca să împace cetele bisericești din această țară². Într'un fel, ei îndeplineau și sarcina de episcopi.

La 12 August 1582 abia, găsim o nouă numire de protopop, pe care o face comitele perpetuu al castelului, Ioan Török, urmaș al lui Valentin Török, care cel d'întăiu avuse acest loc. Data aceasta, protopopul se chiamă Moise, și i se dau drepturi întinse, de supraveghere și strîngere a veniturilor³.

Ghenadie, Mitropolitul ardelean de la începutul veacului al XVII-lea, întărește printr'un act românesc pe protopopul de Inidoara Ianăș, și acesta se mai bucură de două întăriri, a lui Ștefan Simionovici și a lui Sava Brancovici. Pe vremea

¹ Vol. XIII, la Șebești.

² Iorga, *Geschichte des rumanischen Volkes*, I, p. 296. Cf. A. Grama, *Institutiunile calvinești în biserica românească din Ardeal*, Blaj, 1895, p. 207 și urm.

³ Acest volum, pp. 278-80. N-1 V e și în Cipariu, *Acte și fragmente*, p. 72; același, *Archivul*, p. 611. N^o VIII, în *Acte și fragm.*, pp. 253-4, n^o X, *ibid.*, pp. 254-5 (trebuie a se îndrepta la mine: «spășască» pentru «stăîască» și «parfie» pentru «partie»). Din n^o XI, Cipariu are apoi o formă tipărită, cu un adaus la urmă: «drept aceea, fiule, și ție ți se cadese fiî treaz, nebețiv, nesfădnic, neubitoriu de argint, ce blînd, smerit, cu învățătură bună, ca se te spășești si pre tine și pre cei ce te vor asculta».

acestor din urmă ierarchii erau alcătuite în protopopiate după moda calvină Ținuturile din jurul localităților Alămor, Orăștie, Hațeg, Hunedoara, Ilia Murășului, Beiușul sau Șegheștii, precum și Țara Făgărașului, unde se rînduiseră trei protopopi ¹.

Moise avu ca urmaș pe Nicolae, iar în locul acestuia fu numit administrator, la 1696, de Vlădica Teofil, începătorul Unirii cu Roma, un preot Ioan, din oraș chiar. La 1715 iscălește într'un act popa Moise din Inidoară, lângă mai mulți nemeși de acolo și fără să se dea numele protopopului ².

Cu aceasta se încheie șirul actelor ce se păstrează încă în archiva bisericii din Inidoara.

Celelalte documente din acest capitol sînt singheliî și scrisori episcopale care n'au nevoie de lămuriri. Cu privire la n^{le} xv-vi, se poate adăuga că alte scrisori ale lui Pataki s'au dat în Nilles, pp. 32-3, 406 și urm.

¹ Petru Maior, *Ist. bisericească*, p. 72 sau Cipariu, *Archivu*, p. 629.

² Acest volum, p. 282, n^o x, pp. 386-7, n^o xvii

VII.

DESPRE ANTIMISE.

Antimis se numește mărama de pînză, rare ori de mătăasă care, cuprinzînd moaște de sfinți cusute într'însa, se așterne pe masa altarului, pe care se face sfînta slujbă. Pe antimis se înfățișează cina cea de taină une ori, iar de regulă punerea în Mormînt. Une ori se adaugă dedesupt vre-un sfinț ocrotitor. În cele patru colțuri sînt evangheliști. Se mai vede crucea, uneltele răstignirii, inițiale ¹. O inscripție încunjură marginile, o alta se află supt scena din mijloc. Ele amintesc pe arhierul care a sfințit antimisul.

Timpul, cu schimbările ce le aduce, ca și obiceiul, observat pe alocurea, de a se da antimisuri nouă de fiecare arhieru ce se urmă în Scaun, a adus peirea multor sute și miî de astfel de prețioase documente de istorie și artă.

Aceasta s'a întîmplat mai ales la noi dincoace de Carpați, unde nu e nimic mai rar decît să găsești un antimis vechi. Românii de dincolo, și în acest domeniu, au păstrat mai bine. La expoziția din 1905 de la Sibii, ca și prin deosebite parohii am putut strînge astfel o mulțime de tipuri de antimise. Atunci nu mă gîndiam să le dau unul după altul, așa încît la unele am lăsat, în grabă, la o parte formulele.

Cele mai vechi antimise ale noastre erau de sigur slavone, Din Țara-Românească însă, nu s'a păstrat nici-unul cu inscripția în această limbă. Tot așa nici din Ardeal, care a urmat în viața sa bisericească mai ales exemplul principatului ce era mai mult în hotar cu Românii ardeleni. Din Moldova avem însă un antimis slavon, de și nu e mai vechi

¹ Pe antimisul lui Iosif Stoica ele sînt: ИН. УІ. НН. КД. МА. РБ.

decît începutul veacului al XVIII-lea, dar la cuvintele în vechea limbă bisericească care pomenesc pe Pahomie de Roman (1707-14), urmaşul Ghedeon (1737-43) a adus o notiţă românească. Slavone sînt antimisele episcopilor de Muncaciû, chiar pentru bisericile româneşti care-î recunoşteau, şi tot slavon e şi acela al episcopului român din Perî, de la sfîrşitul veacului al XVII-lea, Iosif Stoica.

Antimise greceşti încep a se răspîndi prin călătoria şi petrecerea îndelungată a patriarhilor Răsăritului, mai ales a celor de Ierusalim, în principate, precum şi prin daruri de ale negustorilor greci aşezaţi de la un timp în monarchia vecină. Un patriarh de Antiochia, Silvestru¹, împarte antimisuri greco-romîne (1748).

Desemnul şi formulele sînt deosebite de la o ţară la alta. Dar Ardealul se ţine destul de strîns de Țara-Românească, pe cînd o asemănare se vede între Moldova şi Maramureş.

Cel mai vechiu antimis al Mitropoliei muntene e de la Teodosie, din vremea lui Constantin-Vodă Brîncoveanu. Cunoaştem apoi pe acelea ale lui Mitrofan, Neofit şi Grigorie I-iû, şi în sfîrşit pe al lui Ignatie Grecul², din veacul al XIX-lea. De la Rîmnice se cunoaşte un antimis al lui Climent, altul al lui Grigorie şi un al treilea al lui Filaret. N'am găsit nici un antimis buzoian.

Din Moldova avem antimisul de Roman, citat, şi unul ale Mitropoliei, supt Gavriil Calimah.

Din Maramureş, un antimis din 1723 al lui Gheorghie Ghenadie Bizanţie, se adaugă la acela, iarăşi analizat mai sus, al lui Iosif Stoica.

Un antimis, mai vechiu, de la Vasile Tarasovicî are acest cuprins, în traducere latină (Dulişcovicî, III, p. 70, nota):

«Gratia S. et vivificantis Spiritus, opera d. Basilli Tarasovics, episcopi Munkacs. ac Marmaros. ac totius Hungariae orthodoxae s. cath. Ecclesiae et ap. consecratum an-

¹ V. tabla la *Ist. lit. rom. în sec. al XVIII-lea.*

² V. ale mele *Inscripţi din bisericile României*, I, p. 288.

timisium, hoc est portatile altare magni domini Dei salvatoris nostri Ihesu Christi ad celebranda divina liturgiae mysteria ad [ecclesiam S. Ioannis Baptistae et praecursoris Domini in possessione Nereszvicza, mense iunii 20], 1648».

Se pomenește și antimisul din 1666 a lui Ioanichie (*ibid.*, p. 68, nota).

În Ardeal antimisele încep cu Iosif Budai. Până la sci-siunea religioasă, ele urmează cu Varlaam, Teofil și Atanasie, care a pecetluit Unirea.

De aici înnainte, avem măcar cîte un antimis, de la fiecare episcop unit. Cînd Curtea austriacă trimete și episcopi neuniți, începînd cu Dionisie Novacovicî, avem și întreg șirul antimiselor de la aceștia.

De la Oradea-Mare însemnăm antimisele lui Darabant și Erdélyi, — acesta cu litere latine.

DOCUMENTE.

I.

[C. 1680.] † Dat am scrisore mè la m[â]na jup[î]nuluî Gli-gorie precum s[ă] s[ă] ştie c[ă] m'am rugat de dumneal[ui] de mi-au făcut bine cu lei 300, s[ă] ab[ut] aib[ă] (*sic*) a-î da dum-neal[ui] la Paş[te], cu zečuiala lor, fără nice-o g[ă]l[ut]ciav[ă], şi m'am isc[ă]lit e[un] m[ai] jos, ca s[ă] s[ă] creaz[ă]. E[un] Ivan platnic, Iul. 10.

II.

După 12 Ianuar 1690. «Nos infrascripti Christe Bulieb, George Gaal, Opre Modiran, Ilyie Szerbul et Thomas Mikul, seniores et iurati regii pagi Bongard», acordă Grecilor din Sibii[un] voie de a clădi biserica lor, îndatorindu-se a da bise-ricii s[ă]ş[est]i 100 de fl. ungureş[ti].

Copie.

III.

Sibii[un], 18 Iunie 1691. «Vlad Puschkaschul, nunc in praedio Ampl. et Prud.domini Ioh. Stentzel», arat[ă] c[ă] a v[î]ndut p[ă]-m[î]ntul ce avea în Bungard, «postquam autem mercatores graeci templum eo aedificare cœperunt».

M[ai] târziu, Compania arat[ă] c[ă] făcuse biserica, «respective pro suorum decedentium humatione».

IV.

Bucureş[ti], 3 Iunie 1692. Dosoftei[un], patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosin[ă].

V.

Iași, 11 Novembre 1692. Dosofteiū de Ierusalim către Com-
panie, pentru eleimosină.

VI.

București, 17 Mart 1693. Dosofteiū de Ierusalim către
Companie, pentru eleimosină.

VII.

† Adec[ă] eū Ghiorghie Lazăru den satu den Bungar, înpreună cu fămeaia mia Ana și cu fečorii miei Oprea i Ghiorghie, scriem și mărturisim cu acestu al nostru zapisu ca să fie de bună credință la cinstită mâna Mării Sale Doamniī Marii Bălăcanca ¹, precum să s[ă] știe că am vândutu Mării Sale un loc în hotarul Voichiței, care loc iaste în lungu stănj. 70 și latul stănj. 7, cum merge lungul, alătura pre den jos cu locul besereciī; care loc aū fostu datu sf[i]nteī besereci de Manea Țăranul, și iar cum merge locul în lungu, pre den jos, alătura cu Toma Mic; și l-am vândutu dreptu ban[i] gata florinți 7, și ne aū datu toț baniī deplin în mâinile noastre. Și am vândutu cu știrea tu-[tu]ror bătrănilor den sat și a vecinilor noștri, care aū fostu mărturiī de faț[ă], anum[e]: Ion Bobeșu, i Oprea Inbăruș, i Toma Inbărușu, i Gheorghie Inbărușu, i Radu Vlad, i Toma Mic goțmanul, și alțiī careī vor mai iscăli mai jos mărt[urii]. Și pentru ca s[ă] crează, ne am pus mai jos și deagetele în loc de pecet. Și am scris eū Ion păr[călabul], și mărturisescu. Mart 13 dn., 1st 7202 [1694].

Toma Mic goțman, mărt[urie]. Eū Gheorghie Lazăru. Ana, fămeaia lui Ghiorghie. Ion Bobeș mărt. Oprea Inbăruș mărt. Oprea fečorū lui Ghiorghie. Ghiorghie Inbăruș mărt. Toma In[b]ăruș mărt. Ghiorghi.

I Radu Vlad, snă Gheorghie Lazăr.

† Radul Log[o]f[ăt] Glineanul snă Iacov vt Vor[nic], mărt.

¹ Fiica lui Șerban-Vodă Cantacuzino și vădufa Agăi Constantin Bălăceanu. V. între altele vol. III, pp. 27-9.

VIII.

Izvodü.

† Adec[ă] eü Radul Vladu de în satu de în Bungaar, înpreun[ă] cu fámia me Soora și cu fiulu nostru anum[e] Bančulu, dat-am zapisul nostru la m[i]nele dumnelui jupunului chirie Banu oluh. (*sic*) ca s[ă] fie de b[an]ă credență precum să s[ă] știi că, fiindu dumnelui ispravne cu Cumpanii neguțitorilor ot Sibiiü, i-am vândutu un locu ci s[ă] cheam[ă] a[i]ce într'această țear[ă] erdașu, de aice de în satu de în Bungaar, ca s[ă] fii pre seama sf[i]nte[i] bes[e]reaci cei de peatră, caar[e] iast[e] aice în Bungaar, făcut[ă] de neguțtor[i] de Companie Sibiiului; car[e] locu iaste în hota rul, la Rupturii, și iaste locul în latu stănj. 13 și în lungu stănj. 70. Și l-am vândutu de a noastră bun[ă] voe și [cu] șter[ea] vecinilor noștri, și de în sus și de în jos, și cu șter[ea] tuturor sătenilor, și l-am vândut dreptu ban[i] gata frornuți 12 și am luotu toți ban[i] în mănene nostre. Și iaste acestü erdașu pre den sus în răzor cu Ilie Sărbul, și alătur[e] pre de în jos iaste Mihaiü Buzudighinah ¹, și în capu de spre amez, zih să lovește cu locul car[e] l-a cumpăreat Domna Maria Băl[ă]ceanca, iar pre simah sveintei bis[ea]ricii, iar în capul de spri meaznopti să lovește cu Bančul Comaan, — ca s[ă] fii sv[i]nte[i] bis[e]recii stătător în veci, și dumnelor pomaan[ă] în veci. Iar cen[e] s'aar scula cu vre o păr[ă] saü cu vre o gälcevä, or[i] de în noi, or[i] de în nemul nostru, or[i] de în vecine, saü de în sătenii, să fii închinat flornuți 100, să-i dè domnului județului ot Sibii și sv[i]nte[i] bis[e]recii să dè flornuț 100, atun[cea] să s[ă] apu[ce] de păr[ă]. Și, cându am luotu ban[i] și am făcutü acestu zapis, fost-aü mărturii: Linahrtu cruitoriul, ot Sibiiü, fiöorul lui Linartu, ca[re] iaste caasah în Cornu, în potreva casii Sfatului, și jupunul Dumitru Plașcu i Panaitu Ghiorma și Ianea Grevaču și popa Iaon ot Boiț[ă] și popa Ianea ot Porcești și Toma Badul ot Bungaar și Ion Bobeșu ot tam, Ilie Sărbul ot tam, Opre Co-

¹ Buzdughină.

maan ot tam, Gheorghe Lazăr. Și pentru credința ne'm pus
mai jos degetele și iscălitur[i]e, ca s[ă] si crez[ă].

Eū Radul Log[o]f[ă]t[ă] Glinenul, cu vo[ia] lor. Ap. 16 dn.,
let 7202 [1694].

Δημήτρης Θεωδορανοῦ μάρτυρος. † Παναγιώτης Γρίονκος μαρτυρὸς
ὅς ἀνοθεν. Eū Toma mări[urie]. A[z] Badulu. Eū Ion märt. Bo-
beșu. Eū Elii märt. Sărbul. Eū Oprea märt. Coman. Az
popa Ianea märturiū. Gheorghe Imbărușu märtur[ie] Ghiorghe
mări[urie]. Lazăr.

Γιάνης Γριβάκης μάρτυρας.

[Și copie.]

IX.

Circumspecte domine iudex mercatorum.

Hac mea praesenti notifico Suae Dominationi quod literas
Constantinopoli a domino Davia acceperim, ad manus eius
pervenisse 300 florenos germanicales in 80 ducatis turcicis;
quod volui insinuare Suae Dominationi pro sua cautela. Cui
omnia praecor, et maneo Suae Circumspectae Dominationis...

Albae, 23 Iulii 1694.

Comes Veterani.

[V^o.] Circumspecto domino Demetrio, Graecorum merca-
torum iudici, mihi honorando, Cibinium.

[Pecete roșie cu vulturul.]

X.

1-iū Februar 1695. «Matthe Benne, Thome Mikul, Thome
Imbrus et Kirste Bosse, Opre Barb et Opre Imbrus, omnes
incolae regii pagi Bongardt», împrumută 48 de fl. r. de la
judele grecesc Dimitrie.

XI.

Ecc^{mo} sig^r, sig^{ie} et patron mio Col^{mo},

La gratiosissima di Vostra Eccellenza mi è capitata ai 15
del corrente coi 500 ungari d'oro, dal latore della presente,
e la ringratio infinitamente. Con altra occasione scriverò al

signor Scalvirosi, e la mandarò a Vostra Eccellenza per farglila capitare. Del resto, mi rimetto al latore, et io resto per sempre.

Di Vostra Eccellenza

Humilissimo, obsequiosissimo

et observandissimo servitore : *I. Porfiriti*¹.

Adrianop[o]li, 16 giugno 1695.

[Adresa:] Alla Sua Eccellenza il signor F. Conte Veterani, generalissimo nella Transylvania nelle armi di S. M. Cesarea, mio padrone Colendissimo.

[Pecete roșie cu caduceu.]

XII.

† Adeacă eū Ionū Imbarușū de în satū de în Bungaar, înpreun[ă] cu famiia miah Anah și cu feçori noștri anum[e] Opre i Stana, screim și mărūturisim cu acesta al nostru zapis ca s[ă] fii de bun[ă] credență la cinstită mână Mării Sale Domni Marii Băl[ă]ciancăi, precum să s[ă] știi că am vândutu Mării Sal[e] de în locul meū de caas[ă] pre jum[ă] tate și cu caasa, și locul iaste lungul stănj. 25 și în latū stănj. 8, car[e] locu iaste al[ă]tur[i] cu bes[e]rica, și locul l-am vândutū în flornūți 20. Și casah în flornūți 14; și ne'ū datū tooți bani gaatah în mână noastră. Și am vândutū de a noastră bun[ă] voi și cu șter[e] Mării Sal[e] domnuluī județuluī-maar[e] și a cistetuluī Svatu și cu șter[e] sătenilor noștri, și a Sasilor, și a Rumănelor, pentru c'aū voitū și aū lăsatū domniī și s[ă]tenii că va să fii acestū locū pre sîama bis[e]recii de poman[ă]. Și l-am vândut ca s[ă] fii stăt[ă]tor in viacii. Și aū fost mărūturiī de față, anum[e] Crăstea Boziașū Șchiaulū i Mateiū Benea fălnoğul i Toma Micul i Ioan Bobeșu și Ilii Sărbul i Toma Imberușu i Gheorghi Lazărū i Opre Imbăruș. Și pentru adevărată credență ne am pus mai jos degiteli. Și am scris eū Radul Logf. Glinianulū cu voia loor. Iulea 15 dn., let 7203 [1695]. Eū Ionū. Eū Ana. Eū Crăstea mărt. Boziașu, Șchiaul. Eū Mateiū Benea fălnoğul mărt. Eū Toma Micul mărūturiī. I Ioan Bobeșu

¹ E cunoscutul Mare-Dragoman Ienachi Porphyrita. Cf. vol. III, pp. 96-8.

măruturii. Ilii Sărbul mărūtru. Eū Toma Imberu märt. Eū Ghiorgi Laz[ă]rū. Eū Opre Imbăruș märti.

XIII.

Scrisori de la patriarchul Dosofteiū de Ierusalim, pentru po-
menī trimese prin κόριον Πάλκου Φλώρια, dateate Adrianopol,
1698 (?), București, Ianuar 1698.

XIV.

București, 16 Mart [1698]. Dosofteiū, patriarch de Ierusa-
lim, către Companie, pentru eleimosină.

XV.

† Adec[ă] eū Șarban Brașoveanul dat-am zapisul mieū
la mănă jupīnului Gligorie din cetate Sibiiū, precum să s[ă]
știe că mi-aū făcut bine cu lei 75, ca s[ă] aibu a plini
cești bani păn în 2 aī, să dăm întru an lei 37 p¹ și, al
doilea an deca să va plin[i], iar să daū t¹ 37 p¹, ca să pli-
nescu eū acești ban[i] ce scrie mai sus, t¹ 75. Iar, nepurtând
eū grij[ă] să plinescu acești ban[i] la zi și la soroc pecum
m'am legat și m'am așăzat cu dumnealui, să aibu a le da
dobānda acestor ban[i], de zeč[e] doi; nič măcar niscar[e]
marfă să nu-ī daū, saū niscar[e] unelte, numaī ci să-ī daū
ban[i] gata, precum m'am așă(ja)zat cu dumnealui. Iar, când să
va plini anul, precum scrie mai sus, să ī daū t¹ 37 p¹, să aibu
a trimite la dumnealui baniī la soroc și la zi. Iar, netrimi-
tând baniī la zi, și ar veni dumnealui cu vre o cheltuial[ă],
saū niscar[i] oamen[i] domnești cu niscar[e] zečuial[ă] saū
trepede, să fie tot de la min[e]. Iar, de să va prinde oar[e]-
cum vre o moarte mie, să fie volnic dumnealui să apuč[e]
pre fāmeia mea, să plătească tot ce scrie în zapis. Așijderea,
prinzāndu-s[ă] vre o moarte fāmeiī meale, să apuč[e] pe
copiī mieī să plătească tot. Și, când am făcut acest zapis,
fost-aū mulți oamen[i] bun[i] și neguțător[i] mărturie, anum[e]
car[e] vor iscāli mai jos. Și pintru mai adevărat[ă] cre-
dință mi-am pus deagetul și iscāliture mai jos, ca s[ă]

creaz[ă]. Și am scris eu Radul Brașoveanul cu zisă lui Șărbăban. Lt 7207 [1698], Dichevrie.

† Și, deca să va plin[i] acești ban[i] ce scrie la zăpis, să aibu a da eu Șărbăban lei 5, iar, nedând aceșt[i] lei 5, să dau dobânda ce scrie mai sus.

Eu Șărbăban.

Și sânt eu Radul chezaș pe Șărbăban și platni[c] pentru aceștea ban[i], să poarte grija să-i plătească aceștea ban[i].

† Eu Dimitru. † Duumitru sud[itul], martur. † Eu Dima Leaful, martur. † Radul sin Alecsi, mar[tur].

[Tot așa la Decembre 7207 [1698], pentru Radul Brașoveanul.]

XVI.

[C. 1700.] Cu fericită viață, pace, sănătate, spăseniia sufletească, D[u]mnezău sfântul să vă dăruiască. Ne închinăm și noi cu plecăcune, mai mici fin[și] de bine voitori d[u]mnialorvoastră, anume jupăne birò al cinstiti și al pravoslavnici Companii neguțători Sibiiului. Iarăș caz la fața dumnalorvoastră, și mă rog iarăș cu plecăcune cum, de ni să vo cădè ceva ceva (*sic*) di la rămășița jupânului bačul Coman Băcanul, în chipul mieu ieu punu pe jupânul fratele și eu Hriza, poșta al țări, să fie cu știința sa, d[u]mnealui iară ce mi s'a veni mia, potă să stè suptu mîna jupânului birăul, până oi putè da ieu față cu dumnealui. Că iacă și de ačasta fac în știre dumitale, jupăne biroū și jupăne nănaș, cum iată părintele Cuzmanu, în viața jupânului socru, anume fratele dumnalui Ioon Ognan, întâmplându-să și dănd de orece pagubă, s'a pus mașterea găzdoi mele și au cerut di la părintele o sută de florințu, și i-au dat îndată, și d[u]mneaei i-au pus casa și bolta zălog din Bălgrad, că atunci nu era călugăr, și au prins bucuros pă acele să dè, și atunci dumnalui au zăs de cumnată, de(t) dat voi da bucuros, dară pîntru frate-mieu nu voi cere camătă. ce, când viți putè, să mi-i dați. După aceia văzând dumnalui că au murit găzdoia jupânului socru, D[u]mnezău să-lu hodiească, și d[u]mnealui i-au venit vreme de s'au călugăritu, s'au pus de au îndemnat pe jupânul socru,

unde au știut că are la dumna lui așa sută de florinți, și s'au adus ce au avut di pe sufletu mai bun, tot, la dumna lui[i], și bani, și argintul, și contoșul cel de anglie roșu, de l-au dat soru-sa jupănesi Opreni, și fata, adecă găzdoia mē, au rămas plină de obidă și au eșit di la dumna lui cu ochi plin[i] de lacrimi. De-aatunce nice n'au mai dat față cu părintele, că au văzut ce milă au avut, că ne-au arsu și focul de două ori și încă s'au pus dumna lui de au luat camătă după frate mortu, trei-zăci de florinți; încă au zăs că i-ară face cinzăci, și găzdoia mē, de câte ori ai vine aminte, de-atâte ori plânge. Acum jupănul băcu Comanu iacă până trăia dumna lui tot ne au făgăduit că după morte încă ne vo lăsa ce s'a cădē, și așa cum ne spun omeni buni că ar fi lăsat ce ar fi lăsatu, dară că amă socoti că au fostu frate bun, și jupănul socru ca și părintele călugărul, dară ahasta nu socotescu că de trei frați și o sor n'au rămas mai mulți nepoți, nice nu va rămâne cine să-i mai pomenască, că li să stânge. Ieu slugă mai mică jup[ănu]l biru: *Hriza Frenți*.

[Pecete mică, roșie, stearsă.]

[Adresa:] La marele jupănu birăulu cinstiti Compani Grecilor, anume jupănu nașul Horvatu Ghiorghe ot Sibiu.

XVII.

† Să să știe precum au venit Gheorghie Lamboviu ot Râmnicu, fratele Chirii Lamboviu, și au tocmitu niște boi de la mine, chira Pateriu ot Sas-Sebeșu, și au luat boi 58, fără de răaș (*sic*), fără de armația, într'o mie și optu sute și cinzeci de florinți, florin[ul] câte trei mariiașu, și mi-au dat florinți o mie și șase sute și patrozeu și noao, și mi-au mai rămas neplătit florinți două sute și unul. La acește au fost mărturie jupănu Toader gelepciul de la Căvrancebeș și jupănu Ion gelepciul ot Chitidă și Stoica gelepciul ot Radună și Iancica hortariul a jupănu Ghiurii Colacul ot Sibiu; cari vor mărturisi cu sufletul lor. Și pântru mai adăvărata[ă] credință s'au pus și iscăliturile mai jos, ca să s[ă] crează. Și amă scris eu, Ștefan.

XVIII.

Anul Dom. 1703, Mai 8 dn. † Noi toți neguștorii greci [și armeanî; *sters*] ai Cumpaniei Sibiiului, împreună și cu toată Cumpania Armenilor, cari pre unde să află șăzătorî, și cu alții cari să află la Făgăraș, la Brașov, la Vașarheaî, Greș neguștoriei aici în Ardealu, dăm legătura noastră supt mărturie credinșoasă uniî la alți, precum să știi că, văzând noi reale întâmplări ce s'au întâmplat la Chizdi-Vașarheaî și în alte locuri, de-au arsă neguștorii, socotitu-ne-am cu toți, după venirea noastră aici la cinstitul oraș al Aiudului, cum ca să cearem voe de la cinstitul Sfat să ne dea voe să facem șetrele afară, unde au fost ș'altă dată, și nu doar ca să le stricăm obiceiul, ci ca să ne putem păzi de vr'o rea întâmplare și primejdie. Și așa, mergând noi toți supt un sfat și într'o voe, am cerșit voe să ne dea să facem cum scrie mai sus, și, cinstitul Sfat stănd în potrivă acestui lucru, zicându-ne, de ne iaste voia să facem înlăuntru, noi să facem, și, de feleluit, de să va întâmpla vr'o primejdie, dumnealor nu felelescă, iar, afară, pre locul doilea nu ne vor lăsa, ci să meargem unde știm. Drept aceaia, văzând noi împotrivirea cinstitului Sfat și temându-ne a face șătri înlăuntru, ne-am învoit cu toții cum scrim mai sus, cum, de vream ce nu ne lasă să facem afară, mai bine să ne lipsim de tărgă, și cari din noi, au Grec, au Armean, au ce fealiu de om va fi în rândul și breasla neguștorii, și măcar verî de unde va fi, și ar face șatră să tinză să vânză, stricănd tocmeala ce am legat, cu toți, să fie supt gloabă Mării Sale dumnealui Tejaureșului Apor, legat a da galbină 100; și ne punem chiezas dintre noi, ai fieice breasle cari șăntem mai de frunte, de s'ar tănpla să strice cineva tocmeala, măcar care ar fi mai mic, să plătim noi. Și pentru mai adevărată credinșă ne-am pus numele și pecetea ca să crează Dat în Aiud, anul și luna scrisă mai sus.

Πολλεψησους (!)

μετὰ βοῶλλαν ὅλλις τις Κουπανίας.

Νηκ. Τζηνγγκουρα ό εδρισκόμενος εις τὸ Βασαρχέη στραίγο τὰ ὀπησθεν θάνοις τῇ θούλα μου.

[Iscăliturî armenestî.]

Μανώλης του Γεώργι στεργο τὰ ἄνοθεν.

[Alte iscăliturî armenestî.]

XIX.

Ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, αψδ', Φεβρουαρίου 8τη. Dosofteiu, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru salutări. Ἐχομεν κατὰ νῦν νὰ ἔλθωμεν τῶρα τὸ ἅγιον πάσχα εις τὸ Γιάσι.

Pecete cu stele și linii, cu data de 1669, pe ceară roșie.

XX.

Διατεταγμένον δάμα της Κηνιενίου, τι τυχαίνει νὰ πέρνουν οί δαμειδεις εις καθελογής πράμματος τὸ φόρτομα, τὸ ὁποῖον εὔγαλεν ὁ κὺρ Θανάσης Βενετιανὸς ἀπὸ τὴν βισιταρήαν· Φεβρουαρίου 30, ἔτη 1705.

Τὸ φόρτομα τὸ ἀτζέμικο μπάνηα βλαχικὰ 266.

Τὸ φόρτομα τὸ σαφράνη	1000
Τὸ φόρτομα της Πόλης	250
Τὸ φόρτομα της Ἀνδρανόπολης	250
Τῆς Μπρούσας	266
Τῆς Σοφίας	140
Τοῦ Τουρνόθου	166
Τὸ πιπέρη	333
Τὰ σαχιάνηα	165
Τὰ μησίνηα	120
Τὸ καλὸ τὸ ροῦχο ἢ ἄνγλια	333
Τὸ κατότερο	266
Τὰ συντζάπηα	333
Τὸ βαμπάκη	140
Μῆα κορόπκα σαμούρια	1.600
Τὰ λεμόνια	80
Τὸ ῥήζη	80
Τὰ σίκα	80
Ταῖς κήθεραις	133
Τὸ μαλὴ τὸ καλὸ	50

Τὸ λινάρη	25
Τὴν σφόρα	33
Ταῖς στραματούραις	166
Διὰ ἓνα σίδερο φαρδύ	2
Τὸ στάρη τὸ φόρτομα	6
Τὸ κεχρή	4
Τὸ φόρτομα τὸ κραστή	12
Διὰ ἓνα ἄλλοιο ἀγωρασμένο	25
Διὰ ἓνα τρανὸ βοῖδη	6
Διὰ μῆαν ἀγελάδα	4
Διὰ ἓνα πρόβατο	2
Καὶ χάρη τοὺς θαμεισίδαις στὰ 1000	1
Διὰ ἓνα γουρούνη, ὦντα τὰ διόχνουν νὰ τὰ θρέψουν	4
Διὰ ἓνα γουρούνη τρανὸ θρεμένο	6
καὶ χάρη στὰ 100 ἓνα	1
Τὸ φόρτομα ταῖς κάπαις	60
τὴν μάζαρη	6
τὰ στράνγουρα	25
τὰ ἀρνιακά	200
Διὰ ἓναν ἄνθρωπον καθαλάρη	2
Διὰ ἓναν ἄνθρωπον πεζόν	1
Τὸ φόρτομα τῆς Βενετίας	333
τὸ νίμα	168
τὸ ρουμελιότικο	168
ταῖς οὐθιαῖς	120
Διὰ μῆαν ἀλουποῦ, διὰ ἓνα ἀζόερη	6
(Τὸ φόρτομα τὸ διάργηρο	333
(τὸ μολήθη	120
τὸ λάδη	150
Διὰ μῆαν ὠκὰν ῥακί	2
Διὰ μῆαν ὠκὰν ὀλέη	1
Διὰ ἓναν λήκον	4
Διὰ ἓνα φόρτομα ἱατρικά διὰ ἀποθεκάριον	140
τὰ ξιλοκέρατα	80
τὸ τζηλήκη	50
τὸ σαπούνι	40
τὸ τηρή	40

τὸ τουτοῦνη καὶ λουλάδες	80
τὰ ἀμπάδια	133
ταῖς γοῦναις	200
τὸ κεχρημπάρη	266
ταῖς σταφίδες	80
τῆς σκουμπίας	12
τὸ μέλη	30
Τὸ θαγένη τὸ κρασή	80
Διὰ μῆαν κόσαν	1
Τὸ φόρτομα τῆς θυμιάμας	266
Τὰ λιανόματα	50
τὸ ψάρη	20
Διὰ μία κάπα καλή	20
Διὰ ἔναν ῥήσον	40
Ἕνα τουρκικὸ ἄλογο	133
τὰ μαχαίρηα	120
τὴν βαφίν	80
τὸ ἀνασώνη	53
Διὰ μῆαν ὠκὰν ἀγιοκέρη	2
Τὸ φόρτομα τὸ ξούνγη	40
Τὸ φέρδελο τὸ στάρη	1
Διὰ μῆαν ἐγήδραν	2
Διὰ 2 δρεπάνηα	1
Διὰ δύο διχόρια	10
[V ^o .:] Τὰ δεκτηγιάλη τῆς Βλαχίας διὰ τὸ κομέρκω, ἐκδοθὲν εἰς τοὺς 1705.	

[Traducere:] Orînduita vamă a Cînenilor, ce se cuvîne să iea vameșii de la povara de orice fel de lucru, ce a luat-o domnul Tănase Venețianul de la Vistierie; 30 Fevruarie, anul 1705

Povara de Agem (de Persia) bani romănesti 266.

Povara de șofran	1000
Povara de Țarigrad	250
« de Adrianopol	250
« de Brusa	266
« de Sofia	140
« de Tîrnova	166

Povara de piper	333
« de săftian	165
« de meșină	120
x de postav bun saū anglie	335
« de cel mai de jos	266
« de sîngeap	333
« de bumbac	140
O coropcă de samur	1600
Alămîile	80
Orezul	80
Smochinele	80
Chiverele	133
Lîna bună	50
Inul	25
Sfoara	33
Destrămăturile	166
Pentru un fier de plug	2
Pentru o povară de grîu	6
Meiul	4
Povara de vin	12
Pentru un cal cumpărat	25
Pentru un boū mare	6
Pentru o vacă	4
Pentru o oaie	2
Și dar vameșilor, la mie	1
Pentru un porc, cînd îi mîna de-î hrănesc	4
Pentru un porc mare hrănit	6
Și dar, la o sută unul	1
Povara de procovețe	60
Mazăre	6
Ștreanguri	25
Piei de miel	200
Pentru un om călare	2
Pentru un om pe jos	1
Povara de Veneția	333
Ața (arnici)	168
Povara de Rumelia	168

Betele	120
Pentru o vulpe, pentru un jder	6
Povara de argint viū	333
Povara de plumb	120
Povara de untdelemn	150
Pentru o ocă de rachiū	2
Pentru o ocă de uleiū	1
Pentru un lup	4
Pentru o povară de doftorîi de spițer.	140
Coarne-de-mari (roșcove)	80
Ōțelul.	50
Șăpunul	40
Brînza	40
Tutunul și lulelele	80
Abalele	133
Blănurile	200
Chihlimbarul	266
Stafidele.	80
Scumpia.	12
Mierea	30
Butoiul de vin	80
Pentru o coasă	1
Povara de tāmîie	266
Lînăriile	50
Peștele	20
Pentru un procov bun	20
Pentru un rîs	40
Un cal turcesc	133
Cuțitele	120
Văpșeala	80
Anisonul	53
Pentru o ocă de ceară de biserica	2
Povara de osînză	40
Ferdela de grîu	1
Pentru o vidră	2
Pentru două seceri	1
Pentru doi dihorî	10

Vama Țerii-Românești, scoasă la anul 1705¹.

XXI.

1712. Patriarchul Chiril de Constantinopol către Mitropolitul Țerii-Românești, pentru 'baniî unui călugăr din Șumla. 'Εν μηνι Μαρτίῳ, ἰνδ. ε'.

XXII.

Θ[εό]ς. 'Εντιμότατοι καὶ χρησιμώτατοι πραγματευταὶ τῆς ἐρδελικῆς Κομπανίας, τὴν ἐντιμότητά σας φιλικῶς χαιρετῶ. Δεύτερον ἤδη γράμμα τῆς ἐντιμότητός σου ἔλαβον, εἰς τὸ ὁποῖον σημειοῖτε ἡμῖν διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Χατζῆ Γκιούρκου, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ θαυμάζω καὶ λυποῦμαι. Θαυμάζω πῶς ὁ Χατζῆ Γκιούρκος οὕτως ἀδίκως καὶ παραλόγως, καὶ ἔξω κάθε χριστιανικῆς δικαιοσύνης, σᾶς συγχίζει. Λυποῦμαι πῶς ἡ Κομπανία σας ἀδικεῖται. 'Εγώ, ὡς καθῶς καὶ ἐκ στόματος θέλει σᾶς τὸ εἶπῃ ὁ γραμματοκομιστής, τὸν Χατζῆ Γκιούρκον ὡσάν ὁποῦ ἦλθε καὶ μὲ ἐπαρακάλεσε, φιλικῶς ἐπάσχισα νὰ τὸν ὑπερασπισθῶ εἰς τὸ δίκαιον, εἰς δὴ τὸ ἄδικον, ποῖος εἶναι ἐκείνος ὁποῦ τὸν θέλει βοηθήσῃ; "Οθεν ὅσον δύνάμει βοηθεῖν, καὶ θέλω ὑπερασπισθῆ καὶ τὴν κοινότητα. Διὰ τοῦτο ἰδοῦ ὁποῦ ἔγραψα τὸν ἄρχον Μπνίρο Σαμουήλ, ὡσάν ὁποῦ εἶναι γνώριμος καὶ φίλος μου, παρακαλῶντας τὸν νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν κοινότητα τῶν πραγματευτῶν, στοχαζόμενος τὸ δίκαιον ὥστε νὰ μὴν ἀδικῇ παρανόμως τὴν Κομπανίαν ὁ Γκιούρκος. Καὶ ἐλπίζω εἰς Θεὸν πῶς θέλει σᾶς δικαιώσῃ χωρὶς ἄλλο, εἰς τόσον ὁποῦ νὰ μὴ σας ταράττῃ πλέον. Καὶ πάλιν, ἄμποτες ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος νὰ μὲ ἀξιώσῃ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ σας δουλεύσω φιλικῶς εἰς τὰ κατὰ δύνάμειν. Ταῦτα κατὰ τὸ παρόν· οἱ δὲ χρόνοι σας θεόθεν πολλοὶ καὶ εὐτυχεῖς. 1712, Νοεμβρίου 13.

Τῆς ἐντιμότητος σας καλοθελῆς φίλος

Κωνσταντῖνος Καντακουζηνός, Στόλνικος.

[V°:] † Τοῖς ἐντιμωτάτοις καὶ χρησιμωτάτοις πραγματευταῖς τῆς ἐρδελικῆς Κομπανίας ὁμῶς καὶ πανευτυχῶς, εἰς Σιμπίνην

[Pecete neagră cu vulturul împărătesc și K. T. K. T.]

¹ În românește, cu data de 1691, același tarif aproape, în vol. V, pp. 364-7.

[Traducere :] Cu Dumnezeu. Prea-cinstiți și de folos negustori ai Companiei ardelene, mă închin prietenește către cinstiți d-voastre. Am primit și cea de-a doua scrisoare a d-voastre, în care-mi dați de știre pentru gândul lui Hagi-Ghiurcu: pentru care mă mir și mă și întristez. Mă mir cum Hagi-Ghiurcu vă supără așa de fără dreptate și fără de noimă și fără orice dreptate creștinească. Mă întristez cum de Compania d-voastre e nedreptățită. Eu, precum și din gură vă va spune aducătorul scrii sorii, m'am sîrguit prietenește să îndrept spre dreptate pe Hagi-Ghiurcu, cum a venit și m'a rugat; ci spre nedreptate cine e acela care l-ar ajuta? Decî, cît pot ajuta, voi și sprijini Compania. Pentru care iată că am scris d-sale lui Samuil Biró, ca unul ce este cunoscut și prieten al mieu, rugîndu-l să sprijine Compania negustorilor, gîndindu-se după cum se cuvine să nu nedreptățească împotriva legilor pe Companie Ghiurcu. Și nădăjduiesc în Dumnezeu că vă va judeca fără altă cerere, într-o atîta cît să nu vă mai tulbure. Și iarăși să mă învrednicească Dumnezeu sfîntul și de acum înaintea să vă ajut prietenește, după puterea mea. Aceasta pentru astăzi, iar anii tăi să fie de la Dumnezeu mulți și fericiți. 1712, 15 Novembre.

Binevoitorul prieten al cinstit dumitale :

Constantin Cantacuzino Stolnicul.

[Vº:] † Prea-cinstiților și de folos negustori ai Companiei ardelene, cu cinste și cu toată fericirea, la Sibiiu.

XXIII.

Ἀπὸ Τριγύριστον, 1713, Ὁκτωβρίου 15. Patriarchul Hrisant de Ierusalim către Companie, pentru eleimosină. Pecete pe ceară roșie, ca a lui Dosofteiu, cu data de 1707 și literele χπια.

XXIV.

1713. Chiril de Constantinopol către Mitropolitul Țerii-Românești și episcopul de Cerven, pentru un negustor. Ἐν μὲν Δεκεμβρίῳ, ἰνδ. ζ'. Iscălește și Ὁ Οὐγκροδλαχίας Ἀνθυμος.

XXV.

La Arad, Iulie 2 dn., l^t 1716.

† Eū Toader gelepciul mart.
 † Eū Ion gelepciul mart. »
 † Eū Stoica gelepč. mart. »
 † Eū Iancica » mart. »

Și noi acește mai sus scrise mărturii mărturisim cu sufletele noastre, păn n'aū dat bani, aū spart zapisul acel cu datorie.

Și amū numărat eū Toader gelepciul acești bani, o mie șase sute patro zeci și noao.

[Întărire ungurească din Arad, 15 Iulie 1716.]

XXVI.

† La al nostru ca un fiū sufletescū jup[a]n Hrisant starostea și Sfinții Sal[e] părintelui duhovnicul, multă săn[ă]tate și tot binel[e] pohtim de la Dumnezăū să v[ă] dăruiască. Iar de la noi metanie. Alta, vă pohtim pe dumneavoastră să ziceț lui Anastasie și să-ī porunciț într'alt chip să nu facă, ci s[ă] de samorăi (*sic*)¹ ce aū rămas la el, care aū luat: din patru câte unul și jumătate și din patru câte unul; care fac de toț samor (*sic*) 10. Ce aceia să-ī dea în măn[a] părintelui egumenul de la Tisman[a], când va veni acolò, iar, nedându-ī toț, ce va mai ascunde și nu va spune dreptū, să știe că, pe cum aū murit Ananiia și Samfira, când aū ascuns unii (baniī?) de n'aū vrut să spue dreptū cătră S[fe]tăi Petru, așa și Anastasie va muri. Și, dup[ă] aceaia, daac[ă] vor merge la S[fe]tagora, voi să-ī trimiț cartea patriarhului și atot soboruī s[făn]cătī măn[ă]stir[i] de afurisanie, de-l voi procleți și afurisi cu tot săborul, iar, de va spune cu frica lui Dumnezăū dreptu și va da samărăi toț, toț, atuncia îl vom ierta și bl[ago]s[lo]vi. Cu ačasta săvărșind, Domnu Hristo[s] să [vă] păzască. Dech. 12 [1716].

Al dumneavoastră de bin[e] voitor:

¹ Σαμπορία, blăniile de samur.

Бессерни Богомаць Макаріє архимандрить стые горы Афонс-
кен монастыря Хиандара. . .

† Datu-mi-aū părintel[e] Matei ermonah și jup. Hrisa[n]t sta-
roste și jup. Anastasie samor[i], 9 pol: răvaș[ul] să fie de sam[a].
Ghen. 4, l' 7225 [1717]. † Nicodim eg[umen] ot Tismana.
† Inochentie ermonah, clisear ot Tismana, martor.

[V^o:] Cinstitului dumnealui jupăn Hrisant, starostea de ne-
guțător[i] în Sibiiu, cu metanie și cu multă săn[ă]tate să s[ă]
dea.

[Pecete cu trei sfinți și legenda ruptă.]

XXVII.

București, 6 Iunie 1717. Patriarchul Hrisant de Ierusalim
către Companie, mulțămind pentru eleimosină. Frumoasă
pecete roșă cu Învierea, din 1707.

XXVIII.

† Cinstite dumneata jupăneasă, cu plerădune sărut cinstită
măna dumitale. Mă rog dumital[e] să-mă cu[m]perî o căma[ș]ă
de cele nemutăștă, să mi-o aducă omul acesta, și-ț vo[i] plăti-u
domnealui jup[ănu]lui. Eū *Sion slug[a]*. Ghen. 13 dn., 7226
1718].

XXIX.

Ἀπὸ Βλαχίας, 1719, Ἰουλίου 4. Patriarchul Hrisant de Ieru-
salim către Companie, pentru eleimosină. Pecetea cunoscută.

XXX.

† Săn[ă]tate și tot binele poftim dumital[e], gupănea
birău alū Grecilor de la Sibiiu. De ačasta scriemu du-
mital[er]. pintru morte lui Petru, cumu aū fostū cându
aū murit: eū popa Șandru amu mersu de l-am cumene-
catū, și, cându l-amū întreatū, la ispovedanie, ialū cu
mine n'aū pututū grăi, ci l-aū întreat iaste ci las[ă] de
pomani[ă]. Cu ialū aū grăit Ciuputtu (*sic*), că n'aū vrut să ne

cheme Miliu Sasu (*sic*), că i-aŭ fost voia aşe; că aŭ zis că'ŭ lăsat lui totŭ, lui, iară, decă aŭ muritŭ, aŭ chematŭ pre domnŭ în-nainte, şi aŭ scos târgaşul în-nainte tot, şi ni-aŭ întreat domni, ci omŭ ce[r]e de u[n] sārindariŭ. Noi preoŭi amŭ cerut 16 florinŭ; ei aŭ zis că-i multŭ, că n'are sārindariŭ mai multŭ de 12 flori[n]ŭ. Iară, cădu aŭ fostŭ mai apoi, aŭ zis domni: «Fa[ŭ]eŭ cum vi-i lege, că vom plăti». Iară, c[ă]n]du aŭ fostŭ pe hrănit, ni aŭ lăpădatŭ 12 flori[n]ŭ, cu mare nevoe, precumu ar fi dat de la el, iară cheltuiala şi ostănia noastră nu s'aŭ plătitŭ, precum Dumneazăŭ ştie. Ci dumneta viŭ socoti cu tot[ă] Copania dumeat[ale], precum ias[e] lege nostră, pre[cu]mu ştiŭ unde să îngropă omul, ci să cad[e] a lăsa beserece, precum sintu şi alte mănci (*sic*). Ştiŭ cum nu ne mestecămu noi în lege lor, aşe şi iaŭ s[ă] nu s[ă] fia mestecat în niamul nostru, că ştiŭ bine cătu-i de săracă bes[e]reca nostră, şi ne rugămu şi noi preoŭi printru sufletulu acestuŭ mortu, şi dumniavostă viŭ aveapomian[ă], de veŭ da pintru sufletul lui. Cu atăta săvărşindu, să vă spăsiŭ toŭ de la Domnul H[risto]s. Amin. Şts. Ili. (*sic*). Dech[emvrie] zil[e], ani Domn. 1720.

[V^o.] În ci[nsti]tă mănă a birăuluŭ Grecilor de la Sibiiŭ, să (*sic*) s[ă] dè cu sănătate.

[Pecete roşă, cu puncte şi linii.]

XXXI.

Ribnik, 14 septembris a. 1721. Argyesiensis Vaszilyie all Popi, sub[ditus] tur[cicus], educit ex Caesarea Vall[achia] per Arxaviam in Tran[sylva]niam mille occas lanae tonsoriae val[oris] r. f. ducentorum quinquaginta, de qua Sacratissimae Suae Maiestatis telonio in tribus pro cento satisfecit florenis rhen. septem, xgris triginta. Investigatus itaque. D. P. Ribnicii, die decima quarta septembris, anni millesimi septingentesimi vigesimi primi.

Petrus Dobra, tultor ibidem¹.

¹ Fiscalul Petru Dobra e cunoscut prin traducerea în latineşte a Pravilei muntene. V. *Ist. lit. române în sec. XVIII-lea*, I, p. 518. Cf. şi vol. următor din această culegere, cap. *Zlagna*.

Pariata in caesareo telonio arxaviensi die 16^a septembris anno 1721 per me Georgium Szabo, tel[o]n[earium] arxa-[viensem]. Visa in caesarea Rubrae Turris tricesima die 17^a septembris, anno 721, per Iosephum Bebeny, tricesimatorem Rubrae Turris. Visa et p. d. in caesarea tricesima cibiniensi die 18^a septembris, anno 721. Ioannes Nagy, tricesimator cibiniensis.

XXXII.

București, 2 Iulie 1723. Patriarchul Partenie de Ierusalim către Companie, pentru eleimosină.

XXXIII.

Cinstitului și al nostru bun voitoriiu, dumneata chir Costachi Duma, Domnul H[risto]s rog și poftescu ca să dăruiască dum[ile]tale întreagă săn[ă]tate.

Lângă ačasta întâi viū a cerceta de a dumitale fericită sănătate, ca, înțelegând, să ne putem bucura. A doao, îndrăznescu cu un al mieū bun priaten de daū supărare dumitale. Iată că trimisăi pe fiul mieū Ioniță la învățătură, și, fiindcă nu iaste cu putință a mai șădea cu paterii¹ la un locu, poftescu pă dumneata ca să fii ostenitori a-i găsi o gazdă unde ar fi bună socoteala dumitale, la nescăi neguțitori dă ai noștri aū la alt cineva den cetăcenī, unde ar fi un om dă omenie, ca să poarte grija copilului dă toate ce ar trebui: de mănecare, dă spălat, dă altele care știī dumneata că sânt trebuinčoasă; în zi de post să-i dea bucate de post, — că știī dumneata că pe tot dulcele nostru tot avem post Vinerea, Miercurea, ci, precum zic dumitale, să iaī ačastă osteneală să-i gășăști o gazdă și să tocmești dumneata precum va fi cu dreptate, și să-m scrii cât ai tocmīt dumneata într'un an, ca să-i trimiț baniū jumătate acum, nainte, măcar că și noi socotim, dănd Dumnezeū săn[ă]tate, că nu vom zăbovi cu venirea într'acolò, și, împreunându-ne Dumnezăū săn[ă]toș, foarte voi mulțami dragosteī dum[ile]tale care o vei

¹ Franciscaniī.

arăta dumneata cătră mine, și voi rămănea datorî a sluji dumitale.

Pentru nește postav i alte târguiale care s'aũ fost luat dă la jupănul Stama, veî ști dumneata că am trimis baniî dă astă toamnă, și iară poftescu pă dumneata, ca pe un bun și cinstic priiaten, pentru fiul mieũ Ioniță, ca să-l înveț, și să-l cerți cu cuvăitul când îl veî vedea că face lucruri ne-trebuincoasă. Ačasta, și iarăș rog pe acel puternic Dumnezăũ ca să te păzască pe dumneata p[u]ruea.

Dech[emvrie] 17, l^e 7232 [1723] Al dumnital[e] purure de bin[e] voitor, gat[a] spre slujbă: *Staico Bengescul*.

[V^o:] Cinstitului al nostru bun priiatin și de tot binele voitorî dumnialui starosteî dă neguțitorî chir chir Costachi Sibilianul, cu multă fericită săn[ă]tate să dea, la Sibiu.

[Pecete roșie, cu blason șters, ținut de două paserî și literele: G. T. E. G.]

XXXIV.

† Adecă eũ Costandin Său, împreun[ă] cu Rad[u] Piel[e], împreună cu Vasile Bușcul, dat-am acest al nostru zapis la mânia dumnealui jupăn[u]lui Grigorie, precum să s[ă] știe că ne am tocmit cu dumnealui ca să-î lucrăm piei de capră 320, însă piialea pă tl. 15 p^l, și piele să fie toat[ă] gata la Rusaliî, iară care din noi nu a lucra piele bine, aũ le ăr schimba, să avem a le plăti pielea câte t^l 1. Și pentru credința ne am pus iscăliturile mai jos, ca să să crează.

Mart 22 d., l^e 7232 [1724]. Și s'aũ dat peile în am mă (*sic*) lui Costandin Său, și Costandin Său să-î dè în vreme dumnelui jup[ă]nului Glig[o]rie, precum scrie și zapisu mai sus, și, dă să va schimba vr'o pele, să poarte Costandin Să[u] griji.

† Eũ Costandin Săul. Eũ Radul Pielea. Eũ Vasile Bușcul. † Și s'aũ dat dăn ban[i] peilor t^l 4, c, și, cândũ va v[e]ni ziha și să vor ridica marfa, să vor da și ceelațũ ban[i], car[e] fac t^l 12.

Să să știea că aũ dat jupănul Gligorie jupănului Costă Șafarica tal. 13 ca să plătescă măștarilor care aũ lucrat

păilă, și să fie dumnealui volnic să aducă dumisale păilă la mână jupânului Gligorie.

XXXV.

† Cu această scrisoare a mea adevereză înaintea tut[u]ror celor ce li să cuvine a ști și mărturisescă eu Costandin feçorul popei Barbului den Buc[u]rește că, slujându eu jupânului Gligorie ani 16, acum ne pohtindu dumnealui ca să mă mai ție, nici eu neputându să-i mai sluj[e]scă dumnealui, i-am cerut plăta pentru slujba mea, care naintea a mulți oameni vreadnici de cinste, carei să vor iscăli mai jos, mi-eau dat al mieu ce-au fostu cu dreptatea și ce-au găsit acești neguțtori mai jos scriș că è cu cale, tot deplin, în mâinile mele. De la care de acum înaintea nimic n'am să mai cer, nici să iaș de la mai susul pomenitul jupânul Gligorie, niè într'astă țar[ă], nici într'altă țar[ă], și, ori-unde și la ce judecată laș trage, să n'aib credin[ță] înaintea judec[ă]torilor, — pentru că am luat plăta mea precum scrie mai sus, și am dată această carte iscălită de mână mea și cu mai sus pomenitele mărturiș pre carele i-am rugat de s'au iscălit mărturiș cumă că de acum înaintea n'am eu a mai ceare nimic de la dănsul, niè multu, nici puțin. Pentru care amă dată această carte a mea la mână jupânului Gligorie; care, ver-unde s'ar arăta, să fie de credință. Și am scriisu eu dascălul Dumbrav[ă] cu zisa lui Costandin, în Sibiiu, Iule 8 dn., 1724.

Διονύσιος Ιερομόναχος παρόν.

† Στάμος Κόστα ἐπίτροπος

τοῦ προεστοῦ μας ἐξ ὀφεικί...

μαρτιρὸ τὰ ἔνωθεν.

† Eu Dumitru Moldovan marturu.

Radul Căm[inarul], mărturie.

Ἀνδρέας Γρηγορίου μαρτοῖρῳ τὰ ἔνωθεν.

Eu Costandin feçor popii Barbului den București întârescu ce scriia mai sus, și pun și peceatea.

Însă dup[ă] moartea mea, care s'ar scula să-i dea ce au

luat fr'unii nemeniî ai lui, să fie afurisit, căcă că nu m'aŭ slujăt și n'am avut nicî cu el, nicî cu părinții lui.

Pentru aceaia nu i-am lăsat nimic, iar ce i-am dat, i-am dat pentru Dumnezeu.

XXXVI.

Craiova, 30 August 1724. Νικόλαος Πάτερ¹ recomandă Companiei pe episcopul de Polyane Calinic, din Mitropolia Salonicului, care călătorește pentru eleimosină.

XXXVII.

† Scrisorea mea la mână dumnealor căm[ă]rașilor ot Slănic, precum să s[a] știi că, dându eu banî la domnelui boerul Portari, pecum să s[ă] știi că am fostu dat eŭ la dumnealui Portarul pentru sare ca s[ă] iaŭ de la Slănic or[ă] 71.000, și domnelui Portarul aŭ scris cămăraș[ilor] de la Slănic pecum n'am dat eŭ acolo tl. 10, ci să m oprescă sare pentru acei ban[i], și, văzându eŭ așa, le'm dat scrisore mea, că, de nu vor fi baniî dat la Portaru, și va f[i] lipsă, să aibu a dare iar eŭ dumnelor, ca să s[ă] plenească ace[i] ban[i]. Aăsta scriu ca să creaz[ă]. Noem[vrie] 4, 1^t 7233 [1724].

[Iscălitură evreiască.]

[V°:] Ὁμολογία τοῦ Λεουρνέζου (?) Ἑβραίου ἀπὸ Σουλίστρα διὰ ἀσλ[άν]τ[α] 10 [= zapisul Evreului Leurnez din Silistra pentru lei 10].

XXXVIII.

Adecă eŭ Costan[din] Său, împreun[ă] cu Radul Voichiță i Vasile Bușcor, dat-am zapis[ul] nostru la mână dum. jupăn[u]lui Gligore precum să s[ă] știe că, având noi mare pricină cu dumnealui pentru nește piei ce le am lucrat dumnealui, șă eșind vr'o câteva piei nelucrate, și dum. lăpădindu-ne toat[ă] marfa ca să i-o plătim, — decî, având și judecat[ă] înaintea boiarilor, apoi ne am împăcat cu dumnealui ca să ne în-

¹ Poate o rudă a lui Pater Ianoș, pentru care v. notița d-lui Lăpădatu, în «Prinos Sturdza».

toarcă dumnealui piei 7, și să i le plătim dumnealui, piial[ea] câte t¹ [1] p¹, ce să face pă 30 de piei t¹ 45, și am pus zi ca să dăm acești bani la S[fea]tăi Petru, fără d[e] nici-un cuvânt, iar, nedând ban[ă] la zi după cum scrie zapis[ul], să fie dumnealui volnică a ne apuca cu strânsoare ca să dăm acești t¹ 45 ce scriu mai sus. Și, de să ară face vr'o chieluia[ă], să fie tot de la noi, iar dum. să aibă a ne trimite dumnealui încă piei 49. Și pentru credința ne am pus iscălitura mai jos, ca să să crează. Însă piial[ea] car[e] nu i va plăcea, aceia să ne o întoarcă.

† Oc[tomvrie] 27, l¹ 7234 [= 7233 = 1724] Din suma acestui zapis ce scrie mai sus, t¹ 45, au dat Costandin Său t¹ 10, i Radul Voichiță au dat t¹ 10, i Vasile Bușcur t¹ 10; și au rămas să mai dăm t¹ 15. Dech[emvrie] 27, l¹ 7233 [1724]. Eu Radul Voichița. Eu Vasile Bușcul. Eu Costandin Său

XXXIX.

[29 Novembre] 17[24].

† Dat-amă această carute a noastră noi neguțtori greci de la Sibii pentru bun[ă] și adevărată credință ca să s[ă] știe că, de multe ori întâmplându-ni se de am venit noi și unii de-i noștri, cu negoț și fără de negoț, în Căineni, și, precum au fost porăncă să facem lazaret, am făcut și am plinit în Căineni, încă ne-au dat și niște sămăntă de o'mă [= o amă] și afumată jupănul Filip [șters: Mihai], și, plinind zilele lazaretului, nu ne au slobozit până ni-unul până n'am adus carute de la vameș de la Căineni și de la sătenii, cu măruturisanie. Așisăderia știm și mărturisim că nici-unul din Cumăpaniia noastră n'au trecut fără ca s[ă] nu fac[ă] lazaret, și nici cu un fel de lucru nu ne au supărat, nici cu sila să ne hie luotă ceva, nu ne au luotă, pentru pricina lazaretului, și nici-un rău n'am văzut de dumnealui, și pentru aceste, pentru toate, putem și mărturisim cu toții, cu suflet curat, care ne vom iscăli din jos.

[Și altă formă, și forma definitivă, datată.]

XL.

† Jupăne Grigorie, sănătate și toată binele îți potescă dum[ni]tale de la milostivul Dumnezeu ca să dăruiască dum[i]tale multă sănătate și lină pace. Alta, iată că trimisei acestă omă anume Oprea, să-mă mai dai dumneata lei 30, că au venit omenii de la care am cupărată berbecii, să le plătesc; ci să-î dai în mână Oprei acestuia, care aduce răvașul la dumneata; ci să-î pecetuești dumneata și să-î dai în mână Oprei, să-î ducă la mine; și răvașul va fi în locu de zapisu la dumneata. Acastă, și fiu dumneata sănătosă.

L¹ 7233 [1725], Ghenarie 25 dni. † Al dumatăle de bine vo[ri]tor: *Lăp[ă]dat de la Căneană*.

† Ș[i], vameși, vești dumneata iară, jupănu Nica au venit. [V^o:] Întru cinstită mână dumnealui jupănului Grigorie, la Sibii, cu multă sănătate să să dea.

XLI.

† Daū de știre d[u]mn[ea]lor și deregătorilor cari sântu suptă mână luminatului Împărat cumu ne plângem noi ne-guțătorii cari sântem de pe Criș, iaca ne plângem noi peîntu nește neguțătorii cari vin din țar[ă] streină, vinu și târguesc pen toate satele, pe unde-î băișagă, și șed cu săpătămăna, și noi nu putem târgui nimică, cari slujim și dăm porții și nevoile toate petrecem, — că ei vinu din țara Turcului și daū mai lesne decât noi. Și, de or șed[è] mult în varmeghie noastră, noi rămănem la nimică, că n'avem modru să vindem nimică, de ei. Că ei nu vândă la neguțtorii, ce ei vând potorește ¹, cine cum cere. Pe ceste cuvinte sântem: Grecu Toma dinu Bae, și Ion Fiiam din Rășculi[ă], Toader Gabăr din Brad, și Dănil[ă] și Luca și Avram Morariu, Ionu de la Hălmagiu, și Teben ² Ion, Ion și Ilie, noi ne plângem toț la d[u]mnevoastră deregătorilor cari sântet capul țării,

¹ Cu *potorul*, cu gologanul, — cu mărunțișul.

² De la Tebea.

să ne fițu dreptu, — că la d[u]mnevoastră aveț putere să-ı opriț să nu vin[ă] la tãrgurile nostre. 1725, m[esi]ta Iunie 29. La Hinidoră.

XLII.

† Dumitale jupăne Grigorie, bl[a]goslovenie.

Alta, pentru baniı carı vorbisem cu dumneata ca să ı daı în mănă jupănuı Zaharieı, veı ști dumneata că, fiind jupănu Ioa la Cămpullung acum, l-aü apucat jupănu Zahariia și i-aü dat toți baniı; ci, deaca va veni jupănu Ioa acolo, saü va trimite pe alt om al dumnealuı, văzând zapisul dumitale, care l-ai dat la mănă mea, să-ı daı aceı banı, t¹ 500, în mănă celuı ce-ț va da zapisul, ca să-ı dea jupănuı Ioa. Ca și zapisul carele l-am făcut noı, când am tocmıt să aducă hãrtiia la mănă jupănuı Ion scrie, iar nu la a jupănuı Zaharieı. Ci dumneata fãr nič-o îndoială să daı aceı banı. Și fiı blagoslovit. Iul[ie] 25 d., 7233 [1725]. Însă baniı să-ı daı cum scrie în zapisul ce am dat la mănă dumitale, adecă 3 zloți drept doi lei, și, după ce veı da banii, să iaı scrisoare de la mănă jupănuı Ioa, și să se iscălească într'ansa și jupănu Dimitrie; și să mi-o trimiț la mine. De va veni jupănu Dimitrie, pe dumnealuı să trimiți acea scrisoare. Iul[ie] 25 dni, 7233 [1725]. B [= Șt.] ¹, episcop Rim[nicului].

[Pecete de ceară neagră, neînțeleasă (a doua, la închidere).]

[V^o:] Dumnealuı jupănuı Grigorie cu bl[a]goslovenie să să dea, la Sibiiu.

XLIII.

Ἰωάννης Νικόλαος Ἀλεξάνδρου Βοεβόδας, ἐλέφ Θεοῦ αὐθεντης πάσης Οὐγγροβλαχίας.

† Ἐντιμότατε σάροστα καὶ λοιποὶ πραγματευταὶ τῆς ἐν Σιπινίφ κουμπανίας, τὴν ἐντιμότητά σας χαιρετοῦμεν, εἴητε ἐν ὑγείᾳ. Τὸ γράμμα σας ἐλάβομεν καὶ ἐκαταλάβομεν τὰ ὅσα μᾶς σημειώνατε, προσκλαιόμενοι ἀπὸ τοὺς Τιτεστάνους. Ὅθεν ἅς εἶναι εἰς εἰδῆσιν σας ὅτι αὐθις ἐστειλάμεν νὰ φέρωμεν ἐδῶ μερικὸς, ἅν εἶναι πταίσι-

¹ Atunci era episcop de Rîmnic Ștefan de la Govora.

ται, γὰ παιδευθῶσιν. Τυχαίνει ὅμως καὶ ἐκ μέρους σας γὰ φυλάτ-
τωνται τὰ ὄρια καὶ ἡ ἀρχαίαις συνηθείαις. Ταῦτα μὲν εἰς ἀπό-
κρισίν σας. Τὰ δὲ ἔτη σας πολλὰ καὶ ἀγαθὰ. ἀψχε΄τη. Αὐγ. γ΄τη.

Io Nicolae Voevoda.

[V°:] † Τῷ ἐντιμοτάτῳ στάροστῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πραγματευ-
ταῖς τῆς ἐν Σιπινίῳ κουμπανίας, ὕγιως.

Ἀπόκρισις αὐθεντικὴ τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου Βοεβόδα
Ὀὐγκροβλαχίας, διὰ τοὺς ἐνοχλοῦντας Τιτετσιάνους.

[Pecete octogonală cu coroana și cele două steme și I. N.
A. B. = Io Nicolae Alexandru Voevod; 1716.]

XLIV.

† Jupăne Gligorie, săn[ă]tate și tot fericitul bine poftim
de la prea-putearnicul Dumnezeu ca să te păzească cu
mult[ă] și fericit[ă] săn[ă]tate întru mulți ani. Pricina
scrisori nu iaste de altă, fără cât întâi a cerceta de bună
săn[ă]tata dumitale. Alta, vei ști că au rămas dupe căruță
zeace zloț, ci iat[ă] că ți i-am trimis pe jup[ă]nul Ion, iar
după cafiă să-mi trimiț dumneata 20 de coț de postav al-
bastru închis, de care[e] au luot și părintele Bistriceanul, și,
împreun[ă] cu bani postavului, voi trimite și bani după cafea
și după piper, fără zăbav[ă]. Ačasta, și mila lui Dumnezeu să
te păzească, și a Sfântului Costandin. Sept[emvrie] 24 dni,
7234 [1725].

Al dumitale de bine voitor: *Ilarion ar[himandrit] Hu-
r[e]z[ului].*

XLV.

Σανάταte dumitale, νασule. Ποftescu de la milostivul Dum-
nezeu tot binele dumitale. Și, de vei avea a întreba de mine,
mă aflu din mila lui Dumnezeu sănάtos. Altά, mă rog du-
mitale, ca la un părinte al mieu, și să mă ertί cάce-τ fac bu-
σuluialά, cά am ίnteles precum ai avut ίntristare și buσuluialά,
ca Dumnezeu să te bucure ίntru ceale bune. Și mă rog du-
mitale să fac άtίta bine să osteneστί, de va fi cu putinτά, la
gινerele judeτului hάluι mare, la doftor Feat, cά iaste un

solear¹ de şade acolo, feçorul popi de la Cloaştăr, şi m'i dator de astă primăvară au trecut un an, de cînd am fost în Ţara Nemûţască, şi i-am aus (*sic*) 50 de pungi de cărţi mari, şi n'am ştiut că sînt ale lui, că mi li-au dat la Liptca fiçorul popi din Saschiz. Şi, cînd am venit la Saschiz, atunci li-am cumpănit acolo în curte la popa, înaintea popi, şi au venit 50 de punţ nemţestî, şi am togmit puntul cîte 10 portor[i], cu fiçorul popi din Saschiz, că el mi li-au dat mie. Şi li-am lăsat la popa acolo în casă, şi pe urmă mi-au spus că nu sînt ale lui. Şi acuma acela au luat cărţile, şi nu plăteaste, ci mă ţine cu cuvinte. Şi mă rog dumitale, naşule, să spui şi la jup[ă]nul Zafir că mă închin cu sănătate d[u]mnealui întru toată cinstita casa dumnealui. Îr poftescă tot binele dumnealui. Alt, şi mă rog dumnealui să facă atîta bine pentru mine, că îi voi sluji dumnealui, să ostenească împreună cu naşul Dima la judeţul hăl mare, căce ştiu că are corospondeanţe cu judeţul cel mare, să-i spue aheastea, să vază ce va zice. Pentru aceia mă rog dumnealui, eu mai mic şi plecat şi de bine voitor al d[u]mnealui în toată vremea.

Alta, veî şti dumneata, naşule, că am cerut la Laţcu pipe-riul, şi bani, cît au vîndut, şi au vrut să mi-i dea; şi s'au rugat să facă bine naşul Dima, să facă bine dumnealui să-l aşteptî pîn[ă] la tîrgul Cohalmului, că va da mie. Şi mă rog dumitale să facă bine să-i dai o jumătate de puntă de arbatei [=horbote?] la jup[ă]nul Stama; şi mă închin cu sănătate dumisale. Alt, veî şti dumneata că-ţi trimiţi şi ţidula a Sasului din Sighişoră, pentru vulp[i], să-i iaî ban. Şi-ţ poftescă dumn[i]tale tot binele şi totă sănătatea de la D[u]mnezeu. Eu mai mic şi plecat al dumitale slugă în toată vremea. Şi poftescă tîrg bun, să te vază sănătos; viaţă îndelungată să-ţ dăruiască Dumnezeu.

Eû Nica Vasile.

1725, în luna lui Dechemvrie 27.

[Pecete roşie, cu cruce dublă.]

[V°:] În cinstita mîna jup[ă]nului Dima Dutcă, cu sănătate să să dea, la Sibii.

¹ *Schuler*, şcolar.

XLVI.

† Adecă eū Sterea daū zapisul meiū la măn[a] jupăn Gli gorie să s[ă] şti că am vândut nişte lână dumnisale dereptu 68 de măji şi 40 ocă. Ce, cândū o va cântări, de va işi liptă, să avem împlini.

1726, Fevrar 21 dn.

Eū Sterea ot Nicopoï.

Şi cari am mai dat la Crăciun, ne-aū fostū tocmeală pentrū 22 de măji.

XLVII.

Scrisoarea mea la mână jupănuului Gligorie din Sibir. cum să s[ă] ştie că i-am trimis dumnealui lână, măj — de postav — şi destrămăturī măj —. Deč într'ăcastă lână nu este pus şi ban[i] dum., lei —; însă la lăna de postav, iar alţi bani sânt ai miei toţ. Deč m'am rugat dum. de mi i-aū făcut bine cu patru sute de zloţī, şi i-am pus această[ă] lână zălog, când să va vinde, să-ş iă bani cu dobând[ă], pe un an zeace la unul, cât vor sta bani la mine: până să va vinde lăna, să umble ban[i] cu dobând[ă]. Ačasta am scris.

Iun[ie] 12, l^e 7234 [1726].

Ilie Otetel[e]şanu, platnic.

[Pecete roşie mică, cu blason neînţeles.]

[Pe V°:]

† 1726, I[u]l[ie] 24.

† Să s[ă] ştie c'am dat dumisal[e] jupăn Ilie Vornicu Otitişanul zloţ vechi 300, igon [ἡγοον=adecă] trei sute, pe zapisul dumisal[e], pecum scrie, cu dobândă. Eū Dumitru Moldovan, marturū.

XLVIII.

† Să s[ă] ştie că am luat eū Radul sluga jupănuului Ilie Vornicu [Oteteleşanu] de la jăpănū Gligorie lei 22, pentru traba lăniū, de am plătit la vam[ă] şi la cărăuş, pentru sac 18: să s[ă] prinză în sam[ă]. 1727, Ap[rilie] dni 23.

XLIX.

București, 23 Novembre 1727. Hrisant, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LI.

Precum să știe că eu popa Radu Team[pea] din Braș[ov]¹ am luat f[lo]r[in]tă patrusprăzeace de la jupan Dima birăul neguțătorilor din Sibii; care au fost pentru un serindar ce am slujit noi preoții în Braș[ov] pentru jupan Petru al lui Todor. Foița să fie de samă.

În Sibii, l^e 1728, Ghen[arie] 1 dn.

Az iereî *Radul ot Braș[ov]* m. propria.

LII.

Sibiiu, 1-iu Ianuar 1728. Chitanță de eleimosină de la Παΐσιος πρωτοσύγκελλος, Συναίτης.

LIII.

București, 8 Februar 1728. Hrisant, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LIV.

Iași, 11 Septembrie 1728. Hrisant, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LV.

Brașov, 25 April 1729. Μανολάκης Λαμπρινός, πρώην Μέγας Κλουτζάρης¹, «cîstitului și bun prietenului nostru dumisale jupân[u]lui Dimii, starostiî neguțătorilor dăn Sibii, cu cînte și cu fericit[ă] săn[ă]tate să să dea, la Sibii». Recomandă doi călugări de la Atos.

Pecete pe ceară, cu palme, cu o coroană din care iese o palmă, altă coroană sus și «M. G.».

¹ Cf. tablele de la *Ist. lit. romîne în sec. XVIII-lea* și de la *Brașovul și Romîni*.

LVI.

† Adecă eū Costandin Malache dat-am zapisul mieū la mănă dumnialuī jup. birăuluī care să află la Cumpaniia Sibiiuluī precum aū aflat neguțători să dau 40 flor. și, rugându-mă neguțătorilor, a făcut dumnialor bine. mi-aū ertat 20, și am să dau 20, care să slujescu un an, să plătiască jupănul pentru mine. Și pentru mai mare credința am dat zapisulū mieū în mănă dumnialuī jupănul Dimi birăuluī. 1729, Iulie 18.

Dumitru Moldovan. Γιάνης Λεοντίου παρόν. Adam Ilie, martăr.

LVII.

† Adec[ă] eū Costandin fečoru lui Ene Malăcă, dau zapisul mieū naintea birăuluī Cumpaniī Sibiiuluī de faptele mele, răutățile care am făcut, oțile mele, care am făcut, și nu odat[ă], ci de 'do or[i] și de trei or[i], și dumnealuī, văzând răutățile și faptele mele mărturisită, dumnealuī m'aū pus în prinsore, și, rugându-mă la alți neguțători care or fi iscăliț de de supt, și mă rugai, și aū mersū la dumnealuī birău, și m'aū luat în chizășie, precum, dă s'ar afla să fac de altă dat[ă] pagub[ă], macar de un flor[int], să aibă făr de nič-o judecat[ă] chizași care vor fi, să mă prinză, saū în Ța[ra]-Rumănească, saū în Țar[a] Turčască, saū în Țara Nemțască, saū unde s'ar afla, făr de nič-o judecat[ă] să aibă să m[ă] spânzure. Și pentră mai mare credința dau zapisul în mâinile dumnealuī, și întăresc zapisul cu degetul mieū. 1729, Iulius dn. 18.

Eū *Costandin Malache* întărescū ce scriū (ce) mai sus: d'oī face mai multū, să mă spânzure, fără nič o judecată.

Ἐγὼ ὁ Γιάνης Λεοντίου παρακαλεστηκός, μ'ἡξέβροντας ὁ κήρ Ζαφήρης Μανόλης Κεφήλης διὰ τὸν ἀνοθεν ἀνθροπον.

Eū Adam Ilie chizaș pentru omu care scrie mai sus.

Μάνης Λεοντίου παρόν.

LVIII.

[C. 1730.] † Ade[că] eū Bucșă bogasiiarlu ot Giurğuv.

† Să [să] știe c'am dat la jupăneasa Ana, a jupănuluī Coman

băcanu, un sac de lân[ă] dintr'a lui Ilie Otilișanu, și au tras măj 4, fără funți 14, și au mai luat dumneaei un sac mai nainte, măj 4, punț 14, și am tocmii maja flor. 12, și peste tot fac f. 8. Suma — flor.

Și am dat la Ivan Brandicin un sac de lân[ă], măj 4, funți 7, și am luat eu înapoi oc. 16, cu sac cu tot.

LIX.

Cîmpulung, 22 Iulie 1730. «Safta Bucur Gheorghe, văduva răposatului Sauli Ioan», cantorul Companiei, către proestosul acelei Companii. Cere milă pentru ea, într'un proces.

LX.

București, 16 Octombrie 1731. Meletie, patriarh de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LXI.

București, 16 Novembre 1731. Meletie (?) patriarh de Ierusalim, către Companie, pentru afaceri mărunte.

LXII.

București, 23 Decembrie 1731. Meletie, patriarh de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LXIII.

1732. Patriarchul Ignatie (?) de Constantinopol către Mitropolitul Țării-Românești, pentru hotărîrea ce luase τοῦ πωλεῖσθαι δηλονότι εἰς μίαν τινὰ διορισμένην τιμὴν τὰ ὀψωνιζόμενα καὶ πραγματευόμενα παρ' αὐτοῖς γυνικά καὶ λοιπὰ μεταξωτὰ διαφόρων εἰδῶν πράγματα, χωρὶς τοῦ ἔχειν ἄδειαν τινὰ ἐξ αὐτῶν πωλεῖν ἐκείνα παρὰ τὴν διορισθεῖσαν τιμὴν, καὶ διδόναι ὅλως ταῦτα βερρεσιέν («de a vinde adecă cu un singur preț statornicit stoffele de rochi și celelalte lucruri de mătasă de orice fel, cumpărate și neguțate de ei, fără să aibă voie cineva dintre ei a le vinde peste prețul orînduit și de a da în genere acestea pe veresie»). Dezleagă pe cei ce n'au călcat înșii învoiala

LXIV.

București, 16 Maiu 1732. Silvestru de Ierusalim către Companie, pentru afaceri mărunte.

LXV.

Dat-amă zapisul meu la mână dumisal[e] jupun Gligori pentru mai mare credința, pentru că m'aū împrumutat dumnealuī cu flor[in] nemțești 1000, igon o mie, cu ostinela banilor la 1000 într'on an 100, igon o sută, și pentru mai mare credința i-amū datū zapisul miū la mână dumisale. Și am scris eū singur cu mână mè, și mi am pus și pecete mè, ca să s[ă] creză hiește înnainte omīn[i] de omenie. 1733, Fevr[uarie] 1.

Eū *Dumitru Moldovan* întărescū ce scrie mai sus, și pun și pecete.

[Pecete roșie, fără semne.]

LXVI.

Craiova, 16 Februar 1733. Νικόλαος Πάτερ recomandă starostelui și negustorilor greci sibieni pe un călugăr de la Sf. Nicolae din Mira.

Pecete roșie, cu coroană și monogramă.

LXVII.

1734. Patriarchul Serafim de Constantinopol către Mitropolitul Țerii-Românești, pentru interesele unui negustor. Ἐν μὲν Ἱερουσαλὴμ, ἰνδ. ιβ'.

LXVIII.

București, 15 Mart 1736. Πανταζῆς πρὸς τὸν Μεδελεγετζίαρις către proestosul Companiei. Pentru Safta, văduva lui Sauli.

LXIX.

29 Iunie 1736, εἰς Καλαφάτι. Scrisoare de la trei Greci către Μπάσια Στάμο Κώνστα, proestosul Companiei, pentru inventariul averii fratelui mort al unuia din ei.

LXX.

† Cinstite dumneata jup[ă]ne Gheorghie, de l[a] atot puternîcîl Dumnezeu rugăm dumitale mult[ă] și fericit[ă] săn[ă]tate, împreună cu toț cinstiț[i] ai dumitale. Cu această înștiințezu pe dumneata că aici la Scaunul nostru al Rămnicului aū venit jup[ă]nul Ion Marco și spuse cum că ar fi trimis dumnealui niște bani pe acest neguțător din Cupaniia noastră, anume Radul Eftemie, ca să-i duc[ă] la Craiova la jup[ă]n Năstase Bălaș, însă galbeni 103, zicand că dumnealui aū socotit ca să fie plătit de acolo cu acei bani, și, dănd acei bani la jup[ă]n Năstase, să-i iă zapisul, să-l duc[ă] la dumnealui. Noi am chemat pe jup[ă]n Radul, fiind și jup[ă]n Ion față, ca să vedem [ce] răspunde jup[ă]n Radul. La care aū răspunsu că acei bani s'aū dus toț pecetluit și i-aū dat la jup[ă]n Năstase, numai fiindcă aū fost zis jup[ă]n Ion jup[ă]nului Radul ca să dea niște lăna la soacra jup[ă]nului Ion, pe seama jup[ă]nului Ion, și, neputănd să scoat[ă] acei bani, și fiind jup[ă]n Radul părtaș cu jup[ă]n Năstase pe lăna, când aū fost la număratul banilor, aū vorbit jup[ă]n Radul cu jup[ă]n Năstase, de aū oprit acei bani pentru lăna, și i-aū luat iar jup[ă]n Năstase păn să va judeca cu jup[ă]n Ion. Iar jup[ă]n Ion îndată aū pus dreptate aici înaintea noastră și aū proteștuit cu galbeni 50, pecum că jup[ă]n Ion fălăluiaște pe jup[ă]n Radul de hoțu, pecum că i-aū spart peceatea și i-aū luat bani, și s'aū plătit de unde aū fost jup[ă]n Radul dator, și aici înaintea noastră i-aū strigat: hoțu, mincinos și înșălător, și să meargă la porcî, iar nu la neguțătorie, și iar aū zis că numai un cuvânt va zice la Măriia Sa domnul Titrih, și va trimite de va duce pe jup[ă]n Radul în peante (*sic*) și cu răitari. Încă nu i-aū fost destul atât, ci a treia zi în uliță, fiind toț neguțătorii noștri strănși, i aū strigat: hoțu, înșălător, mincinos și înșufut, iar jup[ă]n Radul îndat[ă] aū plecat la Craiova, fiind acolo jup[ă]n Năstase, la care aū dat bani, si aū chemat să meargă și jup[ă]n Ion, fiindcă acolo iaste și Măriia Sa isectorul, și, de va fi așa pecum aū zis jup[ă]n Ion, acolo va fi închis și va da tot birșagul, aū să șază aici

la Râmnic pân va veni cu atestație de l[a] jup[ăn] Năstase. Și noi am ținut pe jup[ăn] Ion om de omenie, iar dumnealui numai ce au ocărat omul din Cumpaniia noastră și s'au dus, iar apoi au venit jup[ăn] Radul cu atestație-î, care le veț vedea și dumneavoastră, și cu zapisul jup[ănu]lui Ion, care să veade când au dat acei bani ce scriem mai sus, au fost rămas dator încă flor[in]ți nemțești 594, crăițar[i] 50. Apoi în urmă au adus jupăn Cărstea și alți bani, și punem și acea sută de flor[in]ți și tot vedem că mai rămâne dator jup[ăn] Ion, cu care să cunoaște că n'au spus destul jup[ăn] Ion, ci numai ce au vrut, ca să s'rpe pe jup[ăn] Radul. La care pricină noi acestu lucru nu lăsăm jos, ca să fie omul nostru ocărat de jup[ăn] Ion, că noi pân acum îl mărturisim de om bunu, neștiindu-l la nici-unile de care au zis jup[ăn] Ion asupra jup[ănu]lui Radului, ci omul nostru are bună dreptate, precum și atestațiile îl adeverează, care oamenii din gură vor mărturisi, iar jup[ăn] Ion au zis multe cuvinte de ocară, pecum am zis mai sus. Ci dumnealui jup[ăn] Ion, nevrând să stea la judecată aici unde au protecștului, și fiind omul nostru drept, să caute să trimit[ă] acea protecștație cu care s'au încărat (*sic*), căci necinste au adus la toată Cumpaniia noastră aceale cuvinte care le-au zis jup[ăn] Ion asupra jup[ănu]lui Radului. Ci, nevrând cu bine, noi vom căuta cu dumnealui înlăuntru, la Cămară. Încă au zis jupăn Ion, bătând cu mână asupra jup[ănu]lui Radului, că, numai cât va veni jup[ăn] Radul la Sibii, îndat[ă] îl va pune la arești; care noi nu-l știm să aibă dumnealui atăta putere, iar, de să laudă dumnealui jup[ăn] Ion cu Măriia Sa domnul Titrih, noi încă vom scrie la Măriia Sa, că și noi avem pe Măriia Sa patron, și știm pe Măriia Sa stăpân și făcătorii de dreptate. Și la toate aceastea poftim pe dumniata să avem răspunsu. Și rămănem ai dum[i]tale de bine voitori:

Marco Par . . . su . . .

Râmnic, Apr[ilie] 24 dn., 1737.

[V^o:] † Cînstitului dumnealui jup[ă]nu'ui Gheorghie Horvat, birăul al cînstitei Cumpanii Grecilor din Sibii, cu fericit[ă] săn[ă]tate să s[ă] dea, la Sibii.

[Fără pecete.]

LXXI.

10 Ianuar 1738, Avere a bisericii grecești din Sibiiu. Τόμος ἀγάπης, Βιβλίον περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολόμοις πατριαρχεουσάντων τοῦ Χρυσάνθου... Βιβλίον θαλακικόν, ἔχουν νόμος¹.

LXXII.

Dumitale chir Niculo, săn[ă]tate-ți poftescă de la milustivul Dumnezău.

Altă, acuma a trei ori scriu dumitale să-m răspunzi pentru cele ce am fost scris dum[i]tale că să fim frați la tovaroșie nișoșitoriei, și să-m răspunzi cum voești dumneata, și, voind, aș să ostenești singur, să târguim de cele ce va treboi pă samă bolți, aș să-m scrii ce să iaș, și să viu și eu aci. Socotescu că vei fi mulțămît cu mine, precum aș fost mulțămiți și alții. Ce mă rog să-m răspunzi mai curând. Și fii cu Dumnezău. Ot Brașov, 1738, Mai 29.

† Al dum[i]tale bun voitor: *Hristea Vasilie*.

[V^o:] Dum[i]sale lui chir Niculae băcanul, la Târgul-Mic, cu săn[ă]tate să s[ă] dea, la Sibii.

[Pecete roșie.]

LXXIII.

† Dăm scrisorea noastră la mână dum. jup[ă]nului] Neculei Ion, precum să s[ă] știe că ne-aș făcut împrumut cu f. 45, ne-aș făcut bine, și noi care ne vom numi mai jos, să avem a-î da acești bani la mână dumnealui cu mulțămîtă, când ne vom înt[o]rce pe la Cluj, aș la Făgăraș; cine ne va aduce scrisorea, să avem a-î da bani aceștia. Pentru credința am iscălit, să s[ă] creaz[ă].

Avulumi Raspanacu (*sic!*). Av[gust] 9 d., 7246 [1738].

Eș Stan Bunghez, plat[nic].

Νικόλαος Στάμο μάρτις.

Δημοίτριος Κονσταντίνου μαρταιρό.

Acești bani să-î dam păn la 1 lună, iar, de va mai treace și altă lun[ă], să-î dăm dobând[ă], — că așa ne-am legat.

¹ Cele d'întăiș sunt tipărituri muntene, cea din urmă — *Pravila*.

LXXIV.

20 Octombrie 1739. Compania face mărturie pentru ὁ ἐν εὐγενέσιν ἄρχων καπετὰν κὺρ Μανόλης ὁ ἐκ Χίου, care a fost καπετάνιος εἰς τὴν Βλαχίαν, βαλμένος ἀπὸ τοὺς αὐθεντάδες τῆς Βλαχίας. Cînd Nemții aū venit în țară, el a făcut jurămînt militar Împăratului. Αὐθεντεῶντος τοῦ αὐθέντος Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτου εἰς τὴν Βλαχίαν, ἐστάλησαν γράμματα τοῦ Ῥακότζη εἰς τὸν αὐθέντην διὰ νὰ τὸ στείλῃ μὲ πιστὸν ἄνθρωπον ἐκεῖ, ὁποῦ ἔγραφαν ὁ οὖν αὐθέντης προρηθεῖς Κωνσταντῖνος, γνωρίζωντας τὸν ῥηθέντα Καπιτὰν Μανόλην πιστὸν δοῦλον τῆς αὐθεντικῆς ὑπηρεσίας, μὴν ἔχοντας εἶδῃσιν διὰ τὸν ὄρκον ὁποῦ εἶχε δώσει ὁ προρηθεῖς Καπετὰν Μανόλης εἰς τοὺς πρῶτους τῶν καισαρικῶν στρατευμάτων, ἔδωκε τὰ γράμματα εἰς αὐτὸν διὰ νὰ τὰ στείλῃ μὲ πιστὸν ἄνθρωπον τοῦ ἐκεῖ ὁποῦ ἔγραφαν¹. În ele era vorba de venirea lui Rákóczy cu Tatarī asupra Ardealului și Ungariei. El le dă la generalul Brașovului. Aruncat la închisoare, scapă acum în Ardeal.

LXXV.

† Răducane, îť pohtim de la Dumnezeū mult[ă] săn[ă]-tate. Scrisoarea-ťi mi iaū venit, și toate scrisele am înțeles; la care nu lungescū mai mult, căci de la Sfinția Sa părintele popa Iordachie le veĩ înțeleage toate, și, precumū veĩ socoti dinpreună, așa să faceĩ; însă, cea mai dintru toate, pentru pinzionul de anul trecut, munceaste prin mijlocirea grofū Areosti, doar s'ar putea mai curând scoate. Să știe Dumnezeū în cătă nevoință mă aflu. Pentru arcū și pentru săgeťi și pentru toate ce-mū scrii, voi nevoi în totū chipul, ca să

¹ «Cel între boierī dumnealui Căpitanul chir Manoli din Chios . . . , Căpitan în Țara-Românească, pus de Domniī Țerī-Româneștī . . . Fiind Domn Constantin Mavrocordat în Țara-Românească, s'aū trimes scrisori ale lui [Francisc] Rákóczy către Domn, ca să le trimeată cu un om credincios la adresa lor. Decī Constantin-Vodă acela, șuind pe Căpitan Manoli drept-credincios al Domniei și neavînd cunoștință de jurămîntul pe care-l făcuse acesta către fruntașī oștilor împărăteștī, i-a dat lui scrisorile ca să le trimeată cu un om sigur la adresa lor.»

poci sluji dumnealui de acasta. Cu cine să va întâmpla acuma a merge mai curându în țară, nu voi lipsi a scrie și la dumnealui frate-mie și la toți ceilalți ai miei. Așijderea mă voi nevoi și pentru dumnealui Noianos a-i sluji la ceale ce m'aun pohtit de atăta vreme, — numai să faci dumneata bine să-î zici pentru grăul ce mi l-aun dat împrumut. Că dumnealui în scriia că mă va aștepta până la vară, ca din bucate noi să s[ă] plătească. Iar acuma vei vedea scrisoarea ce mi-iaun trimis-o dumnealui provizerul, și vei nevoi ca să rămăe după cum s'aun făcut întâi. Pentru părinți dumitale, vei ști că ș'aun făcut Brăncoveanul pomană cu ei, de i aun luat și i-aun dus în țar[ă], că ajunsease foarte lipsiți de mâncare; ci acolo, ce le va da Dumnezeu, — căci aicea să slăbisă amândoi, de nu putia să umble pe pițoare; și o Țigancă ce avia, și aceia fugis[e] de-î năpustise: biata mumă-ta ajunsease de ia singură îș spăla cămășile. Cu acasta, și fii cu H[risto]s. Dumnealui jup[ă]n Petrică ne închinăm cu săn[ă]tate. Din Braș[ov], Ghenar 4, 1741.

Princan (?).

[Vº:] Dum. Răducanului Fienschii, cu săn[ă]tate să s[ă] dea, la Sibii.

[Pecete neagră, ștearsă.]

XLVI.

† Având eu la răposatul jupănul Stan băcanu mai dănaite vreme dă p[e] niște brochii (*sic*) oc. 67, ocao căt[e] petač 7, și la jup. Rizea, fratele dum., i-am dat ca să mea aduc[ă] un car zloț 5, și car l-aun luat iar jup. Stan, și am mai dat jup. Rizii zloț 2 : cu aceaste toate fac peste tot flor[in]t[i] 72, banii 70. Și pentru aceaste avându ca să iaun acești bani dă la răposat jup. Stanu, am supărat pă dumnealui birău Cumpanie Sibiiului, că, vindu jup. Rizea și lu[ă]ndu ș partea dă la cine avea ca să-ș iă, cu aceasta am rugat pe dumnealui jup. birău ca să mi-î oprească pân cându oi veni la dumnealui, — că acești bani am să-î iaun făr de nice-o pricin[ă], cu bun[ă] dreptate, după cum mărturisesc mai josu.

Eu *Radul băcan*. Mart. 9 d, 1741.

[V°:] Această scrisoare am lăsat la dumnealui birău, păcum să știe, pântru pricina dum. răposatul jup. Stanū.

LXXVII.

Milostive și preaosfințit ales Scaonului apostolicescū, d[o]m-nului Ioan Inochenție (*sic*) Clain, liber baron de la Sad, V[ă] d[i]ca Făgărașului, și a toată Beseareca cea unită din Ardealū și altor părți, de la D[o]mnul H[risto]s, pace s[u]fletească, viață norocită, sănătate trupească poftim Mării Tale, ca părintelui nostru în D[o]mnul H[risto]s.

Alta, vei avea înștiințare, Măriia Ta, pentru sf[ă]nta be-searec[ă] a noastră a Bungardului precum are venit de la neguțătorii care să îngroapă aici la Bungard, la sf[ă]nta bi-searecă, și venitul îl țin neguțătorii de la Cumpanie de la cetatia Sibiiului, și la sf[ă]nta besearecă nu vor să dea nimică. Iaste ca o mireasă frumoasă și neîmpodobită, așa iaste be-seareca noastră: nice n'are odăjdii, nice n'are cărți, nice nimica ce i să cuvine sf[i]nteî besearec; neguțătorii care știm numai noi care ce au lăsat sfintii biseareci: soacra lui Vasilie Ghelca florinți 20, Bunoae florinți 100, Caradon florințu 50, Du-mitru Cambura florinți 50, Hage Stoe florinți 50, și pentru aceia banii au dat o pravilă, și o țin neguțetorii, și o am cerut noi preoții și nu or să o dea aicea la sf[ă]nta besearecă; Făgîrașanulū florinți 200, afară din 200 de florinți, precum va mărturisi ar-hiemandritul Mării Sale, 6 sute de florințu. Precum am înțeles de la alții, mai sînt: Grigorie, florințu 2 sute, și un rând de odăjdii, Brăscoveanul 40 de galben[i], Maniū Arnat florinți 30, cocoana am auzit că au lăsat, — dară nu știm cât. Și noao preoților nu ne trebue altă, numai să dea ce să cuvine sf[i]ntii beseareci, — ca noao preoților ne-i rușine, că sf[ă]nta besearecă e fru-moasă și n'are nimica ce să cuvine sf[i]nteî beseareci. A do², D[oa]mna Elinca¹ au cumpărat nește moși, și noi nice le știm unde sântu, și cărțile sânt la ei. A triia, noi preoții, cum am fi spurcați, așa ne țin, pentru ce sîntem uniați: când vin de slujescū, câte o datî sfinta și d[u]mnezeiasc[a] leturghie facu

¹ De fapt, Maria (Bălăceanu).

întăi o sveștanie, apoi slujescu sl[ă]nta let[u]rghie, și noi preoții nu avem nice o cinste de la ei, pentru ce sântem uniiați.

Ai Mării Tale slugi plecați preoții de la Bungard :

Popa Gheorghie, popa Ion.

Scris m[e]s[i]ța Apriilie, zile 9, leat 1741.

LXXVIII.

1742, Ἀπριλλίου 22, Μπλάζη (Blaj). Ἀρχιμανδρίτης Λεόντιος către Companie, pentru biserica din Armeni (Ἀρμένι).

Pecete neagră : Λεώντη. . . , 1731.

LXXIX.

București, 25 Iunie 1742. Patriarchul de Ierusalim către Companie, pentru eleimosină.

Pecete ca a lui Hrisant, cu data de 1738.

LXXX.

București, 31 Iulie 1742. Partenie, patriarchul de Ierusalim, către Companie, cu salutări.

LXXXI.

București, 4 August 1742. Scrisoare de afaceri de la Calinic al Mirelor.

Pecete neagră cu palme, cruce și ΚΑ. Ν. Κ.

LXXXII.

Ἀπὸ Γηραγίοθαν, ἀφμβ'τω, Ἀγούστου κς'τη. Patriarchul de Ierusalim către Companie, pentru salutări.

LXXXIII.

[București], 15 Decembre 1742. Μυρέων Καλλίνικος către Companie, pentru o afacere particulară a lui Ioan Marcu.

LXXXIV.

Iași, 5 Februar 1743. Patriarchul de Ierusalim către Companie, pentru popa Azaria de la Sibiiu.

LXXXV.

București, 28 August 1743. Partenie, patriarch de Ierusalim, pentru salutări.

LXXXVI.

[1745.] Să s[ă] ști cum am tărguit lăna Iamandi: am tocmiț să-m plătească sămbriia mea lei 3, și nu mi i-aū dat, și i-am dat 4 lei, să-m aducă o hălie, și nu mi i-aū adus, nici ban[ă] nu mi-aū dat; și iar am dat când aū trimis bani cu mine la Ūfut Iordache, lei 20, și iar nu mi-aū mai dat, și în lăna care scrie dincoace, am dat bani miei, 1.093 de lei, și am socotit toat[ă] cheltuiala până la Sibii, și i-am plătit-o, și bani care mi-a dat de la dumnelui, 200 galbi[ni], și care mi i-a luat de la Iordachie, i-am plătit toț, lei 20. Și eū am socotit, din socoteala mia mai rămăne dumnealui să-m dea lei 2.890, fără nici-o pricină, cu totulū.

LXXXVII.

† Eū Alivaș, voinic strein și cu nevoe mare, carele mă aflu aici în Porumbacul-de-jos, la Țărūmonea, de 2 ani, având un pițor stricat foarte rău, și, putând dobândi doftorie de la Țărūmonea, pățimesc tocma ca vaī de mine, pentru că, fiind eū voinic siriman de toate, păn acum tot am făcut cum am putut dintr'o zi păn într'alta, cu nevoe și cu chin, căt numai D[u]mnezeū poate ști, de streinătate și singurătate. Și am rămas dezbrăcat, și dintr'o zi păn într'alta încă fac tocmai ca vaī de mine, pentru că, chielăugul sfărșindu-l, acum sânt și am rămas, căt mai moriū, și de goliciune și de foame. Pentru aceaia mă rog de dumneata, cinstite, de mare și bun neam jupăne birău al Grecilor și de toată Companiia, să faceț milă și pomană cu mine ca să mă miluiț cu ce v'o îndura milostivul D[u]mnezeū, că-s de toate lipsit, pentru ca doară aș mai tăvăli și eū în lumea ačasta, căt va fi mila D[o]mnului H[risto]s, ca s[ă] nu mor pentru lipsa trupului, ci, când mă va chieama H[risto]s dintru ačastă lume, să-m[i] cunosc sfărșitul mieiū cu alt fealiū de beteșug, nu cu foamea

și cu alte aseamenea. De acestea mă rog să nu mă uitați, ca și D[o]mnul nostru I[su]s H[risto]s să nu vă uite pre d[u]mneavoastră, niț să vă lipsască de Împărăția sa cea făgăduită tuturor.

M[e]s[i]ța Ianuarie 1, leat 746.

Eū *Alivaș*, carele mă aflu la Țirmonea în Porumbacul-de-jos.

[V°:] Aăastă carte să s[ă] dea la dumnealui jupănul birău al Grecilor de la Sibiiū și la dumnealui jupănul Alexie, cu mănile dumnealor amăndurora să s[ă] despecetluiască, la Sibiiū.

LXXXVIII.

București, 10 Ianuar 1746. Partenie, patriarch de Ierusalim, către Companie, pentru eleimosină.

LXXXIX.

† Ad[ecă] eū Guțul, dinpreună cu frate-mieū Anghel (?), dat-am scrisoarea noastră la mână dumnealui chir Costăndinū, pecum să știe că ne-amū rugatū de dumnealui de ne-aū datū 2 diple hanșspt (*sic*), de acumū păn cand le va sfărși sfărșangulū, să avem a-ī da dumnealui atuncea baniī cu mulțamită, făr nicī-o pricin[ă]. Iar, întâmplându-să a să face nescar[e] guvinte, saū f'o cheltuială, saū f'o zečuial[ă], să fie tot de la noi. Că cu bun[ă] voia noastră ne-am datū scrisoarea la mână dumnealui și ne-am legatū cu cuvântul nostru; și dăm scrisoare la mână dumnealui ca s[ă] să crează. Și ne iscălim mai jos.

1746, Nov. 17.

Eū *Guțul*, plat[nic]. Eū *Ampulū*, plat[nic]. Eū *Pan Gūr-ğū*..., martur.

[Pe margine:]

Prețul dip[le]lor așa ne-am tocmit... 10... 3... ug.

XC.

Catastifulū de deatorii de tărğuri de țeară; 1747.

... A. 1747, Avgust 4. Se știi dăn... cu cântarul și cu

numărul saculu, precum se'rată mai jos anume: ... Savul de la Deva aŭ tărguit la tărgu Devei... Aŭ tărguită jup[ă]nul Ilie de la Oroştie... Ionŭ de la Hinidora... Iova de la Cavaransebeş... La tărgul Vinţului... Pătrul Sărbul de la Vinţu s'aŭ rămas de pe un pogasiŭ, mariş 19... 1 ştuc tarlatan, 1/2 ştuc halbăraş... 1 ştuc pânţoi de Braşov..., 3 coţ pantlică cu hir prostŭ... 1 litră arniç roşu... Iosif Jiduvul de la Teauş... La jup[ă]nul Ianachi herarul... 1 măhram[ă] de damascŭ... Un Jiduv de la Bălgrad aŭ tărguit la tărgul Aiudului negoţu... 1/2 l[itră] văpsală mole... Ivan Calota aŭ tărguit... Costandin Ticul... Chir Sandul de la Haţeg... Chir Dum[i]traşco de la Bălgrad... 8 oc[ă] mărgele... 1 ştuc parhet, 1 ştuc poşachiŭ... 1 ştuc surfachil, 1 işlic de iltăs (*sic*)... 3 leg[ă]tur[i] cărţi de joc, 1 colăgu de samŭr, 6 peptare ordina[r]e, 2 deto buna... 2 1/2 coţ muşam[ă]... De la Lipova aŭ tărguit marfă la tărgul Devii... Hristea aŭ tărguit la Cetat[ea]-de-Baltă, de la Dum[i]tru... 4 loţ şofran turcescŭ... 6 coţ tupoltăc finet... Jup[ă]nul Ilia de la Sebiş... 1 peptar de Beci... 1 leg. cheptin... Florea de la Zlagna... Andriş de la Bănat, de la Pitriş... 1 ll. piatră acră... Ianuş de la Dobra... 1 ştuc postav, 3 pecetŭ... Jup[ă]nul Iene Calmuc... Jup[ă]nul Stama Sărbul de la Haţăg... 1 ştuc fachiol albŭ, 1 rochia cu hir cusutŭ, 1 ştuc postav vaismelirtŭ anglie, 10 1/2 coţ camilut negru..., 1 năstrap[ă] care s'aŭ spartŭ, 3 potor la grăj (*sic*=glăji) care le-aŭ spartŭ... Jup[ă]nu Iane Theodoru de Deva... 1 ştuc golon lat... 1 şlofmiţ... 1/2 tuţ (*sic*) oglinzi... 27 1/2 loţ băş[i]că..., 4 conţuri hărtie... La Gorghe fratele Calmucului... 1 leg[ă]tur[ă] aţa albă de Borosnov... 20 trandefile... 1 leg[ă]tur[ă] călămăr[i]... Jup[ă]nul Cristea ce. bătrân, Armeanu de la Gherla... 1 măhram[ă] de Venel t[i]a... Jup[ă]nul Sima Miclăuş... Chiriacu de la Blaj... Pătrul de la Răşnar... Aŭ tărguit socru-su... Panaiot feço-
rul dumnealŭi jup[ă]nului Milei de la Logojŭ... Chir Bădi-
ceanul... Jup[ă]neasa Maria Popistăşiţa de la Deva... 10 leg[ă]tur[i] lubeniţ[ă]... 4 oc[ă] mărgeale de os... 3 leg[ă]tur[i] granat glat... 30 leg[ă]tur[i] păişuri... 1 coţ flis-

papir... Jup[ă]nul Iane Calmucul de la Horoștie... Chir Peia de la Oroștie... 11 maje robinur[i] neagre... Gheorghe de la Aroștie... La Coste Cicărdia... 1 vidră... Andriș de la Almaș... 52 coț bogacin..., 32 cose mici..., azivasonū..., pepūtenī de postăvar[i], pār[e]chī 4, artarū, țimeșū, strămătur[i], gur[i], 14 bucățī....

XCI.

Porunca prea-înălțatei și prea-putearnicii Doamnei Împărăteasii și Crăiasii Doamnei, Doamnei Marii Therezii, cu carea să opreaște petreacerea banilor în împărătești și crăești în țările Porții Otomînicești supuse, scoasă de pre letinie în limba rumînească, și tipărită în Scaunul arhieresc, în Blaj, anul D[o]mnului 1747, în luna lui Avgustū, în 27 de zile, de Dimitrie Pandovičū tipografulū.

*Tipăritură*¹.

XCII.

1747, Septemvri 20. Am luat de la chir Petru Luca pentru dipla Guțului, f. 1,50.

1748, Iuni 7, me'ū datū Guțul f. 2,40.

Me'ū datū șu Hanpul ban[i] 90.

Am fostū la fonoğu, Maī 9, la Saș, 20.

[V^o:] Zapisul Guțului, frati-său den florī.

XCIII.

† Cinstite dumneata jupăne Ione, cu t[are] și fericită sănătate mă închin dumitale cu sănătate. Pentru u[n] răvășel al dumital[e] ce aū fo[s]tū la mine, l-am datū jupănului Anas-

¹ Aceasta e decī cea d'întăiū tipăritură blăjeană. Cf. *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, pp. 70-1. Se știa că încă din 1746 se asigurase condițiile de nevoie nouă tipografii românești din Ardeal (Bunea, *Episcopii Petru Pavel Aron și Dionisie Novacovič*, Blaj, 1902, p. 356 și urm.), dar se credea că tipăriturile aū început numaī la 1750 (1753:), cu *Floarea Adevrului*.

tasiie, și dumneata să dai bani la trimisul dumnealui, și să iă răvașul dumitale. Ačasta, și fił dumneata sănătos.

Costandin jude[țul].

Dech[emvrie] dn. 20, 7256 [1747].

XCIV.

1748, Fev[ruarie] 2.

† Adecă eū cel mai jos iscălit dat-am credinčos zapisul mieū la măn[a] dumnealui jupăn Costandin Șefran, precum să ș[ă] știe că m'am rugat de dumnealui de mi-aū făcut bin[e] cu u[n]gureș[tî] f. 67,50. De acum păn într'o lun[ă] de zil[e] să aib a-ī da dumnealui, cu mulțumită, făr de nič-un fel de pricin[ă], iar, nedănd ban[i] la zi, să a[i]b[ă] a umbla cu dobândă. Pentru aceasta am dat zapisul mieū la măn[a] dumnealui ca să fie de bun[ă] credință, și mi-am pus și degetul în loc de pecete.

Eū *Ion Ilea*, platnic.

XCv.

1748, Fev[ruarie] 4, în Sibii.

1^{mo}. Venind de față acest mai în jos iscălit anum[e] chir Dumitru Voicul, și birturiseaște (*sic*) cu Dumnezeū și cu sufletul lui precum că, viind chir Pantasi Arpaș de la Făgăraș, și aū intrat chir Dumitru în boltă, și aū zis Pantasi cătră Dumitru: «vez mojicul, daca să boereaste, ce lucruri înceape?!». Și Dumitru aū întrebat: «ce lucru iaste acesta?». Iar Pantasi aū zis: «vez că Toma m'aū făcut că sănt un hunțfut și alte vorbe urăte, dară mă rog să-ī spuī că iel iaste un hunțfut și om de nimic și iobagī; s'aū făcut om și împărțeaste pești ca să aibă omenie, la unu și la altu».

2^{do}. A doao mărturie mărturiseaște Vasile Băcanu că aū auzit din gura lui Pantasi Arpaș că aū zis cătră Dumitru Voicul să mergă să spie Tomi: «odată ce-m zice iel mie că sănt ieū un hunțfut și un blestemat, dară el iaste un topel¹ hunțfut și blestemat și un Măiera și obagiū; și l-aū suduit

¹ *Doppelter*.

și de părinți, și i-au zis că cinstiaște peștii ca să aibă omenie.

3^{trio}. Aă auzit chir Gligoraș Scriitoriul și mărturiseaște că așjidirea aă auzit aceale cuvinte care aă zis Pantasi Tomi ca să i le spuie.

748, Fev[ruarie] 4. Mărturiile care mărturisesc ce aă auzit de la Toma din gură.

1^{mo}. S'aă scris chir Sanfir Chiriac de la Arvan[i]toroi (*sic*)¹, de anî 35, și mărturiseaște cu jurămănt cuvintele ce aă auzit de la chir Toma, al Mării Sale Craibirău om de curte. Întăi, mărgănd chir Toma la sălașul lui chir Sanfîrel, și find cu chefu, împreună aă fost și Gligoraș Scriitor și Vasile Băcanu, și chir Sanfir aă adus vin, și i-aă cinstit. Și asupra chefului s'aă întămplat și aă răs copii, și, văzănd Toma că răd copii, i-aă părut cu greă, și i-aă întrebat copii: «cine răde», iar copii aă răspunsu ca: «copilu dumitale răde», adecă al lui chir Tomi. Și, chemănd chir Toma copilu, i-aă zis să sărute mănă la toți care să afla acîi, și, aflăndu-să și copilul lui chir Pantasi acîi de față, s'aă întorsu Toma și aă zis cătră copilul lui Pantasi, că: «și tu iești un blăstămat, și stăpănu-tău, și un hunțfut și tu și stăpănu-tău, și un om de nimic; și așa să i spuî că i-am spus ieă; și odată și de trei ori; și să-ș iă sama, că, de oi pune mănă și pe tine și pă stăpănu-tău, dară v'oi învăta ieă pă voi». Și aă ieșit cu acel fel de vorbă strigănd.

2^{do}. Mărturiseaște și chir Pană Băcanu, om de 24 de anî, întămplăndu-să și el acîi la chir Sanfîrel la cină, mărturiseaște că iară cuvintele acealea, care aă mărturit chir Sanfir, aă auzit de la chir Toma că aă zis cătră copilul lui chir Pantasi, ca să-i spuie.

3^{uo}. Mărturiseaște și chir Vasile Băcanu, om de 32 de anî, cu jurămănt înaintea lui Dumnezeu, că și el aă auzit acele cuvinte urăte, care au zis Toma cătră copilul lui chir Pantasi, ca să-i spuie.

4^{to}. Mărturiseaște și chir Gligoraș Scriitor, om de 33 de anî, că aă auzit din gura Tomi zicănd cătră copilul lui chir

¹ Arvanitochori. V. vol. XI, p. 114 și urm.

Pantasi : «hunțfut ; așa să spuî cătră stăpănu-tău, că, de oi pune mâna și pă tine și pă stăpănu-tău, dar v'oi învăta ieu».

1748, Fev[ruarie] 4, în Sibîi.

Venind înaintea noastră celor din jos iscăliț, anume chir Toma omul Mării Sale domnului Craibirău valtităr, și având judecată cu chir Pantasi Arpaș, și nefiind chir Pantasi Arpaș aiăa, fiind dus la Făgăraș, s'aũ întâmplat și s'aũ dus chir Toma dinpreună și cu Vasile Băcanu și cu Gligorie Scriitoriul, precum mărturisescu mărturiile, anum[e] Sanfirel și Vasile Băcanu și Gligoraș scriitor, precum că Toma aũ fost cu chefu și asupra chefului să fie ocărăt pe Pantasi Arpaș, și, nefiind de față, i-aũ spus aceale cuvinte toate care mărturiile aũ mărturisit, precum i-aũ spus Toma că ie un hunțfut și un blăstămat, și s'aũ lăudat și cu bătaia, și aceste cuvinte aũ fost în sălașul lui chir Sanfirel, și, viind după această chir Pantasi de la Făgăraș, și spuindu-ĩ aceste vorbe care aũ zis Toma, și întâmplându-să la bolta lui chir Pantasi Dumitrul Voicul, i-aũ spus, încă cam rugându-să : «să mergi să spuî Tomi îndoite vorbele care mi-aũ spus iel mie, că el iaste un hunțfut și un blăstămat și un Măieran și un iobagi și om de nimic, și umblă de cinsteaște pești ca să-ș facă omenie». Și, afară și fără de mărturiile care s'aũ scris mai sus, și înaintea noastră nu tăgăduiaște vorbele care i-aũ zis chir Pantasi. Iară Toma, fiind cu chefu, i-aũ spus acele cuvinte lui chir Pantasi : nu i-aũ spus în tărgu, numai în sălașul lui chir Sanfirel i-aũ spus ; la care nu aũ făcut bine și aũ greșit. Iară chir Pantasi, fiind triazu, și după v'o câteva zile, i-aũ spus ; la care nu aũ făcut bine că i-aũ spus îndoite vorbele care i-aũ zis Toma. Numai s'ar fi căzut ca să-l caute întâi la iștanțîia lui, și ar fi trebuit chir Pantasi să întrebe pă Toma întâi : va să stea pă cuvintele acele care i-aũ spus, fiind cu chefu, aũ nu. Iară chir Pantasi nu i-aũ spus la v'un loc unde să fie sângur, numai mai vartos în tărgu și cătră mai mulți l-aũ ocărăt. Care lucru, după decret, la partea secunda, titulo 36, a lui Mantian (*sic*), s'ar fi căzut să plătescă chir Pantasi f. 100 ;

iară numai, greșind Pantasi căce i-aŭ spus îndoite, la Ștatuta așa scrie, la al patrulea carte, titula 5, paragrafos 4. Și la aceste s'ar fi căzut să să biersăgăluiască amândoi; numai chir Pantasi, fiind trez, și în târgu spuindu-î mai multe vorbe, s'aŭ aflat vrednic să dea, după mintea prost[ă], f. 12. Și să fii de mărturii.

XCVI.

† Cinstite dumneata jup[ă]ne nașule, cu plecăcune și cu să-n[ă]tate mă închin dumatile. Așijderea și dumneaei nași și nașilorŭ celor mai mič. Rog pă milostivul Dumneazeŭ și pă maica Sfinții Sale, să păzască pă dumneavoastră cu mult[ă] fericire.

Plecat[ă] scrisoare nu iaste de alt[a], numai mi-aŭ zis soacră-mea să înștiințez pă dumneata pentru niște răspunsuri de la București, că dumnealŭ unchiul totdeauna scrie la socră-mea și așteapt[ă] acele răspunsuri de la dumneata, ța[să] știe dumnealŭ. Iar, de veî fi trimis dumneata v'o scrisoare cu cineva, scrie dumnealŭ pecum nu i-aŭ mersŭ păn acum. Pentru acële care aŭ fost înștiințat pă dumneata, că ș[i] acum, când am plecat de la Râmnic, ne-aŭ venit niște scrisori de la dumnealŭ, aș[ij]derea pentru niște mane (*sic*) de jederŭ,—supăru pă dumneata, ca să facă niște blane dup[ă] cum aŭ fost. Mai supăram pe dumnea[ta] și mai nainte, ci, de veî fi luat dumneata păn acum, bine va fi, iar, daca nu, așa să rog[ă] și socră-mea, să dai dumneata veste la țefi de coj[o]carŭ, unde să vor găsi, să s[ă] adune, să s[ă] facă treaba aceaia,—că sânt foarte de trebuință. Ci, de s'ar putea apuca mai nainte, că apoi vine și Radul Voinescul, și-m iaste că le va apuca el și le va strânge, că le știe sama. Că aŭ venit și el aiča, la lăz[ă]ret, de sânt acuma 10 zile, și acum aŭ eșit înnaintea cailor cu čar[ă] și lăn[ă]. Dar nu știŭ cum va răzbi, că aŭ ni[n]s acum zăpad[ă], de care n'am pomenit așa. Și copilul Cărstica încă vine cu carăle. Pentru jup[ă]nul Cărstea, păn acum n'aŭ venit, nič copilul nu l-aŭ trimis. Și, când aŭ eșit jup[ă]nul Chera din lăz[ă]ret, mi-aŭ spus că aŭ zis comisauriulŭ ca să-m scrie la lăz[ă]ret. Și eŭ, dup[ă] cu-

vântul jup[ă]nului Chereî, am spus jup[ă]nă Cărsteî. Și eu, viind acum aiĉa la lăz[ă]ret, am întreat pe comisarul pentru jup[ă]nă Cărstea, scrisu-l-aŭ, și așa mi-aŭ spus că nu l-aŭ scris. Și acum m'am rugat destul de comisarul și de fălcerul, ca s[ă]-lŭ scrie de atunciĉa, — măcar că eu am scrisŭ la dumnealŭ înapoi, precum nu l-aŭ scrie (*sic*) de atunciĉa, — căci zic ș'aŭ uitat.

Mart, 9 (?) dn., 1748.

Aĉast[a], și rămăi al dumatle mic și plecat și de bine voitor :

Radul Băcanul ot Rămnic.

[V^o:] † Întru cinsti[ă] măna dumnealŭ jup[ă]nului Ion Marco, cu mult[ă] fericit[ă] săn[ă]tate să să dea, la Săbiî.

[Pecete roșie.]

XCVII.

Beligrad, în 22 Eanuar 1749.

Cinstitulŭ, alŭ mieŭ bun priaiaten și bireŭ a cinstiti Comŭpaniî în Sibiu, dumnealŭ jupăn Ionŭ Marce.

De la Dumnezeŭ milostivul totŭ fericitul bin[e]le poftesc dumat[e], dinpreun[ă] și la cinstita jupănias[ă] și coconășilor dumnavostra. Cu aĉasta viŭ și fac încomodaĉia dumat[e] și înștiințezŭ, ca pe unul d'intăi a cinstitei Comŭpaniî, pentru că, tremeșintŭ în cește zile la târgul Sibiuluî, în traba negoșotorii mele, un fiĉorŭ al mieŭ anume Dumitru, aĉest fiĉorŭ, avântŭ ceva predenzia pentru nește puținei ban[î] la jupăn Eaiani Dima, aŭ mersŭ la sălașul dumnialŭ și a cerutŭ cu cinste și cu cuvinte bun[e] dintr' aceeaiaș. Dintr' aceeaie (*sic*) domnialŭ nu știŭ ce i s'aŭ părutŭ, și s'aŭ sculatŭ și mi-aŭ bașocoritŭ fiĉorul cumŭ a știutŭ maiŭ urătŭ, și maiŭ pe urmă l-a trantaluitŭ și cu bătaeae. Aĉasta nu ea-iaŭ fostŭ destul, că pe feĉorul l-aŭ bașocoritŭ, ci și pe mine forte cu cuvinte urâte de sudalmă m'aŭ suduitŭ, și audŭ că păn acuma să totŭ laudă cătră unul și altul săngurŭ pentru bașocura ce aŭ facutŭ. Aĉestŭ lucru mie îm cate forte cu necînste, că, tocmă să-î fi creșitŭ dumnielŭ fiĉorul mieŭ ceva, dumnielŭ știe bin[e] că eaieŭ încă nu sântŭ omŭ prostŭ, ci

sântu omū nemeș, și cu rezedenția aici în Beligrad, și m'arū fi pututū cauta dumnialui cu treptate, nu să-ș facă dumnialui sāngurū destul. Amū vrutū într'altū felū să cautū ruși[nea] ačastă, pentru să eaia dumnialui învățatură, omul omului nemeș să nu mai bașocoriască dumnialui, tocmai pe vre[me] cātū eaeste cubernium, fără, aflāndu-l de un provezion, am gānditū să înștiințezū întâi pe dumniata, ca pe un d'intăi a cinstitei Comūpanii, și să mă rog dinpreună și la toată cinstită Comūpanie ca să amū sādesfacția pentru rușin[ea] ačasta ce mi-aū făcutū și îm face și pān acumū pe la omen[i]. Că, nefăcāndu-mū dumneavostră sādesfacția, sāntū chitilian a da instanția mē și mai departe, și a nu lāsa rușin[ea] mē ačasta,— că eaieū nu știū acestui omū de omenie să-ī fi creșitū ceva v'o dată. Eaieū, avāntū nādeșde bun[ă] la dumniavostră, și gāndintū că nice dumniavostră nu vețū pofti că să mergă acestū lucru mai departe, recomanduleasesc totū lucrul mieū acestū la cinstit jupānul bireū, dinpreun[ă] și la toată cinstită Comūpanie, să aliagă lucrul acesta cumū va știi mai bin[e], fintū și omul Comūpanii. Cu care rămāi Al dumital[e] prieaiaten și de bin[e] voitorū :

Nicolae Ivașco.

[Pe copertă:] Cinstitului, de bun niam dumnialui jupānulū Ionū Marco, unul d'intăi și cinstitū bireū a cinstită Comūpanii negoșitori[lor] din Sibii, cu plecāčun[e] să să dee, la Sibii.

[Pecete cu coroană, cu roșu.]

XCVIII.

Sibiiū, 12 Mart 1749. Cerere de sechestru de la «Elias Cathalenin, Bulgarus Al-Vinziensis».

XCIX.

Din lazaret, 12 Decembre 1749. De la ἐφημέριος ¹ Grigore Agioritul (de la Sf. Munte), care se apără de învinuirea ce i

¹ Preotul Companiei.

se adusese de la Guvern că ar agita contra Unirii și ar aduce pentru aceasta cărți muntene și grecești. Era închis acolo.

C.

[Pe la 1750.] Prea-cinstite dumniata, dumniata birău al cinstitei Companii grecești de la cetatia Sibiiului, noao mare și mult milostivă stăpân.

Cu a noastră umilită și plecată scrisoare către prea-cinstită fața dum[i]tale cu umilință rugându-ne, venim ca prin grația dumitale cu amăruntul a ne lua sama plănsorii noastre.

Fiind și întâmplându-să acuma zece săptămâni trecute, ni i-au togmit pre noi, trei cară, ca să ducem aceastea trei cară vineție¹ pân la Craiova, și noi am încărcat vineția, și am dus marfa pân la Căinean. Și, sosându noi cu marfa pân la vama Căineanilor, și acolo am fostă opriți cu carăle cincă zile. Și, fiind noi opriți acolo, s'aū milostivit domnul director de la lăzăretul nostru, și aū trimis pe sluga sa aici la Sibii, la d. Măncate, și l-aū întrebat pentru ce staū carele oprite la Căinean. Și destul că nice de la d. jupănul Măncatie n'aū adus nici-un răspuns, și așa peste tot aū zăbovit carele noastre șaptesprăzece zile la Căinean. Și dup[ă] aceaia s'aū întâmplat vremi greale, de n'amū pututū sosi pân la Craiova în trei săptămâni dup' aceaia. Și prin această nevoie ni s'aū întâmplat de amū rămas la mare sărăcie și nevoie; și noi acum amū pus carăle zălog pentru ca să ernăm cai noștri. Și prin această întâmplare amū rămas la mare sărăcie. De această noi săracii cărauși venim la mila preacistitei Frății dumi[i]tale, și ne rugăm cu lacrimi ca să ne staī într'ajutoriu, ca să ni să înp[l]iniască toată paguba și osteniala noastră. Că, de unde nu, vom fi siliți a căuta mai sus,—că de acolo de la Țara-Rum[ă]niască nu ne lasă vitele și carăle ca să iasă la Ardeal pân ce vomū plăti adetoria. Și, de nu să va încreade lucru acesta, noi vom arăta și cu tisturile de la lăzaret. Și rămănem

¹ Marfă venețiană.

Ai dumitale mai mici plecați: *Radu Grancea, Banciu Simion, Nișu Pascu de la Măhă*¹, toți tovarăși cărăuși.

[V°:] La prea-cinstitul dumnealui birăul grecesc de la cinstită Compania greacă de la cetatea Sibiului, noao mare și mult milostiv stăpân, umilită rugăciune.

CI.

[C. 1750.] † Săn[ă]tate dumitale, cumnate. Mă rog pentru D[u]mnezău, venindă cartea mea, să mergi numai de cătu la Sibii,—că dumneata ești om bătrân și știi totu neamulă mieu,—să spu cu sufletul dumitale cel dir[ep]tă, că eu sântu fečorul Anghelini, și mumă-mea cu Stroe Miha aș fostă frați, și eu Enachie cu Dumitru Stroe veră premară, fičorii din frați; alte rude noi n'avem. Pentru aceia cinstitul părintel[e], împreună cu cinstiți negoțitoră,—c'ași fiu venită eu, ci D[u]mnezeu mă știe că de șase săptă[mă]ni n'am eșită din casă afară, pentru betesugu, și acumă și nevasta beteagă. Ci mă rog la Sfinția Sa părintele, ce va fi rămasă din porunca lui Dumnezeu și după sufletele ce[le] dir[e]pte, să s[ă] dea la mănă dumitale, și eu le voi găsi la dumneata. Cu aceasta rămăiu plecată Sf[i]nții Tale și la toți cinstiți negostorăi.

Eă *Enachie Băbincu*.

CII.

[C. 1750.] La jupănu Gheorghie Paicu, pe cercei, 5 părechă, și mi-aș plătit; și mai sânto să-m plătească pe verigă.

CIII.

[C. 1750.] Întăi, copiii căț să află la iscola, nu-s plătiț nič-unul.

Jup[ănu] Petru Luca, pentru polele iconi de la bisearica . . Pentru 2 icon[e] am plătit la astaluș.

La artoforă am dat pentru dres, și l-am aurit.

Jupănu Tudoran pe 4 ai n'aș plătit. . . Și pentru aghiasma. Hera, Marica și Calara, pe 4 ai n'aș plătit.

¹ Mohu, sat lângă Sibii.

Jupăn[ul] Oprea dela Oraștie, pe 3 ai.

Faturii care n'au plătit, săntu scriș la catastif.

Jupănu Nicolae, cu jupănu Gheorghî din Bălgrad, doă case, afară din mâncare lui Ivănuș, ce va fi cu dreptul.

CIV.

[C. 1750] † Cinstite dumneata al nostru mai mare jup[ăn] Ioane, și dumneavoastră, cinstiți jurați, mă rogū dumneavoastră să întrebați pă jupănul Alecse, să spue cu sufletulū dumnelui dreptū, să nu mă încarce cu patru galbinī, că dăstulū săntū încărcatū: că amū socotit stafid[e]le, și am plătit tot ce aū fostū. Acumū i-am făcutū zapisū, și me-aū pusū și acei patru galbinī în socoteală. Și eū așa mărturisescū că am socotit tot ce aū fostū de atunci, și f. 8, car[e] săntū în zapisă la Gheorghită, și aceia să-i plătescū dumnealui,—că au socotit la Gheorghită cât aū ținutū dumnealui banii, și aū pusū optū flo[rin]t u[n]gureșt[i] dobândă; și amū fostū fl. 92, și nu știū cât bani sîntū scriși la dumnealui. Aăsta foarte mă rogū dum[nea]voastră daca am vrutū să pățescū și eū aăsta.

Al dumneavoastră mai mică plecată [slugă] rămăi: *Pană Giurgiveanulū.*

Că știți dumneavoastră că eū fugū de cuvintele oamenilor, că zicū că mă va băga în prinsoare, de voi rămănă dator. Și să nu gândiț dumneavoastră că am ceva bani,—că numai de cheltuială, n'am așa multū, numai f. 2.

CV.

[C. 1750.] † Sănătate dumitale, frate Vasăleia. Sa timeți v'o 8 sute de năramze și 50 și pat[ru] de protocale și 35 de lămăi. Și acele protoca[le], cene t'o da doī mă[r]iași, să le dai, cine nu, să lași să stia; lămăile pă un măriiașū. Și săntū în ladă lucrurile acestea. Și, în ce čas va sosă, să le scoți la un locū, ca [să] nu unblă omeni; și năramzăle să le dai cum vei ști dum[nea]ta: cu 5 potori, aū cu o ducă, aū cu trei potori, până o veni nevasta mea. Că și eū mâine-poimăine oi [e]și de la lăzăretū. Și aceia marfă să o dăs-

căruci la o casă, și, ce o fi chiria case, oi priti (*sic*) eu totu care este.

Eu *Velciu ot Făgărași*.

Cu sănătate să să dea întru ci[n]s[ti]tă mâna lui jupân Vasile Băcanu de la Sibiu.

CVI.

[C. 1750.] † Pană, săn[ă]tate, dragul taicăi, și lu Dumitrică săn[ă]tate și totu binel[e] vă pohftescu de la milostivul Dumnezeu. Ce s[ă] trimiț pe Ion; ci, taică, să-l iaî cu blândețe, până să va deprinde, că e copilu cam șubridu, și să-lu puî la slu[j]bă. Și trimițu cu elu peî de ursu 2: a mică e luată cu zloț 6, ban[î] 5, și a neagră luată cu zloț 6 p¹, și vulupî 2: sântu luate câte petaci 16 una. Ci, daca le-î vinde, taică, și veî vrea să mai trimițe bani ca s[ă] mai [s]prijănescu, bine va fi. Și veî ștê, taică, că eu nu mai poçu trăi aci, că mă mântuescu cu birul, că, de cându amu venitu aciî, amu [d]atu în scrisu ce amu datu la birău, zloț 50, și acum m'aú pu[s] la acestu șife[r]tu zloț 8. Ci să-mu scri unu răvășel, cumuu te'î pricepe mai curându. Aăasta, și fi mîla lui Dumnezeu cu voi, taică.

CVII.

[C. 1750.] Cu plecăciune mă închin Sf[i]nții Tale, și mă rog să faci bine să erți că de multe ori țe-am făcut supărare. Adevărat, Sf[i]nția Ta n'ai nici-o pagubă, dar eu am, că, de m'aș fi mai pripit, cu adevărat nu aș fi greșit,—că ceale ce mi s'aú căzut, nu s'ar fi risipit. Ci cu plecăciune mă rog, ca unui cinstit, ce va fi rămas, să mi să dea; mai virtos cartea de nemișug,—că trimiț mărturiseală cum că mie mi să cade. Iar cela ce va fi luat fără dreptate, să dea singur seamă înaintea lui D[u]mnezeu, iar eu știu și mărturiscu că am dreptate. Și pentru aceeaia trimițu omu strain și neamiș, cât, ceale ce mi să vor da în m[i]na d[u]mnealui, mai virtos cartea, să să poată mărturisi precum [că] de la neamul mieu mi-aú rămas dintru întâiaș dată în tabla Făgărașului. Pentru aceeaia am făcut mărturiseală cu deregătorii

oraşului, ca să aibă bună mărturie înaintea cinstitei table a Făgăraşului. Pentru această mă rog, precum şi mai sus, ca să faci ca un cinstit d[u]hovnic sufletesc ceale ce mi să vor cădea să mi să dea cu dreptate, ca să poţi face veačnică pomenire pentru sufletul Sf[i]nţii Tale.

Eū *Enache Bobicu*.

[Pecete roşie, ruptă.]

[Vº:] Ačastă carte să dea în mîna cinstitului părintelui pop[a] Grecilor din Sibii.

CVIII.

† Ἰωάννης Κωνσταντῖνος Μιχαήλ Ῥακοδίτζα Βοεδόδας, ἐλέω Θεοῦ αὐθέντης καὶ ἡγεμῶν Μολδοβλαχίας.

† Ἐντιμότετοι καὶ χρησιμότετοι πραγματευταὶ Ῥωμαῖοι τῆς κομπανίας τοῦ Σιμπινίου, τὴν ἐντιμότητα σας χαιρετοῦμεν· εἵητε ὑγιαίνοντες ἐν εὐημερίᾳ. Γράμμα σας ἐλάδομεν καὶ τὰ γραφόμενα ἐκαταλάβαμεν. Μᾶς γράφετε διὰ κάποιον πραγματευτὴν Ζαφειράκην Κυρίακην, ὅπου ἐδανείσθη ἀπὸ τοὺς αὐτόθι πραγματευτάς τοῦ Σιμπινίου, καὶ ἔφυγε· ὁ ὁποῖος, ἐρχόμενος ἐδῶ εἰς Γιάσι, δίδοντας μας τὴν εἰδησιν ἕνας πραγματευτῆς ὅπου τὸν ἐζητοῦσεν, ἐπιάσθη, καὶ ἦτον κρατημένος ἐδῶ διὰ προσταγῆς μας. Καί, ἐπειδὴ ἡ ἐντιμότης σας ἀποκαταστήσετε ἐπίτροπον ἐκ μέρους σας τὸν κὺρ Δημήτριον Βοϊκουλα, καὶ τὸν ἐστείλατε ἐδῶ πρῶς ἡμᾶς, παρακαλῶντες μας διὰ νὰ ἐξετασθῇ ὁ ῥηθεὶς φεύγαςτος χρεωστής, καί, ἐὰν εὑρετοῦν κοντά του, ἢ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅπου εἶναι μαζί του, ἄσπρα ἢ πράγματα, νὰ δοθοῦν ἐγγράφως εἰς χεῖρας τοῦ εἰρημένου ἐπιτρόπου σας κὺρ Δημητρίου, καί, λοιπόν, κατὰ τὴν παρακάλειν σας, τὸν ἐρωτήσαμεν, τὸν ἐξετάσαμεν πολλάκις, καὶ μᾶς ἀπεκρίθη ὅτι ἄσπρα τελείως δὲν ἔχει κοντά του, λέγωντας καὶ τοῦτο ὅτι εἶχε μαζί του μίαν ποσότητα ἄσπρων, καὶ ἕνας ἄνθρωπος τοῦ ὅπου ἦτον κοντά του τάχα τὰ ἐκλεψε τὸ δισάκι του μὲ τὰ ἄσπρα του, καὶ νὰ ἔφυγε. Τέλος πάντων, μοναχός του ἐζήτησε καὶ ἐπαρακάλεσε τὸ νὰ τὸν στείλωμεν αὐτόθι εἰς τὴν ἐντιμότητα σας, διὰ νὰ κοιτάξῃ τοὺς λογαριασμούς του. Εἰς αὐτὸ ἦτον καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἐπιτρόπου σας κὺρ Δημητρίου, καὶ ἔτι· μὲ τὴν οἰκιοθελῇ δήλησίν του καὶ μὲ τὴν γνώμην καὶ τοῦ ἐπιτρόπου ὅπου μᾶς ἐστείλετε, ἰδοὺ ὅπου τὸν στέλλομεν αὐτόθι πρὸς τὴν ἐντιμότητά σας. Λοιπόν, ἰδοὺ ὅπου σὰς γρά-

φομεν μὲ τὸ παρόν, καὶ σᾶς δίδομεν τὴν εἶδησιν ταύτην εἰς ἀπό-
κρησίν σας. Τὰ δὲ ἔτη σας πολλὰ καὶ εὐτυχῇ. αὐγνύω, Φευρουα-
ρίου 15'τη.

† Τῆς ἐντιμότητός σας εὖνους: *Io Constantin Voevoda.*

[V°:] † Τοῖς ἐντιμοτάτοις καὶ χρησιμοτάτοις ῥωμαίοις παραμα-
τευταῖς τῆς κομπανίας τοῦ Σιμπινίου, ὁγιῶς.

[Traducere:] † Io Constantin Mihail Racoviță Voevod, cu
mila lui Dumnezeu Domn al Moldovei.

† Prea-cinstiți și prea-folositori negustori grecești ai Com-
paniei Sibiiului, vă salutăm, fiți sănătoși în fericire. Scrisoarea
voastră am primit-o, și cele scrise le-am înțeles. Îmi scrieți
pentru un oarecare negustor Zamfirachi Chiriachi, care s'a
împrumutat de la negustorii de aici din Sibiiu și a fugit.
Care, venind aici la Iași, dîndu-mi de știre un alt negustor,
care-l urmăria, a fost prins, și a fost închis aici din porunca
mea. Și, de oare ce dumneavoastră ați pus epitrop din
parte-vă pe dumnealui Dimitrie Voicul, și l-ați trimis aici
către mine, rugându-ne ca să se cerceteze acel datornic fugar
și, dacă se vor găsi la el sau la oamenii ce sînt cu el bani
ori lucruri, să se dea cu înscris în mîinile celui epitrop al
dumneavoastră, dumnealui Dimitrie,— decî, după rugăciunea
dumneavoastră, l-am întrebat, l-am cercetat adesea, și ni-a
răspuns că n'are nici-un ban la sine, mai spuînd și aceia că
avuse cu el o cîtime de bani, dar un om al lui care era cu
dînsul, i-a furat iute desagul cu banii și că a fugit. La urma
urmei însuși a cerut și s'a rugat să-l trimetem acolo la
dumneavoastră ca să vedeți socotelile lui. Aceasta era și
părerea epitropului dumneavoastră, dumnealui Dimitrie. Și
astfel, cu declarația de bună voie a lui și cu părerea și a epitro-
pului d-voastră, iată că-l și trimetem acolo la dumneavoastră.
Altfel, iată că vă scriem cu aceasta și vă dăm această știre ca
răspuns. Să trăiți la mulți ani fericiți. 1750, Februar în 15.

Al dumneavoastră voitor de bine:

Io Constantin Voevoda.

[V°:] Prea-cinstiților și prea-folositorilor negustori greci ai
Companiei Sibiiului, cu sănătate.

Pecete cu ceară roșie, octogonală, cu bourul supt coroană și literele: $\text{IW K. P. K.}; 17 -$.]

CIX.

Siștov, 18 Mart 1750. Scrisoare de la \acute{o} πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἀγίου Τάφου, Ματθαῖος.

CX.

1750, Sep[temvrie] 26; Sibii.

Însemnarea cheltuielilor pe sama[a] Tiț : anume :... pentru leacuri..., praf de la pântic, de o căi[ă] creditor, $\frac{3}{4}$ lot cipce de aur..., pentru făcut..., 1 păreche papuș, 1 glaj praf..., 1 șăr sacăzū..., 1 păreche ștrimf de iarnă..., $\frac{1}{4}$ ll. ăară galbină, $\frac{1}{2}$ cot habatălar vān[ă]t, $\frac{1}{4}$ cot carton, 2 coț golod..., 1 cot mătat..., pentru midăr, căc l-aū făcut. Pentru rețeta lu Ștubler..., $3\frac{1}{2}$ cot șunor albū, pentru sucnă..., $\frac{1}{4}$ cot canafat..., $\frac{1}{2}$ cot parhet..., $1\frac{1}{2}$ cot fachiul negru lat....

CXI.

Cu această atistație a noastră încredințăm la mână dumnealor cinstiților neguțători a cinstitei Cumpănii Sibiiului i la lada Cumpănii, ca să fie de mare și adevărată credință pentru flor. fl. 2.208, ce mi-aū fostū rămas de la dumnealūi răposatul tată-mieū Stan Băcanul, care banī aū fostū la lada cinstitei Cumpănii. Și, căsătorindu-să dumneaei maică-mea după dumnealūi fiastru-mieū (*sic*) jup[ănul] Gherghe Ioan, aū fostū datū dumnealor neguțatoriū acești banī ai mieī la dumnealūi taica Gherghe Ioan ca să-ī ție cu dobândă, pe an la sută șasă, de la anul 1743, F[e]v[ruarie] 12, și să fiū și eū în casa dumnealūi, să mă chivernisască cu ceale trebuincoase până mă va da la orânduită a mea casă. Acum, cu ajutoriul lui Dumnezeu căsătorindu-mă, și mergându la orânduitū soțul mieū, am eșitū înaintea dumnealor neguțatoriilor ai cinstitei Cumpănii Craiovei, și ne-aū făcutū dumnealor dreaptă socoteală de toți banii, de capete

i de dobândă, că s'aŭ făcutu pe acești optu ani, luni șasă, însă de la anul cu leatul 1743, F[e]v[ruar] 12, până acum la anul 1751, Iul[ie] 21: numai aŭ scăzut cheltuiala ce aŭ făcutu dumnealui la ceale ce mi i-aŭ fostu de trebuința mea, cât am fostu în casa dumnealui, și ceale trebuințoase acum, la haine, i scule, i altele ce aŭ fostu de trebuință la nuntă. Și, ce aŭ 'rătatŭ, ni i-aŭ plătitu dumnealui de la un ban până la o mie, și de la o mie până la unul. Care, dup[ă] plinirea ce ne-aŭ împlinitu dumnealui toț banii, am luatŭ zapisul dumnealui ce l-aŭ avutŭ la lada Cumpanii și l-am datŭ. Și pentru aceia am datŭ această atistație a noastră la mâna dumnealor neguțătorilor ai cinstitei Cumpăniei Sibiiului că, ce am avutŭ bani rămași de la răposatul tatăl mieu Stan Băcanul, la lada Cumpăniei, și dumnealor neguțătorii i-aŭ fostu datŭ la dumnealui fiauștrul mieu taica Gherghe Ioan, — i-am luat deplin, atăta capetele și dobânda, i altele ce aŭ fostu mai avutŭ scule. Am rămas mulțamiți, atăta pentru creșterea mea, câtŭ și pentru chiverniseala banilor. Și de-acum înainte n'avem a căuta niț noi, niț copii noștri la cinstita Cumpanie niț-o socoteală, niț la dumnealui taica Gherghe, niț la copii dumnealui; că, ce am avut, ne-aŭ împlinitŭ totŭ până la unul. Iar, mai sculându-ne noi saŭ copii noștri a căuta de la cinstită Cumpanie, saŭ de la taica Gherghe, saŭ de la copii dumnealui, vre-o socoteală saŭ vre-un ban, ori la ce judecată va fi, să nu să crează, ci să fie rușinatŭ acela ce să va scula. Că noi, ce am avutŭ, am luatŭ totŭ, deplin. Și, pentru încredințare, am datŭ această adevărată atistație, iscălită de noi, și de mulți neguțători de cinste, ca să să crează. Craiov[a], 1751, Iul[ie].

Stana, soția jupănului Gherghie Ion, împreună cu fie-mea Maria, fata răposatului Stan Băcan[u], și, nefiind pecete, am pus degetele.

Vlad brat Milea întârescu [pecete].

Milea sin Hagi Duma, zet jup[ănului] Stan Băcan, întârescu [pecete cu M. A. A. M.].

...tan Rad[u] St., mart[ur]. Milco Stolniculŭ, mart[ur].

Și am iscălit eu popa Stoian, d[u]hovnicul dumnealor, cu zisa și învățătura dum[nealor].

Ioan Malache, starost[e], mart[ur].

Stan Jăanu, mart[ur].

Chira Iov[i]pale, [m]art[ur]. Ἰωαννὸς πρεσβυτέρου παρ. (*sic*).

CXII.

Anno 751, Sep[temvrie] 22; Brașov.

† Cinstite și al nostru bun voitori dumniata jup[ăne] Ioane, de la milostivul D[umne]zeu pohtescū dumitale tot fericitul binele, dinpreună cu toată a dumitale cinstită familie.

Cu a mea puțină scrisoarea fac dumitale înștiințare pentru că am înțeles că ai trimis dumniata pe jupânul Petru, de au luat banii copiliî ce au fost daț la jupânul Costia. De care lucru mi-au părut bine, însă, înțelegând pecum să să vie iarăș la mână dumniavoastră, de care foarte mă rog bună-tății dumitale, după cum ai fost dumniata ca un părinte copiliî până acum, așa mă rog ca și acum să vez dumniata unde să vor rândui banii, să fie la loc sigurū, ca să fie copila mulțumită dumniavoastră, Iară, de nu veț pohti dum-[nea]voastră Cumpaniia ca să țineți banii, eu așa am grăit cu nenia Enache, ca să-i iă dumnialui asupră, și va da zăpis sigor ca, oricând vom pohti, banii vor fi gata. Ce la ačasta mă rog dumitale ca să aibū răspunsul, să știū unde rămăn banii. Ačasta, și fiî dumniata săn[ă]tos.

A dumitale bună voitore:

Maria Căpităneasa.

[Adresa:] Cinstitului și al nostru de bine voitori, dumnialui dum. jupânului Ioan Marco, birăul cinstitei Cumpaniî a Sibiiului, cu întreagă sănătate să se dea, la Sibii.

[Pecete neagră.]

CXIII.

† Adec[ă] eu Toma, împreună cu fămeaia mea Maria și fecori mei, anume Oprea, Iachim i Toma, de satu din Bungalart, scriem și mărturisimū cu acestū al nostru adevăratū zăpis ca să fie de bună credință la cinstită mână Mării Sale

D[o]mniî Marii Bălăceanca precum să s[ă] ştie că de a noastră bună voe am vîndutū Mării Sale un loc de cîmpu dreptū banî gata, flor. 13, însă locul de pre dealul Lupului, unde iaste fîntîna care merge în lungū, pre rozorul cel de sus, alătura cu Bančul Coman, pre rozorul cel de jos, cu Oprea Coman; care loc iaste lungul stînjiniî 60, şi latu stînjiniî 13. Şi am vîndutū de a noastră bună voe şi cu ştirea a tuturor vecinilor noştri din satū; şi am luat toţi bani deplin, în mîinile noastre. Şi, cîndū am vîndutū acestū loc, fost-aū din Bungardū mărturiî, anume: Ilie Sîrbul, Ion Bobic, Gheorghe Lazar, Oprea Înăruşî i Toma Înăruşî, Gheorghe Înăruşî, şi alţi care vorū iscăli mai jos. Şi pentru mai adevărată credința ne-am pus mai jos şi degetele, ca să să crează; şi am scris eū Ion Păr: cu zis[a] Tomeî Mic; şi mărturisescu. Mart 6, an 7206 [1698] ¹.

Eū *Toma Micul. Maria*, fămeaia Tomeî.

† Az Oprea, fečorul Tomeî, Iachim i Toma martor.

Eū Ilie Sîrbul, Ion Boboc, martor.

Gheorghe Lazăr.

Oprea Înăruş.

Toma Înăruş. Gheorghe Înăruş.

Popi no-s mă[r]turie, de Bungardū.

† Radul Log[ofătul] Glinianul, snă Iacov v^t V[ornic], mart[ur].

CXIV.¹

† Adecă iaeū care mai jos mă voi iscăli, dat-am scrisore mè la mîna jupun[u]lui Costa Manoli Cichirdec de la Sibii, păcum să să ştie că, fiind amăndoî tovaroş pă nişte peî, am făcut totă socoteala, şi i-am rămas iaeū dator cu u. f. 30, adecă treizec; şi aceştie ban[i] să aib a-î plăti încet, încet, pen (*sic*) să-m scoţ zapisul de la dumnelui; adecă tărminul, să-m scoţ zapisul cu mulțămită, de astăz în 8 lu[n]i, să să plătască toţ bani.

Eū *Gheorghe Căpriî*, platnic.

Braşov, 1752, Maj 22.

[Pecete roşie cu ancoră.]

¹ S'a pus din greşeală la acest loc. Cf. şi mai sus, actele bungărdene, p. 4.

CXV.

Inventarium printru celi ci s'aũ aflat în casa călugăriții Nemfodorii din Sad, care lucruri căutându-să în lada d'intăi s'aũ aflat aceste: straiũ albũ, nou, zăbun mueresc negru de bogaciũ, val de pânză d'è groasă, față de masă purtată, pânză de față de masă, chindeũ de pânză vechiũ, păreche de desajĩ de lână noi, Molitfenic rumănesc..., straiũ nou albũ, mintie noaă de chețalvan neblănită, blăniș vechiũ de mintie, icoane de lemnũ, tinjire cũ coperiș, bardă mare, fierăstrăũ de o mână, păreche de fiară de cai..., zăbun vechiũ scurtũ, mintie veche, iarășĩ blănită, zăbun negru de cfinet, cheptariũ mueresc vechiũ, păreche de cizme noaă muerești..., cămeașe de lână călugăriască, părechĩ de meși negri de piiale, propoialnic negro călugăresc, val de pânză de fuior mai mic, niște dăraburi de pânză mai groasă, cămeși muerești, tulte de cără, față de perină de pânză, păreche de čoareci muerești, ghemũ de lână, o foiță pintru datoriia de grăũ la Sădeni, un zapis de la Mihail Rozler, di Sibiiũ, tisma (*sic*) de zeace florințũ..., Molitfenic rumănesc nou..., crătință de lână, chischineia de pânză, cămeșe slabă, ștucurèle de pânză, cingători de bumbac, cingători de mătăsă, într'un săculeț parale, părechĩ de mătăniĩ, o scrisoare pintru o livadie a Tomiĩ din Veștem..., țundră veche mueriască, neagră, șurțũ negru mueresc..., cisme vechĩ muerești, propodelnic negru nou, călugăresc..., sac vechiũ, pat de pae, čoareci muerești păreche, sătă, tigae mică, șurțuri negre călugărești, vătraiũ, scaun de lemnũ de un om. După moarte ei s'aũ aflat florințũ ungurești 82, și dintr'aceste s'aũ cheltuit pe vin, carne, luminĩ la oameni care aũ păzit-o până aũ dus-o din Sibiiũ în Bungardũ. La doaă cară care aũ dus-o, pe luminĩ de cără, la îngrupători, pintru copărșeu și cruce, la muerile care aũ spălat-o; pintru patru coțũ de roșe; osteniala popi. Șuma face florințũ ungurești 31, 98 bani. Numărându-să baniĩ, s'aũ aflat bani ungurești[i] florințũ ungurești, 21, 22 bani. Bani turcești s'aũ făcut florințũ ungurești 32, 98 bani. Suma banilor peste tot, flor[inți] ungurești

54, 8 bani. Și s'aŭ aflat cruci de argintŭ 2, părechî de bunbî de arjintŭ 2, care s'aŭ pecetluit într'un loc cu baniŭ.

Zice popa Grecilor că ar fi zis să-î slujască după moarte un sărindariŭ.

S'aŭ mai găsit o bășculă cu 3 zapisă și cu un testamentŭ al Hașiului Toma, și alte cărți, și s'aŭ pecetluit în tecșulă.

Aceste mai sus însămnate rămășiță ale răpăusatii călugărițiŭ Ninfodori de la Sad, care atunci la moarte ei li-aŭ fost luat birăul Grecilor, jupănul Diiamandi, suptŭ grija Cumpanii, și pohtindu-le eŭ ca să le dè la conjiștorium, nefindŭ de judecata lor, precum s'aŭ însămnat mai sus li-aŭ dat, și li-am loat în sama și grija mea. Sibiiŭ, Septemvrie 9 zile, 1752.

Protopop Avram Dăianul,
no[tareș] s[ăborului] mare.

[Pecete cu coroană și inițiale.]

Și, când s'aŭ luat aceastea, am fost și eŭ față.

Protopop Nicolae din Sad.

CXVI.

A. 1753, Ap[rilie] 20; Sibii.

Ca zapisul, adecă care aŭ datŭ neguțtori de la Sibii, acei însurați, și s'aŭ rugatŭ la birăul și la jurațiŭ Cumpaniei ca să să rănduiască jupăneasele lor, cum să margă la biserică, când saŭ adecă când mergŭ la ivanghelie și la icoane și la anafură, ca să sărute, și care și cine să stea la foișor susŭ și care să stea josŭ, duple cum am găsit noi cu D[umne]zeŭ și cu sufletele noastre, fără nič-o fățărie. Cu totŭdeauna aŭ fostŭ multă certare și sfadă între ele, și la biserică și afară aŭ fost de acel felŭ de cuvinte multe într'ele; și noi am găsitŭ așa, precum și care să meargă înaintea și cine mai înnapoi:

1^{mo} Jupăneasa Horvătoia.

2^{mo} Jupăneasa Bălașa.

3^{mo} Jupăneasa Gioneasa.

4^{to} Jup. Thodoran.

5. Jup. Vasilia.

6. Jup. Theodora, sora jup[ănului] Alexie.

7. Jup. Mariuța jup[ănului] Mancate.

8. Jup. Zafira Andreițoe.
9. Jup. jup[ănului] Gheorghe Făgărășanu : Marina.
11. Jup. Crușca.
12. Jup. a jup. Zamfirache.
13. Jup. a jup. Dimitru Fug.
14. Jup. a jup. Iane Mavrodin.
15. Jup. Marianca.
16. Jup. a răposatū Zamfir Chiriu.
17. Jup. Nastica a jup. Gheorghe.
18. Jup. Evuța a jup. Mitrea.
19. Jup. a jup. Marco Cojocariul.

Acestea sânt care plătescū bărbați lor la Cumpanie
Bătrânele care stă josū :

- 1^{mo} Muma a jup. Mitri.
2. Jup. Opreana.
3. Jup. Anuța.
4. Jup. Poplecenoia.
5. Ghețoie jup.
6. Calara.
7. Fata Poplăcanului.

Acestea sântū care am găsitū noi cu sufletel[e] noastre, și
care nu ar asculta saū s'ar pune înpotrivă, să fie gloabă cu
12 f., s'aibă ca să plătească ; și mai multū pe neguțtorī să
nu-ī mai supere.

CXVII.

[Altă formă :]

1753, Ap[rilie] 20 ; Sibii.

Adecă zapisul care aū datū neguțtorīi acei însuraț de la
Sibii, și s'aū rugatū la birăul și la jurații Cumpaniei ca să să
rânduiască jupăneasele lorū cum să meargă la biserică când
mergū la ev[an]gh[e]lie și la icoane și anafură, și carea și cine
să stea în foișor sus, și care să stea josū, duple cum am
găsit noi cu D[umne]zeū și cu sufletele noastre, fără niē-o
fătărie, căcă cā totūdeauna aū fostū multă certare și sfadă
între iale, și la biserică și afară aū fostū multă de acel fel de
cuvinte între iale, și noi găsim așa precum care să șade să
meargă înainte și car[e] mai pe urmă.

- 1^{mo} Jupăneasa Horvătoia.
2. Jupăneasa Bălașa.
3. Jupăneasa Gioneasa.
4. Jup. a jup. Thodoran.
5. Jup[ă]neasa Vasilca.
6. Jup. Thodora, sora jup[ănului] Alexie.
7. Jup. Mariuța a jup[ănului] Mancate.
8. Jup. Zafira Andrețoia.
9. Jup. Mariuța Adămoia.
10. Jup. Marinița.
11. Jup. Crișca.
12. Jup. a jup. Zamfirache.
13. Jup. a jup. Dumitru Făg[ă]rășanul.
14. Jup. a jup. Enea Mavrodî și soru-sa, să fa[c]ă amăn-
doao între iale rând cum vor vrea.
15. Jup. Marianca.
16. Jup. a jup. Gheorghe Arnăutul.
17. Jup. a jup. Dumitru d^{to}.
18. Jup. a jup. răposatului Zamfir Chiriu.
19. Jup. a jup. Vasile Bacanu.
20. Jup. a jup. Pascali.

Acestea săntu care plătesc bărbați lorū la Cumpanie.

Aceste jup[ă]nease săntu care șed josū, car[e] nu plătescū
la Cumpanie.

- 1^{mo} Jup. a jup[ănului] Tomei.
2. Muma a Mitrei băcanului.
3. Jup. Pipertoe.
4. Jup. Poplocenoe.
5. Jup. Ghețoe.
6. Calara.

Și fata Poploceniței.

Și aceste sănt care am găsitū fioi cu sufletele noastre;
și care n'ar asculta saū s'ar pune înprotivă, să fie gloabă
cu 24 f., să aibă ca să plătească și mai multū pe neguțtor[i],
ca să nu aibă a-î supăra.

CXVIII.

10 Iulie 1753. Milco Stolnicul recomandă Companiei pe un călugăr de la Sf. Munte.

Pecete neagră, cu un cal.

CXIX.

2 Februar 1754. «Milco Stolnicu» către Companie. "Οτι είναι και φόβος μέγας εις τὸν δρόμον ἀπὸ κακοῦς ἀνθρώπους, και δὲν ἔμπορεῖ τινὰς νὰ κινήσῃ μόνος χωρὶς συντροφίαν («că e și teamă mare pe cale, de oameni răi, și nu poate să se miște cineva singur fără alaiu»).

CXX.

1754, Martiu 22, catastihul datoriei...

1 legătura inele cu blumin mare... 14 ll. văpseala tare... Rozol de cupa... 1 păr. mănș cusute cu aur fl, 2, 4 x..., 2 ll. pișcote, $\frac{1}{2}$ ll. turmizol, 1 sunător, 3 ll. confectur[i] de Vineție, 1 lotū badiar (?), 6 cremi, 12 coț pantlice, $17\frac{1}{2}$ coț pântliț, 1 lotū bătiač[e], 1 piepti[n] de fi[l]diș...

754, April 6, la jup[ăn] Mărcuț 4 ll. cără roșie de pecetluit... 1 pălăria...

La Văsiloiu a jup[ănu]lui Vasilie 1 păr[eche] șuh glatū, 1 păr[eche] strimfi vineș, răi, 2 coț pată verde, 2 coț conți carton, 1 păr[eche] șuh cusute... $3\frac{1}{2}$ coț zomutū pată roșie, $3\frac{1}{4}$ cotū ainrah pată alba, 1 păr[eche] chindarșuh glot, 9 coț bogacin..., 7 ll. arpacaș fain..., 2 loț cuișorea, 1 lotū sofran; 1 lot țimeatū..., 4 loț nucșorea, 6 loț frunzișoră... La ferbăru cel nemțescū..., 10 ll. bunbac casaban-sasca..., 6 ll. 2 loț țucăr..., 2 ll. migdale...

La Bărtolomei... 754, Mai 10... înpromut la boeru cără au venit de la Beč... 35 ținte galben[e]..., $\frac{1}{2}$ ll. cafè Hollandia..., $3\frac{1}{2}$ loț buretea..., 1 mährama de măta[să] mare..., 1 legătur[ă] robinur[i], 1 ștuc golotă de ața îngustă..., 3 coț fachiol..., 2 ll. cositor..., 2 coț fachiol negru la copilul..., briceci micī la carti..., $\frac{1}{4}$ de cupe zama de lămăi..., 1 lot mătasa nagra sucita..., $3\frac{1}{2}$ coț șinor de aur..., 4 loț par-

mazan caș..., epur[i] negri..., 5¹/₄ còț mușulin fain..., 2 coț flănel, 1 cotu futuflănel..., 2 urçori cu coperiș..., 1¹/₂ ll. tămăia..., 20 coț halbasandin..., 1 cutia de hărtia mar[e]..., 26¹/₄ ll. ștocfiș..., 10 oca d[r]oșdi de undelemn..., 1 cumpana de galben[i]..., 2 loț santamer [și săntămer] tabac..., 1 pār[eche] de ocălar[i] fai[n]..., 96 coț creditor verde..., 1¹/₂ ll. căfea..., 2 loț camfor..., 1 ruda čara fain..., 1 pār[eche] mănș de lână..., 2 solnițe de cositor..., o sarica..., 1 șlofmița de bumbac..., 1 bričag fain..., 1 cutia de terinbleh..., 1¹/₂ ... bumbi de ibăl..., 1 mătringă fhir galpen... 39 oca smochine și 20 oc[ă] razăchì..., 1¹/₂ coț hal-tărcan..., 1¹/₂ cotu linți..., 5 ștrangurì de boi..., 2 ll. praf de mijloc..., 1 budel rozol..., 1 butel rozol....

CXXI.

Brașov, 18 Septembre 1754. «Rugător de săn[ă]tatea dum[itale] protoprezviter Eustatie Vasilev[ic]i»¹ către chir Diamandi, despre afaceri religioase (grecește).

Fără pecete.

CXXII.

23 Decembre 1754. Către Tesaurariat, contra pretențiilor episcopului unit. «Quod iudex (non certe parochus), duobus se comitantibus negociatoribus, accessioni Suae Reverendae Dominationis benevolenter aggratulatus sit, eo facto non probatur Compagniae causas eius iurisdictioni devovisse eumque pro capite agnovisse, sed morem exhibuisse honorificum, quo alios etiam magnates visitare consuevit; per id neque praedecessores Suae Reverentiae, d. l. b. Ioannes Patiki et l. b. Innocentius de Klein, ullam supra Graecos iurisdictionem usurpare tentaverunt, nec debuerunt.»

CXXIII.

† Dat-am cart[e] noastră de adeverință pentru acești negustori anum[e] Dum[i]tru Voicul, Dum[i]trul Cozma și la

¹ Tatăl lui Dimitrie Eustatievici, dascălul cunoscut. .

toț tovaroșii dumnealor, pentru un Ghiorghie Căpriț, ce au fost trecut pe aicia pe la noi, și au avut bun[ă] pace de cătră noi și de cătră toț negustorii ce sânt numiț mai sus. Numaï dumnealui jup[ănul] Ghiorghie Căpriță, fiind Oltul închețat, n'au putut ca s[ă] triacă pin vad, ci au trecut pe ghiiață, și s'au întâmplat de s'au innecat calul lui Ghiorghie în Olt. Derept acia dau carte nost[ră] la mâna acestorū negustor[i] ce sânt numiț mai sus ca s[ă] aibă pace de cătră Ghiorghie, că ei ș'au păzit negustoriia lor și n'au nici-o vină pentru nimic, iar eu, fiind Căp[i]t[an] de margine, l am întrebat de unde vine și unde miarge, și i-am dat și eu pace, și s'au dus und[e] au vrut. [I]ar acești negustor[i] n'au nici-un șialū de pricină, nimic, ci să aibă pace. Și pentru ačasta am iscălit ca [să] aibă dreptata (*sic*). Iul[ie] 11, 1756.

Ian[e] Cap[itan] sa Lovi[ște].

Vătaful Anghilū, matrursicū za Lovi[ște].

CXXIV.

[1758.]

Catastiful de datoria ce are părintele să eă :

† La Pătru de la Gheorghi Riniusu florinți ungurești, f. 50.

† La chir Coste Cecherdec au făgăduit pentru ostianală lei turcești 50.

† La Ianache de la boltă jupănului Alecse, f. 19...

† La jup[ănul] Deliiiani.

CXXV.

† Măruturăturisim (*sic*) noi cei mai în jos iscăliț sătenii, Rumăni dinū satulū Bunūgarūdului, noi care ne aflulăm acum, și dup[ă] noi și dăm de știre la cei care să cade ca să fie înū știre dea acum în colo, la care scrisore arătăm și măruturimisim noi toț cu Dumnezeuulū nostru și cu sufletulū nostru precum să să știe că această sfântă biserică care să aflulă în satul nostru Bunūgarūdū adevăratū este dinū temei zidită și podobită dinū cinūstita Cumpaniia Grecilorū de la Sibii,

de la anul 1689, precum arată conștraturile, precum să arată că s'au cumpărat cu ba[ni] dumnealorū, și, acum venindū dumnealorū la acestū velatū 1758, la Mai înū 18, voiindū dumnealor ca să înūgrădească înprejuriulū bisericii, nu pă banī, ca nește titorī și stăpānī, cu ba[ni] dumnealorū acelū loc care l-au avutū dumnealorū cumpăratū mai de mulūtū, ne-am înūvoitū noi sățeanī înūpreună și preotulū nostru care îlū avem noi înū satū, ca să aibă dumnealorū să înūgrădească cum vor vrea, loculū dumnealorū, și noi sățenī, creștinī să avem slobozenie fără nici-o pricină de-a umbla la sfănūta biserică fără nici-[o] opreliște de către noi; adec[ă] și cătū pentru îngroparea noastră, să fim și noi slobozū ca să ne îngropām tot la unū loc, iară nu osebitū. Și de acum ma[ī] înūcolea să n'avem noi să le stām în potriua dumnealorū, când vorū veni cu morūtulū, aū că[n]d vorū veni să lucreze ceva la sfînūta biserică, la nește titorī ai bisericii, nici să avem să stricām ce vor drege dumnealorū între acestea: de s'arū afla orīcineva ca să strice ceva lucrulū de al bisericii, să fie dumnealor slobozū, adec[ă] titorī negustorī ai Companiei Sibiiulū, să ne caute cu dreptate. Și penūtru mai mare credinūță dām noi această scrisore la mână dumnealor, iscālind și cu pecețile nostre, întārind ca să fie de mare credinūță.

CXXVI.

Cinstite dum[neata] jup[ăn] Ioan birăul al cin[stitei] Companiī a Sibiiulū și la toată Companiia mă închin cu săn[ă]tate.

Cu prieteneasca scrisoare fac d[u]mneavoastră înștiințare că, viind jup[ănul] Dumitru Arnăutul, frate luī Stavru, aiō, aū apucat pe sāraca preoteasa răposatului pop Theodor, muma luī Gheorghie, care aū slujit la acest Arnăut, și o aū dus la judecată pentru fiul său Gheorghie, zicând că iaste ačastă sāracă chiezașe pentru fiū-săū, și să fie și casa zălog. Și, luind acest Arnăut procator pe Poștea de aiō, o aū dus la giudecată, ca să-ī vānză casa, și, căț banī nu s'ar ajunge, să o prinză. Dar ia sāraca, fiind cu dooa feate ale ei în

casă, D[umne]zeu ştie cum îş chivernisescă viaţa lor, muncind zioa şi noaptea, de-ş chivernisescă. Ci pentru această mă rog d[u]mneavoastră ca să aib înştiinţare precum au fostă lucru, că, de au făcut fiul său Gheorghie pagubă stăpănu-său Arnăutului, el nu iaste mortă, trăiaşte încă, şi casa, deacă s'au pus zălog, rău o au pus, că, după ce au murit pop Theodor, casa au fostă zălog, pen[tru] fl. 150, şi aceaste doao sărace de feate au muncit cu mânilor lor şi o au răscumpărat, şi acum să le scoată din casă, mare păcat va fi. Că d[u]mnealui Arnăutul nu iaste om sărac şi să să bucure la aceaste sărace, să le vânză casa, ci poate mai aştepta pân va da D[umne]zeu să vie fiul său Gheorghie, auzind că acum au ajunsă stegar, şi paguba care i-au făcut, îi va plăti. Ci pentru această mă rog dumneavoastră să vă faceţi milă cu aceaste sărace, să ziceţi acestui Arnăut să nu le mai supere săracele plângând zioa şi noaptea, ci să mai aştiapte până îl va aduce D[umne]zeu pe Gheorghie şi îi va plăti, — că cine iaste datorî trebuie să plătească. Că iă săraca zice că de nevoe au pus casa zălog, fiind fiu-său la închisoare, şi iară zice că iă săraca nu s'au pus chiezaşe să plătească bani, ci pentru fiu-său, ca să muncească să plătească paguba, care îi va fi făcută. Ci pentru această iar mă rog dumneavoastră să vă faceţi milă cu aceaste sărace, şi să aib răspunsu cum s'au făcută lucru, că s'au pus termenul pân în trei săptămâni, şi apoi să-i vânză casa, şi, pentru cât nu s'ar ajunge bani, să pue la închisoare. Cu această rămăiū

Al dumneavoastră de totă binele voitorî:

Braş[ov], Iun[ie] 7, 759. *Căp[itanul] Ilie Birda.*

[Pecete roşie cu arme şi un vultur.]

[Pe copertă:] Cinstiţilor dumnealor jup[ănul] Ioan Zoan, birăul al cin[stitei] Companii Sibiiului şi la toată Compania cu cinste să să dea. Sibiiū.

CXXVII.

[C. 1760.] [Socoteală.]

Ceva măruţişor ce a terchitū [= tîrguit] odată, f. 7, 79.

CXXVIII.

Sibiiu, 14 Februar 1760, «Dumitru Șufra» arată că a împrumutat «de la jup[ăn] Constă Manoli ungurești florinți 500». «Hristea Anton, martor.»

Copie.

CXXIX.

Adevereză cu scrisoarea mea pentru un boi ă-am vândut în sus la Sibii acum la vl. 1757, că, adunându Pătru Luca de la Sibii niște boi în Țara-Rumânească, la pășune, cu număr o sută și patrușpece boi, și păscându aiăa, ăn Țara-Rumânească, 2 lun[i], și avându vechil pe Dumitru Ralion și un vâtaf al lui anume Țurca, și fiind ieș venit de plaiu într'acē vreme, au venit vechil[ul] lui și cu văt[aful] lui, și văt[aful] lui ș'aș cerut colac de la mine, și, zicându ieș c'aș nemerit acel boi de pripas ăn boi lor, ieș am dat colac t^l. 2 ăn mănă lor. Dar, trecându la mijloc 5, 6 lun[i], au trimis dum. Pătru Luca alt vâtaf ăn locul celui alalt, anum[e] Ionaș. Și ade-vărat au venit la mine ș'aș spus că bou iaste al lui, dar ieș i-am zis să aducă 5 mărturii să mărturisască precum iaste bou al lui, și să-l dau; iel n'aș venit. Eș am ținut boul păn acum, l-am văcărit și, cu colac care am dat, s'aș făcut t^l. 9. Ș'am mai avut la Pătru Luca iar t^l. 7 p^l pentru văcărit, scriindu-m[i] ca să-ș plătescu. Am plătit, și au rămas peste tot t^l. 16 p^l, ș'am zis lui Pătru Luca să-m dea acești bani, să-ș iă bou; iel n'aș vrut. Ieș nu l-am adus de acolò, ci cu boi lui au venit, și oameni lui mi l-au dat. Iel să dea sara. Așa mărturisescu cu sufletul mieș. Ačasta adeverez.

Alexi C[a]p[i]tan. Ap[rilie] 16 dni, 1760.

[Copie.]

CXXX.

Prea-fericită sănătate de la Domnul H[risto]s poftescă dumitale eș popa Ioan de la Gurarăului, jupăne Ioane birăul Cumpanii neguțătorilor de la cetatea Sibiiului, împreună cu toată casa dumitale.

Pricina scrisorii aceasta iaste : eă popa Ioan dumitale mă foarte rog cu mare plecăčune, ca unui cinstitu și înțelept, pentru mare pricina și supărarea acestui om anume Ioană, ce are cu jupănu Pătru Luca. Că aă venit omul acesta la mine, de s'aă jeluit cum că aă avut multă supărare cu dumnealui ; și, nepătându-să lucru înderepta, aă venită anul acesta la mine, și, jeluindu-să de toate, eă mă foarte rogă dumitale, ca unui bună stăpăn și patron, ca să i să isprăvească dereptatea. Că, neisprăvindu-i-să lui lucrul acesta, îi va căuta a mearge și la domnu Județu-Mare,— că aă avută și cheltuială și supărare foarte multă. Că eă mărturisescu cum că iaste un bun și drept. Pentru carelea rugându-mă întră aceasta, rămăi al dumitale :

De bine voitor : *Popa Ioan de la Gur[a-Rîului]*.

Septem[vrie], 10 zile. A. D. 1760.

CXXXI.

Cu această credințioasă scrisoare a mea adevere[z]ă cu că mai din jos numită și iscălit[ă] Maria Pana, dinpreună și cu nepotă-mea Safta, spre ăntărire și ănștiințarea celor ce să cade, atăta spre cea de acuma, căt și spre cei viitori, precum, fiindu c'am avut judecăt și cuvinte multe aproape acum de 5 ană cu cinstita Cumpania Grecilor Sibiiului pentru nește negoț al nepotă-mea Safti, care voiam eă și munčam că să-l iă dumnealor cu judecat[ă], și neputându-să săvărși voie mea, am alesă mai spre folosul mieă a cere și a cădea cu dumnealor la păčuire. Pentru care lucru și dumnealor aă cuprins pača (fiinducă așa poruncește și iubește și Dumnezeă), și ne-am ănpăcat ănnaintea crăiascului Tezaurariat, dupe cum arată și cartea care s'aă făcut că de păčuire și de sulfă (*sic*), și ni s'aă dat de la Măririle Lor. Și ăntăi am priimit la mănă mea bani toț, căt s'aă fost vândut din negoț, suma ungurești t^l. 844, 42^{1/2} deplin. Am mai priimit și celalaltă tot negoțul care s'aă aflat nevândut ăn boltă, după cum l-am văzut și ăn catastif anume tot numit, de un. f. 793, 10; am mai priimit și un zapis al dumnealor de un. f. 200, care bană săntă să să dea la 9 lună. Și acești bană să daă de la dumnealor pentru

păciuire și pentru că așa au fost hotărârea Tezaurariatului. Și într'acest chip m'am desfăcut de tot și m'am lăsat de judecata aceasta jos, și să am ieșă săngură de acum înainte a purta de grijă de negoț dupe cum voi pute; dar însă și dumnealor, cu cuvântul de ajutori, să stea cându s'ar afla cineva a l cumpăra, după cum s'au și făgăduit de bună voia dumnealor. Și de acuma înainte nič într'un chip să nu aibă a mai supăra pe niminea din Cumpanie, nič pe mic, nič pe mare, nice ieșă, nice nepoată-mea Safta, nice ginere-mieș cel viitori, or[i]care ar fi rănduit de la Dumnezeș ca să iă pe nepotă-mea; nice fii-mea, nice ginere-mieș acesta de la care să trage această pagubă, anume Pătru Tocor, nice alt cineva din neamul și familia noastră să nu aibă a găsi niminea nič-un fel de pricină, să amestece niscaî vorbe au alte roscole. Și încă, fiinducă am arătat copia a unei scrisori care au fost scris dumnealui cinstitul birău dinpreună cu alți câțva jurați la jup[ân] Ienache Vilară pentru pricina banilor, ca să dea aca carte oriunde s'ar afla, adevă că original să aibă a nu să prinde în samă, nič să aibă nič-un fel de putere cu dănsa a începe alte vorbe din nou. Și, oricine ar mai face vr'un fel de roscoală pentru această pricină, să aibă să să pedepsască și să să rușineze, trăgându-și cheltuiala care s'ar face. Și, pentru încredințarea și întărirea celor din sus numite, mă iscălescă într'astă a mea de sulfă (*sic*) scrisoare, și o întărescă și cu pecetea mea, să fie în tot locul și vremea și judecări, de adevărînță.

La Sibii, 1761, a 22 lună lui Fevruarie.

Maria Pană, împreună cu nepoata mea Safta, am voit; neștiind noi ca să le iscălim, am pus pe fiul mieș Zamfir de ni-au iscălit.

Și eu am fost martor: Zamfir Manicati.

Eș Enachie Arpași, martor.

Eș Costandin Arpași, martor.

CXXXII.

1761, Mart 29, Sibii.

† Scrisorea mea la mână dumnealui jupânului Manicati,

birăul al Cumpanii Sibiiului, precum să știe că mi-a dat la mână mea costande patruzeci, și grăunță de mărgăritar 12, și grăunțe de granat 12. Și pentru aastă[a] am dat scrisore mē la mână dumnealui, ca să crează.

Numit: eū *popa Gligorie* ot Sămbăta-de-sus.

CXXXIII.

13 April 1762. Către episcopul neunit, pentru «templum a maioribus seu parentibus nostris frequentatum, quod a pia memoriae principe Transalpinae Valachiae Constantino Brancovano pro iugi sua memoria exstructum, aedificatum et reparatum». Cer Făgărășeni neuniți a li se da înapoi, împreună cu trei clopote: unul de la Brîncoveanu, celelalte de la orășeni. «Pictura vero totius templi communi aere eorundem oppidanorum consummata 800 fere florenis constiterat.» Odăjdi și vase erau, parte de la Domni munteni, parte de la orășeni.

Concept în protocol.

CXXXIV.

«Sibi, lt. 1762, Noember 5.»

Dumitru Stroe Mihai arată că a luat de la «jup[ă]nul Vasile Băcanul... ungurești f. 10... în triaba proșesul mieu, și, de cum mi sa va isprevi civa, de acest proșes al mieu, cât mai în grabă să am a-î da(m) dumnealui».

CXXXV.

Brașov, 762, 18 Noem[vrie].

Cinstite dumniata jupăne birău.

Am înțeles pentru banii copili Tiții, f. 200, care era să-î dați dumniavoastră, precum la altă mână nu voiți a-î da, fără la mână mea, fiindcă zapisul scrie pe numele mieu. Pentru ačasta neîntâmplîndu-mă eū la Sibii, și nefînd putere a veni pentru acest lucru, las în locul mieu plenepotențial pe nepotul mieu, anume Costandin Arpași, ca să ia bani. Pentru care eū poftescū ca să-î dați dumniavoastră la mână

dumnia lui, și vor fi bunî dați, ca cînd i-aș priimi eu. Cu ačasta rămăi de tot binele voitoare:

Maria Capitan Marco.

[V^o.:] Cînstitului dumnia lui jupănu lui Manole Șafranos, cînstitului birău al Cumpanii Grecilor Sibiiului, cu cînte să să dia, la Sibii.

[Pecetea tăiată.]

CXXXVI.

An 1764, Oc[tomvrie] 23.

† Dumneavoastră cînstiț neguțător[i], care veț fi adunaț, ačasta fac adeverință precum că au lăsat jupîn Dumitru o puțin[ă] de zamă de lămîe aică la mi[ne] în boltă, pă[n] la tîrgu Clujului. Dumnealui jupîn Hagiul au venit mai nainte, și mi-au zis dum[nealui] să caut cărauș să încarcu negoțu Nicolii, și să puț si puțin[a] jupînului Dimitru. Și s'au încărcat tot, după zisa lui jupîn Hagiul. Pentru ačasta fac lumar[e].

Eă Petcul ot Cluj.

Eă Dimitrie am auzit și am fost de faț[ă] cînd s'au scris ačasta.

CXXXVII.

Prea-cînstite, de bunu neam dumneata, dum[neata] jup[ine] birău, mie milostiv și patrone cu neuitare.

Cu ačasta facu dum[itale] înștiințare pentru ticăloasa viața mea, care o petrecu întru ačastă robie a țucta[us]ului, pentru debitoria țuctausului, — care sumă au fostu florinț ungurești u. f. 70. Decî, milostivindu-să Măria Sa domnul V[ă]dica, m'au ajutorat foarte bine. Asemene și alte suflete creștinești de neguțătorî de la al al (*sic*) mieu locu, adecă de la Brașov, ajutorăndu-mă din darul care D[u]mnezeu le-au dăruit, și așa, din mila dumnealor, s'au făcut până la u. fl. 55, și, mai rămăind reștanție u. fl. 15, zicăndu-m a-i face și aceia numiț banî, și a eși afară de la ačastă robie, și, neavănd într'altă parte nădejde, îndrăznit-am la prea-în-nalta înțelepciune a dumatule, rugăndu-mă cu lacrimi neîn-

cetatū ca să te milostivești din darul care Dumnezeu Ț'aū dăruit, a mă ajutora cu cătū te va luminā D[u]hul Sf[ă]nt, aflāndū întru lumina cea neînserată. Și, făcāndū acestū bine, platea de la Împăratul H[risto]s vei dobāndi, că foarte de multă vreme de cāndū robesc, 9¹/₂ lunī, și foarte tare mi s'aū întristat sufletul întru ačastă vreme.

Întru carele rugāndū pre milostivul D[u]mnezeū ca să îndelunge viața dumitale și a prea-cinstitei jupānesiei dum[i]-tale, cu tot coprinsul casii dum[i]tale, întru îndelungațū anii, cu toată fericirea rămāi.

765, Apr[ilie] 23 (latine).

Al dum[itale]

Cea mai nevrednicū rob, în Țuctaus, slugă plecat[ă] în toată vremea :

Ioannū Barūbolovič Padure, Braș[o]vean[u]l.

[V°:] Prea-cinstitului, de bunū neam, dum[nealui] dumnealui jupānului Thomei Vilara, birāulū cinstitei Companiei, cu cinsti în mână dum[nealui] a să da, la Sibii.

[Pecete brună cu coroană.]

CXXXVIII.

Cinst[ite] dumneata jup[ăne] birău, dinpreun[ă] cu cinst[i]-Ț[i] jurat[i] ai cinstitei Cumpanii, mie mai mari patroni.

† Protoștuluiescū înaintea dumneavoastră ca să am dreptate cu jup[ănul] Ene Mavrod[i], că, mergāndu acumū un an la Țarigrad, m'aū rugat ca să-i aduc lămāi, și mi i-aū dat lei 20. Și i-am adus lămāi 3.100, cu toată cheltuiala mea, pān în lăzeretū; de ocā câte bani 8. Și butea așa s'aū încārcat, 300 de oc[ă]; care face chiria, vama lei 20, și sântū cumpărate t¹ 18 și 24 parale. Care acești bani sântū ai miei, de mi-i ține de un anū de zile, și aū fostū dum[nealui] să-ș iā numai 2.000 de lămāi, iar o mie o sută aū fostū ale mel[e]. Pă care mă rog ca să faceț să mi le plătească cu 6 galbin[i], pă cumu li-aū plătit și alți, că puteț dumneavoastră cunoaște, 2.000 cu 20 de lei, ce poștește căștig mai multū? Și mie îm ține bani de atāta vreme, și eū portū bani cu dobāndă. Ci mă rog ca să-m plătească bani, cum veț socoti

dumneavoastră că va f[i] dreptu. Că și eu sântu voinic sărac, și mi-iaū rămas bani din cale. De ačasta mă rog, și rămăi

Al dumneavoastră mai mic și plecat :

Dumitru Cozma.

Sibiř, Av[gust] 15, 1765.

[V°:] Cinstuluř, de bun neamū, dumnealui jup[ănului] Tomiř Vilară, birăū, dinpreun[ă] și la cinst[i]ț[i] juraț ai cinstitei Cumpaniei grecească, cu cinst[e] și cu căzuta plecăciune să să închine, la Sibiř.

[Pecete roșă cu înflorituri și literele... N.]

CXXXIX.

† Penūtru unū fičorū alū chirū Costei Gănūliu, care l-au trimesū la Timișoră, staū eū bunū penūtru elū, oricine ilū va căuta: anume Stanū de la Brașovu. 765, Av[gust] 23; Sibiř.

Hağ[i] Peatru Ghica.

CXL.

Lotrioară, 12 Ian[uarie] 1766.

Foaia de socoteala ce aū avut dumnealui jupăn Hagi Pătru Luca cu dumnealui chirū Dumitru Costandin, de la anu 1763 până astăz.

...Aū plătit la gazda de la Veneția dum[nealui] jupăn Hagi iestimbū la 1765, Mai 21, 540 ducăț, 21 groș... La Triestū aū mai plătit... 33 rămătorī un. f. 152, 72 b. Dobănda ce aū cerutū și s'aū aruncatū la capitalul lu chirū Dumitru...

CXLI.

Cu ačastă scrisoare a mea mărturisescū și adeverezū eū ceia ce mai jos mă voi iscăli, Zanfira Cosma, și soția răposatului Vasilie Băcanul, precumū că, răposandū soția mea, Vasilie Băcanul, carele aū răposat cu moarte grabnic[ă], căzându-i cataroi, și așa aū murit, neputând a lăsa peniminea epitropu, nici aū putut face diată, să orânduiască după cum să cade,—la care lucru văzandū cinstita Cumpanie a noastră,

aŭ făcut bine de aŭ pus mână și aŭ scris toată marfa prăvălii, împreună cu toate datoriile care le-aŭ lămurit, făcându-le sumă desăvârșit, precum adeverează catastișele ce s'aŭ scrisŭ de dumnealor cinstiții neguțătorî și jurați Cumpanii. Și așa s'aŭ făcut părți, toate după pravilă și după dreptate, atât pentru sufletul răposatului bărbatului mieŭ, cât și pentru copii mieî și a tului (*sic*). Și așa am luat partea mea toată, cât mi s'aŭ căzut, precum ieste scrisă și orânduită la condica cinstitei Cumpaniei, și așa me-am luat toată partea mea, atâta de marfă, din bani gata, cât și din datoriî ce s'aŭ găsit, și nu mai am cere de acum înaintea de la cinstita Cumpanie nici de cum, nimica, fiindcă aŭ făcut milă și aŭ pusŭ mână de aŭ chivernisit. Și foarte mulțămescŭ cinstitei Cumpaniei: milostivul Dumnezeu să le dea mult bine, că aŭ făcut bine cu mine săraca și cu săraciî copii mieî. Și așa am dat această carte a mea la mână cinstitei Cumpaniei, ca să fie întru adevăreală și credință, având putere în tot locul, la toată dreptățile și judecățile,—iscălindu-mă cu însuș numele mieŭ și cu adevărate marturiî.

1766, Ianuarie 25 d[ni].

Eŭ *Zanfira Cosma*, soția răposatului Vasilie Băcanu, adeverez cele mai sus scrise, puindu-mŭ și degetul, ca să să crează.

Νεόφυτος ἀρχιμ[ανδρίτης] καὶ ἐφημέριος τῆς τιμιωτάτης Κομπανίας τοῦ Συμπινίου, μάρτις.

Dumitru Cuzma, frații Zanŭfiriî Cuzbiî, și suția răpusatul Vasiliî, mărturisiscŭ.

Și am scris eŭ Zamfir Jeaanu, cu zisă și învățătura dumneaeî.

CXLII.

București, 17 Februar 1766. Manase Heliades, vestitul dascăl, către Compania din Sibiiŭ. Li va căuța dascăl cum doresc. Ceré lămuriri dacă poate fi mai tânăr, musicant, laic sau cleric, și ce leafă î se poate da. Κάκι σπουδαῖοι («în-vățați») nu sînt, și φάλται («cîntăreți»), iar nu. Τοιοῦτοι ἄνθρωποι καὶ ἐδῶ ζητοῦνται ἀπηκριβωμένοι κατ' ἀρετὴν καὶ μά-

θῆσιν, ἐπειδὴ ὅλοι οἱ ἄρχοντες ἐνταῦθα συνηθίζουσιν καὶ πέρνουσιν μέσα εἰς τὰ ἀρχοντικά τοὺς ὁ καθ' εἰς διδάσκαλον μὲ μισθόν, ποῖος ἑκατὸν πενήντα γρ[ό]σι[α], ποῖος διακόσια, ποῖος καὶ ἔτι πλείω, καὶ ὁ διδάσκαλος ἔχει ἓνα μόνον ἢ δύο παιδιά τοῦ ἀρχοντος νὰ διαβάσῃ, καὶ ἔχει καὶ τὴν τράπεζαν τοῦ ἐτοιμῆν μετὰ τοῦ ἀρχοντος, καὶ κάθε ἄλλην ἀνάπαυσιν; ὅθεν κάθε σπουδαῖος ἔχωντας πρόχειρον ἐδῶ καὶ ἀναπαυτικὴν τὴν κυβέρνησιν του, ἴσον δὲν πεισθῇ νὰ στέρξῃ ἐπ' ὀλίγοις¹. . .

CXLIII.

766, A[prilie] 15.

Pă sama lui chir Vasile.

15 matze agate robin.

15 mațe detto negre.

10 mațe cașia ghiont negru.

20 mațe detto alb.

1 litră turnozone.

5 potire.

100 ll. caffè.

75 plaivais, 84 spurco, 40 neto 75.

69 ll. capere.

126 buteli rozoli.

50 ll. ștocfiș.

1 măframă mare.

117 ll. zahar.

Costandin Arpași.

[Pecete neînțeleasă, octogonală, peste hîrtie.]

¹ «Astfel de oameni și aici sînt căutați cu scumpătate, după virtutea și învățătura lor, de oare ce toți boierii aici obișnuiesc a lua acasă la ei fieștine cîte un dascăl cu simbrie, care cu 150 de lei, care cu 200, ba chiar cîte unul și cu mai mult, și dascălul are numai cîte un copil-doi al boierului de pregătit, și are și masă gata cu boierul, și toate celelalte înlesniri; pentru care orîce învățat, avînd aici la îndămină și cu toată odihna rînduiala lui, nu poate fi adus a se învoi cu mai puțin.»

CXLIV.

766, May 11.

Însămneara pentru sama dea ce am luatü...

Coț dea postaf... peale de primea..., peļ la blană și peantru feptura..., coț cheneafaș....

CXLV.

București, 3 Iulie 1766. Ζαφύρης καμρ. Όκνων (Zamfir cămărașul de Ocna) către Companie. Recomandă pe archimandritul ce vine, pentru capela lor, și ca εἰς τὰ μουσικὰ ἐντελής («perfect în ale muzicii»).

Pecete peste hîrtie, cu palme, coroană, cruce dublă și literele: α. θ. α. T.

CXLVI.

Σὺν Θεῷ. 766, 1^{ma} 76ρίου, ἐν Πελεγράφῳ.

A domnului jup[ăn] Vasilie, ce negoț aū primitū, totū anume: ... Melis..., trocū, cusătorū, cupfer vosf, 50 ll. praun prizilū, 125 ll. deto roșu..., fișpan, galeș, chelbe drotū, mușcatū, naghel..., fain sofron, plumen ainșloh, lazur, lecmus, runtmesingū, camfor, sacrapè, grintet, badian, norsandel, șpermeț, 1 ștuc pețaih îngustă, 1 ștuh porțelan-tuhel, 6 spi-ghel halbū glat, supūșpighel..., fetermeser..., 1 ris postū-papir....

CXLVII.

Adeverez eū cel mai jos iscălit, precum că am priimit de la chir Dumitru Cozma ban[i] pe 6 grăj rozol, câte ban[i] 84, f. 5, 4 dto, pentru răposatul jup[ăn] Vasilie.

Eū *Zanfir Marco* adeverez.

Anno 1767, Fev[ruarie] 23, Săbiū.

CXLVIII.

1767, Aprilie 20. Socoteala a mè, anume Gheorghe Varodi, faturul dum[isale] răposatului Vasilie Băcanul, de la anul 1763, Ap[rilie] 20 păn astăzi... Dobănda banilor, adecă a simbrii mele... la 100/6... Mai rămăne să-m mai dè, etc.

CXLIX.

† 1767, Ap[rilie] 25, Sibî. † Am primit eu Dumitru Coinac galben[i] 3, adecă un f. 15, pentru sărindarî care s'aû făcut la Săcele pentru sufletul răposatului vărului Vasilie, de la Dumitru Cozma, şogorul său, şi răvaşul să-i fie de samă.

CL.

1767, Iulie 20. Braşov. Aceştia sânt lei 18 ce aû dat Dobre pentr[u] 1 păt. (*sic*) pistol[e] ce aû fost luat de la răposat[ul] State, să-i daû Lincuţi.

CLI.

Daû scrisore mè la jupănu Nicola pentru că amû rămasu f. 18, adecă 18.

1767, 'Ιουλίου 27; Συμπύ.

Eû *Alixandru* din Sălişte, pladnică.

CLII.

1768, 28 Ianuarie. Protocol românesc pentru «judecata care are Dumitru Şufrea cu Ioanes Bartă». Decisie «ca să să facă concursum, întrând toţi creditori; iarăş jupăn Manicati n'aû vrut ca să untre în concursum nici decum, zicănd că nu sântă bani dumnealui, ci sânt bani răposatului Costea Manoli... Măcară că aû fostă dat şi chizaş pe Enachi Cingul pentru perşoana lui.»

CLIII.

Bucureşti, 24 August 1768. Efrem, patriarch de Ierusalim, dă o chitanţă Companiei.

CLIV.

Δημήτριος Εὐσταθίου, τεκρ[ετάριος] τῶν νὸν-οὐνίτων¹, către Ioan Cincu, judele Companiei sibiene; Μπόλγαρσεκ (Şchei Braşovului), 11 Mai 1769.

¹ Cf. pentru secretariul episcopal, dascăl şi scriitor Dimitrie Eustatievici, *Βιβλίον ἡ Romîniῖ*, p. 318, pe Ung[ar] Sate şi preoşti, p. 171.

Pentru cercetări cu privire la diploma leopoldină a Șchei-
nilor.

Pecete roșie, cu un cerb ce aleargă supt arme feudale.

CLV.

[C. 1770.] † S[ă]nătate dum[itale] jup[ă]ne Dumitrache Can.,
cu multă și fericit[ă] sănătate rog pe împărat[u] H[risto]s și
pe maica Sfinții Sale ca să te păzască pe dum[neata] și pe
dumnei cocona dum[itale] și tot cuprinsul cas[i] dum[itale].

Cu această carte aduc aminte dum[itale] pentru vorba ce ai
fost vorbit dum[neata] cu dumnelui Agi-Costandin pentru
răposat dumn[ealui] jupân Petucu, ce au fostu făgăduitu la co-
pila jupănesi Zanfiri Stoițoei. Mă rog de dum[neata] și de ce-
lalți negustor[i] ca să faceți mil[ă] ce vă veți îndura dum[nea]-
voastră; că am rămas streină: numai pe împărat[ul] H[risto]s și
pe dumnevoastră am. Ci mă rog ca să faceți mil[a], cu ce
mi-au făgăduitu dum[nealui] răposat jupă[nul] Pe[tcu], și, de
nu va fi pus în diat[ă], dum[nea]voastră vă faceți mil[ă], că
și mie mi-au venit norocul până trăia dumnei răposat[a]
mama Zanfira, și mi-ar trebui multe la o vreme ca aceia, cum
bine știți dumnevoastră, că santeți înțelepți. Ačasta, și fiți
dum[neavoastră] cu sănătat[e]. Iu[li]e 27.

A dum[itale] mai mic[ă] și plecat[ă]: *Dumitrana*, fata du-
mi[sale] jupănesi Zanfiri Stoițoe.

[V°:] Întru cistit[ă] mânia dum[nea]lui jupân Dumitrachie
caștalistru, cu fer[i]cit[ă] sănătate să să dea.

[Pecete pe ceară roșie, încurcată.]

CLVI.

[C. 1770.] Cele că am cheltuit la mortea cumnatu-meu
Gheorghe. 7 coț pânză dă Sighișoara, cotu x. 48. Pentru
ladă... Pentru curuce... 2 ll. lumină dă țară... Chipelū
și covrigi... La Bungardū, la popa... Pentru groape am
dat 1 fl., 20... La îngropători vinū și pentru pită... Și
pentru clopotū... Pentru câte la un leutar becherū... Și la
copi pentru slove... Și la doftor... Și la croitor, pentru căf-
tan... Și cheltuiala căsi s'au făcut...

CLVII.

[C. 1770.] Prea-cinstitei Companii cu multă plecăciune mă închin.

Înștiințezu pentru o gălăva și pentru niște vorbe care mi-aū grăitu asupra casii meale jupănul Dumitrea Șufrea, care adeverez cu trei mărturii, anume jupănul Iane Mavrodin, chir Dumitru Arnăutul, dumnealū dascalul Hristea,

Întăi, începătura. Miercuri sara înaintea târgului, fiind cai împreună, toț la un locu, dupe șatra mea, zăcând eū mai de vremea dumnealor, la jupănul Dumi[tru] Arnăutul și dumnealū: «Fraților, se mergem mai de vremea să luom iarbă pentru cai», Șufrea aū răspunsū: «Mergeț dumneavoastră, că eū amū lucru». Decī m'am dus eū cu chir Dumitru Arnăutul, și am luatū iarbă; și Șufrea aū rămas la lucrul lui. Dupe aceia trecând 2, 3 ăsurī, măncând cai dupe șatră la iarbă, aū venit Șufrea la mine, și aū început în bajocură a face tocmeală cu mine ca să-i grijescu calu în zăoa târgului. Eū, văzându-i vorbele lui, ca să nu să facă gălăvă, i-am spus că, de va fi cu puțințe, bucuros. Viind vremea ca să să adape cai, am spus și la unul și la altul: «Fraților, lăsaț un fečor și cu copilul mieū dinpreaună să meargă să adape cai și să ne aducă și apă de băntū». Dumnealor nicī-unul n'aū vrutū să lase nicī-un fečor. Eū, văzând că iaste sara, și neputând copilu birui 3 cai ca să-i ducă, și să aducă și apă, eū am trimes fečorul mieū cu calu, de mi l-aū adăpat, și mi-aū adus și apă. Dupe aceia a doar asara, aū strigatū Șufrea de la șatră: adepatu-i-amū calu aū ba. Eū i-am spus că nu l-am adepatū, că fečorul n'aū pututū birui cu 3 cai și să aducă și apă, ci l-am trimis cu calul mieū de l-aū adepat; «că eū v'am spus de 3, 4 orī să trimitet un fečor cu al mieū, să adape cai toț». Că eū n'am avut vreme ca să mai trimit fečorul însăratū. Într'aceia Șufrea iară de la șatra lui în mijlocul târgului aū început a striga niște ocăriī greale: blăstămat, om de nimic, și ce i-aū venițū din gură, cum aū știutū mai rău a mă ocără,—strigând și acăsta că nu săntu harnic nicī cu negustoriī a fi la un loc, nicī cu negustoriī pe o cale să umblu,

Eă, văzând că mă ocărăște așa tare în mijlocul târgului, i-am zis : «Frate, eă Ț'am spus de 3 oră să lași un copil să ajute se se adape cai toȚ, dar eă, dacă aș fii știut că s'are fii în-tămplată aăastă ocar[ă], eă însuș aș fi mersu de aș fii adăpat toȚ cai». El mai tare s'aă aprinsu a striga și iar a striga, și s'aă dezlegată și calul. Eă nu i-am zis nimic, și am rămas ocărătă de elu până aăca.

A doaa iară, trecând 23 ăasuri din noapte, la vremea culcării, șezând eă la cină, și înaintea șetrei meale era fe-ăorul mieă, iară aă început Șufrea în bajocură a striga fe-ăorul mieă, ca să meargă să-ă tragă nădragii. Feăorul mieă s'aă dus și i-aă tras nădragii. Dumnealui nici cu aăasta nu i-aă fost destul cu căt m'aă ocărăt, ci aă început iarăș a mă ocără și a-m striga : «măgariule, și chierata», și : «te voi în-văăa eă pe tine cine ești și ce porție plătești; știă (?) că te-aă mai bătută odată la Companie, și oi să mai facu se te bată încă odată».

Până mai pe urmă, în loc de mulămită, am rămas în mijlocul târgului ocărătă, și nice refeneao di pe iarbă, căt aă mănecată calu lui, nu mi-aă plătit.

Al prea-cinstitei Companii mai mic și plecat:

Pashalii Stoe.

Prea-cinstitei Companii grecești previliatei, cu căzută cinstie și cu toată plecăciunea să să închine,

Precum în lăuntru-ă.

CLVIII.

10 April 1770. Zapis al lui Ioan Nicolae Ivașco, pentru 1000 fl. de la «jupănu Petcu»,

Pecete roșie.

CLIX.

5 Ianuar 1771. Zapis al lui «chir Penu sin Toma», pentru 60 de «ungurești», luați de la «nașu Pescuț». «Mă oblăăătuiesă ca să-ă am ieă aă da la zioa lor, cu mulămită, fără

nice o pricină, toată suma.» Scrie «ieŭ Dumitru Stroe Mihaï».
Pecete pe ceară roșie cu cruce și n. ș. т. м.

CLX.

1771, Fev[ruarie] 21, în Sibiŭ. Cele ce am dat pe sama dum[isale] chir Constandin Pop, anume: 6 ll. cumfetură, 1 ll. condite..., 1 răs hârtie de poștă, 1 ștuc linți (*sic*)..., 1 ll. grinteî, 1 cutie pentru căi, 2 trăistî... Pentru sama Știrboi:... 1/4 alerlai..., 1 traistă turcăscă mare..., 20 jupe bune carmajin. Am dat și la chiria grăului de la Miercuri... *Gheorghe Dumitru*. — Am mai dat 3 procvițe de Brașov.

CLXI.

Sibiŭ, 23 Maiŭ 1771. Zapis în care iscălește, între mai mulți Greci, și «Barbu Corneșanu, martorŭ».

CLXII.

Cinstite și de bună neamŭ născute arhonŭ proeste, noao în H[risto]s iubite fințe.

H[risto]s anesti.

Cu câtă plăcută au fost gratulația Învierii lui H[risto]s și priimită poftirea dumitale, cu atâtă îndatorat a mulțami mă aflu, asemenea și Smerenia Noastră dinŭ inimă poștește, precum dumitale, așa și la totŭ cinstitul comunitașul dum[itale] întreagă sănătate, liniștita viață și doritŭ progresŭ spre sporirea sufletescului și trupescului bine. Lângă aceasta, supărŭ cu această incomodație ca să iaŭ osteneală, aceste doao cărți aicea încuiate a le trimite fără zăbavă unde sântŭ însemnate. Cu obișnuita cinstire rămăind alŭ c[instit] dum[itale] de tot bine voitor:

Sofronii Chirilovicŭ,

smerit ep[i]sc[o]pŭ neuniților în Ardealŭ.

Belgrad, 20^a Apr[ilie] 1772.

Fără pecete.]

CLXIII.

1773, Fevruarie prima.

Insemnare de cândŭ țiŭ pe Andrei; și am priimitŭ la luna

lui Mai în zile. 29 pe o jumătate de an, pentru mâncare, costul flo: f. 35.

Acestu banu am priimitu de la jupănul birăulū.

Eū *Dumitru Cuzma*.

CLXIV.

Braşov, 13 Mart 1773. 'Αναστάσιος Παχ[άρινκος] către Ioan Cincu, judele Companiei. Περὶ τῶν αὐτότε εὑρισκομένων πραγμάτων τῆς μακαρίτισσας Ἀρξιεπισκόπου, κουμνάτας μου («Pentru lucrurile ce se află acolo, ale răposatei Argintoienei, cumnată-mea»). Pomenit Toma Velară.

Pecete roşie, cu arme de blason.

CLXV.

15 Iunie 1773. «Ioan proig[u]m[en]Jad[ovei¹]» «jupănului Ienache birăul cinstitei Cumpaniei cetăŝii Sibiiulū. . . . Că-m spus[e] fiul mieū jupăn Dimitrie Cozma, cum că cocoana Zoiŝa, a răp[o]satulū Hagi Dinul, ar fi căutat judecat[ă] înnaintea dumitale cu jupănul Dimitrie şi cu fie-mea Tudoriŝa, zicând că are a lua ceva, dar dumneaei ŝtie că are numai a lua, dar nu ŝtie că are a şi da(ι). Ci eū am făcut aşteptare păn va face Dumnezeū o milă să s[ă] înepace lumea ŝ[i] să ias[ă] dumneaei afară, şi să ne socotim, şi atunci, de va rămănea ca să-ŝ dau, voi da; de va rămănea să-m dea, va plăti. Iar acum făr[ă] rânduial[ă] caut[ă] dumneaei; că să fie aşteptare până va veni dumneaei afară, că eū am la dumneaei aceastea 50 de galbeni care aū împrumutat sf. răposatu părintele epis-c[op] pă Hagi Dinul. Pentru care banī aū mai scris sfint. părintele arh[imandrit] chir Chesarie la dumnealū jupănul Ianache, soŝul dumneaei cocoanei Zoiŝei. 108 t¹ pentru conteş, care i-aū dat răposatu ginere-mieū dumnealū Hagi Dinulū. Şi, întâmplându-s[ă] moarte ginere-mieū, peste banī aū luat şi conteşu. 40 t¹, pentru leamnele de lucru ce le-aū luat Hagi Dinul de la casa fie-mea Tudoriŝei, de ş'au făcut la casăle dumnealū ce i-aū trebuit. Ţiganca ce o ŝtie dumneaei sin-

¹ Sadovei ?

gură că iaste a mea, și o ține în casă: acestea sânt arătate și știute, afară din altele ce să voar fi făcut greșele. Ce dumneata, ca unul ce ești povățuitor și chivernisitor Companiei cetății Sibiiului, nu-ț fie cu supărare, să i le arăt, și vei da învățătură dup[ă] înțelepčunea dumitale, — că iaste rușine a purta de val pă frate făr[ă] rânduial[ă]. Și deosăbi mă rog dumitale ca să aibi în dragoste pă fii miei și ai dum[i]tale, și, ca un părinte ce le ești, de ceale ce voar greș[i] să aibă ertăčune, și cu duhul înțelepčunii și al blândețelor să-ı înveț. Măcar că mare păreare de rău am, căci, cât fusei în cetatea Sibiiului, dând vreame dup[ă] vreame, nu mă învrednicii a mă aduna cu dumneata; numai, dând Dumnezeu sănătate, gândesc că nu voi fi lipsit de dorirea mea. Și cu părintească dragoste rămăi al dum[i]tale către Dumnezeu rug[ător] și părinte suf[letesc]:

Iun[ie] 15 d., 1773. *Ioan proig[u]m[en] Fad[ovei].*

CLXVI.

Anul 1773, Iunie 15 zile. Eū popa Achim am priimitū trei măriiș pentru răpusatul Dumitru; care la desgropăčune, de la jupănu Petcu Petru, adecă, cu totă chieltuiala îngropăčuni, la toți s'aū dat cinč florinț și jumătate, f. 5.50.

Eū popa *Achimū* din Maerī.

CLXVII.

La 1773, Iulie 31 zile. Fiindū în casa dumnealui Dumitru Cozma noi cei măi jos iscăliț, poftindu-ne numitul Andrei Vasilie, dinpreună cu Rahira, fata dumnealui jupănului Monolea, avăndū amāndoao fețele între dānșii mare supărare, pentru căsătoria care s'aū socotit amāndoao fețele împreună, dāndū mǎinile înaintea noastră, cum că vor rămănea despărțiț unul de altulū, după porunca și judecata č. consistorium neunit, și eū Andrei, cel măi jos iscălit, îi daū scrisoare din mǎna mea, cu degetul mieū în loc de peceate... *[rupt]*. Și la această scrisoare și voință s'aū aflat mărturiī

oamenî de omenie, care mai jos să vorû iscăli, care aû fost faţă la îngăduinţa acestorû doao feţe.

Prot[o]pop *Ioachim* s. Scaun S.

Popa *Ilie*, fiindû faţă.

Eû popa *Dană*, faţă.

Fiindû faţă şi tatălû Rahiri, anume Manolea din Făgăraş.
Aşijderea fiindû faţă şi cinstita jup[ănea]sa Cozmoae... [*rupt*].
[Copie.]

CLXVIII.

La anu 1773, din 16 Septemvrie, Sibî. Aû scos pitropî lui Dumitru Stroe Miaî de aû dat pântru sufletu lui la biserica negustorilorû celorû din Făgăraş neuniţ galben[i] 10, ca[ri] fac ungureşt[i] f 50,88, adecă cinzeci de florinţ şi opzeci şi opt de ban[i]; care am dat eû cel mai jos iscălit. ačasta cvitanţie, ca să să crază.

Enachis I. Arpaş isc[al].

CLXIX.

Λογγόζηθεν («din Lugoj»), 30 Decembre 1774. Ἰωάννης Κωνσταντίνου ὁ ποτὲ διδάσκαλος τῶν Ῥωμαίων Λογγοζίου («Ioan Constantin, fostul dascăl al Grecilor din Lugoj») către judele Cincu. — Şi alta din 12 precedent şi a treia din 28 următor.

CLXX.

«Sibiiû», 12 Ianuar 1775. Zapis bulgăresc al lui Ghiorghî Marcovicî.

CLXXI.

Sibiiû, 30 Ianuar 1775. Saşii cer a se închide prăvălia «Grecului». Ioan Ivaşco, venit din Belgrad, care vinde, contra rînduieliî, marfă *nemţească*.

Traducere românească.

CLXXII.

† Adecă eū care mai în jos iscălim, daū scrisore mea în lăcū de zăpis precum să să crează precum am luoatū de la cinstitul părinte arhimandritul popa Grecilor Cumpanii Sibiului anume o dulamă roșie de anglie vechie și o părechie de nădragī și un brău iară viechī, și u. patru galbenī ban[1]. Și pentru credința eū, ca un preneputințaruș, am dat ačastă scrisore pre aceste numite mai sus ca să aibă la mână preacinstitul părintel[e] arhimandritul. Pentru credența și eū m'am iscăliitū, și me-amū pus și degetul mieū în loc de pecete.

Ioan Oancea din Făgărași scriū în Sibii, la —.

Anul 1775, Fevruarie 12 zile.

CLXXIII.

Scrisorea mea la mână dumnealui jupăn Mancati precum să s[ă] știe că, din toate socotelele ce am avut cu dumnealui, atăta de marfa de Lipțra, de Beci și de țăară, le-am încheiat, și am rămas eū dumnealui lei nemțești 400, adecă patru sute, să am a-ī da în 2 luni, cu mulțămită.

1775, Mart 31.

Ștefan Pop, plat[nic].

CLXXIV.

În numele Domnului nostru Isus Hristos ; Făgăraș, 1775, Mai 17.

După cum ne porăncește noao Domnul Isus Hristos prin Sfintele Scriptur[i], zicând ca tot pravoslavnicul creștin să fie gata, că nu să știe țăsulū când va veni morte și va despărți sufletul din trup și va rămănea trupul pământ și în pământ va merge, — așa și eū cea mai jos iscăliță, ajungând la bătrânețe și în slăbičun[e], arăt cu sufletul mieū, mult pătinū ce am al mieū, ca, după ce mă va chema Dum[ne]zăū din lumea ačasta, să facă toț și să urmeze după cum las eū cu sufletul mieū și după cum arată în jos anume: la fiul mieū Dumitru, care aū rămas de la fie-mea Sanda, cinsute de florinț... La nepotul mieū Pană, iarăș 200... Lasū micăī

lui Dumitrache 8 galbinî... şi copili Voicului Linţii iară un galbin... Lasu la Enache, la copile, trei galbin, şi copili lui Ştefan, Stăncuţii, 1 galbăn... Las copili lui Betleni iarăş un galbin... Lasu pentru sufletul mieu f. 300... Dintr'acei bani mai sus numit ce voru prisosi după moartea mea, să aibă a împărţi copii miei aceşti patru, unul ca şi altul, ca fraţii... Lasu să-m facă după ce mă va chema Dum[ne]zeu şasă sărindare : unul în Schei, altul în ceta[te], 3 la Sibii, 4 la Sănbăta în sat, 5 la Gălaţ, 6 la părintele Costandin...

Lasu copili lui Dumitrache, Fotinicăi, o perină cu pene, înbrăcată, cu faţa ei, şi o pânzătură de masă, şi neşte pânză de bunbac, care iaste mai groasă.

Lasu la copila Voicului o perină cu pene, înbrăcată, cu faţa ei, şi o pânzătură de masă.

Las lui Dumitru o plapumă, care mi-au fost dat o iar Dumitru : acasta să o iă şi să o dea cui va vrea, pântru sufletul mieu.

Las calabalăcurile, ale casi tot, să să împărtaşcă, fetele dinpreun[ă] cu fîcîri, frăţăşte, afară dintr'o pilotă a Mariuţi Apostoloi, fiindcă este a ei.

Lasu bărberesi mintiia a veche şi doo ii.

Lasu nevesti lui Gheorghe mintiia a neagră, înpreun[ă] cu nasturi de argind...

Eū *Creştina Dimoia* am vrut şi am lăsat după cum scrie mai sus.

Acastă diiată am scris-o eū cu voia şi cu zisa mami Creştini, şi din cuvânt în cuvânt im citit-o înaintea dumneaei, fiind încă în fire bună. Şi pentru credinţa mă iscălescū, ca să să crează.

Dimitrie Zuan Pană.

Martor la această diiat[ă] şi eū : prot[o]pop Bucur Făgăraş [pecete roşie, cu inimă].

Eū Enachii I. A[r]paşi, diştrutualiş aşesor, martor [pecete roşie, cu blason].

CLXXV.

1775, Av[gust] 1, în Sibî.

† Aăst[ă] scrisore o facem ca să s[ă] ştie că în anul trecut, adecă la 1769, am tocmît pe Todoran fečorul lui Mi-hai cojocariul din Craiova ca să slujască fără de simbrîe, adecă ucenic la învăţatură, patru ani. Şi au slujit cu dereptate, şi s'au împlinit vreme, şi i-am dat simbrîe în anul d'intăi un. f. 25, dupe regula Cumpanii, iar al doile au găsit şi ne-am învoit cu dănsul ca să-i dau, şi i-am şi dat simbrîe. Al doile, un. f. 45, şi al treilea an, adecă de la anul 1775, Av[gust] 1, simbrîe să-i unble un. f. 60,— că aşa ne-am învoit. Şi simbrîe din ani trecuţ, ade[că] den 1773 şi din anul 1774, care face suma un. f. 70, ade[că] un. f. şaptezeci,— aceşte să am a-i da eu săngur din punga mē; iar pen[tru] anul c[urent], 1775, să aibă ca să mi să dē din boltă. Ş[i] el să fie cu dereptate şi să m[ă] asculte cum să cade, şi să fie supt ascultare Cozmiţi la cele ce-i va porunci a asculta, la toate poruncile care sânt pentru treaba negustorii. Şi pentru aăsta întărim cu iscălitura, ca să să crează.

Eū *Dumitru Cuzma*, s[t]ăpănul lui Sta[u], eū pi cistia.

Şi am scris eū Gheorghe Dumitru cu zisa şi cu învăţătura, şi mărturisescū.

CLXXVI.

Făgăraş, die 20 Fevruarie, anno 1776, după calindarul nou. Rugăndu-să dumneaei ju[pănea]sa Evuţa, a răposatului Enache Dima, fata ju[pănu]lui Dridifi Andraş, adunându-ne pe noi în casa ju[pănu]lui Arpaşi Enache, care mai jos ne vom iscăli, ca să fie de credinţă să-i facem opătuire cu cumnaţii dumneaei, ju[pă]nul Gheorghie Dima şi cu ju[pă]nul Dumitru Dima, pentru că zice că ar avea ceva parte de la ju[pă]nul dumneaei, răposatul Enache Dima, ca să-i dea dumneaei...,— aşa s'au legat înaintea noastră cu datul de mănă, unul cu altul, de bună voia dumnealor, nesiliţ de nimin[i], şi s'au băut şi aldămaş de păcuire, cum să nu aib[ă] unul la altul a căuta nimic. Noi am aflat aşa, şi am pus şi 15 zile între

dumnealor, ca să socotească amă[n]doo părțile, ca să nu poată zice unul său altul că s'aũ înșelat, și fiștecare să să socotească bine pân la numitul termin... Și după datul banilor de s'ar întorce v'unul de spre o parte, să aibă a da gloabă o sută de zloț nemțești, și după aceia să fie volnic a căuta unde-î va fi voia... .

Și pentru mai mare credință întărim cu peceteile și iscăliturile noastre, ca să să crează ore-unde. Datul die mai sus numit.

N. B. De s'ar mai afla la Curtea ăa fișcușască de aici di[n] Făgăraș orice fel de datorie de pe arende de care aũ ținut răposatul Enache Dima, să leagă dumneaei Dridifi Evuța a răspunde, și iă asupra dumneaei, să plătească.

Supt datumul de astăz s'aũ dat bani înăuntru numiț.. Mich. Bethleni, nobile persona (*sic*), Arpași I. Enakii, diș-tretualiș așeșor, eũ Văsălie Gheorghiiăș, eũ Gheorghe Corodl., Iordachie Petru. Eũ Gheorghie Dima staũ pe aceastea. Eũ Eva Dridifi Andriiăș staũ pe aăasta. Steph. P. Fogarasi d. ... plenipot. st[a]r[oste] Dumitru Dima.

CLXXVII.

Sibiiũ, 30 Iunie 1776. Ioan Constantinu¹ mărturisește că și-a primit plata de dascăl pe jumătate de an : 450 de lei.

CLXXVIII.

În anul 1776, Dechemvrie 20 zile, însemnaria ce am datũ la cumnatul când aũ venitũ morunul în lăzăretũ, și aũ plătitũ vama și chiria, și de cheltuiala la fatorul.

CLXXIX.

Dat-am scrisoaria mea de mare credință la ă. mânia jupă-nului birău Toma Vilara, pentru acestũ fečorũ de Țigan anume Pătru al Gheorghitani de la Cincu-Mare, fiindcă l-am băgatũ la mine slugă pe un an de zile. Pentru care slugă a mea staũ eũ bun, căutându-l cineva, să daũ eũ samă, pân la anul să-lũ daũ înnaainte.

¹ V. mai sus, p. 89, n^o CLXIX.

Care adeverez eu cu iscălitura mea mai jos, ca să s[ă] crează.

Anul 777, Iunie 1^{ma}.

Dumitru Cozma.

CLXXX.

22 Decembre 1777. Hotărîre românească în procesul Cozma. «Copilul Vasilache să slujască la boltă, să mănânce și să s[ă] ănbrace iar de la mijloc. Al 4, costul și ănbrăcăminte la 2 copile, să iasă de una câte ungurești f. 50. Al 5, Cozmiți să-î iasă simbrie un. f. 80, dinpreun[ă] și mănecarea și cizmele pe tot anul, iar de la mijloc. Și, ieșind toat[e] aceste, din preun[ă] cu alte simbrii și chirii ale bolți, ce dobândă ar da Dumuezeu de la boltă, să ănpărtaşcă ăn doaă, adecă: Dumitru Cozma o parte, și soru-sa Zanfira altă parte, puind capitale uni cât alți... Iar, cât pentru celelalte cereri mărunte care mai cere jupăneasa Zamfira de la frate-său Dumitru, care dintr'unele tagă de frați ieși nu iese... Măcar că cu aceste cu toate, pentru buna liniște și pentru dragostea frățască (mai mult decât ar dictălui dreptate), și mai vartos ca să putem zice că pentru al nostru hatăr i-au ăndoit și cevaș mai mult, etc. Scris și publiculuit acest deliberat la anul 1778, Ianuarie 22, Sibii.

Iohannes Wardan, m. propria.

Παναγιώτης Κωνσταντὰ Χαζή.

Dumitru Dutcă.

Eü *Dimitrie Marco*, m. propria.

Μανικιάτης Σαφράνης.

Thomas Vellerà.

CLXXXI.

10 Ianuar 1778. Răspunsul lui Cozma. Pomeneste «brăne săsăști..., peșchire, care în lume n'amă auzit... Pentru un chepeniagă de Beciū vânătu, ală răpăosatului; adevărat, dar nu de anglie, și purtată, l-amă dată la măglașu de la Ogne, și pe urmă totu l-amă cerut, și aū zis măglașu că l-aū trimis pe slujnică, iar slujnica aū fostu fugit, pe urmă apoi mi-aū dat, dacă l-amă apucată pentru căpenagă, măglașu șasă

măji de sare mi-au dat, care au luat, iară iă, de au sărat, peastele... O sugnă neagră care am avut-o... Mi-au lăsat-o o popoae zălog, și stăpănu-mie, eșind eu, mi-au dat-o în bani și am ținut-o multă vreme, și, văzându că nu mai vine, am vrut să o vându; soru-mea m'au rugat să o dau ei, decât să o vându la altu, și nu știu minte, optă au noao gălbiori mi-au dat... Când o au desfăcut-o [lada, s'au aflat] nește potori vechi, negrețari (*sic*) de de mult și groși, și potori de demult, și un ban vechi și 3 mai mitute... Altă zapisă al Rumănilor de la Boiță, de florinți 54, am mersu eu cu iă dinpreună la Tălmațu, și i-am adus pe Rumăni la judecată. Rumăni tăgăduia. M. domnul Francânștain i-au făcut să plătiască, și li-au pus un an de zile să plătiască la tot fărtaș de anu... Pentru o căldare veache, care s'au găsit cu drojd de unt-de-lemn în pimniță, era spartă în fund, și am vândut-o la un Țăgan, nu știu cu 9 au cu 10 măriș, dară i-am dat și eu ei o tingire cu coadă, de Țeligrad, cu capacu ei... Pentru Andrei, 4 ai fiind la soru-mia, eu l-am hrănit, eu i-am purtat în grija de înbrăcăminte, de toate ceale ce i-au tribuit: pentru aceia-i țineam slujnică... Pentru un pecealnic al răpaosatului.»

CLXXXII.

10 Ianuar 1778. Expunerea lui Cozma. «1. Când am luat bolta prin mărturie, fiind mumă-mia față, care cum va mărturisi dumniaei, dumniavoastră veți urma, — că eu i sânt fi-
 čoru, și ia-i iaste fată, de la un tată și de la o mumă, nici cu mine, nici cu ia să nu fie. 2. Rugămintia soru-mea au fost: «Neane dragă, nu lăsa bolta să o iă alți». Eu am răspuns că nu-mi trebuie să-mi bag bani mie în mardale. M'au rugat al doilea, și al triilea, și zăcându-mi și muma mea: «Ia-o, fătu-mie», și, zicându-mi sora mea a pratra (*sic*) oară: «Neane, dacă va lua altu bolta, cum voi să ma hrănesc eu, și cum vor să hrăniască copii cu căpitu cel puțin ce li-au rămas, fiind mic? Ci mă rog, neane dragă, nu mi trebuie de la boltă dobândă nimic, fără numai căpitu mie să stea deplin, și al copiilor, haine mai proaste să-mi faci și

să-mi porți grija casii, împreună și la copii,—că știm noi trăi și mai sărăcește». După aceste vorbe mai sus numite, m'am pus eu cu mare rugămintă la dumnilui jup[ănul] birău. Dum[nealui] au zis: «Adu-mi chizași, apoi ți să va da». [Îl află]. Dară mărturisască muma mia, mărturisască sora mea, că nu sânt adevărate aceste cuvinte. Vlagă n'amă, dară cu viața mea mă legă înaintea dumniavoastră și înaintea lui Dumnezeu, cine nu va spune dreptă, să n'aibă parte de Dumnezeu; muma-mia, sau soru-mia, au eu, sau care nu va spune dreptul. Că acum nu iaste pe pizmă sau pe dujmănie, ci sântemă la pace, ci, care va tăgădui, sufletul lui să nu fie odihnită, nici pe lumea ačasta, nici pe ceialaltă, cine nu o mărturisi dreptul.

2. «Soru-mea Zanfira, când ai venit la lăzăretă și m'ai întrebată și ai zis că vei să te măriți dup[ă] dumnilui Ioană Carolă, eu ți'amă răspuns: «Aștiaptă-mă, până voi veni și eu». Tu ai răspuns: «bine». Pe urmă m'ai întrebată: «Neane, stricatu-mi-s'au mult din capitalu mieu?». Eu ți'amă răspuns: «Fata mea, știi bine câtă amă chiełtuită cu Ștefu Mihaiă, și ți'amă făcută doao minti, doao sugne, dar o mintie ți'amă făcut-o prea scumpă, ci poate dintr'ăceia ți'oi trage ceva, că și eu amă acumă casă grea, dară pe urmă voi vedea.» Mărturisească iă cu sufletul ei că nu-i așa: eu voi arăta cu jurământuri, numai prin chiełtuiala ei să fie.

3. Dară eu, fiindă frate dulce cu ia, de la un tată și de la o mumă, nu i-amă socotită ce-i negru suptă unghie, ci i-amă mai dată eu 844 și 36 de ban[ă], ca să fie dragoste între noi, și atunci amă fostă oprită 6 luni de zile. Pe urmă, ni-amă împăcată; care mare pagubă amă avută, că de la culesu amă rămas, și eu, pentru ca să fie pace, amă pus 3.400 la boltă, și soru-mia au pus 2.000, și frate-mieu Cozmița 800, și să iaă eu un ban, și soru-mea un ban, și frate-mieu un jumătate de bană. Cu munca lui, ca să fie bine, cumă arată contractu nostru, cu pecetile noastre... 6. Mă jăluescu dumilorvoastre, ca la nește slufete (*sic*) dreapte și înțeleapte... amă rămasă din negustorie..., și de la culesu viilor meale amă rămas..., și creditu mi s'au stricat, și casa prin cărțile dumneai scrise; ci toate aceste le preteandălescă, că cinstea mare e la omă

... Și capital amă tunatū eū în boltă, alū mieū... Și negustoria ce amă făcut-o aparte cu chir Nastu la Țarigrad și la Zemonū și la Mehedia... Dară eū am fostū făcutū totū răū pe lume, ci neharnic sânt a mulțāmi lui Dumnezăū, că nu mă pedepsește pe lume străinii aū păgāniī, ci sāngele mieū.»

CLXXXIII.

14 Ianuar 1778. Arătări contra lui Cozma.

«Să aducă înaintea toate catastifele în șog însămnate... Cinstiș negustori, socotiș atăta ani copii miei, și nu mi-aū datū un cotū de pānză, ce e mai puțin un cotū de panltică (*sic*)... I-am cosutū cămașa, și l-am cărpit, și l-am grișit... Am fostū văduvă, că n'am loatū zăce floriș să facū o verigă, fără o mintiuță... Am fostū și ajutoare la boltă, și în toată vremea, că vecini noștri știe bine, ai miei frați nu pot da taga. Dumniavoastră știș bine ce chelduială aū făcu[t] la nuntă, ce chelduială de haine, de mărgăritari, de cercei, de lefturi și paftale cu mărgăritari, cu dimiamat (*sic*), de la Jidovoaca Bucureștana, arcinteria de la Jufranelū, l-aū luatū; da n'aū fostū destulū. Aū făcu[t] cu tuțānu (*sic*) 4 fesnice de arcitū, o solnișe. Socodiș: 3 ai aū avutū 4 copii de la socru-săū Țiganu, și Țiganu 4 cai, cuciaș cu muiare; în vremea acēa de scupete cāte mii aū chiltuitū, și bărbatu muierii lui 600 aū fostū datorū la boltă, și l-aū îngrobatū și un copil al lu[i] cu banī de la boltă. Și ieū pocī mărturisi că am fostū la Rāmnic, și l-aū pletitū de datorie pe bărbatu muieri la Damian. Cātă marfă și cāte intoa (*sic*) hamurī și ban, mu[l]te mii, n'aū adusū nimica de la țară încoace. Să nu credeți dumniavoastră că nu are: destule moși aū cu[m]-păratū, și e multă sumă în camătă risipiș. Vedeți dumniavoastră, n'aū avutū nice frică [de] Dumneză[ū], nice rușine de omenī; vedeți dumniavoastră: bine ne rugām să faceți di-reptate... Io plecata

Zafira Carol.

CLXXXIV.

22 Ianuar 1778. Cercetare în procesul Cozma.

«Să plânger că de atâtea ani nu i-ar fi dat niț-un cot de pantlică saū pânză pe sama copiilor; ei ar fi stricat scule de ale dumneai pā ānbrăcăminteā lor. Și mai vārtos șā plānger că niț cāpitalul nu le-ar fi crescut niț-un ban, al copiilor... Precum ar fi ținut pe vitregu-sāū 7 ani cu cusutură, cu spālat, cu pat i alte grijeli... Cere ace de saci, linguri, bani vechi, șurțuri, brāne, cārpe de mātase, frunze, inele de aurū, o cāldare, o salbā de 30 gālbinași, alta deto cu lanțū și cu 14 fāleri, un chepeneag, o bundā, doā rānduri bumbi de mintie, de argintū, un inel de aur, un zapis... de la niște Boiceni... Cererea bolți ar fi fārā de cale, fiindcā, cānd aū luat-o, ar fi fost multe mardale... Și mulți bani are ānnecați la Pātru Moșoiul... Spune și face prea multe pā dālaturī...

[Adușā și o declarație a lui Vasile, din 11 Ianuar, cu mărturie de la «Costandin Sirbul din Sibii».]

CLXXXV.

București, 14 April 1778. «Damaschin arh[imandrit], p[roi-gumen] argeșan», către Companie. Pentru afaceri.

Fāra pecete.

CLXXXVI.

Rāspuns și ce rāspunde numitul Cozmița Cozma la anul 1778, Iulie în 15.

... La Maerianu de la Rāșinariū am dat eū pentru do-bānda... Am fost dat pentru frate-mieū porție, costu la 2 copile, ānbrăcăminteā copilelor și un hinteū care aū fostū afarā, și altele care s'aū ānchieiat toate asupra frate-mieū... Pentru 2 pārechī de bumbi care-i ceare soru-mea de la mine, aū venitū dumniai sora mea, și mi aū vāndut și i-am plātit, dar pentru o pāreche de bumbi mari și un inel de aur cu pecetea rāpāosatului bārbatu-sāū mi-aū dat sā-i grijescū pān

să va face Vasilache mare: atunci să-i dau iarășu îndărăptu....

CLXXXVII.

La anul 1778, Iulie în 20. Pentru răspunsu ce dau eu, Dumitru Cozma, și pentru ce mi-a aruncă asupra mia, cu din aii trecuți... Pentru 3 pință tocuri care mi le-au trimis în Țara-Rumânească, neporuncitū de mine și staū nevăndute pân astăzi... Pentru o sabie care iaste aurită la boltă cu curealele ei, pentru ce pretănduește să o scoată afară... Pentru un brău cu verigi de argintū, alū răpăosatului au fostū: poate veni vreame să-lū poarte încă copilu tată-său; nu-lū priimescū... Pentru aceale 2 cufere de Beci care le-au văzut în casa mea la Râmnicū, ce are a întreba dumnealui de unde săntū? Pentru beatzacū, n'are dumnealui a întreba Pentru lada aceaia și pentru alte lăzi și cunpene și cāntare..., aceale sânt moarte... La pitropi voi da sama mia Și dumniata să-l fi trimis la boltă să slujască, unde au fostū, nu să-ți vānză lămăi toată iarna, și eu să-ți plătescū costu... Pentru ce întriabă dumnialui pentru vin, rachiiū și mărgăritarū, că n'amū să-i dau socoteala lui. Pentru hainele Bălășichi, s'au hotărātu... Pofteaște Carol ca să-i arăt la cine sânt datoriū; răspunsū, cāndū voi muri, atunci va vedea, ce sântū datoriū, și cui sântū datoriū. Pentru 500 de lei, au zis Carol că am trimis afară să-mi cumpere oi. Rău și fără de cale grăiaște, că nu-i adevărat, că de la un ban face cincī. Ceare Carol unū hinteū, de care eu nu știū nimica; ceare 30 de gălbiori fārtale, care au fostū numai 12. Și i-amū datū o sugnă neagră pentru ei, și ceialaltī gălbiori i-am datū îndărăptū sororei mele. Pentru 14 taleri care i-au purtatū la gātu, au fostū ai miei, și i-amū datū, numai pân va fi fată, iar, dacă să va mărita, să mi dea îndărăptū că sântū ai miei, că n'au fostū de la părinți noștri, și tot i-am cinstit ei sorii mele 4 ștucuri. Un Sfeatiū Gheorghe de argint, nu știū nimic. 6 căldare de 6 veadre, veache, spartă, și eu amū [datū] surori mele o țingire cu coadă, pentru căldare. Zice că o bundă mare care o au cumpărat, proastă,

soru-mea împreună cu Cozmița, și au trimis-o la tatăl nostru, ci să să ducă să-l scoată din groapă, să o iă. Care aceaste toate să voru arăta cu pecețile noastre, că ne-amă împăcatu. Și pentru un chepeniag de Beciū purtat, care iară ei au luat sarea (*sic*)... Și pentru Rumăni de la Boiță, n'am luat eu nice-un ban, care să va adevăra cu atestația lor. Și aceastia sântu vechi, după moartea răpăosatului pân la 1775, de mai nainte până atunci ne-amă împăcatu pentru toate... Ci mă rog de dumneavoastră ca să mi să îndrepteaze lucru mieu, că mi să trage mare pagubă și sărăcie de 2 ani de zile de când șezu eu aici, și eu piei într'o parte și casa mia într'altă parte.

Dară pentru o bundă care o au trimis ei pe Radu de la Ogna până la lăzăretu, ca să o trimiță la Râmnicu la tatăl nostru, și au petrecut-o Radul, ci, de o pofteaște, să apuce pe Radul să o plătească cum i va fi voie, că i-au dat-o de pomană tatălui nostru, când au murit răpăosatulu Vasilie.

Eă io Dumitru Cuzma.

CLXXXVIII.

1779. Compania cere Guvernului a se da înapoi cărțile cantorului ei, ținute de cîteva luni la censură, «siquidem nec valachici, nec illyrici sunt, praeter unum qui rudimenta linguae vallachicae tradit¹».

CXXXIX.

După părintesc[a] dragoste cu cartea mă închin dum¹, ju-păne Ghiorghie.

În anul trecut am fost trimisu dum¹ o copie după zapisul lui Lațco Raco i a lui Anastasie Pascal, carea era întărită cu iscălitura Preasfinții Sale părintelui Mit[ropolit] i a Prea-sfinții Sale Vlădica Filaret Mireon și de dumnealui doftorul Manasi² și de alți doi neguțători ce să afla atunci aici, și te-am poftit pă dumn[eata] ca să fii vechil, și n'ai priimitu; iar acia copie

¹ De sigur a lui Dimitrie Eustatievic. *V. Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*. II, p. 271 și urm.

² Eliade.

s'aū oprit la dumn[eata]. Ci, fiindcă vechilul acela pre care l-am trimisu de s'aū judecat cu dānși, aū dat zapisul fără de știrea și voia mea, te poftesc să-m trimiți acea copie, căci în iaste trebuincoasă. De ačasta, și rămăiū

Al dum¹ părinte sufletesc:

1779, Mart 15.

D[amaschin] arh[imandrit], pr[oigumen] argeșean.

Cătră dumnealū jupānul Gheorghe Marco, cu părinteasc[ă] dragoste să să dea.

[Pecete neagră, cu crucea și semiluna.]

CXC.

Daū cartea mea la mână dum[nea]lū jup[ānului] Enache Mavrodin pentru chizășiia care am vrutū eū să mă pui pentru Gheorghe Maricovici¹: în časū ce i-am cuvātat dumnealū, dumnealū aū fostū bucuros, și aū îngăduitū, dintr'o sută și patruzeci să avem i-a (*sic*) da peste un an de zile flori[n]ți 100, dar dumnealū zicāndu-m că popa nu îngăduēște nič de cum în boltă, am mersū cu dumnealū în časul ala la popa, și m'am rugatū și eū de popa ca să-l lase. Dar popa aū zis așa, cumū ni că așa om slabū nu-ī tribuește mai multū în boltă, fără să-ș scoțā negoțul afară, și-ș da Opri pă cât este dator, și bolta o va da la Armeni, căci vin din tote părțile ponos[e] la mine pentru el. Cu astă vorbă m'am lāsāt și eū, și am plecat pe cale.

Pe ceste mai sus scrise adeverezū eū: *Petru Voina*.
1779, Septem[vrie] 6; Sibii.

CXCI.

[C. 1780.] Fără dată. 'Ο Σταυροπόλεως Γρηγόριος (Grigorie episcop de Staupopolis) scrie mediculū Teodorachi Manicati, chemāndu-l la boala grea ce l-a lovit.

CXCII.

[C. 1780.]

Prea-cinstite stăpāne birăū, mie milostivū patronū.

¹ Agent de comerț al Companiei, — Bulgar de neam.

Fiindcă din vremea căsătoriei mele am avut niște pricină de făgădașuri de la cumnatul mie[ă] Ion Prașca, și acum trăgându-mă la judecata conzistoriumului ca să-î plătesc, s'aă judecată să-î dau 11 florinți, și el, nelăsându-să și nemulțămindu-să pă aceaia, aă vrut să mă părăscă la d[ă]m-nul fălnoăul, și, ca să nu mai umblăm în chieltuială pe la judecăți, între niște persioane, am făcut pace, ca să-î dau 50 de florinți. Și, neavându eu nice-o pri[n]dere ca să poă plăti și a scăpa din gura și din robia dumnealor, cu mare pleacăune cază și mă rogă ca să facă cinstita Cumpanie milă de mine, să mă ajute și să mă răscumpere din această grea datorie și din lațul acestui cumnată al mieă. Și eu, până voi trăi, voi fi rugătoriă cătră D[u]mnezeă pentru norocirea și fericita îndelungarea vieții prea-cinstitii Compañii.

Prea-plecată slugă :

Popa Dană din Maerii Sibiului, neunit.

CXCIII.

Ἐν Βλαχία, 11 Decembre 1780. Abramios, patriarch de Ierusalim, către Compañie, pentru eleimosină. — Tot așa la 1-iă Iunie 1781. — Pecete roșie cu coroană, blason șters și: αβρ. ΜΙΟ. πα. Τρ. ιρ. CM.

CXCIV

1781, Freur 8. Maculatorul de ce s'aă găsită în bancă la sfânta bisărică.

CXCV.

24 Mart 1781. Σιλβέστρος Φιλίτης către Ioan Manicati. Dorește a merge și el la Berlin, dar e oprit.

CXCVI.

1782, Ianuar 5.

Maculatorul petru datorii sf[i]ntei bisearici.

... Amă dat tot la Heș Mihailă Marătină covrigariu, pentru jăble... Sinbriia moșului pe anu acesta....

CXC VII.

1782, Ghen[arie] 27; Sibii.

Adevereză cu scrisoarea noastră la cinstita Cumpanie precum să știe că, den voia lui Dumnezeu ce ni-a înpreunat, fiindă socotială dum[nea]lui jup[ănal] Ghiorghită birău, pentru partia copili Bălășicăi, ce au avut căpital, f. 666,80, și dobînda 40, acești ban[i] toți s'au chiełtuit pe lemne și pe scule ce au trebuit Bălășicăi, soții mele. Care noi întărim cu iscăliturile nostre, că, ce ban[i] au fost, deplin s'au chiełtuit. Și nu mai avem a mai căuta nimic. Ačasta încredințăm.

Ieū *Zanfir Radu*. Ieū *Bălășica* ade[verez].

[Pecete roșie.]

CXC VIII.

Sibiiu, 22 Maiu 1782. Manicati Saffranos dă chitanță pentru 250 de lei, rămășița de datorie a lui «Fürst Her Alexander Morussi».

Pe dos, însemnare grecească din 4 Iulie 1775, pentru datoria întreagă de 350 fl., τὰ ὅποια τοῦ τὰ ἐχρεωστοῦσεν ὁ ἄρ[χων] Ἀλέξανδρος Μουρούζης νὰ τὰ πληρώσῃ ὁ ἄρ[χων] ἀδελφός του, Κωνσταντῖνος Μουρούζης, μέγας δραγουμάνος, ὁποῦ τὴν σήμερα, 1782, εἶναι ἀθθέντης εἰς Μολδαυίαν («pe cari i-a împrumutat dumnealui Alexandru Moruzi, ca să-î plătească dumnealui fratele său Constantin Moruzi, Mare-Dragoman, care astăzi, în 1782, e Domn în Moldova»)¹.

CXC IX.

Cinstite și mai mare dum[neata] arh[on] staroste cu frățască dragoste și cu multă săn[ă]tate mă închin dum[itale].

† Cu această frățască scrisoare mai întâi cercetez de întreagă și fericită sănătatea dum[nea]v[o]astră, ca, înțelegând-o, pe deplin să mă bucur, Lângă această, fac dum[itale] supărare și rugăcune, să faci dum[neata] bine să chiełme pe un neguțător din Cumpaniia dum[nea]v[o]astră, anume chir Nicola Stama, ca să-l întrebi dum[neata] să arate dum[itale] întru adevăr și în

¹ Pentru acest făcător de datorii, v. *Genealogia Cantacusinilor*, p. 394.

frica lui Dumnezeu pentru un Ianaiche Brâncoveanu și pentru un Gheorghe Cuțovlahu tovaros lui Ianaiche, că, la priimirea scumpii dupe urmă, să arat[e] câte oca au priimit, și căți ban[i] au datu-le, și ce cusur au mai rămas; și, când au dat bani, fost-au față amândoo. Și zis-au numitul Gheorghe Cuțovlah că sânt bani lui toți acei după scumpie, sau cătă sumă au zis(te) că este ai lui? Fiindcă am auzit că de acolo au plecat încoace învrăjbiți, din pricina banilor ce luase pe scumpie. Că acel numitu Ianaiche? Fiind om cu răutate și bun de pricină, și făcând greșală cu tocmeala scumpii, de au tocmis-o eftin, neștiind cheltuelile ce să vor face, și văzând că nu să prind capetele,—dintr'aceia au pornit între dânși vrajbă, și, viind pe drum până aproape de casa lor, s'au bătut, și i s'au întâmplat unuia moarte. Și, pentru ca să nu între la urgie domnească și a lua moarte pentru moarte, rog dragostea dum[itale] ca să mă înștiințez pe larg de toate pricinile lor, cu amăruntu, ce va arăta numitul neguțător, ca cu acea încredințare a dum[itale] să știu curat, ca să arăt Mării Sale lui Vodă. Și cu frățască dragoste să s[ă] dia pururea.

Râmnicu, 1782, Av[gust] 19.

Al dumitale ca un frat[e] și gat[a] a sluji:

Mihai Poen[a]r[u] Polcov[ni]cu.

Cinstitului și mai marelui dum[nea]lui chir Gheorghită Marco, birău Cumpăanii grecești, cu cinste și cu frățască dragoste, la Sibii.

[Pecete peste hîrtie.]

CC.

16 Ianuar 1783. Socoteală între Dumitru Butcă și «soru-mea Mariuța Apostoliu».—Pecete cu cruce dublă și А. М. Д. К.

CCI.

Scrisoarea mea la mâna stăpânului meu jup[ăn] Enache Marco, precum să s[ă] știe că m'am tocmis slugă la bolta dumnealui, care acum cu știrea și bun așezământul cinstit[i] Cumpăanii și cu voința noastră a tuturor au priimit-o dum-

nealui, după cum mai pe largü toate să cuprind ă'n scrisoarea care au dat-o unchiul meu Cozma la mănădumisale. Decî, după aceea mă legü și eu la toate a fi bun și ascultătorî și a mă lăsa de toate năravurile rele, ca să-m pocî dobândi nume bun, și, urmând așa, voi afla milă, și din an ă'n an și mai bună chivernisală, iar, făcând vr'un fel de blăstămăție, sau fiind neascultătorî, au nesupus, mai vartos și la paguba că mai mica de m'ar afla că am făcut peste voia și porunca dumnealui, volnic să fie cu mine a mă pedepsi ă'n tot chipul. Către unchiul meu, ca către un fatur și mai mare al meu, a mă supune mă legü, ănsă la acele care mi s'ar porunci cu cale și dreptate, și la câte să cuvine; iar, cînd m'ar năcăji fără de cale și afară din măsură, atunci să aibü a mă plînge stăpînului meu jup[ă'n] Enache, iar eu nič de cum să nu obrăznicescü, să mă gâlcevescü cu dumnealui. De balurî, beții, primblări și alte lucruri necuvioase mă leg dup[ă] numita scrisoarea uncului meu a fi supt ača pedeapsă, și cu credință a fi păn la banul cel mai mic, mă făgăduescü, nič fără știrea stăpînului meu nič-un creițari din simbria mea să nu iaü; ci dumnealui cu mănă dumisale, cerăndu-i la vr'o mare lipsă a mea, să-m dea. Decî, la toate cele ce pot fi pe paguba stăpînului meu, nu numai a le feri, li (*sic*) pre folos a-i sluji mă legü, ci și ănnaintea lui Dumnezeu și a cinstitei Cumpanii care mă epitropește, cu tot solenitașul mă făgăduescü. Și pentru mai mare credință am iscălit.

Sibiü, 1783, Aprilie.

Eü *Vasilache Vasile* întărescü cele din sus scrise.

Θωμάς Βελλερᾶς μαρτυρῶ.

CCII.

Brașov, 9 Decembre 1783.

Neiscălit către «birăul a cinstîitei] Cumpanii grecești, jup[ănul] Giuanul». «Dum[nealui] tistulü s'au arătat nemulțămît... Reștanția ce me-au rămasü... M'amü rugat în v'o câteva rîndurî de chir Nicola Pulpaș, să umble în cheltuiala mea, ca să iă lucru sfîrșit... Întru ce putere să ține dum-

[nea]lui de nu-mă trimete ban[i]... Iară pentru defaima ce
aū defăimat pă chir Nicola Păposi (?), nu iaste omulū mieū
destulă neci[n]ste dum[itale]... 100 fu[n]ț tort supțire..., 2
strae albe, 2 glugă, 1 țol[e], 1 funie.»

CCIII.

† Eū Oprea zidariul, care amū săzutū în Șălinbărū, daū
carte de credință în mănă vāru-mieū Pavālū Comăničū dinū
Feldioară, dinū cistitū Scaunulū (Scaunul) Sibiiulū, precumū
amū datū în mănă dumisale Muncatie Grecu șase sute de
galbeni, și cātū amū lucratū în patruzeci de ani, și, ce am
căștigatū, totū în mănă dumisale amū datū acești bani, să i
să dea vāru-mieū Pavālū, că m'aū grijitū la ne[pu]tința mea
în doi ani,— că nece pre pičorele meale n'amū pututū umbla,
ci totū pre mănile lui și ale fomeilorū lui m'aū purtatū.

Darā mai tare să să crează gura duhomniculū mieū popa
Ionū popa satu[lu]i.

Mărturiī straine aū fostū : Bucuru lui Curluțū,

Toma Corni, Iliaē Corni, Matheiu al Oprii Tančū.

Scris-aū eū popa Ioanū. Popa Daniilū, fiindū de fațā.

Că eū Oprea amu mănātū pe vāru-mieū Pavelū, l-amū
mănātū în doo rānduri la Grecu, să-mi grijascā amū (*sic*),
și dumnealū aū greitū cātrā Pavelū : voi griji.

Anul 1784, luna lui Ghenuorie, zile 6.

CCIV.

București, 14 Februar 1784. Avramie, patriarch de Ieru-
salim, către *proestosul* Companiei, cu urări și sfaturi. Pecete
cu ABP. MIO. ΠΑ. TP. IP. ΣΜ.; 1775.

CCV.

Dumitale prea-cinstite și de bun neamū jupīne nașule, cu
adīncā plecāciune închinīndu-mă, sărut ȕ. mīna dum[i]tale.

Căotīndu-mă D[u]mnezeū cu ačastă certare, de am ră-
mas săracā cu copii mieī și cu atītea judecāți și datorīi,
care nu știū cum și în ce chip s'aū putut face ačasta tică-
loșie, și līngă cealelante adăogīndu-mi-si și ačasta, și neavīnd

nici într'un chip altă puteare fără, după D[um]nezeu, toată nădejdea mea la d[u]mneata iaste, că, de vream ce te-aū învrednicit D[u]mnezeu la această traptă, și mulți săraci să folosesc din mila ă. Cumpanii, așa și eu sînt nădăjduită că, adunîndu-să ă. Cumpanie, și arătînd d[u]mneata a mea smerita iștanție, și vrînd și d[u]mneata ca un părinte sufletesc a sta lîngă plînsorea mea, voiū avea prin d[u]mneata milostivul și cel de bucurie răspuns, — ca și eu macar ce spre această parte să fiū odihnită cu copii miei. Că de spre alte părți destule necazuri, trăsuri și supărări am, care nu poftesc la nice o mumă de copii aceste necazuri să aibă. Și cu ačasta rămîiū mai mică și plecată fiica d[u]mneavoastră. Făg[ă]raș, 30 August 1784.

Ilinca a răposatului Nicolae Fetoche.

CCVI.

Scrisoarea mea la mîna dum[nea]lui Cămărașului Spiridon, precum să să știe că i-am dat casele de la pivniță cu chirie, într'un anu tal[er]i o sută, însă numai casele, afară din pivniță. Care dintr'acești t¹ o sută să aibă dum[nealui] a face grajdul, cuhniia, paturile ș[i] preumblarea, iar altele ce-î va mai trebui a face înprejuru caselor saū în casă, în chirie să nu să ție în seaamă. Ș[i], la [în]plinirea sorocului socotindu-ne, orice va mai prisosi din bani să aibă a mi-î da. Ș[i] pentru încredințare am iscălit. L. 1784, Sept[emvrie] 15.

Șt[efan] Părș[coveanu] Dvor[nic].

CCVII.

Scurtată cuprindere dinū ăa de obște pentru moștenitoarea Țara Ungurească ale vămilorū noi rînduite porunci, suptū zioa 29 Septemvrie 1784.

[Tipărit.]

CCVIII.

7 Mart 1785. 'Ο ἐν ἱατροῖς ἐλάχιστος Σίλβεστρος Κωνσταντίνου Φιλίππης ¹ către Ioan Manicati, la București. Îl felicită pentru în-

¹ V. pentru el *Ist. lit. romîne în secolul al XVIII-lea*, II, p. 45.

cheierea călătoriilor și stabilirea sa în acest oraș. Din parte-î, e în Viena, după ce a luat doctoratul la Göttingen cu «*pathologia februm verminosarum*». Constantin Darvari, alt prieten, a vorbit «*de signis coctionis in morbis*». Un altul e κόριος Αιτζάνιος.

CCIX.

Magdeburg, 22 April 1785. 'Ο ἐν ἰατροῖς ἐλάχιστος Κωνσταντῖνος Ἰωάννου ὁ Δάρβαρις către Ioan Manicati. Felicitări de începutul carierei. Manicati fusese și la Paris.

CCX.

Sibiiu, 7 Maiu 1785. Manasi Eliade¹ arată lui Ioan Mani cati că starea sănătății sale îl face să părăsească ideea unei călătorii în Italia și că se întoarce în București. Salută pe Păharnicul Vilara și alți prieteni.

[Pecete neagră]

CCXI.

Szombath, 7/18 Iulie 1785. Demetrio Marco către Ioan Manicati. Trimete o *carrozza* contelui Dudescu². Amintește pe Păharnicul Vellara.

CCXII.

După părinteasca drag[o]ste.

Scrisoarea dum[i]tale am priimit-o, și, de fericirea sănătății dum[i]tale aflându-să, pă deplin ne-am bucurat, și noi, din mila lui Dumnezeu, ne aflăm sănătoși. Ne înștiințezi dum[nea]ta că casa ce a fost să o ție cu chirie Spiridon în ani doi, și acum, ducându-să la Țarigrad, te-ai învoitu și ai luat-o dum[nea]ta pă un an, ce era să mai șaze el, drept t¹ 100. Vești dum[nea]ta că zăpădul lui iaste la noi, și nu să făcea să iă t¹ 100, ce mai puțin; ci așa au vrut dum[nea]lui dă ț'aū luat t¹ 100 dăplin. Pentru că ai îndrăznit dum[nea]ta și le-ai luat mai înainte până a mă înștiința, bine ai făcut,

¹ Cf. *ibid.*, tabla, p. 52 și mai sus, p. 100, n^o CXXXXIX.

² V. *ibid.*, p. 44.

întocmai ca un priiaten, că mai bine voim și noi a fi dum[nea]ta decât alții; și, cât pentru aceasta, să îndreznești oricând. Voia ci ne cei dumneata ca să poruncim omului nostru aci, să dășchizi dum[nea]ta ușa,—această voie să o aibi dum[nea]ta însuși dă la mine, însă cheltuiala ce o vei face, va fi a dum[i]tale. Și rămăi

al dum[i]tale ca un părinte :

Șt[efan] Părș[coveanu] Dvor[nic].

1785, Octomvrie 7.

[V°:] Cinst[itului] și al nostru ca un fiu dum[nea]lui Ioan Manecantes Safranos, doftor, cu părintească dragoste și fericită sănătate să să dea, la București.

[Pecete neagră, cu blason, ruptă.]

CCXIII.

Craiova, 15 Ianuar 1786. Ἰωακείμ προηγούμενος Συναίτης către Companie, pentru eleimosină. Pecete cu Maica Domnului și două chipuri, la dreapta și la stînga, mai jos.

CCXIV.

«1786, die 31 Fivari, Samosujvar» (Gherla). Jozsef Deák către «szupunul Georgie birev». «Am avut se ne dej pentru un oka de per [de kapre] dove okale de skumpye... Skumpya sel tremate pe kirya al nostru, si pune akuma ku omenie bune l-am asteptat sel tremete akase, pekum n'av fost tokmala..., prekum isti si szupunul birevul, ke aste tomne l-am adus ennainte a luj szupunul birev en terg, si sav prins asa ke sel maj astept pucinike vreme, ke a tremete ku omenye bune, si se nu fak keltujale.»

CCXV.

Povtesk senitate bune dumitale szupune Georgie la Gerla; 1786, die 7^{ma} 9-bris.

N'am de alta fere fak de stire dumitale, szupune Georgie, prekum am luvat cinstita skrisore dumitale en menem, si lam tsitit, si am enceles pentru tote cse skrij en karte. Da nuj

nimike, ke, de va adsuta Dumnezov se ne telnim la olalte, da om facse kum a fi maj bin si maj pretineste ka se fim și de akuma ennainte preten bun la olalte. Si asa, pentru acsele 30 de turale kare eskrij dumnata ke sent, da daka ar vini karele ku skunpie, de lej pune dumnata undeva entrun kar si lej tremete la Gerla, apoj, daka nom telni la olalte, nu non sfedi. Ku asta remejnem dumitale totdeauna pretin bun.

*Ioszeif Diakul,
Petro Pegomas,
Moyses Pekurar.*

Me rog dumitale se daj karteia asta la szupunul Nikola Stanio.

[Adresa latină a judeului Marco ¹.]

CCXVI.

«De la Divanu Craiovei», 17 Ianuar 1787. Mărturie pentru Gheorghe Căpitanu, fratele lui «Calotă Anastasiia Foltescul de aici, din Craiova», negustor, ce a murit la Sibiiu.

Iscălesc: ...H[a]gi Stan Jianu b[i]v Vel Post[elnic]¹, Ion Brăiloiu biv Vel Stol[ni]c, și alți doi.

«Pročt. 3ti Logf.»

Fără pecete.

CCXVII.

1787, Ianuarie 19 zile. Foița de marfă... Țeseli cu păriile lor, 3 broaște cu arcă..., sufredele..., piepteni de caș... Pentru 12 măji de fier....

CCXVIII.

1787, Ghen[arie] 31, Craiova. Cinst[itulu] și al nostru ca un frate dum[nea]ta cinst[it]i birău și dum[nea]v[oastră] fraț epitropi ai Cumpaniei cei mari, cu frățască dragoste ne în-

¹ Asemenea scrisori românești cu litere latine ale Armenilor din Ardeal sînt multe.

¹ A fost trimis la Poartă pentru Domnia pămînteană în 1774. V. *Ist. lit. rom.* citată, II, p. 110.

chinăm dum[nea]v[oastră]. Cu frățască scrisoare înștiințăm d[u]m[nea]v[oastră] pentru acest Gheorghie ce iaste frate cu Calotă Anastasie, care s'aũ întâmplat de aũ murit acolo la Sibii, și iată că vine acolo să caute ceale rămasă ale frățini-său. Și deaterăm și noi această adeverință ca să vă încredințaț d[umnea]v[oastră] pentru dănsul, că iaste frate cu Calotă. Și rămănem

aĩ dum[neavoastră] ca nește frați:

H[a]gi Con[stan]d[i]n Stoenescu, starostea.

Δημίτρις Ἰωάννου μάρτυρας.

[Fără pecete.]

CCXIX.

Dupe prietenească drag[o]ste.

De venirea dumitale întâlegând, prietenește ne-am buc[u]-rat, și pentru prea-iubit fratele dum[ita]li Ioan Manicati, că l-aũ chemat Dumnezeu, nu puțin ne-aũ părut rău, fiindu-ne bun prieten; Domnul să-l pomenească, odihnindu-ĩ sufletul ĩntru ĩnpărăția sa. Pentru casăle noastre ĩn care aũ șăzut dum[nea]lui, ĩnțeleaserăm că ĩncă până acum tot sânt prinsă cu calabalăcu răposatului, și, fiindcă le avem date en chirie dum[nea]lui polc[ovnicului] Iancul, te poftim pe dum[neata] ca să le deșărț de calabalăc ce va fi ĩntr'ănsel, făcându-le teslim numitului polc[ovnic]. Iar, de va face dum[nealu]ĩ cevaș vre o supărare pentru chirie, să nu daĩ nimănuĩ nimic, pentru că răp[o]satul doftor, fiindu-ne bun prieten, s'aũ odihnit ĩntru aceste casă fără de nici-un fel de chirie. Aceasta ĩnștiințăm; și fiĩ dum[neata] sãn[ă]tos.

Al dum[ita]li de bine-voitor și prieten:

Șt[efan] Prăș[coveanu] Dvor[nic].

1787, Avg[us]t 4.

[V°:] Cĩnstit și al nostru prieten dum[nea]lui chir Manicati, cu prietenească drag[o]ste.

CCXX.

† Cu această credințoasă scrisoare a mē adeverezū ieū cel din josū iscălitū la mână cinstiții Cumpanii grecești a Sibiiului spre bună apărareea de spre partea mē acuma și de aiĉa înainte că, fiindu-m fostu partea mē de la răposatu taica Vasilie Băcanu lămurită la 1783, Aprilie 1, din epitropia Cumpanii, acești ban[i], u. f., 53,80..., au căzutū să aibă a-ī răspunde jupănu Enache Marcu cu camăta lorū, 6 la sută. [I-a primit.] Făcându ieū și alte necuvioase și bagube, avându și alți creditori cerere la acești puținței banī ai mieī, și vră[n]dū ieū să mă ducū în zua de astăz la altă slujbă, au rămasū lucru mieū să-lū cerceteze cinstita Cumpanie din partea asta a mē, să să plătiască creditori mieī cu curamă ca, procopsântū vr'odată și ieū după mila lui Dumnezeu, iară mă legū să împlinescū pă aceia care i-am păgubitū, dupe cum arată socotelele tuturorū și protocolu cinstiții Cumpani. Nepută[n]dū isprăvi acuma toate, lipsi[n]dū dă aiĉa, din creditorū, ci lasū la bună îndreptaria cinstita Cumpanie ce vor face cu creditori; dăstulū că ieū multū nu am a cere nimica, că faptele mele au fostū mari, care mai mare pediapsă mi să cădē. Dară încă s'au milostivitū dă m'au lăsatū să-m pocī căștiga un ștuc de pită, unde voi putē căpăta cu jluba mē. Și aceste toate întărescū cu iscălitura mē, să fie spre apărare și încredințaria la orice felī de judecată. 1788, Februarie 7; Sibii.

Ieū *Vasilache Vasile Băcanu* adeverezū cele din suse scrise toate.

CCXXI.

1790. Gherasim Adamovicī, episcopul neunit, împărtășește clerului său măsura luată de Guvern de a nu se mai săruta și îmbrățișa mortul, de a nu se ținea mult în casă, de a nu se răzima nimenī «pe copîrșeu și a 'să păsa pe dînsul», de a se face mormîntul «cel puținū de 8 urme de afundū», de a se opri orice dezgropare. Se vor pedepsi și preoții pentru aceste «țîrmonii și obiceiuri stricăĉoase».

CCXXII.

1790. Compania iea garanție pentru preotul capelei, Evghenie Mihail, venit de la București.

Românește.

CCXXIII.

[1791.] Pentru jurământul noului capelan al Companiei. «Însă, fiindcă Dom[nia Sa] episcopu Adamovici, chiar atunci când vream noi să punem pe numitu capelan înainta Dom[niei Sale] ep[iscopul] la jurământu, s'aũ dusu la Timișoar[a], la adunare ȃa de opștea, și așa din pricina ȃasta aũ rămasu numitul capelan pân în veni[rea] Dom[niei Sale] ep[iscopului] nejurat,—decĩ, îndatȃș cum aũ sosit numitul epis[cop] del[a] Timișoar[ȃ], dup[ȃ] învoire sa am jurat pe numitul capelan cu jurământul acel care noi din vechime l-am fostu obișnuit, pentru că forma jurământului acestuia de la însuș mare stȃpȃniril[e] Ardealului ni s'aũ dat.» Se cere acum adaosul: «cum că din provincia ȃasta mai multu nu va ieși, și în viaȃa sa va rămȃne ȃiȃa... Dreptu ȃeia ne temem ca nu cumva, silindu-sȃ Dom[nia Sa] ep[iscopul] sȃ ne opriascȃ la aducere capelanului din Arhipelag, va umbla sȃ nȃ puie preotu rumȃnescu în capel[a] noastrȃ.

Darȃ, mai înainte de cȃts'ar întȃmpla ȃasta cu noi, gat[a] sȃntem a rămȃne fȃrȃ toat[ȃ] slujba bisericeȃșȃ, și mai vȃrtosȃ din ȃește pricinĩ:

Întȃĩ. Preoȃĩ rumȃneșȃ din pilde viĩ nice pre sine, nice pre noi, dup[ȃ] îndreptare dogmelor bisericeșȃ a ne învăȃȃ, precum ne învaȃȃ legea noastrȃ, nu sȃntu în stare.

2^{la}. Limba noastrȃ, fȃr care noi slujba noastrȃ cia bisericeȃșȃ nu o putem împlini, nu o șȃiũ.

3^{la}. Precum ieste adevȃrat cȃ preoȃĩ rumȃneșȃ nice ȃa moraliceȃșȃ, nice cia teoricȃșȃ teologhie nu șȃiũ, ȃșa ieste adevȃratu cȃ ieĩ fȃr de ȃește învăȃȃturi bisericeșȃ noa [nu] ne pot da și învăȃȃ.

4^{la}. Noi și femeile noastre în limba greȃescȃ ne spoveduim; ȃșa darȃ de capelan grecescu, iar nu de rumȃnescu, are lipsȃ

capel[a] noastră. Știam că pre unul ca acește necum aiăa în Ardeal, dar nice în Țar[a] Ungurască (afar[ă] de capelan[i] grecești car[e] să află acolo) nu să poate afla.

5^{la}. Sărguire și grije noastră totdeauna aăasta au fostu ca să fie capelani noștri de neam grecesc și *neînsurați*, și mai vartosu din acește 2 pricinî: întâi, pentru că unul ca acesta nu numai limba noastră ăa greăscă, dar și teologhia și învățătura bisericească în limba noastră cu toat[e] cel[e] din tenei (*sic*) o știe, al 2^{la}, pentru că viața lor ieste mai curat[ă] și mai cinstelnică în parte preoăscă.

[Cer a se scuti decî de adaos.

Jos:] ἡ παροῦσα δὲν ἐδωθη («această scrisoare nu s'a dat»)

CCXXIV.

6 Novembre 1791. «Gherasim Adamovič» către «Companie», pentru «ponoslu nostru asupra jupînului Hagiul Popu Costandinu¹, pentru dezgroparea care înpotriva tuturor legilorū au îndrăznitu a face».

Pecete mare peste hîrtie, cu mitra, cîrja și o cruce mare în blason.

CCXXV.

Sibii, 7 Decembre 1791. «Gherasim Adamovič» către Companie, ca «să nu să poftorească ponoslul nostru înpotriva mai de multe ori numitului chiru Hagiul», pentru că a făcut o dezgropare.

CCXXVI.

1792. Κατάστειχος τῆς ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆ 4 'Απριλίου («Catastihul bisericii, de la 4 April»).

Finu Răduțu Stoica... Finu Zafirū Preda... I-am dat contul. ...

¹ Cititorul bisericii din Josephstadt (Groapă) a Sibiului. V. și *Inscripții din bisericile românești* (supt presă).

CCXXVII.

1792. Compania către episcopul neunit Adamovici, pentru casul lui Hagi Costandin Popă. «Aū dezūgropatū pă răposata socra dumneaalui și temeiori dă zădur[i] arū fi aruncat păstă mormăn[turi]». Se îndreptătesc că nu l-au înștiințat în scris pe episcop.

CCXXVIII.

1792, Fevruarie 10. Să să știi factura pentru porci a lo Bari Nicolaia de la Speneni amă priimită evū Gherghi Maricovici, să-î vānzū co frica lui Domnezovu și ostēneala mea, 75 de lei.

La podu amă datū curusū, la Cerneșoara cucurusū, la Maicina, la Parcalupea (*sic*)... Ačasta cucurusū a ma[n]catū porci pana s'a vāndutū... Vama romaneasca la Ribnicū, la havaetu Domnei, și la camacanul, și la ispravnicu, la porcū 26 pa[r]ale)... Goșteritu la Caneni... Vama nemțasca... La devu čubanī..., pana amu vandutū porci ccnacarilorū... La podū la Sibii, vama... La doi čobani cari s'a dusū apoi... La vataho a plătitū... Cheltoiala pe drumū, 2 cai și 5 omeni... Și sa știi targoelili boeriuului Nicolai ce amū targoitū: 3 pei da vaca negri de cociial... Zapisuri cari am priimitū, de la chirū Zafrachi....

CCXXIX.

1792, Noe[m]vre 30, Sibiiū. Sa sa știi precumū amă adusū comisionū chirū Costandinū Petcul scopiia.

... 5.000 oca scopiia coparata la Urahova, 100 oca, cate 4 lei, par[ale] 25... Chiriia de la Dunari pana lazaritū, la suta oca 3½ lei... Pentru cartea domneasca, lei 6. Cistea la capitanu și la Turci, 7. Pantru saci, chiriia da la Sibii pana Dunari, lei 5. La omeni pana adusū saci la Dunari, și batutu scopii lei 7. Geremē la carauși, cate 5 lei; ostaneala mia, prevezonu, 60. Vama nemūțasca, f. 22, x. 45... Chiriia de la lazaritū pana Sibii, ugorești 38, 44. La carauși, trichichelū

și 4 rogojină, f. 7. La omeni copanitu scopiia și caratu scopii, f. 4 .. 28 oca scopiia prisosită...

Gheorghe Maricovicu.

CCXXX.

1793, Dechevrie 29, Sibii... La cizmași, la Sibii: Io-hanū Şramū, cizmaşu... Postavari de la Sibii... Sofica Saľ-mon, palarița. Looniarū Şusterū, palarearū....

CCXXXI.

3 Februar 1794. «Timotheus episcopus Sardeon de Barba-Rosa, ὁ Σαρδέων Τυρόθης», către Guvern. Se plînge că, locuind în Țara-Românească, e bănuț. Îi recomandă pe «iu-venis iste Athanasius Amfibolus.

CCXXXII.

[1795.]

Oameniî ceî arși din Boiță :

Vîlcu Cloaji.

Savu Luca.

Gheorghe Savu Luca.

Onea Totoiū.

Mihail Totoiū.

Iacobū Bînga.

Iacobū Bînga feçorul.

Nicolae Reli.

Stanciū Costa, cu 7 copii.

Măria Totoiului i-au datu.

CCXXXIII.

Braşov, 17 Mart 1795. Petcu Nicolau cere *birăduľ* Com-paniei a se da partea cuvenită din moştenirea lui Dutcă, «maichi mele Ilinca, nepoata dumnealui cea mai tineră». Opreşte banii pentru datoria mamei faţă de el.

CCXXXIV.

Adeverință.

Pentru câți bani amă priimită fieștecare de la dumnealor cinstiții epitropi ai răpăosatului chiră Dimitrie Dutcă, după cumă mai jos amă priimit:

Fieștecare preot căte un sărindariu, pe un sărindariu căte cinsprăzeace florinți ungurești; în Sibiiu, 20 April 795.

Savva Popovici, protopopă ot Rășinariu, amă priimit florinț 15.

Bucur Bodeș, paroh Iozvăstată¹, amă priimită florinț 15.

Ilie Popovici, paroh în Maeri-de-jos, amă priimit florinți ungurești 15.

Popa Banču Vladă, Bungardă parogă, a primit 15.

Protopop Gheorghie de la Făgăraș amă priimită florinți 15...

Ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος καὶ ἐφημέριος τῆς τῶν Ῥωμαίων Κομπανίας...

Popa Banču Popovič de la Boiță amă primit de la jup[ăn] Agiu:

1 sărindari la Căinean.

1 sărindal datu la bis[ă]rică.

1 la porăta Turănului.

1 la Iosăștat.

[Deosebit:] pop[a] Costandin duh[ovnicul], ot Căinean.

Γιαννάκης Ἀναστασίου μάρτυρος.

CCXXXV.

Sibii, 2 Maiu 1795. Chitanță pentru partea din moștenirea lui Dutcă, de la «fata Nesticăi Borșoși» (iscălește: «fata Năstichi Borșoși»).

CCXXXVI.

Sibiiu, 10 Iunie 1795. «Eă Ilinca fata lui Vasilie Sărbu din Făgăraș» arată că a primit de la epitropi răposatului Dumitru Dutca «simbriia pe un ană și jumătate, atăta sim-

¹ Josephstadt.

briia, cât și cizmele, câtă am avut să ia». Martur «eü Costandin Arpași».

CCXXXVII.

Sibiiü, 15 Iunie 1795. «Sanda, soția răposatului Enach[i] Fiera», dă chitanță pentru partea sa din moștenirea lui Dutcă.

CCXXXVIII.

Sibiiü, 17 Iunie 1795. «Marișca a răposatului Nicolae Borșoi, vărul răposatului jupînu Dumitru Dutcă», dă chitanță pentru partea ei din moștenirea lui Dutcă.

CCXXXIX.

Sibiiü, 2 Iulie 1795. Chitanță pentru parte din moștenirea lui Dutcă, de la «Nicolîța [=Nicolae] Panovič, dascalu».

CCXL.

Brașov, 4 Iulie 1795. «Zamfira, fîca d[u]mnealui Zanfir Marcu», dă chitanță pentru partea lui din moștenirea lui Dutcă. Marturi: «Anastasiia maica Zafiri» și «Eustathie Catana, paroh la Bolgasecû». — Tot așa de la sora ei, Elisafra.

CCXLI.

Sibiî, 5 Iulie 1795. «Eü Veronica Ștefan Arpași» dă chitanță pentru partea ei din moștenirea lui Dutcă.

CCXLII.

Sibiî, 15 August 1795. Constandin Arpași către Hagi C. Pop. «Aăastă muere aici să plînge că o ao înșelat fičorul ei și nu-î dă nimicü din bani care aü luat, și aü venit acum în treî rânduri, tot cu cheltuială, și să roagă ca să faci bine să o miluești cu ceva.»

Maî jos: «Anișca asoția (*sic*) a răposatului Mărin Ștefan Dutcă» dă chitanță pentru 10 fl., martur fiind «Gheorghî Argintar».

CCXLIII.

De la milostivul Dumnezeu multă și fericită sănătate potestec dumniavoastră, jupăne Hagi.

Cu altă n'am de scrie dumitale fără, având lipsă de niște țigle ca să coperim casa, că ploao în lăuntru, am căutat să iaș și am cerut de la frate-mieș Enachie să plătiască cărămidarului, și zice că n'are să plătiască pân la târgul Sibiului. Și, neașteptând cărămidaru, am căutat să-î plătesc din baniș loterii, că după aceasta nu mai puteam căpăta țiglă, și rămănea casa necoperită. La care mă rog, jup[ăne] Hagî, să faci dumneata bine să dai acei baniș la domnu Anghir-Macher; că din baniș aciaș am plătit zloș f. 20, cari arată și atestație cărămidarului, cât n'am plătit. Care rămăș al dumnitale maiș mic și plecat spre slujbă în toată vreme:

Făgăraș, 795, 23 Avgust.

Ghiorghie Fogoroș.

CCXLIV.

Mă închin cu sănătate dumital[e] chir Hagî Constandin. De acesti rudeliș să vor afla multe, cari aș toț lipsă, dară pentru pomenirea răposatului, și va hi cu voia dumital[e], vr'o f. 10 să li să dea. Cu aceasta rămăș al dumnital[e] bun voitor:

Sibiș, în 4 7-vrie

Constandin Arpaș.

1795.

Ionică Badalasă.

CCXLV.

Sibiș, 4 Septembre 1795. «Eș Enache Fogoroș» dă chitanță pentru 100 de florinș, «care i-aș lăsat răposatul jupînu Dumitru Dutcă, ca să să facă zidul înprejuriul bisericiș Făgărașulu, neunite».

CCXLVI.

Făgăraș, 17 Novembre 1795. Gheorghie Fogoroș către Hagî Constandin Pop. «Avînd cîte ceva foarte răș stricat înprejurul casîș, și neavînd de nicăiera îndemină, mi-aș căotatș a lua din baniș luteriș Rfl. 15.»

CCXLVII.

Pera, 10 Decembre 1795. Herbert-Rathkeal, Internunțiu, către ministrul Thugut. Pentru «une question desagreable entre la boyar Demetrius Falkojan et le protonotaire Ladislav de Tury». Fălcoianu vînduse după pace lui Tury moșia ardeleană «Szederjes», fără a primi un rest de 8.000 fl. El o moștenise.

CCXLVIII.

Brașov, 29 Decembre 1795. Mărturie de la «nepoatele și strănepoata unchiului nostru Dumitru Dutcă, adevă eă Marieă, soția nepotului Voicu, și eă, Zamfira, soția răposatului Hagi Dumitru Ūrcu, și eă, Ilinca, soția Hristei Lebul, și eă, strănepoata răposatului, ficea răposatului Hagi Dumitru Ūrcu», arată că și-aă primit moștenirea și un adaus.

CCXLIX.

Făgăraș, 11 Iunie 1796. «Gheorghie Fogorașu» către Hagi Constantin Pop. «Mai iaste încă de a să direage: pălanul înprejură, ună șopă și alte în casă. Pentru care foarte mă rogă ca, de mai iaste ceva, să mi să dea acumă, să mă pociă închide, că mi s'aă făcut pagubă în grădină și în curte, și poditulă casii s'aă stricat de totă, și, îngreuindu-să coperișulă cu țigla, păreții s'aă plecată cătră uliță, și, fiind tocma în calea besearicii, mai mare iaste și rușinea. Și în-tr'alt chip avem frică mare că odată va cădea preste noi, de nu să va mai direage acum, până iaste vreamea aăastă bună, — că și leamnele și scîndurile acum înaintea seacerii să află mai eftine... Și iată, silită fiind de lipsa din sus arătată, am trimis pe găzdoia mea, ca, pentru ce va priimi, să dea cvietanție.»

CCL.

Iulie 1796. Πηρας Βελεστινλης, Θεταλός ¹, către Companie. Copie.

¹ Vestitul Riga.

CCLI.

București, 15 Septembrie 1796. Dim[itrie] H. Moshu către Manicati. Pentru datoria Curții lui Vodă Moruzi, s'a înțelea cu Spătarul Manu.

CCLII.

Sibiiu, 26 Septembrie 1796, «c[alendarul] vech[iu]... Savva Popovič, protop[opol] Sibiiului și asesor konz[istorial], Ilie Popovič, paroh îm[părătesc] și asesor», către Companie. Pentru «fomeaia ačasta, Sas Sara de la Vizocna», ce are o datorie.

CCLIII.

Sibiiu, 24 Octombrie 1796. Mărturie de bani de la «consistor neunit. Ioan Popovič, vicariș, Bucur Bobeș, paroh Iozăștat, asesor».

Pecete peste hîrtie, cu mitra, cîrja, cruce la mijloc și: «Pecetia episcop neunită din Ardeal».

CCLIV.

16 Novembre 1796. 'Αλέξανδρος Περσιανός Σατρ[ά]ρι către Gheorghe Manicati. Pentru lucruri ale fratelui său Emanuil, dragomanul engles¹.

Adaus italian al lui.

Pecete roșie cu coroană și literele N. S.

CCLV.

Brașov, 2 Mart 1797. «Zamfira H[a]g[i] Dim[i]triu Ūrcul» arată că, Dumitru Dutcă nelăsînd nimic «la copila mea cea mai mică, anume Lința, neștiindu-o dum[nea]lui său, de va fi fostă uitat-o», epitropii i-au dat totuși 300 de florini. Mai multe iscălituri grecești.

¹ V. vol. III, pp. 74-5.

CCLVI.

1797, Iul[ie] 8. Catastiful biserici, la cin[e] ce dau cu ban[î] și fără[ă] bani, șă amă scos de pe catastiful cel vechi tum. (*sic*).

... Cocoan[a] Păunița [și «Pagonița»] Pelengoa... Amă tocmă pe Nicodim, pe an Rf. 30....

CCLVII.

Cu plecăcune și cu multă săn[ă]tate mă închin dumi[tal]i, jupân Manicate Safran.

Înștiințez dum[ital]i că din bani, adecă florinți ungurești, 740, ce au rămas asupra dumi[tal]i că să-î ei de la Onea Popizol, după rămători ce le-au vândut Duță, omul mieu, im spuse chir Gheorghită, fiul dumi[tal]i, c'ăi fi priimit dum[neata] până acum dintr'acești bani florinți ungurești 600, care facu florinții nemțești 500, adecă cinci sute. Și, viind omul dumn[ea]lui chir Neacșului Guțu, să-î numeri acești bani nemțești florinții 500, pentru alții care mi i-au numărat dumn[ea]lui aici, și mă rog dumi[tal]i să faci silință ca să apuci pe acel om ca să îplinească și cusuru de la florinții 140 ungurești ce-au mai rămas asupra lui. Și, luind treaba sfârșit, ne vei înștiința dumn[eata], și iarăș îi vom trage poliță, și te vom înștiința cui să o dea. Și foarte sânt mulțumit dumitale de prieteșugul ce l-ai arătat pentru noi. Îndatoriții fiind și noi la orice vei pofti dumn[eata], gata sântem de a sluji apurarea. Și rămăi al dumi[tale] mai mic și bun prietin:

Ioan Cost[an]d[in] Od[o]bescul.

97, Iu[lie] 28, București.

[V^o.]. Dumisale jupânului Manicate Safran, cu plecăcune și cu multă săn[ă]t[ate] să să dea la Sibii.

[Fără pecete.]

CCLVIII.

1798. «Panaiotă Nicu de la Cumpanii Greci or de la Sibii către Agenție, pentru zestrea ce-î datoră socrul, «Daniil fon Alecsovică», pe care «l-au tăiat la Țara Turcească... Avutu

răpusatului este o casă la Țarneț i doao case la Rûșava i o moara la Rușava, i alte avuturi ce va avea înăuntru, ce nu sântu știute de mine».

Urmează «copiia den foia de zestrea ce mi-aū dat răp[ol]-satul socru-mieū... , la leat 1796, Avgust 14.

6.500 tal[er]i, banī gata.

1.400 în galbeni, ce sânt în salbă.

600, o butcă.

600, o pimnița cu doao vii, în Craina, în Batcovū.

400, 1 rând haine de chismeriū, rochiia i tatarcă, înblanite cu nurchă.

250, 1 rând haine avafū, rochiia i beniș, înblanite cu nurchă.

100, 1 rând haine, rochiia de agabaniū i biniș de atlas cu florī (*sic*), albă, de vară.

200, 6 lingur[i], 6 părech[i] cuțite, 6 zalfuri, 1 tavă de felegene, 1 farfuriia cu lingurițe de argint, cu șervetele, i masă, i felegene.

150, 1 seltele, 1 plapoma, 4 capătăie de maldeh cu florī i doao țărcăfurī.

[Iscălită și de Gheorghie Protopopu.]

1 plapoma de basmă i o saltē de credul canefas (*sic*), cu patru capătăi asemenea, i doao țărcăfurī.

CCLIX.

Cinstit dumneata jupăn[e] Gheorghită, cu plecăcune mă închin dumiț[e].

Cu plecată scrisoare înștiințaz dum[ital]i, și mai întăi cercetez pentru a dum[ital]i sănă[ta]te că, aflând că să află întreagă, să mă bucur, dintru a căruia mil[ă] și dar mă aflū și eū sănătos, din mila lui Dum[ne]zeū. Acum, văzând că aū venit vremea de marfă dă Veneția, dup[ă] o cinst[it]ă scrisoare a dumi[tal]i ce mi-ei trimes-o mai nainte, am fost mai trimesu dumi[tal]i o scrisoare. Ș[i], de s'aū priimit dă cătră dumnea[v]oastră, eū nicī-un răspuns n'am avut; ci acuma fac rugăcune dum[itale], ca să-m mai priimești un comision de puțintic[ă] marfă dă Veneția. Și, dă este cu putintă, să am cinst[itul] răspunsu dum[ital]i cu jupănu Cărstiian Funaru, că este ca să vie Lunī 'aicī la

lăzăret. Și cu toată plecăcunea sănt al dum[ji]tale amic și ple[cat]:

Dumitrașco Iordan.

98, Ap[rilie] 15.

[V^o.] Întru cinst[it]ă mână dum[isal]i jupânului Gheorghit[ă]
Man[i]cate cu cinst[e] și cu plec[ă]cune să să dea, la Sibii.

CCLX.

Noi cariî mai jos iscălițu dăm scrisoare de adeverință cum să se știe că am priimitu de la cinst[ită] mână dumnealui prea cinstitul jupânul Costantin Popu Hagi, și, al doilea, dumnealui jupânul Costantin Mănecati Șafran 50, adecă cincizăci de zloș, în mila sf[i]nteî noastre biserici din Bucumul, dumnealui răposatul Dumitru Dudcă, fiindu dumnealui epitropi. La care noi cu foarte inimi fierbinți sântem mulță[mi]tori de neuitată dragostea dumnealorū ce au arătatū cu săracă biserica noastră. Și pentru mai bună credința noastră ne-amū iscălitū numele și cu policra, și am întărit și cu pecetul nostru, ca să rămăe de crezutū.

Datū Belgradū, 1799, April 27.

Stoian Chițul, gojiman și ctitorū [pecete neagră cu cruce].

Eu *Ioanū Apolsanu*, epitropū [pecete roșă, cu două inimi supt o coroană].

Eū *Ioan Afulea*, dascăl și ctitor [pecete cu o pasere].

Noi ctitori sfînteî biserici neunite a Grecilorū și Rumănilorū dinū Belgradū.

CCLXI.

Ū[insîite] cocoane¹,

Vrut-am a înștiința pe dum[nea]ta, măcarū că n'amū avutū până acuma norocire a ne cunoaște, totuș pentru dragostea cei omeniască și iubirea de aproapelui (*sic*), cu această puțintică scrisoare, precumū, întâmplîndu-să de s'aū prins aicea un hoțu anume Ianoș Răităriū de la Blaj, prin mijlocirea mea, pentru o înșălăcune ce au făcut cu banco-țădule vicleane, care și acuma să află prins aicea, în Curtea Sfatului, la Sibiiū,—așa

¹ V. n¹ următor.

amă înțales că și pe dumniata te-ar fi înșălat acesta cu 1.300 de lei, cu nește porci, — însă cum și în ce chipă, nu știu.

Pentru aceia îț fac de știre ca să-m trimiți scrisoare pentru totă lucrulă, cumă s'aă întâmplat, de la început până în sfîrșit, unde, cînd și cumă, precumă și zăpis, saă dovezi cu mărturie, saă alte scrisori ce veți avea despre acei treabă, cu care să-lă pociă dovedi a fi vinovată; poate supt peceate să mi le trimiți; de împreună și carte de vichilică de la ă[instita] Agheție de acolo, pe numele meă să-m faci, ca să pociă lucra în numele dumatăle, după cum voți ști, asupra lui.

Iară, de socotești dumniata singur a veni, poți, număi cu graba, ca să nu fie tîrziă, — că elă până acuma iaste tot în prinsoare aicea, Și, așteptînd răspunsul dumatăle, rămîi

Al dumatăle gata a sluji:

Ioană Predetică, propria, plenipotențiar în lucrul mai sus.
Sibiă; 799, Iunie 7 zile.

CCLXII.

Cu plecăcune și cu prietenească drag[o]ste dumatăle, domnule.

Înștiințez dum[ital]i pentru rămătoră, că nu să prea găsește mară, bună, că ne-aă venit oameni dupe la baltă, și spune că nu sântu. Iar, pentru boi, de veți putea face să scoți o carte de la Măriia Sa Vodă de aici, apoi crez că ar fi treabă, că aici văz că aă venit niște neguțătoră, totu din țara dum[nea]v[oastră], și cumpără boi, iar, de veți sta, să trimiți pă cinevaș să vie la mine, și eă să-l portu pe unde este mară bună. Al doilea, mă rog Mării Tale să trimiți la domnul Ișfan, fratele Mării Sale, să-ți trimiță nește cărți ce i le-am lăsată astă iarnă pentru pricina ce am cu Ianoș Răitaru și cu Micleuș Făgă-rășanu de la Blaj, și să le trimiți acele cărți la jupănul Manicate de la Sibiă, că am scris la dumnealui să găsească un procator să-l pue să să judece cu Ianoș și cu Micleuș, și acel procator să fie în locul mieă,—că eă nu poă să viă. Iar, de găsești Măriia Ta vre un omă să-l puă procator în locul mieă, bine, până este Ianoș la opreală. Că mi aă venit în scris de aci de la Sibiă că este Ianoș prinsu în Curtea

Sfatului, aflându-l în altă vină. Și mă rog Mării Tale, cătu mai în grab[ă] să trimițu acele scrisori la jupănu Manicate. De aceasta înștiințaiu dumitale, și rămăiū

Al dumitale bun prietenu, gata a sluji, slugă:

1799, Iulii 29.

Radu Stan cupeșu,

cumnat cu Od[o]besc[u].

[V°:] Întru cinstită mână dumn[ea]luī domnul Voina Micleuș de la Șoroștin, cu prietenească drag[o]ste și cu multă săn[ă]-tate să să dea, orī la Sibiiū, orī la Șoroștin.

[Pecete neagră.]

[Nedesfăcută.]

CCLXIII.

Cu multă plec[ă]čune mă închin dumitale, jupăne Costandine.

Cu plecata mea scrisoare către dum[neata], întâiū cercetez de întreagă și fericită săn[ă]tate a dumitale, ca, aflându-se pe deplin, să mă bucur. Ostenind dumn[eata] a cerceta de noi, din mila Împăratului ceresc ne aflăm săn[ă]toși. Veī ști dum[neata] că am priimit această scrisoare ce o trimiseiū dumi[tal]i la 27 ale lui Iunie și văz că-m scrie că s'au prinsu Ianoș Răitaru de la Blaj, și este pus la opreală în Curtea Sfatului, — cel ce m'au înșălat pă mine la leat 97 cu niște rămători ce i-am pus la tovărășie cu Ianoș Răitaru și cu Micleuș Făg[ă]rășanu, iar de la Blaj. Și nu poču să mă pricep cine mi au trimis această scrisoare; care mă rog dumi[tal]i cercetează, și, de va fi omu sigur, să-l puī dum[neata] orânduială, ca să fie vechil în locul mieū, să stea față la judecată cu acei oameni. Și văz că-m scrie cum mi s'au întâmplat — veți ști dumn[ea]v[oastră] —, că eu am intrat în lăzăret și au venit și[i] acei oameni mai sus numiți, care băgându-ī tot într'o casă cu mine, ș[i] au mai fost și alți trei oameni, de am făcut lăzăretu dup[ă] poruncă cu toți dinpreună, și șazănd în lăzăret, și aducându-m vite de rămători în zilele cele de targu, de le vindeam, Ianoș cu tovarășu lui m'au întrebat: mai am rămători? Eu le-a[m] spus că mai am tot de acea potrivă păcum au și fost. Care făcând tocmeala, eu cu ei, câte lei 25 turcești părechia, pă răm[ă]tori 169, și

mi-au dat ei mie lei 600, adec[ă] șase sute; când am făcut tocmeala vitelor însă, ei amândoi o parte și eu singur o parte, sau la dobândă, sau la pag[u]bă. Și am mersu la Cluj de am vândutu rămători, și dup[ă] vânzare le-am zis să ne tragemu socoteala, să vedem ce am făcut; dar ei n-au vrut, zicându-mu că ei sânt făgăduiți să aducă la Vodă de aici 6 telegari buni, ca să le dea Măria Sa Vodă voe să-ș scoată ei cai lor de aici, să-i bage în Ardealu, — zicându că are 60 de cai cumpărați, aici în țară. Și de acestea n-au fost nici-unele, că am purcesu de la Cluj să venim la Blaj, să ne tragem socoteala, dar ei au schimbat drumul, și am mersu la un sat ce-i zice Chiraifalău, umblând doo zile de la Cluj până la Chiraifalău. Și acolo s-au găsit cu unul ce-l chiamă Ferențu, și au vorbit cu acela ce au știut ei în limba ungurească, că eu nu știam ce grăia ei, și, eșind eu afară la cai, mi-au perit buchilareșu, cu toate scrisorile de toate cheltuelile ce cheltuisem pă drum cu rămători, și de vânzarea rămătorilor. Și numai lui Ianoș și lui Micleuș le dedesem la 200 de zloți nemțești, la a lor trebuință. Dup[ă] aceia m-au apucatu de socoteală, și, căutând buchilareșu, nu l-am aflat unde-l pusesem, și ei au început a mă face «unțfut» și cum au vrut ei. Apoi am mersu la niște domnișor[i] ce era acolo la o Curte, trăgându-mă Ianoș cu Micleuș, și mi-au luat bani de la mine toți, și mi-au dat 40 de galbeni mie, și 6 galbeni am mai luat un ceasornic, și 80 de florinți am dat pe un cal, adec[ă] rămători am dat, și s-au prețuit acești bani, și altu cal iarăș asemenea, 80 de florinți; să fi tărguitu eu de acolo câte cevaș, ca de 20 zloți nemțești, iar mai mult nu. Iar ceilalți bani i-au dat lor toți, adec[ă] lui Ianoș și lui Micleuș. Apoi am căzut eu cu rugăcune de acei domnișor[i], să-m dea vre o scrisoare la mână, că pașușu, ce l-am avut, să pierduse cu buchilareșu, și acei domnișor[i] mi-au făcut carte de pace la mâna mea și la mâna lor, — zicându-m Ianoș cu tovarășu lui că vor să mă bage în fiară pă mine și pă fecoru ce l-am avut lângă mine. Și eu m'am înfricoșat, ca unu ce eram în țară streină și, mai vartos, nu știam că au făcut cărți de pace.

După aceia am venit la Sibiiu și am umblat de am găsitu cei trei oameni care fusese cu noi în lăzăret, și i-am dusu la domnul drehteru, de au luat în scris, cum ne-au fost tocmeala, și câți bani am priimit eu de la Ianoș și de la Micleuș, — că ei au zis înaintea acelor domnișori că am tocmitu părechia de răm[ă]torî cu lei 20, iar nu 25, și mi au dat mie bani în mână lei 1.500, iar nu 600. Și de acolò am dus pă acei trei oameni la domnu părcălabu de la Tălmaçu, și am luat în scris și acolò toate pe rând, și cu acele scrisori am mersu la Curtea Sfatului, și mi au dat alte scrisori. Și acele cărți de mărturie le-amu lăsatu astă iarnă la domnul Ișfan Micleuș, frate cu domnul Voina de la Șoroștin. Ci mă rog dumitale, cercetează de omul ce mi au scris această scrisoare, și să fie vechil în locu mieu, sau găsește dumn[ea]ta de pune pă altul. Și iată că trimiseiū și la domnul Voina cu scrisoare; ce dumn[eata] să o trimiți pentru ca să trimiță dum[nea]lui cărțile ce le am de mărturie lăstate la mână domnului Ișfan, fratele dumn[ea]lui. De aceasta mă rog dumi[tal]i, ca, de să va putea să să facă vre o treabă, a nu fi eu acolò, bine, iar, de nu, dumn[eata] fă bine și-m scrie o scrisoare, ca să știu ce urmare să fac. Și acea scrisoare ce am priimit-o aici, mă rog să fie la păstrare, și să-m trimiți d[u]mn[eata] răspunsu în scris, — că veî avea și pomană. Că eu am rămas datoru, de numai Dumn[e]zeu știe. Și lui Oni al Popi să-î mai zici dumn[ea]ta pentru cusuru ce mai este la el, că a[stă] iarnă zicea către mine că până la vară oî face ce oî face și voî da bani la Manicate. Ačasta, și rămăiū :

Al dumitale mai mic, plecat slugă :

Rad[u] Stan cupeșu, București.

1799, Iulie 29.

[V°:] † La cinstită mână a dumn[ea]lui jupân[u]lui Costandin Manicate, cu plec[ă]čune și cu fericită sănătate să să dea, la Sibiiu.

[Pecete neagră.]

CCLXIV.

Făgăraș, 30 Novembre 1799. «Antal Arpași» arată că a primit 80 de florinî din moștenirea unchiului său Dumitru Dutcă. 20 de florinî iea apoi «Zamfira hodnogeala» (*sic*), care iscălește «Zamfira Betleni, hodnogiță». Martur : «Ienache Fogoroș».

CCLXV.

[C. 1800 Catastih al lui Marincovici.]

Nume : Ţolovanu, Mohanu, Stanču Militearu, Valcul Patronca, Dumitru Catenetșu, Dinu Iliescu, Mitu Lungu, Costadinu Rotaru, Iorga Calangivu ; Calimanești : Ionu Pongulița, Stoica Bolbucă, Ispasă Hapuşună, Tudoră Crigangă, Ionu Potereașu.] Am lasatŭ la Ghița Ucnaru... Parŭcalabu Angh[e]lŭ Șerpelea... La trei cară la Jiblea... La Gura Valeanŭ... La Racovița... La Tudură strigașu... Ionu alŭ Ghinci... Amŭ datŭ la targu Raurenŭ... 250 de lei sa preemeasca de la parŭcalabu de la Calimaneșu... Teodosiia parŭcalabu de la Jiblea... Sima cojocarul de la Calimaneșu... Socoteala sco[m]pii... 46.623 oca scopiia coparatura, la Baneasa... La Slatina... La 2 omenŭ la basacŭ... Rogojinŭ... Tiutiunŭ. 50 oca peștŭ... De la Baneasa pana Duneri chiriia sacilor... De la Costachea de la Slatina... 62 de cară co totŭ, cari a trecutŭ Oltu la Canenŭ, a platitŭ 47 da carŭ, a platitŭ Ghița la Canenŭ cate 40 da paralŭ la carŭ. Suma : lei 82,10....

CCLXVI.

[C. 1800.] Contŭ pentru halinŭ beserici :

I sirta ibrișimŭ ștrofă pantlica, cosutu.
I stiharŭ ibrișimŭ pantlica, cosutu.
I pogoneatecŭ ibrișimŭ gatanŭ cosutu.
I parechea rocaviți ibrișimŭ gatanu copŭ (*sic*), cosutu.
I petrailŭ ibrișimŭ, la cecurŭ ibrișimŭ, la bubariŭ, la čucurŭ, argintŭ, și lucru lui cosutu.

Bravu (*sic*) totŭ.

Am preimitŭ evu *Gheorghi Maricoviciŭ*.

CCLXVII.

[C. 1800. Cheltuieli la lazaret.]

2 ferdele ovăs. 4 pite, 10 jimbore, 7 covrigi săraț, rădichiș, pătrânjil, ceapă, 1 file rachiū de drojdii la comăndașul pentru pașiuș... Am dat la un militarî. Am dat la gazdă în Boiță....

CCLXVIII.

[C. 1800.] «David Păun» către C. Manicati, pentru «socotala rozolului».

CCLXIX.

[C. 1800.] Socoteala ban[i]lor ce am dat și ce i-am trimes cumnatului Vasilach[e] ca să cumpere marfă și să-m și schimbe... I-am fost trimes 3 căsornice să le dreagă, și el li-a fost zălojit pe la Saș....

CCLXX.

Iași, 3 Ianuar 1800.

Teodor Petrovicî către Gh. Manicati. Comandă.

Grecește.

CCLXXI.

«Plaiu Urizuluș», 29 Iulie 1800. Ghiorghe Maricovičû către Casa Manicati. «Amă fos[t]u la Țara Torcescă, la Ureahova¹, și amă araunitu scopiia, 20 de miș oca, și amă arionitū și miți, și bani amă poținū. Și ve știu precumū este vremea tari mestecata de la Țara Torčasca, și, pantru miți, santū tari fromosi, și spalati. Pantru miți, Hagi Costadinū Popū Todoranū a tremesū mai nainte omenī și araunitū mițili la plaiu mevū, la Novaci și la alto locorî. Domnezovū este bunū și pentru minea: facū și evū.»

¹ Rahova.

CCLXXII.

Braşov, 18 August 1800. «Velicu Obrescovič i tovaruş» către Casa Manicati. «Al doile, ne-arū trebui ceva marfa, 200 ll. zahar rafinatū, 200 ll. piper, 100 ll. de tot feliulū, 2 ll. frunzişora mărunta, 5 lazī razolū baleti fain.»

CCLXXIII.

26 Octobre 1800. Summerer, consul engles la Bucureşti, recomandă lui [C.] Manicatti pe «il signor cavaliere Harford Jonas, residente inglese di Bagdad», aducătorul.

CCLXXIV.

Bucureşti, 9 Decembre 1800. «Christophorus Pauer, doctor chyrurgiae», către «Herr von Manikati». Pentru nişte lucruri ce i-aū sosit.

CCLXXV.

[1800 —...] Cărţi trimise din Viena Postelnicului muntean.

Histoire du directoire constitutionnel, Optique de l'univers ou philosophie des voyages, Louis XV détrôné avant d'être roi, Relation des voyages de Sauguiet, Le Conservateur ou recueil, etc. par Neufchateau, Abrégé des Mémoires de S., Abrégé de la géographie par Pagés, Raccolta delle rivoluzioni di Venezia, Pièces officielles d'Égypte, Des signes de l'art de penser, Voyages de Spallanzani, Description de l'Indoustan, Déportation et naufrage d'Aymé, Relation du voyage à la recherche de La Pérouse, Atlas du même ouvrage, Abrégé des transactions philosophiques de la société de Londres, Voyage de Néarque, Cours de littérature par de La Harpe, Les Géorgiques, Anecdotes de Constantinople, Tableau de l'Empire ottoman, Choix de voyages, Le tribunal d'Apollon, Nouvelle bibliothèque des romans, Adonis, Lycas et Chloé, Illyrienne, Les mères rivales, Eugénie et Virginie, Mes folies, Franz ou le chasseur, Claire d'Albe, Voyage de Pythagore, Précis des événements militaires, Nouvelle carte de l'Europe.

CCLXXVI.

București, 5 Ianuar 1801. Polizachi către Manicati. Διὰ τὴν Κραϊόβαν καθὼς ἡκούσετε οὕτως εἶναι, καὶ ἐδῶ εἴχαμεν ἀρκετὸν φόβον καὶ ἔχομεν, καί, ἂν εὕρισκαν ἀμάξια ὁ κόσμος, ὅλο τὸ Βουκουρέστι ἔφευγεν εἰς μίαν ἡμέραν· ὅμως ἡ κακοκαιρία καὶ ἡ ἔλειψις τῶν ἀμαξιών τοὺς βαστοῦν ὅλους θεμένους· ἔχωμεν ὅμως μίαν ἐλπίδαν ὅτι νὰ τεριάσουν τὰ πράγματα, ἤγουν νὰ κάμουν φθίασιν, καὶ ὁ Θεὸς νὰ εὐσπλαχνισθῇ τοὺς χριστιανοὺς καὶ νὰ ἰσυχασῇ τὸν λαόν του. Ὁ Μπασθαντόλους ἀποκρίθικεν εἰς τὸν κονσουλάτον Πούσσων ὅτι εἰς τὸ Βουκουρέστι δὲν στέλνει τὸ στράτευμα του, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν Κραϊόβαν ἔστειλεν κατὰ τοὺς ἐχθροὺς του, ὅπου ἤλθαν καταπάνω του νὰ τὸν πολεμήσουν. Φαίνεται πῶς διὰ ζαχερὲν παραπάνω ἔστειλεν καὶ ἀπάτησεν τὴν Κραϊόβαν, φοβούμενος νὰ μὴν τὸν περικυκλώσουν τὴν ἄνοιξιν τὰ βασιλικά στρατεύματα· ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποί του καὶ περισσότεροι οἱ κλέπται ὅπου ἐνώθησαν μαζὺ τοὺς ἔκαμαν μεγάλην φθοράν εἰς τὴν Κραϊόβαν.

«Despre Craiova, cum ați auzit așa este, și aici avurăm destulă frică și o avem, și, dacă s'ar fi aflat trăsuri, toată lumea ar fi fugit din București într'o zi. Însă vremea rea și lipsa de căruțe îi țin pe loc pe toți. Ci avem nădejde să se îndrepte lucrurile, adecă să capete o rînduială. Și Dumnezeu să aibă milă de creștini și să ție în liniște poporul său. Pasvantoglu a răspuns către consulatul rusesc că la București nu-și trimete oastea, ci numai la Craiova o trimete împotriva dușmanilor săi, cari au venit asupra lui ca să lupte cu dînsul. Se pare că pentru zaherea mai ales a trimes oastea și a înșelat Craiova, temîndu-se să nu-î închidă ieșirea oștile împărătești, dar oamenii lui, și mai ales hoții ce s'au unit cu ei, au făcut mare peire în Craiova.»

CCLXXVII.

[Cîneni], 6 Ianuar 1801. Costandin Vameșu către Manicati. «Astă sară veni patru cară cu marfă de la Slătioara, însă trei cară cu lână și un car cu berbințe... și răvaș de vamă n'au... Să vedemu cîtă sumă de cîntare de mițe, sântu, și cîtă sumă de oca de borbințe.»

CCLXXVIII.

București, 26 Ianuar 1801. Polizachi către Manicati. [Poștă din Constantinopol, cu vestea că ambasadorii îndeamnă pe Sultan la pace cu Pasvantoglu și la retragerea trupelor din Banat.] Ἐπειδὴ ὅλος ὁ θυμὸς τοῦ Μπασβαντόγλου εἶναι διὰ τα στρατεύματα ὅπου εἶναι εἰς τὴν Κραϊόβαν, ὅτι, ἂν τὰ σὺ-κώσουν, τραβᾷ καὶ αὐτὸς τὰ στρατεύματα ὅπου ἔχει εἰς τὴν Βλα-χίαν. Λέγωνται ὅτι αὐτὸς ποτε δὲν ἐπείραξεν τὴν Βλαχίαν, ἀλλὰ τὰ στρατεύματα τοῦ ὅπου ἔστειλεν εἰς τὴν Κραϊόβαν, τὰ ἔστειλεν κατὰ τοὺς βασιλικοὺς καὶ ὄχι κατὰ τοὺς ῥαγιάδας, καὶ ἀληθινὰ αὐτοὶ οἱ Μπασβανταλοῖδες δὲν ἔκαμαν εἰς τὴν Κραϊόβαν τόσῃν ζη-μίαν ὅσῃν ἔκαμαν οἱ βασιλικοί, καὶ ἔπειτα οἱ ἴδιοι Βλάχοι καὶ παρακατινοί, καθὼς καὶ ἐδῶ θέλει εἶναι μέσα εἰς τὸ Βουκουρέστι ἕως τρεῖς τέσσαρες χιλιάδας ζοπλάκοιδες, τόσον ἀπὸ τὸν ξενουραν, ὅπου καὶ ἀπὸ Βλάχους καὶ Κατζιθέλους, ὅπου ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ : μόνον μία ἀρχὴ ἂν γείνῃ ἀπὸ τοὺς Τοῦρκους, καὶ οἱ ἄλλοι τὸ κάμνουν γις μαδᾶμ. Μόνον ἡ ἐλπίδα μας εἶναι εἰς τὸν Θεόν, ὁποῦ, καθὼς ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους ἐδιαφύλαξεν τὸ Βουκουρέστι ἕως καὶ τῶρα, δὲν θέλει ἀφίστῃ τοὺς κακοὺς νὰ χάρουν ἔπειδὴ ἀφ' ὧν-τας ἔλειψεν τὸ βασίλειον τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ τὸ χεῖρι τους, βλέπο-μεν αὐτοὺς τοὺς δύο τόπους τῆς Βλαχίας καὶ Μπογδανείας ὡς μίαν μικρὴν παρηγορίαν τῶν ὀρθοδόξων καὶ τοὺς ἐδιαφύλαξεν ὁ Θεὸς μὲ τὸ ἔλεος του, καὶ δὲν ἄφισεν νὰ γέννουν κατὰ τὸν σκοπὸν τῶν κακῶν. Σήμερα ἐφώταξεν τελάτλης μὲ πιτάκι τῆς ἀτζίας ὅτι νὰ ἡσυχάσῃ ὁ κόσμος, νὰ μὴν φοβηθοῦν, ὅτι θέλουν εὐορθωθῇ τὰ πράγματα καὶ ἐντὸς ὀλίγου θέλουν συκωθῇ καὶ τὰ στρατεύματα ἀπὸ τὴν Κραϊόβαν. Ἡμεῖς ὅμως δὲν ἀποβάλομεν τὰ τρία ἀμάξια ὅπου ἔ-χωμεν μυνιατικὰ εἰς τὴν αὐλὴν μας. Ὁ ὑψηλότατος αὐθέντης εὐρίσ-κεται εἰς τὴν Σλάτιναν ἀκόμι, καὶ μόνον οἱ καϊμεκαμαῖοι καὶ οἱ ἄρχοντες δίκουν ἐδῶ· προσμύνομεν καὶ ἕναν πάσαν μὲ τὰ δύο τρεῖς ἡμέραις νὰ ἔλθῃ νὰ κατοικήσῃ ἐδῶ εἰς τὸ Βουκουρέστι : ἔχει μόνον τὸν ἑχπαγέ του μαζὺ του, ἕως 300 ἢ 400 ἀνθρώπους, καὶ ἴσως, ἂν γένῃ καμία διόρθωσις, νὰ συκωθῇ καὶ αὐτὸς ἀπ' ἐδῶ. Ὅλη ἡ ἐλπίδα μας εἶναι εἰς τὸν ἅγιον Θεόν. . .

«De oare ce toată mînia lui Pasvantoglu e pentru oștile ce sînt în Craiova, că, dacă le vor scoate, și el își va retrage

oștile ce are în Țara-Românească. Se zice că el n'a păgubit Țara-Românească, ci că oștile lui pe care le trimesese la Craiova, le-a trimis împotriva ostașilor împărătești, și nu împotriva raielelor; și adevărat că ei Pasvângiilor n'au făcut la Craiova atîta pagubă cîtă au făcut-o ostașii împărătești, și pe urmă chiar Romînil și cei mai jos ca ei, precum și aici vor fi în București la 3-4000 de vagabonzi (zablași?), și dintre străini, și dintre Romîni și Țigani; numai, să ferească Dumnezeu, să înceapă ceva din partea Turcilor, și ceilalți vor face sfîrșitul (?). Nădejdea noastră e numai la Dumnezeu, care, precum a păzit și pînă acuma Bucureștii de multe primejdii, nu va lăsa pe cei răi să se bucure; căci, de cînd a căzut Împărăția Grecilor din minile lor, vedem că aceste două locuri, ale Țerii-Românești și Moldovei, sînt ca o mică mîngîiere a drept-credincioșilor, și le-a păstrat Dumnezeu cu mila lui, și n'a lăsat să ajungă după scopul celor răi. Acuma a strigat un telal cu pitac al Agiei să se liniștească lumea, să nu se mai teamă, căci se vor îndrepta lucrurile și în scurtă vreme se vor scoate și oștile din Craiova. Ci noi nu trimetem îndărăt calea t e ce avem cu luna în cure a noi. Prea-înnălțatul Domn se află încă la Slatina ¹, și numai Caimacamii și boierii judecă aici; așteptăm și pe un Pașă să vie în două-trei zile, să stea aici în București: are numai ecpaiaua (alaiul) lui cu el, pînă la 300 sau 400 de oameni, și, iarăși dacă se va face o îndreptare, se va scoate și el de aici. Toată nădejdea ni este la Dumnezeu Sfîntul.»

CCLXXIX.

București, 6 Februar 1801. Polizachi către Manicati. 'Ο σερκετάριος τὸ ἐλτζή-πασᾶ εἶναι ἐδῶ ἀκόμι, καὶ προσμένει τὸν καλαμπαλίκι αὐτοῦ: ἔρχεται πάντως καὶ ἐρωτᾷ ἂν ἦλθαν αὐτοῦ εἰς Σιμπίνι καὶ ἂν ἐστάθησαν μὲ τὸ μενζιλ... Σόμερον ἦλθεν

¹ El se dusesse acolo cu Arnăuții ca să ajute lupta nazîrului de Brăila cu azvangiul la Craiova (Fotinò, la Domnia a doua a lui Alexandru Moruzi), entru biruința cîștigată asupra răsculaților, v. și *Acte și fragmente*, II, p. 363. Ea a fost atribuită lui Moruzi.

καὶ ὁ Χασάν-Πασᾶς μὲ τὸν ἐχπαέν του, ἕως 900 ὀνοματοῦς καὶ ἐκό... ψεν εἰς τὸ Βακαρέστι, καὶ αὐριον ἀγαπαίνει εἰς το Βουκουρέστι, ὅπου ἔχει τὸ κονάκι τους εἰς τὸ Πόδου Καλίτζιλορ: αὐτὸς εἶναι διορισμένος νὰ καθήσῃ ἐδῶ διὰ φύλαξιν τοῦ Βουκουρεστίου. Λέγουσι νὰ εἶναι καλὸς ἄνθρωπος. * Ἄλλως δὲν ἔχουμεν κήνεναν φόβον κατὰ τὸ παρόν· δὲν ἡξεύρομεν παράπαν ἂν δὲν γενίτῃ κήνένα ἄλλο κακόν, ἀλλὰ ἐλπίζομεν νὰ διορθωθοῦν τὰ πράγματα. [El are de gînd, la nevoie, a fugi la Braşov.]

«Secretariul și Elci-Paşa (ambasadorul) sînt încă aici și aşteaptă calabalîcul lor; vine peste tot locul și întrebă dacă aū venit acolo la Sibîiū, și dacă s'aū trimes cu menzîlul (posta)... Astăzi a venit și Hasan-Paşa, cu ecraiaua lui, pînă la 900 de oameni anume, și [s'a oprit] la Văcăreşti, și mîine va veni (?) la Bucureşti, unde-sî aū conacul pe Podul Calicilor: Paşa e orînduit să stea aici pentru paza Bucureştilor. Se zice că e un om de treabă. Altfel, n'avem nici-o frică acuma, ci nădăjduim să se îndrepte lucrurile.»

CCLXXX.

Bucureşti, 13 Februar 1801. Polizachi către Gheorghe Manicati. Ἀδελφὲ κὺρ Γεωργίτζα, οἱ φόβοι καὶ αἱ περιστάσεις ὅπου σχεδὸν ἕξῃ μῆνας ἀρ' οὗ ἄρχησαν μᾶς κατατάραξαν, καὶ σχεδὸν ἡσυχίαν δὲν ἔχομεν, δὲν νὰ ἐνθυμηθοῦμεν τοὺς φίλους αὐτὸν τὸν χειμῶνα, οὔτε ἐκαταλάβαμεν πῶς ἀπεράσαμεν τὰς ἐορτάς, καὶ τὴν κρεοφαγίαν, καὶ δὲν ἀμφιβάλομεν ὅτι σᾶς εἶναι γνωστὰ ὅλα, καὶ τὰ συμπεράνεται πολλὰ καλὰ τὰ θάσανα εἴχαμεν νὰ δώσῃ ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ εἶναι περαστικά: τῶρα, ὡς ἀκούομεν, ὅτι ἀρκετοὶ βασιλικοὶ ἀπέ-ρασαν εἰς τὴν Κραϊόβαν καὶ ἔχουν σκόπον νὰ διώξουν τοὺς ὀλίγους Παζβαντογλήδες ὅπου εἶναι ἐδῶθεν. Ἐδῶ ὁ αὐθέντης δὲν ἔρχεται, ὅσον νὰ τοὺς κτυπήσουν· ὁ πασᾶς κάθεται ἐδῶ διὰ προφύλαξιν τοῦ τόπου· ἄρχησαν νὰ κάμνῃ ζάπτι τοὺς Τούρκους, διότι κατ' ἀρχὰς εἶχαν ἀρχήσῃ νὰ ἀτακτοῦν, ἀγκαλὰ εἶναι καὶ ὀλίγοι. Ἦλθεν καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ σ. Κυρίκου κονσούλου Πουσίας ἐδῶ, ἀπὸ Κωνσταν.; ἀπὸ τὸν ἐλτζὴν τῆς Ἑγγλητέρας, διὰ νὰ δεχθῇ τὸν κουριέρeron ὅπου ἔρχονται τόσον ἀπὸ μέσα, ὅσον καὶ ἀπὸ Κωνσταν.: ὁμοίως καὶ ἡ μονέδα ὅπου ἀπὸ Ἱγγλητέρα στέλνεται, τὴν

περιλαμβάνει αὐτὸς καὶ τὴν στέλνει διὰ Κωνσταντῶν. Σημεῖα ἐναντία βλέπομεν, καὶ δὲν ἤξεύρομεν τί ἔχει νὰ εὐγάλη ὁ καιρὸς μᾶς· παρηγορεῖ ὅμως τοῦτο ὅτι εἰς τὰ κάστρα τῆς Μπογδανίας δὲν γίνεται καμμία ἐτοιμασία, ὡς ἀκούομεν. . . .

«Frate, dumneata Gheorghită, frica și tulburările care ne-au zguduit aproape șese luni de cînd aū pornit, și n'am avut mai de loc liniște, nici nu ni-am putut aduce aminte de prietenii în iarna aceasta, nici nu mai știm cum am trecut serbătorile și Lăsatul Secului, și sîntem siguri că știți toate și că înțelegeți foarte bine încercările ce am avut, — să dea Dumnezeu Sfîntul să fie trecătoare: acuma auzim că aū plecat destui oșteni împărătești la Craiova și aū de scop să gonească de acolo pe pușiniî Pazvangii cari sînt. Aici Domnul nu vine pînă nu-î va bate; Pașa stă aici pentru paza locului: aū început a prinde pe Turci, pentru că la început era să se înceapă neorînduieii, deși sînt și pușiniî. A venit aici și fratele lui sinior Chirico, consulul Rusiei, de la Constantinopol, de la ambasadorul Angliei, pentru a primi curierii ce vin, și din lăuntru [din Europa], și de la Constantinopol; precum și banii ce se trimet din Anglia, pe aceia-î iea și-î trimete la Constantinopol. Vedem semne protivnice, și nu știm ce va să iasă acum; ci ne mîngîie aceasta că, după cîte auzim, nu se face nici-o pregătire în cetățile Moldovei.»

CCLXXXI.

București, 15 Februar 1801. Polizachi către Manicati. Τὰ πράγματα ἐδῶ εἶναι ὡς καὶ ἀρχήτερα, μῆτε φόβον, μῆτε ἔξω φόβον. Ἐλπίζεν ὁ κόσμος νὰ γείνη καμμία διόρθωσις· ὅμως δὲν εἶναι τρόπος, ἀλλὰ ἐδιορίσθησαν στρατεύματα περισσότερα νὰ ἔλθουν ἀπάνω εἰς τὸν ἐχθρόν· ὅμως ἕως καὶ εὗγη τὸ χορτάρι, μὲ δυσκολίαν θέλουν ἔλθῃ. Ἐδῶ εἰς τὸ Βουκουρέστι ἔχωμεν ἡσυχίαν κατὰ τὸ παρόν· καίποτες μόνον κάμνουν ἀπὸ καμμίαν ἀταξίαν οἱ Τοῦρκοι τοῦ Πασᾶ, ἀλλὰ εὐθὺς λαμβάνουν τὸν θάνατον εἰς πληρωμήν. Προφῆς τὴν καίταν δύο Τοῦρκοι ἐκυνήγησαν ἕναν δοῦλον τοῦ Σλατινάνου, ὅστις δοῦλος ἔφυγεν ἀπάνω εἰς τὰ σπίτια τοῦ

ἀγέντου καὶ ἐκρύφθηκεν. Οἱ Τοῦρκοι δὲ ἐμπήκαν εἰς ἓναν ὄνταν ὅπου ἔπερυν χάρτα ὁ Σλατινάνος μὲ τὸν Εὐτόμιον Γισδαβέτζον καὶ ἄλλους, καὶ ἐκεῖ ἀπόλυσαν τὰ πιστόλια τοὺς ἀπάνω εἰς τὸν Γισδαβέτζιν καὶ τὸν ἐκτῆπισαν θανατοφόρων, ὅπου κινδινεῖει νὰ ἀποθάνῃ. Τὴν δεύτερην τὴν ἡμέραν ὁ πασᾶς τοὺς ἔστειλεν, καὶ τοὺς δύο, εἰς τὸν Μοᾶμεθ' πλὴν ἐστάθησαν ῥυγμένοι ὅλην τὴν ἡμέραν κοντὰ εἰς δύο καφενέδες, καθὼς ἤττουσαν πιγιμένοι μὲ τὰ σκύνια καὶ τὸν λεμιον τοὺς (*sic*)... εἶναι ζάπτι οἱ Τοῦρκοι... πηγαίνουν εἰς τὰ κονάκια τοὺς καὶ σφάλνουν τας ἑως τὴν δεύτερην τὴν ἡμέραν... Οἱ διαβολοβλάχοι τοὺς κάμνουν πεσκέσι κάποτες εἰς τὰ καπιλία καὶ εἰς τὰς πουτάνας 'κρύφαν. Ὁ ὑψηλότατος αὐθέντης εἶναι ὅλο εἰς τὰ πλάγια: τῶρα προσμένουν νὰ... οἱ βασιλ[ικ]οὶ κατὰ τοὺς ἑχθρούς....

«Lucrurile aici sînt ca mai de demult, nici cu frică, nici fără frică. Lumea nădăjduia să se facă vre-o îndreptare, dar nu e chip; ci s'au rănduit mai multe oştirî ca să vie asupra dușmanului; dar pînă va ieși iarba vor veni cu greū. Aici în București avem liniște acum; și, dacă numai fac vre-o neorînduială Turcii Pașei, dar răpede-și primesc moartea ca răsplată. Alaltăieri s'ară (?) doi Turci au fugărit pe un rob al Slătineanului, care rob a fugit în casă la Aghent și s'a ascuns. Iar Turcii au intrat într'o odaie unde juca cărți Slătineanu cu Eftimie Ghizdavețul și alții, și aici au descărcat pistoalele lor asupra Ghizdavețului, și l-au rănit de moarte, — care poate să și moară. A doua zi, Pașa i-a trimes, și pe aceștia doi, la Mohammed; și au stat atîrnați toată ziua lîngă două cafenele, cum erau spînzurați cu... lor... Se prind Turci... vin la conacele lor și le strică pînă a doua zi. Dracii de Romîni îi fac peșcheș une ori în crîșme și la femeî, pe ascuns. Prea-înnălțatul Domn este tot prin plaiuri: acum așteaptă ca să [pornească] oștenii împărătești împotriva dușmanului.»

CCLXXXII.

București, 23 Februar 1801. Polizachi către Manicati. Ὡς τόσον σᾶς κάμνομεν γνωστὸν τὴν κοινὴν μας χαράποιαν εἶδησιν ὅπου

προχθές καὶ χθές ἐλάβομεν τὴν τελευταίαν σήμερον μὲ ρίζιμον (*sic*) δώδεκα τοπιών, ὅτι τοὺς παζβαντολίδες, ἀφ' οὗ τοὺς ἐκτύπησαν εἰς τὴν Σιγάρτζαν, τρεῖς ὥραις μακραῖα ἀπὸ τὴν Κραιώβαν, τοὺς ἀπεδίωξαν ἀπὸ τὰ χαρακόματα, ἔπειτα ἐπῆγαν καὶ ἐκτύπησαν εἰς τὸ Τζορόγγη· διώχοντας τοὺς καὶ ἀπ' ἐκεῖ, τοὺς ἐκυνήγησαν ὡς Κλαφάτι, ὅπου μὴν ἡμπορώντες καὶ ἐκεῖ νὰ σταλδίσουν (*sic*), ἡθέλησαν νὰ ἀπερασσοῦν εἰς Βιδίνι. Οἱ βινδιλίδες τοὺς ἔβαλλαν τὰ τόπια, μὴν δέχοντάς τους εἰς τὸ κάστρον, καὶ κακὴν κακῶς ἐδιακορπίσθησαν· ὅθεν εἰς τὰ μέρη τῆς Κραιώβας δὲν ἔμειναν παζβαντογλή[δες]. Πρὸ δὴ ἡμέρας εἶχεν ἔλθῃ εἰδησις ὅτι ὁ δουφεντζηπασής τοῦ αὐθέντου ἐπροχώρησεν εἰς τὸ καδηλήκι τοῦ Μεχενδητζίου, καί, ἰδῶκωντας (*sic*) τοὺς Παζβαντογλήδες, ἐνόθηκεν μὲ τὸν Κοσέ-Μουσταφᾶ ἀπὸ Ἀντᾶ-Καλεσσῆ, ἐπῆγαν εἰς Φετισλάμη καὶ τὸ ἐπῆγαν· θ[εο]θεν δόξα τῷ Θεῷ ὅπου ὅλα ἐν ταῦτῳ ἐσυνέτρεξαν καλὰ πρὸς ἡσυχίαν μας. Ἄμποτες καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ χαιρώμεθα τὴν καλὴν ἡσυχίαν· ἔπειτα ἀφ' οὗ ἐδοκιμάσαμεν τοσοῦτους καὶ φόβους, σὰ χαιρώμεθα τὴν καλὴν ἡσυχίαν, ἔπειτα ἀφ' οὗ ἐδοκιμάσαμεν τοσοῦτους καὶ φόβους καὶ κινδύνους...

«Deocamdată îți dăm de știre bucuria noastră de obște că alaltăieri și ieri, iar mai pe urmă astăzi, hotărîtor, prin descărcarea a douăsprezece tunuri, am aflat că pe Pazvangii, după ce i-au bătut la Segarcea, trei ceasuri departe de Craiova, i-au gonit apoi din șanțuri, apoi s'au dus de i-au mai bătut la Cioroiu¹; gonindu-i și de aici, i-au urmărit până la Calafat, unde și acolo neputînd să stea, au vrut să treacă la Vidin. Ci Vidinlii (Vidinenii) au dat în ei cu tunurile, neprimindu-i în cetate, și i-au împrăștiat rău; de unde n'au mai rămas Pazvangii în părțile Craiovei. Acum două zile ni-a venit știre că Tufeccibașa Domnului s'a dus în județul Mehedințului, și, gonind pe Pazvangii, s'a unit cu Chîose-Mustafă de la Ada-Calesi, au mers apoi la Fetislam și l-au luat: slavă Domnului că toate s'au unit bine întru aceasta, pentru liniștea noastră. După ce am încercat atîta frică, să

¹ Lupta de la Cioroiu o știe și Fotinò (*l. c.*). Coloritul e fals în Dionisie Eclesiarhul (Papiu, *Tesaur*, II, p. 202), care crede că acești «cîrjali» s'au dus de bună voia lor.

ne bucurăm de bună pace, după ce am încercat atîta frică și atîtea primejdii.»

CCLXXXIII.

București, 16 Mart 1801. Polizachi către Manicati. Ἐδῶ μας ἦλθεν ὁ ὑψηλότατος αὐθέντης μας εἰς τὰς 10 τοῦ παρόντος, καὶ ὁ Πασᾶς εἶχεν εὐγῇ εἰς τὰς 9 ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι διὰ τὴν Κραϊόβαν, καὶ ἀνταμώθηκαν ἔξω ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι, εἰς τὴν Τζορογύρλα· στρατεύματα τουρκικὰ ὅλα ἔρχονται καθημερούσιον ἀπὸ ὀλίγα, καὶ ἀπερνοῦν διὰ τὴν Κραϊόβαν.

«Aici ni-a venit prea-înnălțatul Domn la 10 ale lunii, și Pașa avea să iasă la 9 din București spre Craiova, și s'au întîlnit afară din București, la Ciorogîrla: oștile turcești toate vin zilnic, puțin cite puțin, și se duc spre Craiova.»

CCLXXXIV.

Cîineni, 18 Mart 1801. Γεώργιος Μεδελν[ιτζάρης] către Manicati. Și pentru o scrisoare românească a Vornicului Golescul.

CCLXXXV.

București, 20 Mart 1801. Polizachi către Manicati. E liniște. La 27 s'a aflat un creștin ucis în casă evreiască: bănuială de omor ritual. Καὶ ἐκεῖνῃν τὴν ἡμέραν ἔγινεν μέγας θόρυβος ἀπὸ τοῦ λαοῦ· ἀπὸ τὸ περὶ ἕως τὸ βραδὺ ἐκυνήγησαν τοὺς Ἑβραίους σὺν τοὺς λαγοῦς, καί, διὰ τὰ παύσῃ ὁ θόρυβος τοῦ λαοῦ, ἐπροστάχθησαν οἱ ζαπτιζοῖδες διὰ τὰ συνάξουν τοὺς Ἑβραίους, ὅπου τοὺς εὔρουν, καὶ τὰ τοὺς φυλακώσουν εἰς τὸν Ἄγαν, καὶ μετ'αὐτὸ τὸ πολιτικὸν ἐγλύτωσαν οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τοῦ λαοῦ, ὅτι τοὺς ἐσκώτωναν ὅλους. Ἀφ'οὗ ἐφυλακώθησαν εἰς τὸν Ἄγαν πρὸ τοῦ . . . τοὺς ἐμετατόπησαν ἀπ'οὗ (?) δαρμοὺς καὶ διαγυμνισμοὺς ἐτράβηξαν ἀρκετά. Μεταύριον ἔχει τὰ γέννη διδᾶνι περὶ τοῦτο. . .

«Și în ziua aceia a fost mare tărahoiă din partea mulțimii: de dimineață până sara au fugărit pe Evrei ca pe iepuri, și, ca să se oprească tulburarea norodului, s'au rînduit zapciî ca să adune pe Evrei, unde s'ar găsi, și să-î păzească la Aga, și cu această socoteală s'au scos Evreii de la popor,

— căci i-ar fi ucis pe toți. De cînd s'aû primit pază la Aga înainte de . . . i-a strămutat; din care aû suferit destule ju-poierî și dezbrăcări.»

CCLXXXVI.

București, 6 April 1801. Polizachi către Manicati. 'Εδόθεν ἔχομεν κἀνένα ἄλλο νέον, παρὰ προχθές ἔθαψαν τὴν δομνίτζαν 'Ελέγκο, ἀδελφὴν τοῦ αὐθέντος, ὅπου τὴν ἐβαστοῦσεν ὁ Χ[άτμανος] Μπιμπίκας, ἥτις ἀπέθανεν ἀπὸ ὀχτικίου, καὶ ἐθάφη εἰς τὸ Σαραντάρι μὲ μεγάλο ἀλάτῃ, παρὸν ὄντας καὶ ὁ ὕψηλός. αὐθέντης. 'Απὸ αὐτὴν τὴν λύπην ἔμεινεν ἡ· χαρὰ τῆς ντομνίτζας, κόρης τοῦ αὐθέντος, ὅπου ἤττον νὰ γέννη αὐρίον. 'Εχθές ἔβαλαν τὸν ὄρκον οἱ ὅσοι σοῦδῆτοι ρόοσοι εὐρίσκοντο ἐδῶ εἰς Βουκουρέστι· εἰς τὸν νέον βασιλέα τοὺς, 'Αλέξανδρον, υἱὸν τοῦ Παύλου Πέτροβιτζι, ὅπου ἐκορονίασθη βασιλεὺς ἀντὶ τοῦ Παύλου Πέτροβιτζι, πατρός του, ὅπου ἔχη ἀποθάνη ἀπὸ ἀποπληξίαν εἰς τὸν καιρὸν ὅπου ἔμαθεν τὸν θάνατον· τῆς θηγατρὸς του, τῆς τοῦ Παλατινοῦ. Αὐτὸς ὁ νέος βασιλεὺς ἐπαινεῖται ἀπὸ τοῦ λαοῦ του ὡς φρόνιμος, ἄξιος καὶ ὕψηλός. . . .

«De aici n'avem nici-o altă noutate, decît că alatăieri aû îngropat pe Domnița Elencu, sora Domnului, pe care a ținut-o Hatmanul Bibica, — care a murit de oftică și s'a îngropat la Sărindar, cu alaiū mare, fiind de față și prea-înnălțatul Domn. Pentru această supărare s'a zăbovit nunta Domniței, fiica Domnului, care era să fie minî. Ierî aû făcut jurămint sudiții ruși ciți se află în București, noului Împărat al lor, Alexandru, fiul lui Pavel Petrovici, care s'a încoronat în locul lui Pavel Petrovici, tatăl său, care ar fi murit de apoplexie¹, în clipa cînd a aflat moartea fetei lui, Palatina. Acest Împărat nou e lăudat de poporul său ca fiind cuminte, vrednic și iubitor de pace.»

CCLXXXVII.

Cănianî, 12 August 1801. «Cos[ta]n din vameș ot schela Căineanilor» către Manicati. «Pentru 43 de saci cu lă[n]ă, can-

¹ A fost asasinat.

tare doaă sute treizăci, a d[u]m[nea]lui jup[ă]nului Polizachi Dimitru... Trimisăi pă Pantazii copilu mieū la dum[neata] ca să faci dum[nea]ta ostenială să-î numeri copilului mieū. Dar mă rogu d[umita]le să-m dai ban[i] turcești sau sfanțih de care umblă la noi; alți ban[i] să nu-m dai, că nu-î prii-mește caryasaraoa de la București.»

CCLXXXVIII.

[Cineni], 8 Septembrie 1801. «Costandin Vameșu ot Căineanî» către Manicati. «Eū așa i-am lăsat, cu chezăsie, ca, de nu-m va aduce ban[i] vămiî ce fac, cum măi jos arată, să vânză ei o păreache de boi aicea, și să plătească vama, — sau ei, sau chezașu lor, și banî curăț turcești, sau sfanțihî.»

CCLXXXIX.

17 Septembrie 1801 (?). Ștefan Raun către «Manicătești». «Cu mila lui Dum[ne]zău ne aflămu sãn[ă]toși, iar, de amărit și spăimântat, până la moarte ne aflăm de cele ce s'aū urmat acumu de Pasvantolu¹: te vei adevveri de la chir Marinovič, omul dun[nea]v[oastră].»

CCXC.

București, 15 Octombrie 1801. Polizachi către Manicati. «Ἡμεῖς εἶχαμεν ἀρκετὸν φόβον ἐδῶ αὐταῖς ταῖς ἡμέραις· ὅμως μὲ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἔπαυσεν, καί τι Τούρκοι ἀποστάντες ἀπέρασαν εἰς τὴν Βλαχίαν, ἀπὸ μέρος Σιλήστρας, ἔπειτα ἐπροσόντησαν εἰς τοὺς βασιλικούς, παρακαλῶντας τὸν αὐθέντιν νὰ τοὺς εὐγάλη τὸ φατλάκι (?), δηλαδὴ τὴν συγχώρησιν ἀπὸ τὴν βασιλείαν. Καὶ ὁ αὐθέντης, μὴν ἠμποροῦντας ἄλλως, τοὺς ἐδέχθηκεν μὲ λυφὲν καὶ τοὺς ἔστειλεν εἰς 3 σώματα πρὸς τὴν Κραϊόβαν: εἶναι 650 μόνον, πλὴν ἄξιοι διὰ 6 χιλ., ἄδουντας λόγος πῶς εἶναι 1.900. Ἔως τῶρα δὲν ἐτόλμησεν κἀνένας νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Βλαχίαν χωρὶς ἄδειαν, ἔξω ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς ἐχθροὺς, καὶ αὐτὸς ἤττουν ὁ φόβος. ὑποπεύονται ὁ κόσμος νὰ μὴν εἶναι ἀγροικιμένος μὲ τοὺς ἐδῶ, τὸ ὄνομα του ἤττουν Ἀσλανόλου (υἱὸς Λεονταρίου)...»

¹ Poate că e vorba de aceleași evenimente ca și în n¹ următor.

«Noi am avut frică destulă aici în zilele acestea, dar cu mila lui Dumnezeu a încetat, cu toate că Turcii răsculați au trecut în Țara-Românească din partea Silistrei, apoi s'au împotrivit oștenilor împărătești, rugînd pe Domn să li scoată iertarea de la Împărăție. Și Domnul, neputînd altfel, i-a primit cu leafă și i-a trimis în trei corpuri spre Craiova: sînt numai 650, dar vrednici cît 6.000. Ei cîntă că ar fi 1.900. Până acuma n'a îndrăznit nimeni să vie în Țara-Românească fără voie, afară de dușmanii Împărăției întregi. Și aceasta a fost frica. Se teme lumea să nu fie prinsă (?) cu cei de acolo. Numele căpeteniei era Aslan-Oglu (fiul lui Leontari) ¹.»

CCXCI.

București, 16 Octombrie 1801. Stati Pencovicî către Manicati. Έμαξιλεύθη ὁ αὐθέντης, καὶ ἔρχεται ὁ Μιχαὴλ-Βόδας Σούτζος, καὶ καϊμακάνος ἔρχεται ὁ γαμβρός του, Ἀνερασάκης (!), ὁ ὁποῖος ἐπόψε (!) προφθάνει, καὶ ὁ αὐθέντης συμπεραίνομεν νὰ ἔλθῃ ὀγλήγωρα, ἐπειδὴ ἐν ὅσῳ δὲν ἔχει αὐτός, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁποῦ ἔρχεται, δὲν συκώνεται αὐτός, ἐπειδὴ οὗτος διαλαμβάνει τὸ φερμάνι. . . .

«A fost mazilit Domnul, și sosește Mihaî-Vodă Suțu, și caimacam al lui vine ginere-său Aneasachi (!), care va veni îndată, și Domnul bănuim că va veni în curînd, căci deocamdată nu vine însuși; dar, pînă nu vine el, nu se scoate cellalt Domn (?), — căci așa zice firmanul.»

CCXCII.

București, 16 Octombrie 1801. Polizachi către Manicati. Έδῶ ἤλθεν προχθὲς ἡ μαξιλία τοῦ αὐθέντου Μουρούζη· πλὴν μὲ τὴν τιμὴν τοῦ γράφει το φερμάνι νὰ εἶναι αὐθέντης ἕως νὰ ἔλθῃ ὁ καινούριος αὐθέντης Μιχαὴλ-Βόδα Σούτζος, ὁ ὁποῖος, ὡς ἀκούεται, ἕως ἔξῃ ἐπτα ἡμέρας ἐμπορεῖ νὰ εἶναι ἐδῶ, ὅπου ἐκί- νησεν διὰ θαλάσσης. . . .

¹ Despre această venire și luare în serviciul domnesc a Pasvangiilor vorbește și raportul prusian din 10 Novembre 1801 (*Acte și fragmente*, II, p. 364, n^o 2).

«Aici a venit alaltăierî mazilia lui Vodă Moruzi, numai cît cu cîntea lui: scrie firmanul să fie Domn pînă ce va veni Domnul cel nou Mihaî-Vodă Suţu, care, cum se aude, pînă în şese, şapte zile poate să fie aici; care a pornit pe Mare¹.»

CCXCIII.

Clîneni, 6 Decembre 1801. Ghiorghe Maricovici către Manicati. «Amă fostă fostă la Chineni, şi amă gasitū omu lui Capitana, şi vandusea porci la Caneni, cate 27 da lei parechea, şi bani aduce la Bocoreşu... Maa ducū pentru peili la Ribnicū... Sa-mū tremetiţū 30 zemničū, 2 borcani co pomadiia de la Păşu..., 4 coţū atlasū pantliica lana....»

CCXCIV.

Catastiful de cumpărătoare lăniî cum arată; 1802, Iuni 15, Vălcan. — Ačasta catastifu este pentru Policandru Laolfū, la uliţa Cecesnediia.

[Nume: Daful, Becheriul, Haţiganu, Muntiul, Burdulea, Bărlan, Iscru, Opriş de l[a] Uricheni.]

Cumpărătoarea lăniî şi trăsura sacilor cu cîntariu nostru... Chiria chirigiilor de l[a] Vălcan pîn la Haţăgū: [Nicolae Bărbescu, Lasco].

[Şi greceşte.]

Cantariul ce l-am lăsat la Sibii, la meşter Gheorghie Valtiter, în uliţa Cîsnădii, să-m facă dintr'ănsul cele mai jos arătate; 802, Sept[em]v[rie] 10... Ce să facă: 5 tipsii în cornuri, din cos[i]toriū Smărandei, 4 castrone de bucate, 4 castronaşe de hrean; şi, ce va mai trece, să facă taere şi să plătească lucrulu, 12 coţū postavu de la Armeni, cotu 25 groşiţe, cu vama, 1 svita de la minea. [Vînzare «martū, la targu», la «Ileşeri», cu 25-6 fl. părechea,] 3 porci unū Rumanū, 1 porcū la casili Turcilorū..., 1 porcū la Chechelū tanarū Ńorogariū, 1 porcū la carcimariū... Sa sa ştii co totu vanzari ramatoriloru, cată bani s'a vandutū: ugoreşti f. 1.196.

¹ Pentru această schimbare, v. şi corespondenţa austriacă în *Doc. Callimachi*, II, pp. 534-5.

Venitul net se dă la «boeriū Zafirachi».] Se știî, arhodo boerî, nainte lui Domnezovu, unū sufletū amū și davu socotala corata; nu me'i rușinea. . .

CCXCV.

Policandru sfint[ei] biserici l-am lăsat la Volfū clopotariul în ulița Cîsnădii, să facă toate ștucurile ce va fi lipsă și să-l spele frumos, și am tocmît să-i dau Rf. 50.

Ţasornicul Smărandii l-am lăsat la Alicsandru Murgășanu, să dea să-l dreagă

Butca care am lăsat-o s'o dreagă la Sibîi și zapisu meșterilor l-am lăsat la Manicatești, la copilul Murgășanului cel mic; 1802, Sept[emvrie] 10.

Să facă tot lemnul nou de iznovă și toate roatele nouă, și oiștea mai scurt[ă], toate de nou, și să dau lemnarilor Rf. 60.

Curărariu să pue de supra un teletin nou și postav tot acest, și, ce nu să v[a] ajunge postav, să pue toate să le facă întocma de nou, s'aū dat f, 80.

Cu văpsitu cu tot, să fie lustru frumos, cu figurî, văpsala vânăta.

Fauru s'o lege piste tot, și roatele, și unde șade cocișu să fie mai scund, f. 50.

Rf. 60, 30 x., am dat lui chir Gheorghie Marinovici de ș'aū cumpărat calul, 11 galbeni.

50 me-aū dat un banco-țidulă. Tl. 100, am dat lui chir Gheorghie, de-aū dat pe 2 boi și o vacă, Rf. 66.

20 galbeni am dat cu zapis lu[i] Gheorghită Rusoveanu, să arvunească lână în țară. . .

CCXCVI.

[1803.] Specificatie de tsele tse meu luat muere din kase.

[Galbeni] tejatz din keitzele kopiilor, 1 tsas de aur, kare zitse ke i l-am tsinstit: nu stiu sei fiu tsinstit eu tsasur mai innainte de a o lua. . . , o tabakere de marmore, kare zitse jar ke jas fi tsinstit-o; nu stiu de a fi tsinstit nitse una; dar nui numai una, tsi sent 2 la ja: 1 de marmore, si alta

de tombak, poliite ku aur... 1 polisch de atlas venet..., 1 ueberrok pisfarb de taffet..., 1 vigan pisfarb de taffet..., 1 kerpe galbine de metase..., o rokie... de kradel ku rekel ku tot,—jaste kradel de kase, fekut ku bani mei... Am avut 16 derabe de kemesi... 1 vigan de nanginget..., 1 kerpe ku flori..., 1 keitze negre ku spikuri..., hainele kopiilor, ku kemes, si ku kerpe, si ku viganuri, si ku keputuri de moldon..., kari kind mi jau adus au fost zdren-tzosi si goli ka napi..., 1 pereke de tsertsei bumbi de aur, 1 laiber al mieu nefekut, karei oprit ku petsete sudetzului la kroitor, 5 kurpe de musilin, 4 d° de bumbak..., 1 lampas turtsesk nou, 1 fatze de masse faine, 4 salveturi, 1 kemase ku izmene de mire, am pletit eu pentru kusut la kucsutoare, 4 lepedee faine, 1 karazetel de postav..., 2 kopuri de unt, 1 Alexandrie rumeneske scrise ku mene, 1 gramatike nemtzaske si talieneske..., 7 puntz de tort sup-tzire, 30 de rifuri kradel ku arnits rosu fain..., 30 rifuri detto albe..., 1 atestat de la perintele protop[op] Savu Popovits de la Resinar, kare jam pletit pentru unku seu, anume kire Chera, pentru slobozenia kununij, fiind kurvar...

'Αθανάσι Δίμου.

CCXCVII.

[1803.] Reflexiones ad specificationem pretensionum Elisabethae Stephani.

... Ku bani mei sau kununat, de nits un ban mumesa nu jau dat, bater se aibe de keltujale in bozdonar... Bunde de prisel albe..., keptar ku flori de aur..., spatsel [la rochie]..., barson rosu... De vra sa se spenzure, enke nu-i da un ban mumesa... Salop lung si surtz negru de metase nu stiu se fiu tsinstit la nitse-o fate in fetie pe nimike..., 4 kotzi de fratez si tafet..., kerpe de zankel tabet..., rokie de valez ku rekel..., kemesi faine de Lintz..., izmene 8 de Hausleinvand... Pe mine m'au lesat gol ka sarpele kend au fusit, ke toate kemesile si izmenele mi le'u luat..., 2 kemesi grose..., lepedee haine ku retzele si ku spitzuri, de kete 1 fl., 20 x. kotul, kare l-au kusut pe galon de metase

si l-au trimis la offtzir..., salveturi ku strafuri..., kastenul ku 3 schubaden... Un divan..., o oglinde de mase, un stokparisol verde, aperetoare..., keitse albe..., spetselul tsel galbin..., keitze de spitsuri..., kortul tsel de ploae, sfednitse de arame..., pereki de mukeri..., un ibritsel de arame..., 1 d° de Tzare..., katzie de arame..., pinteni de tejat la aluoat..., kratitse de arame..., piketoare de fier..., gretar subt keldare..., furkutze de karne..., roate de bumbak..., o pereke de kepteni de bumbak..., tsubere si trotsi..., viganul de anginet..., trokutze kurate sau spurkate nu stiu, nam vezut: dinsa va sti unde jaste, poate ke so fi ingropat kopii kare jau lepedat dintransa ku lekuri..., 8 tiere de kusutor..., stiu ke au kumperat ku bani miei la anul 794, 33 ll. de tiere si tipsii, si blide de kusutor in derabe 33, si akum inventarium seu gesit numai ll. 30, si atsel inke jaste tot topit si krepat ka vai de el, de rusine, ci eu nul skot innaintre oamenilor de omenie sel vase..., densa stie unde au trimis; kolive in tejere de kusutor ku salveturi, se merge se le tseje de akolo, adeka de la domnul Felvintzi... 2 kipuri rosii, 2 d° negrene (*sic*)..., kerpotor si sutsitor....

CCXCVIII.

[1803. Catastif de lucruri.]

1 tabekieriu sau piksis de marmure..., lotsi de csipke de aur..., 1 rokie ku spetsel..., 1 d° de kreditor lilafarb..., d° de kragel alb..., 1 shadron negru..., 1 kirpe de burdunariu..., d° de polener..., 1 shurtz de dindul ku pantlitsi kusut..., lepedee grase de kulkare, 6 kindee suptziri, 1 plapome de attlatz, 1 d° de karton..., 1 parizen verde..., 1 kort de ploae de mushame verde, 1 muzfer ku zdrobitor..., 1 temiernitze de arame..., 1 troake de sponit, 1 blid de zup..., 2 seleritze..., 1 tier mik de kopii..., 1 kruptoriu....

CCXCIX.

[Sibiiu, 6 Februar st. n. 1803.] Noi scei mai ins sostz jschelitz, adeke noi ficiori al reposzatului Manicati Saffran

ssi dumnealui H. Christof Bogdanfi ne am assesat ssi ne am enzeless sse facem o kaletorie pene la Gratz, ka sse aducem oreceva marfe de accolo, adekete casse, blech^o alb, fir de fier, putzenel schmaltz, ssi alte ce vom socoti chie sse ne fie spre foloss ssi spre dobinde...

CCC.

Cu frăt[ea]scă drag[o]ste mă închin dum[nea]v[oastră].

† Cu scrisoarea ačasta mai întâiū cercetez fericirea săn[ă]tă[il] și a buneî petrecerî a dum[nea]v[oastră]. ca, lund vestire că vă aflat dum[nea]v[oastră] săn[a]toș, bucurându-ne să slăvim pre cel în Troiță Dum[ne]zeu, dintr'a căruia dar și bogată milă ne aflăm și noi săn[ă]toș. Pentru 550 capre ce s'au strânsu în tovăroșie și s'au așăzât la bun suhat, cât au scăpat de n'au pătimî dup[ă] obișnuită bola lor, sântu frumoase, și peste puțințele zile să vor pune ă să tăia la halhănad chir Dînuлуй David, aici în Rămnic, și peile să vor da la tabač a să lucra, și saū, viind neguțătorî capanlăi, să va vinde după prețu ce să va rupe, și, isprăvindu-să vânzaarea săuluî, și plătind întreiala Diului, voi trimite dum[nea]v[oastră] curată socoteală. Dum[nea]lui socru-mieu cere a-i da dum[nea]lui piile, dar eū am socotit lucrate să le trimit du[m]n[e]av[oastră], ca s[ă] mă deprinsu a sluji dum[nea]v[oastră] cât veș bine voi, apoi, cum să va socoti de cătră dum[nea]v[oastră], așa voi urmă; am dat și ban[i] pe scumpie, și tabaci sântu bun[i] aici la Rămnic. Am și vre o 200 rămăt[o]r[i] bun[i], Mă rog să-m îndreptați mușterei la vreme. Mă rog să-mă iubiți și să mai aveți al dum[nea]v[oastră], și eū mă voi arăta cătră dum[nea]v[oastră] cum să cuvine, ca unu ce sânt

Al dum[nea]v[oastră] ca un frate:

Ștefan Băcu.

[1303, Sep[tem]v[rie] 14.

[Vd:] Cinstiților dum[nea]lor, frat[i]lor Manicătești, cu cinste și cu frăt[ea]scă drag[o]ste să s[ă] dea. De la Rămnic la Sibii.

[Pecete neagră, neînțeleasă]

CCC I.

15 Octombrie 1803. Ștefan Băcu către frații Manicati. Amintește scrisoarea precedentă. «O bute vin pelin s'au făcut pentru dum[ne]av[oastră] din viile nostre, struguri aleș. Mă rog pentru 10 buț vin albu ales, de să vor găsi mușterei cu un leu vadra aici, m'aș sigurepsi, că țara noastră iaste înfricoșată.»

Pecete roșie, ruptă.

CCCII.

Craiova, 10 Novembrie 1803. «Enache Mihail și fraț» către Manicati, «pentru un Sasu anume Iohan Ambrosie cizmașălu, de la Sibiu, că, viindă cu o poliț[ă] a dumneavoastră, eu am cumpărat-o... Și încă și alte teburî să ne poruncești și să vă slujim, măcar la ce, și poliți de aceștea să ne trimeti noao, să le vindem, că noi avem tropos petutindenea.»

CCCIII.

18 Novembre 1803. «Sessii consistoriumului de legea greacă.»

Elizaveta Ștefani arată că a trăit nouă ani foarte rău cu Athanasie Diman, «și s'au împăcut de trei ani, și totdeauna s'au legat bărbatul său că nu o va mai bate, curvă nu-i va zide, copii bitanți nu-i va numi... Tot bea și face datorii și alte pagube, și să laudă că o va omori și să va duce în Țara-Rumînească.» Cere despărțenie. Deocamdată e îndreptată la Companie.

CCCIV

Sibiu, 23 Novembre 1803. Elizaveta Ștefani se plînge că «acum de zăcă ani încoacă, de cînd sîntăm căsătoriți la olaltă, pă mine nu ca pă o soție a sa, ci ca pă o curvă m'au ținut, tot cu grozăvire și vrăjmășăște m'au bătut..., și nume de curvă mi-au scornit, și ca după o curvă au și

vălătuit,—cu care vălătaș nu m'aș putut arăta că am curvit cu cineva; copiii bitanți, mie curvă în tot ăsu n'aș încetat a-m zicea, și cu moărte a mi să lauda, ba încă, nu numai că aș făcut datorii fără știre și voe mea, ci tot beat aș umblat și mai cu toți oameni s'aș gîlăvit, pagubi de la toate tîrgurile pă unde aș umblat, cu hasnă și folos aș adus, headucîndu-și aminte cum că neguțătorie cu zăstrile mele, păcum știe cinstita Companie bine, aș încăput, și cum că are trăi copii. Acum mai pă urmă s'aș gurat cum că va lua din boltă că-i mai bun, și să va ducă în lumă... Aș împrumutat bani, să-m ă toate, de nice cămeșă să nu-m rămîne pă trup... Utîndu-mă la faptele dumnealui îndărăpt, și căutînd la trei copii, eu maică fiind, lesne poate șocoti fieștecine că alt modru n'am avut a împădeca următoaria nefăricire fără de cît la forumu popăsc, înaintea cui ne am și fost împăcat, să mă plîng.»

CCCV.

Atestatumă.

Precumă Dimitrie Preda, de la Aciliu, Scaunul Șibiului, s'aș cununat cu Elena fica jupănului Stoian Chiș, în Belgradu, la biserica hramului Buneivestiri, în 23 Avgustă, prînu sfî. slujirea mea mai josulă iscălită, fiindu nași față chiră Gheorghie Siminică și chiră-Dimitrachie Carandonă. La care dreptă adev[e]ră.

[În Belgradu, 21 Dechemvrie 1803.

Nicolae Rați, protopopă neunit.

[Pecete neagră, cu cruce, blason și n. p.]

CCCVI.

† Dă la milostivul Dumnezeu totu fericitul binele poștescă dumatăle, cinstite jup[ăne] Ghiorghită Măneacă. Cu aluta nu avemă d'a supăra, fără mă rogă ca să faci dumneta, că un părintele al copiiloră miei, să da la cinerile care mi l-aș dată Dumnezău dă s'aș căsătorit cu fica mē Lința, după cum arată și adeverințele dă la preotul nostru și dă la cină

știți nași cari i-au fostu la trebuința căsătorii. Alu dummitașe mai mic și plecat totdeauna: *Stoian Chițul*.

Din Băligrad, 23 Dechem[vrie] 1803.

Trimiț cinstitului jup[ăn] și contractul, și veți facie ostenală dă veți scrie în dosul contractului acia sută dă zloțu care i-au dăruit-o părintele răposatul la fica-mă. Lința.

[V°:] Cu multă plăcaciune și cu fericită sănătate să să deie întru cinstită mână dumnalui jup[ăn]. Ghiorghită Mănecatii, birău, la Sibii.

[Pecete neagră.]

CCCVII.

C. 1804. «Gheorghe Marinovici suditu, de la Sibii», către un biv Vel Postelnic. La 1794, «am venit aici ca să cumpăr rămători, dar întâi am vrut să cumpăr ghindă pentru îngrășatu rămătorilor, apoi să cumpăr răm[ă]tori. Și, vind la Râmnic într'un bolcu, am găsit ghindă la d[u]m[nea]lui biv 3ti Log[o]l[ăt] Vusin, și, tocmindu-mă cu d[u]m[nea]lui, să-i dau de un rămător parale 25, să-m îngrășe doaș sute de rămători, și, cum vin lui ban[1] pe tocmeală, i-am dat t' 125, și mi-au dat zapis cum să va vedea de către dum[nealui], mi au dat și un om al d[u]m[nea]lui de m'au dus în pădurea d[u]m[nea]lui de am văzut ghinda; și ghindă ierea, să mănânce vite îndoite și întreite de căl[ă] suma i să cuprind[e] în zapis. M'au încredințat că ar[e] și patru oameni păzitori de păzesc ghinda, și așa, sigurip, sindu-mă d[u]m[nea]lui, am plecat la întâia zii a lui Sept[em]v[rie] de am venit aici la Craiova, de am cumpărat doaș sute rămători după sinfonia zapisului ce avem cu d[u]m[nea]lui. Și, sălindu-mă în tot chipu ca să ajungu cu vitel[e] la ghindă, am ajunsu la 12 Dechemvrie, cu răm[ă]tori acolo în pădure, și acolo n'am găsit ghindă nič de cum, fiindcă o măncașă rămători ce-i va ști d[u]m[nea]lui. Și n'am șezut cu rămători nič-un čas, ci de loc i-am scos afară și am mersu la Râmnic, să-i spu d[u]m[nea]lui, și d[u]m[nea]lui plecasă la București. Am căutat la alte părți să găsesc ghindă, și n'am găsit, fiindcă să prișasă toati de neguțători; porumbi ierea scumpi, cășe, parale oca, și nu să găsiia, și de mare nevoie m'am dus,

cu dănșii la Sibii și i-am vândut slabi. Care din pricina d[u]m[nea]lui am păgubit din capete t' 800; și în multe rânduri am cerut bani, și mă tot prelungește, și, cuî e voia să știe, îș bate joc de mine, văzându-mă om strain. Acum, viind pe la Râmnic, i-am zis d[u] n[nea]lui ca să vie la Craiova să ne judecăm înaintea d[u]m[i]i[orvoastre], ci mi aŭ zis că, până nu va vedea cinstită porunca a d[u]m[i]i[orvoastre], nu vine. Ci mă rog să fie cinstită porunca d[u]m[i]i[orvoastre] cu un mumbașir ca să-l aducă pe d[u] n[nea]lui aici, să ne judecăm,—că va fi cu păcat să rămăi și ieŭ păgubaș, find om sărac, și bani sînt strein[i], și până astăz i apăr cu dobănda lor, și șez aicea, de pief cu cheltuială [la] vreme de iarnă. Și cum va fi mila d[u]m[i]i[al]e.»

CCCVIII.

22 Ianuar 1804.

Kristoph Bogdanfy către firma Menekati Saffranos.

«Szey trimetyetz ku gleghayte atsela 1 stuk futer-flanel alb, de vro 60 dye kotz, makár si maj mult, si 4 rizuri flis-papir, si 2 rizur hertie dye czkris, af die Sziby, af dy Orlat, makár tse fel, nemay nu dye postav fain... Pope Betyak maf rugat sze eszkrif la fitsorul Anton, szey aduke vo 6 pitsorye dy vitzel tiner si vun estuk dy karny, jar di vitzel, si 2 butyely tokajer vin.»

CCCIX.

25 Ianuar st. v. 1804. «După contractu acesta ce am fekut l'annu trekut pentru keletorie ssi negutzetoria Gratzului, astezi ne am entzeless din nou ka sse facem ssi en anu accesă kaletorie ssi negutzetorie acceasta a Gratzului, cu toate condizionurile celle de sind en kontraktu de acuma un anu de ameruntu scrisse... La Gratz datorie de anul trekut.» Iscălește iarăși Armeanul Cristoph Bogdanfi..»

CCCX.

27 Ianuar 1804. Scrisoare a unui agent către Manicati. «Rămă-t[o]ri i-am fostu pornit la lăzăret de Vineri, și s'aŭ întâlnit cu dănșii, și i-aŭ fostu lăsat ome[nii] miî cu t' 36 perechea,

și d[u]m[nea]lor nu i-au primit. Apoi, de s-au vândut, n'am știre, că trimiș[i] până astăz nu s-au întorsu... Pentru vinuri, te va prirofori chir Gheorghe Marincovici, că am tocmit chirigii a veni să-l încarce, a-l aduce dum[nea]v[oastră]. Pentru cordovane, într'aastă săptămână le voi porni. Din seă, am vândut numai 700 ocă; voi cântări ce ce mai iaste, și voi trimite curată socoteală... Scrisori îndestule am trimis... Voi să trimiș într'adinsu omu, că am intrat în grije.»

CCCXI.

Brașov, 8 Februar 1804. Ioan Hagi Grecul către Manicati. Pentru o trimitere de banî. «Și dum[nea]ta veî prim[i] după cum va fi cursul; dară, deca ai pofi prietinește să treă măcar cu un ban mai sus, ca să avem tragere de inim[ă] și pen[tru] alt[ă] dat[ă] a face poate și cu som[ă] mai mare.»

CCCXII.

9 Februar 1804. Ștefan Băcu către Casa Manicati. «Lucrându-s[ă] piile, 552 mari, turale 55, și 60 micî, turale 6, care să fac pii 612 peste tot, socoteală nu trimisăm până voi isbrăni vânzaarea săului și voi trimite curată socoteală în cât ne staî piile, de să vor descărca la lăzăret, Eă sântu încercatu cu toată cheltuiala, iar din lăzăret veî plăti dum[nea]v[oastră]. Dum[nea]lui socru-mieă... aă trimis scrisoare..., și îm scrie că s-au apucat de legatu piilor... Mijlociș pentru o sută de boi cari trece în lăuntru. Îm scrie boeru socru-mieă pentru 6 funți tabac Galițin, să-l trimiteș dum[nea]v[oastră], că la Craiova nu să găsește. Mă rog să mă iubiș, 64 de mascuî mai sântu aî miî la Robești, aproape de Căinen[i]; mă rog porunciș dum[nea]lui chir Gheorghe Marincoviș aî rădica cu tl. 36 pereachea: la o tură sânt pieî 12 »

Pecete roșie, neînțeleasă.

CCCXIII.

15 Februar 1804. Ștefan Băcu către Casa Manicati. «Printr'acestu agazonu iarăși nu lipsî a cerceta pentru ferîcirea săn[ă]tă[ți] d[u]m[nea]v[oastră]. Pântru calfa de la bolta lui

chir Băluță Teișanu de aci. Pentru cordovane, știu că să vor fi priimit, că le-am trimis cu Ion Ocnaru. Pentru vinuri, am găsit chirigii în destul de scumpu, către 13 par[a]le de vadr[ă], până la lăzăret, și am dat și câte f^l 10; de car[e] arvună, și fiind vreamea tot în potrivă, n'aū venit să încarce arvuna: iaste la dăn[.]. Nu iaste bir pe Rumăn[.], nu le trebuie ban[i], numai să văzu vreamea mai ușoară... Mai iaste seū nevăndutū, și răspunsu n'am de la Diū cum să va plăti întreiala: iī zic, dar cu num[e] de întrieală rădică marfa toată. Dumnezeu să le plătească mănărl[ile] lor de la neguțătorī: nu iaste dreptate în țara noastră... Acum i-am scris [lui Marincovici] pentru o căruță cu ladă, unde șade cocișu, cu oroscă și cu laadă suptu gratie, și 2 cazane de câte 5 vedr[e] unul..., pentru prefăcut rachiū... Pentru 64 mascuři, de-ī va fi luotu chir Gheorghe cu vre-o tovărășie a altor prieten[i].»

CCCXIV.

Ion Hagi Grecul către Manicati; Brașov, 25 Februar 1804. «Vrând D[u]m[ne]zeū vom și avem a face mai de multe orī și cu alte mai multe felurī de mărfurī, ce cai[e] aduă dumneata,—că eū petrec multe vāpseluri și coase și alte multe felurī la comisionari ce am la Craiova, Slatina și Pitești.»

CCCXV.

Cinsti[tu]lūi dum[nea]lūi Iosife Manicati, cu părintească dragoste mă închin dumitale.

† De apururea rugămu pre milostivu Dumnezeu ca să te păzască pă dum[nea]ta, din înpreună cu cocoana dumitale, cu sănătate trupească și cu spăsenie sufletească, că, înțelegând că vă aflați dumneav[oa]stră sănătoși, să ne bucurăm. Oștenind a întreba și de noi, din mila Împăratulūi ceresc ne aflăm și noi sănătoși. Lângă acestea toate, înștiințāi dumitale pentru fii-mieū Alexandru, că, de când să află lângă dum[nea]v[oastră] slujind, socotească înțelepčunea dumitale că destulă vreme de anī trecută iaste. Ci rog dragostea dumitale cea creștinească, ca să-ī dai blagoslovenie părintească, să ni-l trimiți,

că, și de voi fi tocmiți pe acest an, la Iunie știu că să înpleți-
nește. Ci d[u]m[nea]ia să nu-m paraponisești, că rămâne fii-mie^u
Scarlat, iar, pe Alexandru te rog^u să mi-l trimiți negreșit în
săptămăna Rusaliilor,—că toate lucrurile până la un loc orⁱ
cu slujbă, orⁱ cu călătorie, trebuie să aibă și θέλω; [=capăt].
Și la iubit fratele dumi[ta]le chir Gheorghe și la ceialalți frați
mă închin cu părintească dragoste. Dum[n]ei coc^onei dumi-
[ta]le ne închinăm cu părintească dragoste, măcar că n'am
văzut-o de când erea numai de un cot. Rămăind

Al dumitale ca un părinte :

Ioan Murgășeanu, Pah[a]rnic.

1804, Mart 5.

[V°:] Dă la Craiova.

Cinsti[tu]lui dum[nea]lui chiriu chir Iosif Manicati, cu pă-
rintească dragoste, la Sibii.

CCCXVI.

«Bălgrad^u», 21 Mart 1804. «Ieanaⁱ Majăr^u» către [Mani-
cati?]. «Încă ăⁿ luna lui Aprilie am fost^u îndrăznit cinstituⁱlui ju-
păduⁱlui Gheorghită cu o scrisoare a curteni, care am fost^u
trimis-o (*sic*) pe un Măjeran de la Sibii.» Apoi afaceri de
bani.

CCCXVII.

Craiova, 3 April 1804. «Anița Filiș[anca]» (χορόνα Κλου-
τζεράσα 'Ανίτζα Φιλισάνκα, συμβία τοῦ ἀρχ. Κλουτζάρι Σερμπά-
νου Μουρτζισιάνου) către Gheorghită Manicati, pentru o datorie
la chiru «Gheorghită». «Să nu fie laⁱ îndoial[ă] pentru bani ce
i-am luat, fiindcă am uitat-o, ci, fiind vremile în potrivă, n'am
putut ca să-ⁱ triimitem; ci acum au vrut Dumnezeu^u de i-am
făcut și nu știm cui oⁱ să-ⁱ trimiți acolo la dum[nea]v[oas-
tră]... Și Sfânt[a] Înviere să o petreceți la mulți ani cu
bucurie și cu fericit[ă] sănătate... A dum[nea]v[oastră] ca o
sōr[ă].»

CCCXVIII.

Pentru o întrebăciune ce face Logofetia-Mare a prințipatului Vlahii prin cînstita Aghenție a chesaro-crăeștii Curții, iar prin cînstit maghistrat de aici, către priveleghiata Compania noastră, pentru Cluceriū Ioniță Buzăscu, de a plătit vre-o adetorie a socru-său Petru Ilie la Costandin Petco ot Sibiu, și cîți bani a plătit, însă datoria chearū a socru-său, iar nu din vre-o socoteală ce va fi avut însuș Buzăscu cu acel Petco, ca să arate mai jos numiți negustori întru curățeniia cugetului, fără de vătămare de sufletū.

1ⁱⁱⁱ. Gheorghe Marco este mortū.

2^{lea}. Frați Vilărești arată cu suflet curat, însă Toma Vilară răspunde precum că, în vremea răzmiriți, cînd să închiseasă Țara-Rumînească, ține minte că i s'aū fost plîns Costandin Petco odată că are dați nește bani de la Petru Ilie al Craiova, să i facă cordovane, și îi era frică să nu-i pearză; iară, cîți bani, nu știe...

3^{lea}. Hagi Costandin Popū arată cu suflet curat precum la leatu 1789 aū fost venit aici Cluceriū Ioniță Buzăscu cu nește cordovane, cîte nu știe, și numitu Cluceriū de multe ori l-aū fost înbiiat să vînză acele cordovane, și n'aū vrut. Mai la urmă iarăș l-aū fost înbiiat cu cordovanele, zicînd că mai bucuros le-arū da dum[nea]lui decîtū altuia, că i le cere Costandin Petco, fiindcă are să-i dea și nește bani, o datorie a sucru-său Petru Ilie (iarū cîți bani, nu i-aū spusū), și numitu Hagi l-aū îndemnat să dea cordovanele la Costandin Petco, și i-aū și dat din cordovane,— cîte nu știe. Dără la plecarea Cluceriului Ioniță Buzăscu de aici aū fostū venit la Hagi Cl Popū, și i-aū lăsat cheia de la magazina cu cordovanele ce îi rămăsase, 115 turale, cu mari, cu mici, pei 1.156; care cordovane le-aū și cumpărat Hagi de la Cluceriū Ioniță cu prețu care s'aū învoit prin scrisori, și i le-aū plătit cu lei turcești 2.200, la leatu 1790, Septemvrie 17, prin omul dum[isale] Theodoran Mihail, la Craiova, du[pă] adeverința Cluceriului, care este în mîna dum[nea]lui și care am văzut-o și noi.

Această mai sus mărturisală s'aū adevărat pe întrebăciune,

făcută adevărată mărturisală cu suflete drepte înaintea privelegheatei Companii Grecilor din Sibii.

Sibii, în 19 Mai 1804.

Enache Petru Luca, iurat[u]; pr[aeses] Comp[aniae] Gre[corum] cib[iniensium]. *Stanu N. Ziguri*, iu[ratus] pr[aeses] Com[paniae] Gre[corum] cib[iniensium].

CCCIX.

Bukarest, le 7/19 juin 1804... M[arquis] de Beauvoir St. Aulaire¹, către «Monsieur Manicati, négociant à Hermanstad» pentru «une malle à moi», sosită, după spusele lui «M. Grégoire», pe adresa lui Manicati.

CCCXX.

Cu frașasca dragoste m'nchină domnevoastră, frați Maca-teștilorū, poftescū de la milostivu Domnezovu totū binea a ești, și, pantru noī, co mila lui Domnezovu santemū sanatoși. Să știī, chirū Dimoli, precumū tremetu 30 da sacī co mița pana Calemaneșū, și de la Calimaneșū amū scrisū la Ionū Sucnaru sa ea carci pana Sibii, sa-ī pleteșū chiriiā, și amū datū arauna la Novaci pentru 500 lei miți, și n'amū sacī, și ma rocū sa mă tremetițū 13 sacī, sa fii bunī, co ačasta omeni cari aduci cartea. Și co ačasta omū sa'mū trimitițū 50 da galbinī negrișitū, și să știū și țilisantū coporati (*sic*) 45...

1804, Avgostu 15; Vaidaei, plaiū Urizului.

S'a rogațū vatahul sa facițū binea sa-ī tremetițū 3 parechea filgeni co farfu[ri]i, sa fii huni, și časornicu ačasta sa-ī [puī] glaja și sa-ī tremetițū co ačasta omū.

[V°:] Ačastă scrisoare să să dea la mīna dumnealor fraț[i]lor Mancateștilor, la Gheorghitā i la Dinu, la Săbii.

CCCXXI.

Domniia Voastră prea-cinstiților coconī, aī miei prea-milostivilor părinți, cu fiasca plecăčune mă închin, iproc.

¹ Pentru care v. Hurmuzaki, *Supl.* 1², p. 296

„Nefiind taica Nistoru în stare ca aceia ca să-m poată aduce lucru și lipsa mea și reastu, care cu aducerea marfi întîi nu s'aũ ridicat, care cu vreamea tirgului Sibiiului, prin preotu de aici, de la noi, de la Agnita, am fost înștiințat pentru niște mărunțișuri, ca să faceț bine să faceț osteneaală, fiind puțință și vreame să priimescu, și așa am înțeles că foarte tîrziu s'aũ dat scrisoare la domnia voastră.

Așa acum, cu neputința veniri meale și marea grijă a bolți, am încredințat toate cîte mai nainte am fost scris să priimescu de la Domnia Voastră, să binevoiți și să vă milostiviți, cu acest fecor de negustor Gheorghe Focșan, fiul patrii, din Făgăraș, să trimiteți. cită sumă, ce preț, ce să trimiți.

De veți fi cumpărat strămături, să triimiți bani acum, cu ce preț, dînd înscris ca să știu cum să poț și eu să vînz. Iară pentru pînză de Brașov, neștiind cumpăratu-s'aũ aũ nu, așa n'am trimis bani, iară, de s'aũ cumpărat, să-m trimeteți, cu ce preț, și eu cu mulțămită frumoasă voi trimite, cît mai curînd. Al preač. Domnia Voastră plecată fică sufletească:

Elisaveta Șișcanița () boltășița la Agnita.

În Agnita, 21 Septem[vrie] 1804.

[V°:] De la Agnita.

Ca la ai miei prea-milostivi părinți, Șofrane Mincate iproč, cu fiasca plecăčune să să priimască.

La Sibiiu.

[Pecete de ceară roșie, cu literele «W X»]

CCCXXII.

Sibii, 29 Septembrie 1804. «Athanasie Diman, neguțitor de Compag[nia] grečască din Sibiiu», pune «prenepotențial în locul meu până la ispranitul cauzi mele cu muiarea mea pentru pricină de desparțaniă», pe Ioan Moldovoi.

Pecete de ceară roșie.

CCCXXIII.

«1804, Octovre 26, Calimaneș.» Marincovici către «frați Macateștilor». Nu află cărauși. «Sa știți precum Hagi Cos-

tadină aduci miți dan Țara Torcasca : santu la Catma-
neșu... Nu ma temu : ale noste santu ma fromosi...».

CCCXXIV.

Sibiū, 31 Ianuar 1805. «Ilie Popovič, prot[opop] Scaunul Sibiului», către «părintele Dometie, a cinstitei și privelegiatei Companiei Grecești funghens den slăvită cetatea Sibiului». S'a făcut cercetare la Brașov «prioților celor grecești» și s'a văzut că «nice la sf[î]nta leturghie, nice la alte rugăcuni numele prea-înnălțatului Împăratu după cum iaste poruncitū nū l'ar pomeni». Ei nu se supun ierarhiei ardelene, «că afară de praznicul botezului încă de patru ori peste an s'ar oblici a umbla cu crucea pe la casele poporeanilor săi». Să nu facă și el tot așa.

CCCXXV.

6 Februar 1805. Nicola Ștefanu către Elisaveta, nepoată-sa. «Nu am a lungi cu alte cele, fără la 4 ț'am priimitu scri soarea ta, Elisaveto, și cele ce m scrii am înțales. De care în scrii că de la konzistorium' te au despărțitū de bărbatul tău (aferim, cinstită ești!) și pecum copii ei ții tu. Și, dacă este așa și adevăratu pecum totu ești despărțită și ții tu copii, așa să fii slobodă acum și de la mine ca să ieși cei 500 florinți]... care am dat eu de zestre, ca să poți, or să-ți măninci, or să te chivernisești cu copiii tăi, și mai mult de la mine nădejde să nu aștepți, că destulă rușine m'aș făcut, și tu, și mumă-ta. Și, pecum te vei purta de acum înainte, cinstea a ta va fi, și mai multu să nu te numești nepoata mē, și, dacă nu-ț va da bani, pecum îi scrii, că sântu la Cumpăniă (de care eu nu crez), fiinducă am auzătu pecum sântu la Athanasi, și unde vor fi, trage-l la judecată ca să ți-l dea, dacă nu va vrē să ți-l dē cu cinste. Căce eu dau toată slqbozenie ca să-ți cei, dacă te vei fi despărțit cu totul de bărbatul tău. Și Dumnezeu să-ț dē mai bună minte, ca să poți trăi cu mai bună cinste după cum ai avut până acuma. Aăsta.

Nicola Ștefanu »

[Tradus din grecește.]

CCCXXVI.

Sibii, 7 Februar 1805. «Anghel Pecî, adecă Petcu, cu Iustina, soțiaa mè, din preună», arată lui Gheorghe Mărinovicî că «să să increază la tot locul, că de aztăz înnainte să nu mai avem... a mai căuta și a mai cere... din socotelile ce aū avut... la răposatul unchiul mie[ū] Costandin Dumitru, anume Petcu, fiindcă s'aū cercetat toate șocotelile a dadului (*sic*) și a luatuluî». Scrie pentru ei «Ioanu Ioan Marcu, chesaricescū dragoman, martor».

CCCXXVII.

22 Februar 1805. Ștefan Păun către Casa Manicati. «Păuă acumu cu mergerea mea la Craiū[ova] am mai dat lei 107 7. . . Și, orice veî prinde pe cordovane, pe mine nu vă veî mai împărtăș[i].»

CCCXXVIII.

Prea-č[instite] cocoane Gheorghîță, Poftindu-ți totū binele de la milostivulū D[u]mnezeū, și cu lacrămî îngenuchindū și sărutîndu-ț minile dumitale, prea-č[instite] cocoane, eū, Paraschiva care amū ținutū pe Costandinū care aū fostū la Enachie Țingū, mă rog și cazū înnaintea miliî dumitale ca să te milostivești și' să mă ajuți, că știū că, cîndū moare vr'unū neguțătorî, lăsă bani a da la oamenii cei mai scăpătaț. Așijderea și eū, ca unū omū scăpătat și ca o văduva săracă, caz înnaintea miliî dumitale și mă foarte rogū ca, din cîtū va vrea D[umne]zeū, și va fi voia dumitale, să mă ajuți și pe mine cu ceva, că acuma de 3 anî de cînd sîntū cu betesugulū ghihtuluî în piçoare, altū nime fără numai D[umne]zeū S[î]n[tulū] știe că mai multū sîntū pe patū decîtū pe pămîntū. În care betesugū atîta amū chiełtuit cu doftorii, încît amū scăpătat, de nu știū de ce să mă apucū. Și cu aceastea cu toate, prea-č[instite] cocoane, iară mă rogū și caz înnaintea domitale cu lacrămî până la pămîntū ca să te milostivești acastă puțină a mea rugăcune cu vederea a nu o treace, că până într'atîta amū ajuns, încît nice un știuculețū de lemnū în casa mea nu amū, să bagū în focū.

Rămîindu a dumitale întru toate prea-umilită și plecată slujnică, și cu lacrimi în ochi saritînd mîna dumitale.

Eă Paraschiva.

În Sibii, în Martie 806.

CCCXXIX.

Sibii, 9 April 1806. Adeverință pentru «scrisoare care am făcut-o... prin răposatul domnul dragomanul chir Enache Ioan Marcu», pentru socoteala lui Gheorghe Marinovici cu «răposatul unchiul nostru Costandin D[u]mitru... Am prăbăluit și cu judecăți.» Încetează cererile lor. «Dumnealui ne-a excontenteluit cu mai multu, care noi nice odată nu am avut a cere de la d[u]mnealui ceva, fără căt de milostivire a făcut... Iscălită cu iscăliturile și cu pecetiile degetului noastră, spre incredințare la măcar ce judecată... Anghel Peču adeverez. Iustina Petcu, soția lui, întărescu.» Marturi nemți și iscălitura lui Gh. Manicati, cu pecete roșie, purtînd literele: G. M. S.

CCCXXX.

23 Novembre 1806. «Anica Ghivd (?)» către «chir Dinu David, la Rămnice». Îi cere «ca să trimiț cufărul mieu care l-am lăsat la dumneata».

CCCXXXI.

13 Decembre 1806. «Ioan Ocünariul cel mare» către «conul Ștefănică Părsuculă» (*sic*). «A fostu și jupăn Gheorghe la descărcatul buților; eă n'am fostu să-ț păzască omeni dumitale... La încărcatu lor am chemat pă dumnealui Postelnicul Preda, credi[ă]ceriul lui jupăn Gheorghe, de le-am făcutu destulă,—că dumnealui me-a zis și din gură și mi-a scris să le umplu, și eă ca un porc de căine am făcutu de am umblat doo-trei zile după cară, că nu-mi scrie aă (?) destulă așa, să șază să mă hodinesc.»

' Pecete de ceară neagră.

CCCXXXII.

[1807.] «Antonie monahulă [de la Slobozia]» către birăul Companiei, pentru «rămășița ce amă să mai iaă din creda Ghiuhaneștilor», ca «niște bană sărăcești ce sîntă... Nu vă bucurați a mă păgubi, că-mă sîntă foarte trebuințoși. Gîndiți că vă caută odată a muri și aveți și dumneavoastră copii, să știe fieștecare că numai ună bană cu nedreptate va băga în avuțiia lui, din cei călugărești, focă își bagă în casă, și nimica nu să va aleage de dînsul, și mai pre urmă își muncăște și sufletulă,—că așa zice Duhul Sfântă prin gura lui Davidă : «celă ce iubeăște nedreptatea, urăște sufletulă său.»

CCCXXXIII.

1807. Luare de *copilă de suflet*. «Cînd va pofti taicăla copili ca să margă la ei, saă iă va pofti, totdeauna cu știre să aibă voe a merjă la dînsul ca la on taică, și de aci înnaînte tot taică drăpt să-ă să numească, precum și este ade-vărat, și, cu că va putē, cite odată să o ajute, ca pe o fiică a sa.» Înfietoarea e *moașa* înfiatei.

CCCXXXIV.

Brașov, 11 Ianuar 1807. Anunciă tipărit pentru întemeia-rea Casei Apostol George, Ioniță Radovici Ghinoiu și Cristian Türck.

CCCXXXV.

«Din Bălăgradu, 23 Ghenarie 1807... Stoian Chițul» către «jup[ăn] Ghiorghită Mănicati», pentru moștenirea archimandritului Neofit. «Am încă doi pietri dă fete mară pă capulă mieă, și 'ntr'o vreme tare ca acăsta, bine vedeță și dumnavostură cu cătă cheltulală să ține casa, și iaă încă din zi în zi slabescă. Fără mă jur, te rogă, să-ă dați și să-lă învățați ca niște părin[ți] bun[ă], să unble pă cale mai bună, că dă la mine puțină nădejide are.»

CCCXXXVI.

Sibii, 27 Ianuar 1807. 'Petiție cu privire la moștenirea «răpăsatului părintelui arhimandrit Neofit», de la «Dumitru Preda» și «Ștefa[n] Chițu».

CCCXXXVII.

Viena, 30 April 1807. Neofit Duca¹ către Gh. Manicati, pentru un colet de cărți ale sale, ce trimete la București pe numele doctorului Silvestru. Salută «frățește» pe archimandritul Domentie, căruia i-a trimes douăsprezece exemplare din Eutropiu.

CCCXXXVIII.

Adecă eu cel mai jos iscălit dau scrisoarea mea la mână dum[isale] chir Procopie Vasilie Canusi, precum să știe că astăzi i-am vândut dumisale o sută cincizeci de minee de 12 luni, adecă cincizeci dezlegate și o sută legate. Ceale cincizec nelegate le-am tocmit un trup florinți nemțești, optzeci de flor[inți] nemțești, care fac patru mii de vinăr curent (*sic*), adecă flor[inți] nemțești.

Iară ceale o sută de trupuri legate le-am tocmit cu dum[nealui] câte flo[rinți] 94, adecă noaozeci și patru de flor[inți] nemțești. Care suma Rf. 9.400, zic: noao mii patru sute de flor[inți] nemțești să face. Iară cu ceale cincizeci de trupuri nelegate împreună tae sunia, preste tot, Rf. 13.400, zic: treisprezece mii și patru sute de florinț nemțești. Din această sumă am priimit eu astăzi Rf. 1.400, adecă o mie patru sute arvună, bani gata, flor[inți] nemțești, iară ceialalți bani, adecă din suma mai sus pomenită, să aibă dumnealui chir Procopie Vasilie Canusi de astăzi înainte peste o lună de zile să-m trimită, ori de unde să va afla dumnealui, din Brașov, ori din Țara-Românească, Rf. 2.000, zic: doao mii de flor[inți] nemțești, negreșit.

Iară, arătând eu dumisale că au venit mineaele din Timișoară, s'au leagat dum[nealui] chir Procopie Vasilie Canusi

¹ Dascălul cel mare bucureștean de pe atunci.

să-m dea bani gata Rf. 5.000, zic: cinci mii de flor[inți] nem-
țești, fără niț-o așteptare. Iară pentru suma ce rămâne din pre-
țul mineaelor, adecă Rf. 5.000, zic: cinci mii, până le va plăti,
să aibă dumnialui a plăti dobânda: la sută Rf. 6, zic: șasă
flor[inți], și până peste un an să leagă dumn[ealui] chir Pro-
copie Vasilie Canusi să m dea interesul dinpreună cu capi-
talul, fără niț-o judecată.

Iară eū, Ioan Molnar, doctor de ochi și profesor, mă leg
înnaintea dumisale chir Procopie Vasilie Canusi ca, afară din
mineaele ce sânt dator prea-sfințitului părintelui Iosif, chirio
chir episcopului de Argeș, 50 de trupuri, să nu fiu slobod
a vinde niț-un mineiū în partea Țării-Rumânești de astăzi
înnainte. Iară, de va putea dum[nealui] arăta că am vândut,
să fiu datoriu a plăti dumi[sale] Rf. 30, zic: cinzeci (*sic*) de
flor[inți].

Iară cine va strica dintre noi, orī eū, orī chir Procopie
Vasilie Canusi, orī domnul Molnar doftorul, să fie unul al-
tuia trei mii de florinți nemți (*sic*) dator și platnic să-i dea
celuia ce voește să stea contractul.

Însă eū i dau voe să le vînză dum[nealui] în numele mieū
în Țara-Rumânească, ca să fie nesupărat la vînzare. Ačasta
am întărit între noi cu iscălitura mînilor noastre. Scris în
Sibiiū, în 27 de Iulie 1807.

Ioan Molnar, doftor și professor, propria. *Procopius Vas-
șiliij Kannussy*¹.

[Copie.]

CCCXXXIX.

Vaideei, 22 August 1807. Maricovičū către Manicati. Pen-
tru mițe. Astăzi plecū la Targū-Jiivu sa ardicū și partea aia și
bani nu fosū dastulū: amū preimitū de la vatahu Urșonu 100
de galbinī... Avemū miți dastula, poti pana 8 mii oca, a
nostre, poti și mai multa.»

¹ Pentru *Mincele* de la Buda ale lui Molnar, v. *Ist. lit. rom. în secolul al
XVIII-lea*, II, pp. 175, 212, 289, 377, nota 7.

CCCXL.

Turnu-Roș, 26 August 1807. Știre despre sosirea ambasadurului prusian, baron de Senft¹.

CCCXLI.

Râmnic, 6 Octombrie 1807. Ilie Matei către Casa Manicati. Pentru o datorie. «Ați văzut și ați înțeles întâmplarea vremurilor ce au fost, aici; acum, după toate pagubele ce ni s'au întâmplat, să mai plătesc și dobândă peste dobândă? ... Cât voi fi, dă cinsti[ă] casa dum[nea]v[oastră] nu mă voi depărta, că mult har am cunoscut.»

Pecete de ceară neagră, ruptă.

CCCXLII.

Râmnic, 23 Decembrie 1807. Ilie Matei către frații Manicati. «Cât pentru piepteni, le-am făcut eu căpătăi, și, după nota ce me-ai dat-o, eu sântu dator a-ți răspunde ban[i], ori unde veți zăce... Zărafu Răducanu Voinescu, acel cu tabacherea, n'au vrut să-mă dea ban[i] care am dat eu dimitale, zăcându că i-ar [fi] dăruit-o dumneata, du[m]nealui. Ț'am și mai spus dimitale. Care acum să află la Pitești, iar zaraf. Mă rog scrie-î să-mă dea ban[j]; pentru ce să rămăi eu de pagubă? Chir Nico, te poftesc roagă-te dă dum[nea]lor stăpân[i] să-ți dea zapisul mieu, să mi-l triimiți, că l-am plătit... În ce chip va să fie acestu lucru, la marfă dobândă peste dobândă?!... Dumn[ea]lor nu sântu creștii (*sic*), n'au văzut focu care au fost asupra capului nostru²? Și-mă voi face eu cinstea cu alt ceva către d[u]m[nea]lor și către dumneata....

CCCXLIII.

1809. Scrisori grecești din Cîineni de la vameșul Γρηγόριος Π. Δημόνζου, cu pecete avînd acest nume și un înger care ține în lanțuri pe un leu.

¹ *Acte și fragmente*, II, p. 424 și urm.

² Era războiul între Turci și Ruși.

CCCXLIV.

Viena, 17 Februar 1809. «Il conte d'Ayala» către Manicati. Anunță un pachet pentru «il signore general conte di Belleval¹ in Bukorest».

CCCXLV.

«Bukarest, 20 février 1809... Le général comte de Belleval către Casa Manicati, pentru un pachet de la «Mr. le comte d'Ayala». Cere «pour quelques florins de semences de bonne qualité: ... un *fund* de haricots très grands, qui font des fleurs rouges et qui sont bons pour ornement d'un jardin, quelques dragmes de semence de navets pour la cuisine, laitues, petites raves, épinards, choux-fleurs, choux-*brokolis*, chicorées, scorcenaires, salsifis, ciboules, échalotes, quelques racines de lavande et de sauge».

CCCXLVI.

Râmnic, 3 Maiu 1809. Ilie Matei către frații Manicati. Pentru un inel de aur lăsat acolo, «dă l-aŭ prefăcut», și «nește piepten[i]». «Și-mă tragețu polița aici la Râmnic, dă a vă răspunde acei o sut[ă] treizăci dă zloți dup[ă] pieptenî, cât și cheltuiala ce va fi pentru inel.»

CCCXLVII.

«Fagoras, 809, Maj 31/12... Gheorghe Focșan» către Casa Manicati. «Mă rog să faceți bine să primiți la socotiala mea f. 1000 și să petreceți la conuțu mieu... Numaî mă rog să nu vă supărați pentru întârzierea, căci totă pricina iaste vremea și vorbele care să facu în multe feluri de chipuri și vrăjbile care sînt, și s'aŭ forte stricat vînzările, dorindu pă Dumnezeu, cum am petrecut la alaltî anî care aŭ tretut (*sic*), așa și acuma întru acelaș chipu.»

¹ V. *Acte și fragmente*, II, tabla.

CCCXLVIII.

București, 20 Iulie 1809. «Theodósie Thomaju, Polizach[i] Dum[i]triu» către Marinovici, «la Șistov». «De nu vei găsi altu undeva bani, să poștești pe chir Grigorasco Deleanca, ce este la Cămrășie, ca să-ț găsească.»

CCCXIX.

«Vaidaei, plaiu Urizului», 25 Iulie 1809. Gheorghe Maricovici către Casa Manicati. «Pana acuma n'a aceputu sa tunga mișli la plaiu Urizu; a facutu targu mișliorū 52 parali. Acum aștepū sa vii Ivanița Iovupali... Și sa știițu domnevostra sa tremetițu pa chiru Stamatea la Valcanu pantrul miți... Și santu saci da scopiia la minea, cari amū lovatū da la gantarū, 45 saci... Ma rogū pantru vatahu, 2 cenuslovi pantru copii la școla: sa fii romanești, și 1 briacău co farculița.»

CCCL.

București, 9 Septembre 1809. Theod[or] Thoma către Gheorghe Marinoviți, «la Șitov» Pentru o poliță a «Măncăteștilor». «De o mie ce-m mai scrii, n'am pututu cunoaște scrisoarea, și m'amū temutū ca să nu fie fr'un meștoșig al altui cuiva... Dumnealui să află la Zimnicea.»

CCCLI.

Sibii, 16 Februar 1810. Chitanță de simbrie «de la dum-nialui coconul Iosif Manicati Safranos», din partea «Mari[ei] lui Niculae grădinar».

CCCLII.

Sibii, 26 Iunie 1810. Chitanță pentru «avuțiia ce aū rămas de la răposatul unchiul meū arh[on] dragumanul al Canțelarii cei muscăcești, chir Petru Petrovici», de la Zoița, fiica lui Gheorghe Maricovici.

CCCLIII.

[Braşov], 9 Iulie 1810. I[on] Rad[o]vič Ghinoiū către Manicati, pentru un butoiū trimes celui d'întăiū de acesta, «ca să-l trimeţ la Iaş»; ceia ce va face, «găsăndū ocazion căt mai curăndū».

CCCLIV.

La 1810, Avgostu 15. Vaidaei, plaiu Urezului. Să să ştii evū Gheorghie Maricovičū cată banī amū preimitū da la chirū Ivaniţa Iovupali... La Nicola da la Babeni... La Mihalū Petraşcu ot Be[n]geşti, pentru miţi... La Pavelū Poenaru ,pantru miţi... .

CCCLV.

Sibiū, 10 Decembre 1810. Manasis Eliade către Gh[eorghie] Manicati, Viena. Despre «fiul mieū şi nepotul d[umi]tale», care se purta răū.

Pecete peste hîrtie cu blason (se pare vulturul şi crucea) şi MN. IA.].

CCCLVI.

Sibi, 27 Ianuar 1811. Gheorghi Maricovičū către Gheorghie Manicati, «la Bečū». De la plecarea lui, «Copaniia a nostra s'a ratacitū, unu da u parte, alto da alta partea... Sa ştii, noşoli Gheorghia, şi la beserca, canū eşū domneta, alta podoba este; nu este randoiala canū [nu] eşū domneta.»

CCCLVII.

Bucureşti, 21 Februar 1811. «Dimitrie Popovič şi fiū» către [], pentru a se lega «cîte cărţi sînt dezlegate la magazia mea». Apoi pentru «zăhar de Braşov», «pieile de vulpe care le-aū adus Ghiţă de la Banat... Să faci ce veī face ca să le expedirueşti, a nu mai avea şi pă la alte vămī poprelişte... Astăz încărcăm şi noi toate postavurile pentru la Odesa, ca să le desfacem, că aicea în mare che-satliuc ne aflăm cu toţi la vānzarea mărfurilor; aicea toate

găurile sînt pline cu mărfuri, de niminî [n]'are loc, și vânzare nici de cît nu să face.»

CCCLVIII.

Τιργόζια (Tîrgu-Jiului), 9 Iunie 1811. Στέφανος Μελνίτσης (Ștefan Bibescu, Medelnicer)¹ către Manicati Safrano. Pentru dregerea unei butce.

CCCLIX.

26 Iunie 1811. Cost[andin] David {căt-re Dinul Manicati. «Noi, pînă nu vom râteza aice, nu o cumpără negustor[i], și trebue să găsim legător de cărți, care să o râteze, și pîn la Avgust pot și să dea la vama rumînească, aū unde veți voi dum[ea]v[oastră] . . . Și eū mă aflu călător în Craiova, și la București nu știū: putia-voi veni pînă la Sept[em]v[rie]. Ce dumneta ai făcut cu porțulanele.»

CCCLX.

Brașov, 12 August 1811. «V[asile] Obresco, L[uca] Chi-riac» către Manicati. «La 10 aceștia ce-am trimes cu carauși de la Bunghert, cu Ion Dorna și Ghiorghii Macavei și cu tovarăși lorū, în 6 care, 20 desaci, cu arama vechea, aū tras aici ll. 2.541.» Să se facă cazane: «manușile lor sa fii-a tot de arama, sa nu fii-a de fer niū-una, și țevile lor sa fii-a tot cu arama lipite, sa nu fii-a cu cositor.»

[Și altele asemenea.]

CCCLXI.

1812. Însemnare de la «Elias Nyagoy, negoțitoriū de la Șebeș».

CCCLXII.

Viena, 24 Februar 1812. Manasis Eliade către Gheorghe Manicati. După socotelī: Τὸν Βραγχοδάνον δὲν τὸν εὔρηκε τὸ γράμμα μου εἰς Βρασιόβον, ἐπειδὴ εἶχε προαναχωρήσῃ εἰς Γιάσι. ὁ δὲ Μητροπολίτης αὐτοκινήτως χωρὶς ὁρδινόν μου ἔγραψεν εἰς

¹ Fratele lui Dumitrachi și unchiul lui Vodă Bibescu.

Βουκ[ου]ρ[έ]στ[ι] πρὸς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ κυρ Σίλβεστρον ἱατρὸν, ὁποῦ γὰ με λαβήσῃ φιλικῶς πρὸς συμβιβασμόν· ἀλλὰ τί καὶ πῶς, δὲν ἴξεύρω. Ἐγὼ τὴν ἐνδεχομένην διόρθωσιν τῆς ὑποθέσεως δὲν τὴν ἐλπίζω ἀπὸ ἀλλοῦ, παρὰ μόνον ἀπὸ τὴν ἔμφορα μεσολάβησιν τῆς ἐντιμότητος τῆς¹. [Se plînge că e neajutat și părăsit cu totul.

Pecete peste hîrtie.

CCCLXIII.

[Rîmnic], 5 Maiu 1812. «Ștefan biv 2^{ri} Log[o]f[ă]t» către un treti Log[ofăt] Stoieneșc[u]. «Dă te'î întălni cu Nicolîță dă la Manicătești, să-î cerî ciasornicul ce l-am lăsat să-l dreagă și să-î puie lanțu... Să-l trimițî la cocona Elenca.»

Pecete roșie, ruptă.

CCCLXIV.

[1813. Listă de datornici.] Ana Cičului Voivoda... Lina, fata lui Gheorghe Čoră, Toma Alpi din Boiță..., Stănuța, Ionica. Fata lui Gheorghe Gîurgi, Lina, muiarea lui Tomi din Veștem. Nemțoica de la Bendorf....

CCCLXV.

Galați, 1-iu April 1813. «Carlo Matthaeides» și Daniel Reich oferă serviciile lor Casei Manicati, în comision.

CCCLXVI.

În luna Ianuarie s'au trimis o carte supt pecete și cu adres la domnu Mănucate, priu acăst căprări. Să roagă cu aplecăcune a i să da la mănă rățipis, precum s'au primit acesta earte. Însămnaire: Turnișor, în 13 Martie 814.

Apostolă, strajameșter
de la reghimentu rumănesc.

[Admirabilă caligrafie fină.]

¹ «Pe Brîncoveanu nu l-a aflat scrisoarea mea la Brașov, căci avea să se ducă la Iași; iar Mitropolitul [Dosofteiu Filitis], de la sine, fără orînduirea mea, a scris la București, nepotului său doftorul Silvestru, ca să mă primească prietenește la învoială, — dar ce și cum, nu știu. Eu nu aștept îndreptarea ce ar fi să fie a stării mele de aiurea decît numai de la cumintea mijlocire a d-tale.»

CCCLXVII.

[Sibiï, 7/29 Novembre 1814. Contract de căsătorie. Foaie de zestre:] 6 telere de cositorî, 1 zupşisel d[et]o, 2 tipsii, 1 blid de sos deto, 2 păr[echi] cuţite de argintû, cu linguri de argintû, 2 linguriţe de cafea, de argintû, 2 solniţe de cositorî, 2 linguri d[et]o, 2 paplomă de mătase, 1 pipotă cu 4 perini, 4 lepedee, 4 mease, 4 chindie, 6 serveturi, 5 şire margaritari, 1 păr[echi] cercei de aur, 1 inel.

CCCLXVIII.

[Bucureşti], 20 August 1815. «Mariia lui Ion Multea» către M[anicati]. Veî şti că, viind aci la Bucureşti, n'au vrut frate-meu să mă mai lase să viu îndereptu, şi miie mi-era urât să şez aşa, m'am băgat la Brâncoveanca a bătrână, în case. Dar eu mă rog, domnule, să dai cheile la Mariuţa, să meargă să-m strângă aşternutu di pe pat şi să-l bage în ladă, şi iar se dia cheile la dumneata. Şi, de nu-î fi vândut vaca, să o vinzi, iar bivăliţa şi viţaoa să o ţii. Şi bani să-î schi[m]bi cu aur sau argint, ca să nu rămăiu în pagubă cu ţudulele. Şi mă mai rog ca să-m vinzi şi peile, si nu le mănci molile, să să strice. Şi pentru cele 200 de zloţi eu le-am spus, şi au zis că n'au nici-o putere, şi ei m'au rugat ca să mă rog de dumneata să-î mai aştepti până cătră primăvară, că s'au băgat la Sichelari grădinari, şi la primăvară va trimite bani cu multă mulţămită. Ei trăescă bine; numai iă este cam rea de gură şi el o bate. Şi mă rog ca să am cinstit răspunsu dumat[e], ca se mă bucur. Şi la toate soţiile mele m'am închinat. Cu plecăcune, şi-î dorim cu mai vârtos la jupân Antonie....

CCCLXIX.

Zalathna, d. 27 Av[gust] [1]815.

Drag chir Theokar,

Doamna şpăniţa noastră, după obiçnuitul comploment, să roagă ca cu venirea încoace să faci bine să-î aduc vr'o 10 ll. de cafè, sau să-î trimiţ. Aşîderea doamni Tiorai vr'o 6

fonț. Deč mă rog și eu ca cartea ačasta să ăibă mai multă omenie ca aceea cînd am scris pîntru doamna Aroniță. Cu aceaste, poftindu-vă să ăguneț și să petraceț Crăčunu cel grecesc cu pace și sănătate, sînt

Al Domnii Tale adevărat preatin :

Anghel.

[Adresa germană a lui Demeter Theochari von Stámboli, saú a lui Manikati.]

CCCLXX.

[1816] «Ilie Popovič, pro[topop] Sibiiului», către birăul grecesc, pentru «Sofia, fata dumneaui chir Nanu Zigur, neguțetoriului din Sibiiu», care se plînge că «domniata o ai fi silind *ștante pedeam (sic !)* a să muta din casa părinților ei și a ședea în casă de chilin cu pomenitul ei mai sus bărbat [Enachie Demitriu de la Pitești].»

CCCLXXI.

Sibiiu, 23/11 Maiu 1816. «Iuon Dimitriu Rosolja» cere a i se trimete niște scrisorî. «Georgie Gozsamiss, Dimitrie Besaraba, martorj.»

Copie cu litere latine.

CCCLXXII.

[Pitești, 7 Iulie 1816. «Gheorghie Steriopulu» către [Manikati].] Mult ne-au părut rău pentru supărările ce rabzi de la rachieru, și după scrisele dumitale n'am lipsit ca să cercetezu pentru dănsul foarte tare ; unde m'am înștiințat de la un cuvios preot cu care... de arhimandrit Tutăneanu, carele este patriotu lui, și din nenorocire să și rude[ște] cu dănsul, prin frate-său, și că să numește Rusi, că au trăit viață cu rele cheltueli, și că au prăpădit de multe ori bani ai frăține-său Gheorghie, și că acum nu are nici-o stare, neavând modu ca să plătească la un doftor bani carîi ș'au împrumutat cînd era în, prinsoare, pentru datoriia ce era către dumneata... Ienache povarnagiu n'au fost nici vrednic, nici destoinic pentru rudeniia dumitale. Am cerut de la

dănsul în scrisu mărturiia, pentru mai multă adeverire, dar n'au vrut să-m dea, cu cuvânt că această este înprotiva darului său, fiind preot. Mi să pare că sânt destule scrisoare carea Ț'au scris-o mai dăunăzi Medelniceru Dincă Brătianu, carele este om cinstit și la mulți cunoscut, dinpreună și cu această a mea, ca să astup^{gura} gura povarnagiului; cu toate că dănsul-au grăit multe nimicuri înprotivă mè, atingându-să de cinstia mea. Pentru care ieu de loc am și prosteluit, și, când iel să va întoarce aici, va învăța cine sânt, și ce treaptă am, și câtă omenie am. Iar, pentru Carolina, aceia îi era curvă, dar dănsul o vesteà ca pe o muere a lui; adevărul nimin[î] nu-l știe. La patentile ce are, una rusească și alta nemțască, îl numesc numai Ioan Dimitriu, fără nici-un Țunamen. Și aceste poate să ți fie spre folos, fiindcă nu poate fi om de omenie, care, când să face Neamțu, când Muscal. Are doi cai pă cari i-au trimis la multe târguri slobode, făgăduindu-i numai trei sute de lei, și au rămas nevânduțu. Aceasta este toată averea lui....

[Copie.]

CCCLXXIII.

Pitești, 21 Iulie 1816. «Stephan Bessarab» către un «nene Nicolae». Pentru Ienachi povarnagiul. «Aflîndu-me la gazde la dumnjalu Medelnitseru Dinke Bretjanu..., m'am pomenit ke vine dumnjalu Keminar Aleku Filipessku, isspravniku, schi ku dumnjalu Medelnitseru Steriopulo schi ku Dregojessku schi alte obraze.»

CCCLXXIV.

Sibiiu, 3 Novembre 1816. Expunere a lui Nanu Ziguri. «Și au luat și pe soțila sa cu sine, fără pat, și fără haine de drum, în vreme de iarnă, numai cu bunda mîne-sa în spate, cu carea s'au și culcat amîndoi noaptea, neavînd ei alt așternut, și au stricat-o de tot, măcaru că m'au coșăluit acei bundă 250 Rf.»

CCCLXXV.

[1817. Cercetare în procesul Dimitru.] Nu tăgăduiaște dum[nea]lui că n'aŭ mîncat costul de la mine în 4 luni și o jumătate, cu muearea sa și cu ciledul său... 10 cară de leamne, de 100 zloț... Vorbeaște nimic, ca un om disperat, care cu mincună vrea să trăiască și să nu plătiască unde-i dator... Să tac de slujnica lui, care aŭ băgat-o mai tîrziu, ca un cavalir... Cu frustuc, cu prînz, cu cina... Bea cafè, rezolî și v.n, pe lîngă mîncare, iară nu pită și slănină cu apă ca proști, și așa, dacă zice el că iaste lucru de rîs dacă am pus atîta cheltuială pe 4 luni și o jumătate, să veade că nu știe cum să ține casa la Sibiiu, ce socoteaște, ca la Țară, cînd să fac prune multe,—însă aicea și acelea sînt scumpe... Ba zice mai încolo tot la acest pontom că el aŭ înbrăcat de nou și casa mea și casa Paçurii, la vreamea nunții, și precum că eŭ nice păpuci în piçoare n'aș fi avut cînd aŭ venit în casa mea. Aferim ce cavalearii! Aicea nu-i pociu zice altă decît că el însuș să face măscăriș și batjocură oamenilor, căci, de-ar fi avut el atîta puteare, n'ar fi lăsat să cheltuiască Paçure la nunta lui... De care să-i fie rușine a vorbi, dacă n'aŭ putut el înbrăca nice pe frate său la nuntă, ce i-aŭ dat hainele sale de pe trup, cu care aŭ fost el înbrăcat în Sîmbăta nunții, de l-aŭ rîs oamenii... Zice prăpăditu și fălosul cel fără puteare că-i cade greu căce veade pe muearea lui șăzind pe vatra mea, unde poate că iă nu va avea ceale trebuinçoasă, și care la el, în mila cei mai înaltă, le-ar fi putut avea... Aŭ dus pe muearea sa acum un an goală și dezbrăcată în vrigul cel mai mare prin Țara-Rumăniască, și ce minte slabă poartă el dacă n'aŭ putut el pitula și un rînd de haine de ale feții meale, adeca de a muerii sale, cum aŭ pitulat 40 de galbinî fără știrea ei, și apoi să i le fie dat pe drum, să să înbrace cu iale muearea, să nu îngheață de frig! Ba putea să iae și nește pierne să vr'o paplonă să vre un țol, să le pue în cocie cu titulă, ca să nu-i îngheață piçoarele, și să nu o ducă goală fără așternut și fără haine de drum, în vreame de iarnă, ca

un nebun... Sibiiu, la 16 Ghennar 1817. Smerită slugă:
Nanu Ziguri, neguțator de la Comp[ania] Grească, în Sibii.

CCCLXXVI.

[Listă de obiecte din 1817, privitoare la un divorț]

1 pilote..., 3 sztraje: unul nou roschu, 2 albe, jare noo..., 4 messe fajne de tissaholtz, 2 bigel-eizen, 6 tellere de portzolan cu 6 serviete, schi kutzite ku lingurile, 2 blide de kusentorju, d° pentru supa, de portzulan, 2 scatultze de portzulan pentru piper schi szare, 2 peschtire de Czaligrad..., 1 tavă de blech vapssite frumosz pentru csinsstit, 2 scatultse de portzulan pentru zachar, 1 d° dultsatze..., 2 kepenezse noj, 1 fajn de szarbatorj schi 1 maj ordiner de toate zille schi de drum, 3 palarij de matasse fajne ku kutya lor, 10 kamaschj de punze fajne, 10 parekj de izmene, 1 lajber verde de matasse, 1 d° galben de pikéth, 1 d° alb ku florj roschi de pikéth, 1 d° alb de schal ku florj roschi, 1 d° de pikéth cu varzsi roschi, 1 d° de karton ku varzsj albe schi roschi, 4 d° maj ordiner, 16 kirpe de batist pentru grumazj, 8 forhémete albe fajne, 1 kirpa pentru grumazj schi 1 forhémét, negre, 2 parékj de nadrazsj de anginét, 1 pareke d° de mansester vinétzj, 1 kamasche de matasse turtsaszke de Czaligrad, lunge, 1 pareke de jzmene, d°, d°, 1 buktsa turtsaszke infaschurate..., 1 hamaili de arzsint kare poarte jkoana la drum intrinsza, 1 darab de 22 de kotzj de karton pentru inbrakarja szkaunelor kare ljam fakut..., 1 darab überzuch de karton maj ordiner pentru akoperirja szkaunelor, 1 kaput nou, 1 pareke de hamurj de kaj ku czinte de arama, ku frine schi hetzurj de matasse schi ku tot takimul lor, 2 schele ku frine, 2 trajszte de kotsye, 1 pareke nadrazsj de flanél pentru jarne, 3 rekele de flanél fajn d° d°, 4 parekj de csizme noo, 1 fédér-messér, 1 jkoanà a luj Szfûntu Nikolaje..., 2 parékj de strimfj barbateschtj, 6 kipurj, 2 sztikle, 1 de kop, alta de fele, 2 pachare.

Szibij, $\frac{19 \text{ 7br.}}{18 \text{ 8br.}}$ 816.

Jenake Dimitriu Russi.

CCCLXXVII.

[25 Februar 1818. «David Paun» către Costandin Manicati.] Într'adinsu să trimisă acestu slujitor cu această scrisoare către dumnata, din care scriu dum[i]tale pentru aceste cărți, că, de să vor afla la dumnata, bine, iar, de nu, va merge chir Scarlat, omul dum[i]tale, la domnu Molcărü saü la Bartu tipografu, ca, de să vor găsi aceste cărți care le aratü anume ce fel de cărți să fie, și cu trimisul acesta să să cumpere, și să mi se trimiț[ă]. Și, căți bani să va da pentru aceste cărți, mă veî orânduî unde să-î trimeți, saü în priimirea vătafuluî în Căineni, sau eü, găsind ucazion, în grab[ă] îi voi trimite acia la Sibii. Dar așa mă rog, găsindu-se aceste cărți, să să trimeată în grabă, fiindcă sânt poftite de dumnealuî Sărdaru Nica, sameșul acestuî județ, și așa socotesc că să vor găsi acia... Arăt ce fel de cărți să fie :

2 tacăme miuie de lună, în 24 de stur; fieșicare minei pe o lună; care să cuprinde pă 12 luni aceste minie.

3 molitvelnice [adaus : f. 14; din Sibii (*șters*), Blaj].

3 catavasiere [adaus : f. 5; de Sibii].

3 minie de cele mari, cuprinzători un minii peste tot anul. Aceste cărți, rumînești să fie, și de Buda.

[Pe V^o:] 1818. David Paun. Râmnic, 25 Februar pr. Răspuns, 1 Martie, precum că minie (*sic*) nu să află, așijderea și celelalte cuprinzătoare, de Buda, ci numai de Blaj și de Sibii, și 1 molitvenec de Blaj, f. 15, 1 catavasier de Sibii, f. 6.

CCCLXXVIII.

Sibii, 27/15 Maiu 1818. «Elena, văduvă a răposatuluî Nașto Dimitriu», dă chitanță pentru partea ei din moștenirea archimandrituluî Dometie.

CCCLXXIX.

În Sibinü. H. Costanüdinü Manicati.

În Timișarä; 1819, Martü 21.

După cumü m'au scrisü chirü Timotei ca să trimetü unu sacü cu făină de Aradu, amü trimesü cu cărășu anume Achim

Balanu de la Topărüța, și trimițu făina înu pace. Să-i dațu penütru chirie f. 5, alüte nimică. Și pofütescū Înüviera Domünuluı Hrisütosü la mulüțu anı cu sănătate. Și rămanü de bine voitorü :

Gheorüghe Trombișas.

Nota : 117 ll. făină, 1 sacü și hararu.

[V°:] În Timișoră.

Dumnalui H. Costandin Manicatis, Sibinü.

CCCLXXX.

9 April 1819. Mărturie de la «privileghiata Companie a Grecilor», pentru Șerban Grigorie, care e «în bolta comembruluı nostru Hagı Constantin Pop : mai întâiu adecă ca besel (*tyro*), după aceaia, precum și acuma, după obiceiü negustoriei, ca feçor de boltă,— iaste născut în Ținuturile turcești [*șters* : din părinții greci], a se fi purtat totdeauna omeneăște, precum de la un negoțitorı cinstit se poșteăște». [Și latinește.]

CCCLXXXI.

1820. Socoteală a lui David Păun, care trimete o plată în : «# olandezü, funducı și rebiale, mahümudia[le], neasfiele, ruble, sfanțihı găuriț, sfanțihı nigăuriț, pitacı».

CCCLXXXII.

1820. Raport al Companiei către «inclytum militare regimen coronense», care făcuse o întrebare cu privire la negoțul ardelean.

Bumbacul se aduce din Turcia, de se lucrează în patru fabrici grecești din Brașov și în alte locuri. «Et partim album, partim vero in fabricis coronensibus hidvegiensibusque rubro ac caeruleo colore tinctum, partim textum, ac praeprimis in vestimenta muliebria *fote* nuncupata effabricatum in pari magna quantitate ad ditiones turcicas reportatur.» Tot așa lina, din care se face postav de Brașov, «petaso similiter», șnururi de Brașov, foarte multe, «stragula et diversa vestimenta valachica, tam Coronae, quam

in adiacentibus regionibus in simili quantitate et taliter effabricatae lanae rursus in ditiones turcicas referuntur.» Piele de vacă și de capră, din principate, pentru hamuri, curele, cizme, «effabricatae et confectae rursus, haud in exigua quantitate, revehuntur in Valachiam.» Funi de cânepă se aduc «praecipue e Moldavia et Polonia... Lagenae in simili quantitate.» Cară, tot așa; mobile, foarte multe. Fierărie: «a tempore tamen, quo eius pretium elevatum est, in minori quantitate exportatur, ex ratione quod e Russia leviori praetio reperitur». Sticlărie de la Porumbacul-de-sus, Arpaș, Cîrțișoara și Biclăd, și din Secuime. Hîrtie de Orlat, Sibiiu, Cîrțișoara, Bogata și Brașov. Apoi mărfuri «sub titulo *brassovenie*», cerute mai ales la București. Plumb, vase de lut,— multe,— piepteni de corn, *pollentae* secuiești.— Din Turcia se aduce: bumbac, piei, măslina, untdelemn, care «servit usui fabricantium et opificum in tingendo praeprimis gossypio», orez, cafea, migdale («raro»), portocale, lămîi, migdale («non in magna copia»), pește sărat mult, porci îngrășați, vinuri, «pro usibus incolarum, praeprimis ad limites degentium». Pîngere contra beșliilor turci și vătafilor noștri.

CCCXXXIII.

26 Februar 1820. «Maria luî Ion Munteanu» cerc a i se da 250 flor. nem.

CCCLXXXIV.

București, Iunie 1820. Andrei Palaiologos către Companie. Nu li poate afla dascăl cu 2.000 de lei pe an,—abia cu 2.500.

CCCLXXXV.

Sibiiu, 27 Februar 1821. Episcopul Moga dă chitanță pentru 300 de zloți, «carii arhimandritul și parohul cinstitei Companii grecești de la Sibiiu, părintele Dometie, pînă era în viață i-au închinat ca un făcătoriu de bine și bun părinte neamului românesc neunit din Ardeal, pe seama rădicării caselor de ep[is]c[o]pie și de bogoslovie aici în Sibiiu..., spre večnica pomenire a răpoșatului în Domnul arhimandrit, căruia și pentru

rugăcunile neamului românesc să-î facă odihnă Domnul întru viața de veci».

CCCLXXXVI.

[Nagyag, 16 Mart 1821. Bakovay către Constantin Lützo.]

Dare, bătetye szinetátye, tse fel gye páriote jest, ke leszasz pe un musztían szetz predaze Czäre-Rumunyaszké ! Dutye sie munel afáre, si tye fo Voda, apoj me fo si pe minye vø un Logofett, apoj tze vetz tráj, ku .Turku lesznye tyaj potye inpeka ; numay tremetye multye punge ku bány. Pagube ke nuntz jeu pope, sze tye spovedesk jeu : álmintyere tyás legá jo gye fetye si gye mujér, pekum aj foszt pone akuma legát : si drákul ar plinse de mila dumnyetále

CCCLXXXVII.

Cu ačastă plecată mia scrisoare daū dumneavoastră, maica dragă, în știre că păcum eū fiul dumnavaostră m'am foarte să-turat de lumia ačastă, că, fiint sântem lipsiți de toate ; așa dară să faceți bine să iertați și să mă blagosloviți, că eū am plecat să-m cerc norocu : orî că nu mă mai vedeți, orî că oi veni norocit, —după voia lui Dumnezeu. Numai atăta mă rog ca să vă ierte Dumnezeu păcatele ce aveți. Nădejdea la Dumnezeu, și să vă rugați lui Dumnezeu, căci, cine am să-m ajute : Maica Precista și I[su]s H[risto]s. Și voi înștiința unde mă află eū mai bine și curat. Numai mă rog și iară mă rog, aveți nădejdea la Dumnezeu, că mare milostiv iaste Dumnezeu. Și rămâneți sănătoși.

16/28 Martie 1821,
aū plecat din Sibii.

Margariti Gheor[ghie]
Margariti.

CCCLXXXVIII.

Prea-vrednice patrone al ep[i]sc[o]pii neunite din Ardeal. În pace, întreg, cinstit, sănătos întru zile îndelungate, patronindū lejii creștineșt[i], care să întărească prin patronia ce bine ai voit a o lua asupra, toată eparhia neunită a Ardealului de la inimă poștească să petreci !

Eū, când am primit pre lângă cvietanție miea de zloț de

la Domnia Ta pe sama ridicării școalelor și a ep[i]sc[o]pii aici în Sibiiu, atunc am fost lăsat și altă cvitanție, de 300 zloț, de la răpăosatul în Domnul frate și arhimandrit Dometie,— D[o]mnul să-l odihnească.

Mă rog să mi să trimiță înapoi aceiaș cvitanție, pintru să nu să facă cumva zăușală mai nainte de primirea banilor. Cu aceastea sânt al D[o]mnii Tale gata spre slujbă:

Sibiiu, 26 Avgust 821. *Ep[i]sc[o]pă Vasilie Moga.*

[V°:] Prea-cinstitului domnului birău, birău al Companii greceșt[i], chir Constantin Manicati, cu blagoslovenie, aicea.

[Pecete pe ceară roșie cu legenda: «Basil. Moga episc. graec. rit. non unit. Transyv.», iar în mijloc, supt coroană și înger, un blason cu cruce.]

CCCXXXIX.

1822. Petiție de la «Eleni Nicola Patsura, Sofia Nano Siguri» contra fratelui lor, care nu pune «makar o krutse de pietre» părinților, dar «fătse petrekani, mészé ku musitse; inke kiel-tueste între atsészt vremur, unde ej ku avere fak ekonomia la tate; zoake kértzile din greu, dupe kum auzim, si szte-peneszte ku puterea toate tsele putzine ale perintzilor nostri»

CCCXL.

[1822.] David Păun către C. Manicati. «Iată trimesăi socoteala a hărtii și a părțălanurilor... 205 taiere (*sic*) de părțălon..., 45 de confeturi, 19 de friptură, 24 de ċorbă, fără căpace, 7 castrone de rasol cu căpace.»

CCCXLI.

1822. Petiție a lui «Michael Nanu Siguri», pentru judecata cu surorile.

CCCXLII.

[«Craeova», 29 Octobre 1823. «Vasili Pavlovici» către «Gheorghita Măncati Șofran.] Fiindă bolnavu, și alta, cu multa cercetare ce facura și facu că sudiț, amă totu adestatū ca sa vadū cumū rămăne traba; de care acuma vedemū că

unii s'ntă cunoscuți de sudit, iară alți nu. Noi sântem trei frați care avem o casă, o negostorie și, dinu multe cercetări totu'deună și supareri, că avem acaretur[i], etu și Raico ne am așezat la oreduiala țeri, dară fratele Vela, fiindu becheru și mai tinar, le am lasat sudit, fiindu era cunoscutu și de către cinstita Aghenția cu patenta la mână. Că i s'au scos de mulți ani prin hanteru cinstit chesei a dum[isale] jupun Hagî Costadinu Popu. Care și acuma trağa nadejda dupe rugăcune ce rugase pe coconu Zafrachi că cu mergera dum[isale] la Bucurește să-lu arete la domnu Aghent. Și, ce au facut, nu știm. Văzu că acuma ilu apuca de biru; așa dară nu rămănem nici-unu sudit, a puta plăti după cum plătam cinstit Cumpene. Dară, poftind a rămăne fratele meu Vela în locu meu la cinstit[a] Cumpania, ni osteni și i arata cu vr'o doo slove către cinstit[a] Aghenție, și cinstita Aghenție va arata la Vistieria a nu-lu supăra aice de biru, fiinucă au platit și platește și acuma la cinstit[a] Cumpania. Și, cum au plătit pna acuma pentru noi cinstita casa jupunului Hagiu, și de acuma înainte vom ruga și vom poft[i] pe alți prietin a nu mai supera pe dumnalor. ..

CCCXLIII.

Sibiū, 30 April 1826. Moisi Fulea, «național-director», amintește Companiei că dascălul ei este de acum înainte supus direcției sale, și cere a i se arăta ce calificăție are.

CCCXLIV.

1832. «Episcopul Vasilie Moga» către birăul Companiei, pentru «sărindare, și săracuste» ce iew archimandritul grcc, de la Gura-Riului, «ca cînd tunde cineva oile altui păcurariu».

CCCXLV.

9 Mart 1833, «călindariu nou». «Alexandru Gavra, crăescu al preparandiei romînești din Arad p. o. profesori», propune un plan după care să vor tipări niște cărți rumînești, printro ortăcie, care are 4 scopuri: a) a tipări cărți Rumî-

nilor spre folos; b) a lăși lumina cunoștinți; c) a îndemna pre cei învățați spre alcătuirea cărților; d) a mijloci cu cărțile o neguțătorie foarte roditoare, în care nici de cum poate omul să păgubească, ma din potrivă cu bună seamă poate nădăjdui că împrumutați săi bani nu vor fi nici într'o primejdie, și că foarte bun câștig îi vor aduce.» În ea intră «oricare naționalistă de cînste».

Lista cărților: «Ulisse, Corăbierul cel d'intii, Pepelia, Lucreția, Marmontel, Framenturi de la obagie, Starea Rumînilor din Ungaria de la întoarcerea prepărăndiei, Gheografia, Palid cel verde din Veneția, Arătarea nașteri lui Huneadi, Aritmetica memioreală».

Propune îndeplinirea acestui plan Companiei Grecilor.

CCCXLVI.

Sibiiu, ¹⁶/₂₈ Maiu 1841. Mărturisire de datorie de la «Stanu St. Popovici, vremelnice birău», după o adresă a Băncii Naționale «cătră prezidium Companii Grecilor aici». «Chizași iscăliți: chiru Nicolache Guma, Grigore Matheiu, Fotache N. Leca, Stefanu Zaharia, Gheorghe C. Dimitriu, Nicolița G. Marinovici, Gheorghe Zahariia».

CCCXLVII.

Sibiiu, ⁴/₁₆ Ianuar 1847. «Mihail Zigură, birăul ch. cr. Cumpanii grecești», către protopopul Ioan Moga. Refusă a da «sămădașul bisearici». Compania corespunde în materie de taxe direct cu Guvernul.

A N E X E

I.

Documente făgărășene din archiva bisericii neunițe.

I.

19 Decembre 1772. «Conșistorium din Făgăraș, de liağa grečască neuniți, dinpreună cu părintele nostru protupop Bucur sin ieromonah Ștefan, fiind noi adunaț la casa dum-nialui jup[ănu]lui Enachie I. Arpași, niameș», arată că jupînul Ioan Pătrașc din oraș a cerut ca fiul său Gheorghie, «care este la un sat, la Berča», și are în Făgăraș «case și moșie», să fie preot aici. «Dară noi, năvănd aci la Făgăraș bise-rică, și mergându noi la alte parte la biserică, la Gălaț, peste Olt, în varmăghia Biligradului, n'am cutezat, de mai mari noștri, ca se primim, nefiind biserică la oraș, și, fiind acolo la Gălaț și alt preot, nu poate încăpea și al treila, și noi de apia am căpătat cu multe osteneli a reposatului prea-sfințitu Vlădica Dionisie Novacovici, de n'aū dobândit această mile de la comisia crăiască ca să avem un preot la Făgă-raș, de vrama lipsi (*sic*), ca se nu ne moare copii nebotezaț și oamăni neispovăduiț și necumenecați, de n'aū dat preot la oraș și ne l-aū rânduit preosfințitu cu preotu nostru ca să mercem acolo la Gălaț la rugă, dinpreună cu preotu, și s'aū făcut ca să aipă și rând acolo la biserică.» Dacă do-bindesc voie de biserică la Făgăraș, «l-om primi cu condiție bună: nu va hi altu mai dinte, fere Sfinția Sa, ca, vâzin[d] și noi che-î copil de oraș, și avănd case și moșie la Făgă-raș, și aū skujit la oraș de aū fost dascăl la biserică, și cu învățătura copiilor, și s'aū purtat cu cinste și cu omenie,

numai, întrecându-se vremile, s'aŭ înstreinat și Sfinția Sa, ca un om de lume, de părint[ă] și de frații Sfinții Sale». Iscălesc : «protopop Bucur Făgăraș, eŭ Gheorghe Corodî, arăndaș, Enachie I. Arpași, niameș, eŭ Ioan Mate, niamiș, Gheorghe Fuște adeverez, eŭ Neculae Gheorghe, Văsălachie șălariu, eŭ Iordachii Petru, Νηκώλας Φητώσι [=Fitoche], Enachie Dima adeverez, Pană, gociman, șelari; eŭ David Gorgonea, timariŭ».

II.

Sibiŭ, 14 Novembre 1780. «Ghedeonŭ Nichitici» către protopopul Bucur din Făgăraș, pentru «moartea lui popa Dumitru din Paloșŭ».

III.

[Făgăraș], 24 August 1783. Popa Gheorghe Pătrașcŭ se îndatorește către protopop și «neguțatori și coratori» și «orășani din cinstitele țaihiuri și alții de opște», a fi preot la ei, neunit. «Eŭ, aŭ de față, aŭ după dos voiŭ fi cu toată dreptatea. Așjderea să nu fiŭ slobod a mă duce din oraș fără știrea protopopului locului, nice protopopul locului, mergînd în vre o treabă, să nu preagate a mă înștiința. Partea dascalului să nu să închiză a nu i să da. Așjderea pre cinstiții orășani mă voiŭ sili a le da titula și cu toată silința, după hărnicia lor, nu o voiŭ împiedeca.» Altfel, «să fiŭ lipsit de toată preoția».

IV.

Sibiŭ, 5 Septembrie 1783. «Ioan Popovič, vicariș neuniților», arată că popa Gheorghe Pătrașcŭ, numit de Novacovici și trecut la «ep[i]scopul Făgărașului», s'a întors la neunire.

V.

30 Iunie 1785. «Fiind dumnealui chir Pană Borșoș, care mai jos să va iscăli, în cinstitul oraș Făg[ă]raș, cu în prilejul negustorii a merge la Bănat, și cinstiții orășan[i] de ritusul legii grecești având a da o sută și cinzeci de florinți ungu-

reștii uniî nepoate ai dumnealui, Bălașica, fată cinstitului Achim Bădălașchie și cinstiții surori dumnealui, Năstichii... Cinstiții orășani, căpătân[d] milă înpărătiască să-ș facă biserice[ă], și neavând loc, așa cu schimbul..., au pus sf[i]nta biserică pe fundușul dumneal[ui]..., care funduș și casă l-au cinstit mai nainte cocoani Bălășichii, nepoatei bune de sor[ă]: 150 de florini i se dase; aceștia i se asigură. Iscălește: «*Pană Ianăș Borșoș, contentu*» (pecete neagră).

VI.

Sibii, 2 April 1786. «Ghedeonă Nichitičû» către protopopul Bucur. «Fiindcă în pricina Ani dinu Canta, avută cu Gheorghie Dragovičû și trăctăluită înnaîntea forumului protopopescû al Făgărașului..., au eșitû că Gheorghie Dragovič să fi înșelat pă Ana cu oareșcare scrisori, precum să fi fostû muritu bărbatulû ei cel d'întăi, Dumitru Părțache», — se poruncește să se trimeată actele.

VII.

Sibii, 29 Iunie 1786. Episcopul «Ghedeonă Nichitičû» către protopopul Bucur, vestind rescriptul imperial «pentru litiile saû umblarea în zilele praznicelor la prapor».

VIII.

16 Octombre 1786. Învoială cu Gheorghie Corodi, pentru 200 de florini ungurești luați «întru facerea sf[i]nteî bisea-ricii neuniților din Făgăraș... Țiind d[u]mnealui o nepoată fiastră, anume Sanda, fată lui Văsălachie Breazului, fecorului răposatei jupîneasii Sandii, soții d[u]mnealui, adecă fiind ačastă copilă cucearnică, ascultătoare și cu dreptate, să o ție pînă o va creaste și o va și mărita; căriia i-au făgăduit d[u]mnealui č[institutul] jup[anul] Gheorghie Corodi că o va înzestra cu u. fl. 200; care făgădaș l-au și dat d[u]mnealui pe lipsa sf[i]nteî bisea-ricii, — venind vremea copilei de a să căsători, și dîndu-î D[u]mnezeu noroc, și vrînd a să întemeia în găzdușag», — biserica-î va da baniî. Iscălesc: «prot[o]popu Bucur, Pană șelar, gočman, Vasălachie șelar, popa Gheorghie Pă-

trașc[u] paroh, Ioan Copăcean, Andrei Șivaillovici, al n[eu-niților] Făg[ărașului] normalis dascalu și reghiușu, Vasălachiu Nierghiș, Ioniță Isar».

Peceti

IX.

10 Ianuar 1787. Diata lui Pană Nergheș și a soției lui: Catrina Petcu. «Ce mi-au dat Dumnezeu și am agonisit de atunci încoace cu soțu-mieș, am agonisit amândoi, că au fost găzdoe bună și au tras în dreptate cu mine... Casele din ulița Chiș-Gălaș mi-au rămas mie de la părinții miei..., și, mai deregându-le noi amândoi, s'au întâmplat de au ars... Să mi să facă pe urma mea îngropara m[e]a ca la un negustor de cînste, trei pomen[î] frumoase și trei serindare... Mintia a de anglie și sucna cu șurțu de anglie, cu chipce și spigelele și brău el de argint, al dumnăei, și o periachie cercei de aur.»

X.

Sibii, 10 Mart 1787. «Ghedeonă Nichitič» către protopopul din Făgăraș, pentru o greșală în lista germană de serbători, trimeasă din «Beciū».

XI.

Deva, 9 Iunie 1787. «Ghedeonă Nichitič» comunică protopopului Bucur din Făgăraș o măsură relativă la conscripție («numărul fameliilor»).

XII.

28 Mart 1791. Mărturie de notar că Niergheș Pană, curatorul bisericii neunite din Făgăraș, din «ulița Grecilor», cunoscînd lipsa strimtorii înprejurul bisearicii, mai vîrtos de cătră curtea și grădina d[u]mnealui, au voit și au dat în lungul heiului din uliță pînă în fundul grădini..., din parul gardului veichiū..., încă doi coți din lățimea fundușului». Marturi străini, și aceștia: Gheorghe Corodi, Vasălachie Nierghiș celū tînărū, Dumitru Iarbă, pop[a] Gheorghie

Fogoroși, nemiș, Toma Ioan, Vasălachie Focșană. Scrie : « Andrei dascalul bisericii ».

XIII.

4 Maiu 1791. « S'aũ rînduit dumnealor jup[ă]n Iacovũ Bălanũ și jup[ă]n Ioniță Purcelea, ca să strîngă banii ce s'aũ făgăduit de la norod ; ... Gheorghie Corodi pleitor, Ioniță Isari, Vasălachie șelariul cel tînrũ, Ioan Copăceanulũ, Matei Roșă, Gheorghie Fogoroși, Ioniță Purcelea, Șerbanũ Rîureanulũ, Nicu Mănișorũ, Ghiță Edeveși, Gheorghie Crastaveate, Pătru Vașarheianu, Gheorghie Șohanu, Marcu Rîureanu, Toma Strugariul, Iacovũ Bălan, Enachie Arpași, David Cozma, Dumitru Tarba, Ioachimũ Bădălachie, Ioan Munteanul, Cornilă, Jojii Iorga, Iosifũ Munteanul, Gheorghie Zmîntină, Radu Murășanũ, Axentie Comănariulũ, Ilie al Vișii, Gheorghie Moldovanu. Banĩ gata aflați la jup[ă]n Corodi de la Țîrcă, din suta ce aũ dat ... 1 săculeț în care sînt banĩ gata, din luminĩ. Are să dea jup[ă]nul Vasălachie Nerges cel tînr.»

XIV.

Făgăraș, 7 Novembre 1792. Învoială a unui al doilea preot neunit al « slăvitului oraș Făgăraș », față de protopopul Gheorghie, « de ȇ[înstitu]t curatur, de ȇ[înstitu]ții neguțatori ». 1°. Nu va trece la lenire; 2°. Va fi « zmeritũ, blindũ, plecat, cucernicũ, negilcevosũ, nepricinuitorũ, întru nici-un feliũ de zmintelă aũ scandală, arătîndu-mă ... de beție, de înpreunarea cu cei bețivi feritori și 3°. Va împlini slujba regulat. « Și iarăș la toate strigările și lipsele de orice felĩ de slujbe ale norodului a aceștii parohi nu mă voiũ lenevi, nu mă voiũ trîndăvi, nu mă voiũ mări, ci, precum la bogați, așa și la săraci, până la cei mai de josũ, îndată voiũ sări și voiũ merge, or zioa, orĩ noaptea, mai alesũ la botezuri, la cuminecat, la vremi în-tîmplătoare, așjderea și la altele. »

Pecete roșie, cu coroană și stele.

XVI.

Făgăraș, 8 April 1795.

Cercetare «in kassa gotsmanului sup. Enakje Fogarasi», în cauza «dumnaej supenessi Szemkutsi Vesselyoai» cu jupăneasa «Theodora szotzia dumnalui sup[anul] Enakje Arpasi».

«Prekum ke dumnajei supenjassa Thodora, szotzia dumnalui supenului Enakje Arpasi din Fagaras, fiind tinere si de kurend meritate, au jesit in bisserika la myr, la anafore, la evangellie si la jkoane innaintja nurori mele, fiind nora me mai beitrine, ku kopij kessetoritj si meritata de 20 de any si mai bine, si jeu dupe karakterul mjeu si al norori mele stiind si kum purtem toate greutetzile, mare csude mau asunss, si prekum tokma si akum Luny a doa zi de Pasty a inpinss de la evangellie pe noru-me si pe alte supenesse, atunts jeu, ne may putind rebda, jam ziss: ke fere de kale au fekut, pentru ke nu de csinsste tselor mai beitrine, si sse sse omenjásske de atsi innainte, ke nu va fi bine, de va mai inpindse pe noru-me si de-i va mai pesi innainte. Si de atunts in toate zilele, in bisserike si in ulitze, jumy tzine drumul, si ne okeraste, ku supunul dumnajei din preune, zikindu-my sztrigóaje si mujere de rusine si nora-me jesste fate de kalik, si din niminja, si perintzi jei jau murit prin gunoaje, menkatz de peduky. Jeu stiu ke ssint supenjásse de csinste, si noru-me jesste kopil járes din oameny de csinsste, si inssess ja jesste de csinste, si ssintem gazde, kare purtem toate rindujelele ku csinsste, si okerile atsesstja nu putem rebda. Pentru atseja ku pleketsune me rog ka mai intej szemy hoteritz rendul merdseri nurori mele in bisserika dupe beترینetzele si vrednitsia jei, la tsele bisseritsesty. Al dojlja sze-my datz adeverintze din tse sau intseput atsesstja si kum mau okerit, fiiindke toate bisserika au vezut tsele din biserike si tsele din ulitze, ca ssem pots dutse lukrul in vég unde sse kade sspre kepetarja csinstei mele.»

Cealaltă răspunde că «innaintja nurorii lui A. totde-

una va merdse, ke isse kade, járe de sztrigoaje nu j-am ziss jeu, tsi barbatul mjeu jau ziss dupe gura altora, si jare va grei orj-kend; jare, de nui platse, sse asstupe mai entei gaura de unde au jesit vorba atsassta.»

Mărturiî: «Mariutza szotzia lui Gjörgje Golja szpune fere surement ke, szerutind S. Evangelie innaintja nurori lui A., nu ssau intorss innapoi ka alte supenesse, tsi au merss mai nainte si sau fekut lok cu kotele pintre A. si pintre nepoatessa Zoitze».

«Marinitsa Joksenoaja fere suremint szpune: ke asa au vezut pe I. sserutind evangelia innaintja nurori lui A. si nu ssau intorss la lokus, tsi au merss mai nainte pintre A. si pintre nepoatessa si sau fekut lok ku dossul sseu inpingind pe A.»

«Supuniassa Mariutza Gjörgitzoae, kare fere surement sspusse: jeu mjam pezit rindul si rugetsunja me, alta nu stiu nimik.»

«Marika lui Nikolajie Boratos: nimik.»

«Marinitsa Ontsoae: nimik alte, fere numai atsassta am auzit pe kokoana Zoitza zikind: ke nu mau inpinss pe mine, ke jar fi sserit keitza din kap.»

Decisie: «Atsesst lukru el ssokotirem a fi fere de tsinsste, fiind ke in szfinte bisserike sse kade szmerenie, plekare si rugatsune, jare nu as keota inneltzare si merime ssau tsarta. Pentru atseje am aless ka J. sses tsare jertetsune de la A. si de atsi innainte sse sse omenjásske si sses tzie rindul, járe innaintja actrizelor sze nu indrezniaske la nitse un fely de rindujále bisseritsásske, ke intrált kip va urma sspre kanon greu, care va veni sspre nepletsere, jare, inkituj desspre pornirja geltsevei in bisserike, ssau sudekat gloabe J. si A. kite 2 ll. csáre, kanon bisseritsesc, jare, des-spre tsele afare din bisserike, sse rindujessk la sudekata csinstitej table, neputindu-sse inpeka si desspre atseja.»

XVI.

2 Novembre 1796. Contract «înnaintea dom[nuluî] directoru alu şcoalelor neunite naţionaliceştî Radu Tempea»,

și a protopopului Gheorghe Petrașcă, pentru tocmeirea în-vățătorilor Andrei Șivailovici și Ion Fogorașii. «Dascalul Andrei să ție strana besearicii cea dreaptă la cîntare, iară Ioan Fogoroșii de-a stînga.» Andrei va avea 25 de zloți pe an. Venitul bisericii se va împărți după timp. «Dascalul Ioan Fogoroșii să aibă a-ș lua simbrie de la toată casa pre anū oîte șase creîțari, neavînd a să amesteca dascalul Andrei ceva la lucrul acesta.»

XVII.

[C. 1800.] Noi cei mai jos iscăliți arătăm și încredințăm pentru fîica noastră Elenca, că, după orânduiala și obiceiul cel lăsat de Dumnezeu, voind a o căsători după dumn[e]lui Ioan Crețescul, de aceia încredințăm supt ale noastre iscălituri că nici vre-o rudenie a fi cu soțu-său Ioan nu știm, fiind numitu născut Crețescul în Țara-Rumânească la București, iar noi oameni din Ținutul Țări Turcești, ot Scutări, Andriianopoli. Asemene arătăm că pe numita noastră fică cu vre o pricină nu o știm. Și spre siguranția Sfinții Sale protopopului Simion Jănaru ot Făgăraș cei ce i-au cununat, am dat acest al nostru în-scris; și să aibă putere în toată vremea și în totu locul.

Κοστάντινος Παπαζόγλου πατέρας Ισκαλέμο.

Θεόδωρος Παπαζόγλου θεῖος τῆς Ἑλένης καὶ νουνὸς μετὰ τῆς θυγατρὸς μου Μαρίας.

Ioan Crețulescu, logodnic.

Ἑλένη.

Costandin Prijbeanu Med[e]l[ni]c[e]r, martor.

XVIII.

F. d. Cerere pentru creșterea lefi a lui «Nemeși Ioan Pop Fogoroși», care, «acum de 11 ani», e dascăl. «Acumă mai de 3 ani cu vremea scumpeatii aceștia numai cu această simbrioară nu m'amă putut ajunge, și încă și altele amă lucrat și noaptea și zioa, și totu de abea amă trăit dintr'o zi într'alta, și m'amă și îndatorit de la alții de mi i-amă încurcatu zilele până acumă... De 11 ani n'amă trăit ca alți dascăli, ci numai amă chinuitu, că tocma și acuș, avînd

puținelă câștigă la această sf. Naștere a lui H[risto]s, numai odată în trăi anî, și și acumă amă avută pagubă ca de Rfr. 4, după cumă aă fostă într'alți anî, fiindcă nu știu dintr'a cui sfătuire aă îndemnată pe dumn[ealui] Lachie ală dumn[caeî] jup[ănesei] Mariuții Lăchioai de aă luată icoana Nașterii din besearică fără de știrea nimurua, și aă apucat înaintea mea cu Nașterea de aă umblat, și me-aă luată cîștigul mieu și cinstea mea me-aă stricat-o; de care eu nu știu să fie aici dascălă afară de mine și afară de Simionu.»

XIX.

Praesentium exhibitor — ingremiato oriundus, religionique non-unitae addictus, praescriptam pro ludi magistris vallachico-nationalibus methodica instructionem ea sedulitate audivit, ut in arithmetica, in ducendis menstrualibus super compositione scholasticorum catalogis, formando prothocollo, faciendis extractibus semestralibus, determinatoque pueros syllabisare, legere, memoriter discere, scribere, cathegismum intelligere et tabellas de praementionatis studiis formare, docendi modo bonos progressus fecerit. Idcirco in pago — ludi magister est constitutus. In cuius rei fidem has manu propria subscriptae et usuali meo sigillo munitas eidem extradandas duxi. Cibinii, — 180 —.

Rudolphus Tempian,

disunitarum nationalium scholarum director.

[Pecete cu R. T.]

XX.

1801 (?). Hotărîre în procesul de despărțenie al lui Costandin Pene din Vineția-de-jos. «Din pricină că iă iaste foarte mare beție, din care a ei beție, nu numai din casa A. prădează și dă pe beutură, și, nefindu-i în destul cu aceaia, și de la alții streinî aă furat și prădat... Din aă mare beție, și în curvie ar fi căzut... Aă furat pănză și altele. Care aceaste greșale prin pedeapsa prinsorii și a bății să pot socoti îndreptătoare. Iară, ce să atinje despre prea-curvia I. cu cātanele, numai presupusuri, adevărat urâte și de nimica, dară

nice un document saŭ mărturie . . . nu să vede.» Despărțenie pe un an.

XXI.

7 Novembre 1802. Cercetare pentru despărțenie a «Marii lui Zaharia Țoancă» cu «Moisi a lui Coman». Pomenit Ioan Zgripcea, Bucura lui Toader Pileiŭ, Toader Boldea, Ioanŭ Pităŭ. «De nu aș fi luot, aș avea păcat, de aș mearge în iad pentru iă... Cînd o aŭ luot, o aŭ luot plină S'aŭ dat în Merchiașa, în casa fulnogiului Honăs Gregherŭ.»

XXII.

Sibiŭ, 19 Novembre 1802. Ioan Popovič vicariș («Aaron Budai», adaus): «oblicind acestŭ conzistorium precum pe multe locuri s'aŭ obiçnuit a prinde și a pune la robie pe preoț cei neuniți fără nice o căutare la cîntea preoții și slujba de obște care o face», Guvernul a oprit aceasta.

XXIII.

28 Ianuar 1803. Hotărîre în proces de despărțenie între Dumitru Floacă și soția, din Muchendorf. «Nu numai căsătoria lor s'aŭ făcut prea cu prîpa, fără de plinirea vestirilor . . . , silită și boldită de mătușă-sa Arjona, aŭ răspuns la obiçnuita preotului întrebare.»

XXIV.

26 Maiŭ 1803. Cercetare pentru procesul de despărțenie al «Bucuriŭ, feti Opri Borani» și soșului ei, Gheorghe Teampea, din Cohalm.

Mărturii: Oprea Reapedi, Ioan Șălariŭ. «Știu că la tîrgu Sas-Schizului m'am tîmplat cu nănașu-mieŭ jupănu Dumitru la cîrjmă în Zoltan, de amŭ prînzit acolò, și, tîmplându-să și maica p[ărintelui] protopop acolò, aŭ zis jupă[nu]l Dumitru cătră maica p[ărintelui] protopop că va să meargă cît de curănd să vorbească cu protopop[ul] pentru fiul său Gheorghe și pentru noru-sa, că nu pot trăi amîndoŭ. Maica p[reoteasa] aŭ zis: pentru ce nu pot trăi? Jupînul Dumitru aŭ răspu[n]s: că-î

curvă, și ea și maică-sa și taică-so, și au purtat cătanele de mînă prin cîrjmă.»

Lă[pă]dat Biza: «Am fost la tocmeala lorū și tocma eu am întreat pre numita Bucură, la masă, cu voia ei este, și place Ghiță au ba. Ea răspuns[e] rîzînd: că-i place, și cu voia ei... După doă sau tri zile m'au chemat muma Bucuri la ei acasă și mi-au spus cî Bucura nu voiaște a merge după Ghiță, cu capul odată.»

Samuilă Reapede. «Au mers la Oprea Boran întru sară, și au venit și mirele acolo, și ea au șăzut pre un scaun la foc, cu spinarea cătră dînsu, și el au șăzut pre o laviță de altă parte, și niț-o vorbă amîndoi n'au vorbit, și am priceput că n'au dragoste.»

Mihaiū Budrea. «Am întreat pre dumnealui, ce pricină de nu pot trăi tinerii uni cu alți. Dumitru au răspuns că au fost bună Bucura să o ducă tată-so la armăsari înpăratești, dar nu în casa noastră, că este o foche.»

Ioan Bercan. «Văzînd că n'are încătrău fărî-i caută să meargă, au zis numita Bucură că, de vreame ce o fac eu asta, eu încă voi face una, că tocma în beserică, cînd m'o întreba popa, oi zice că nu-m place și nu-i voia mea.»

Măriia lui Samoilă Reapede. «La darea mîni n'amū fost, dară după 2 zile de la tocmeală, m'amū dus cu furca într'o seară la numita Bucură, și o'm găsit culcată în pat, și au vînit și mirile acolo după noi, și eu i-am zis: Scolă, Bucuro, că au venit Ghiță la tine, și ea n'au răspuns nimic, fără numai să uita din pat la el. Și am zis lui Ghiță: du-te, o trage din pat. El au răspuns cam bușuluit: las-o să doarmă.»

Bucur Homorozanul. «Din gura numitului Ghiță Tenpea am auzit zicînd că nu-i mai trebue ȚBucura în casa lui mai mult, că au jucat cu cătanele, și s'au prinbat cu ele de mînă.»

Bucura lui Ion Hișăreanul. «Am auzit din gura jupînului Dumitru zicînd că au jucat cu cătanele în cîrjmă și s'au tras de mînă cu iale, și acest lucru numai curvele îl fac, și au zis că așa fac fochi, că n'o fi mai bună decît maică-sa și decît tată-so.»

Măriia, slujnica lui Dumitru. «Am auzit din gura jupî

nului Dumitru și a jupîneasi zicînd că nu ești muerea de omenie, că numai curvele și scrofele jocă cu cătanele și cu Țiganii prin crijme : așa ești scroafă.»

Bucura lui Bucur Spornicu. «Am auzit din gura j[upînului] Dumitru că noru-sa Bucură nu să satură de împreunarea cu Ghiță, că este tîner[ă] și ar pofti mai în putere, iară, de aș fi eu slobod să mă cul cu dănsa, o'ș sătura, dar nu sînt slobod.»

Bucura lui Bălăban. «M'am dus eu la Oprea Boranci de i-am ajutat să cearnă grău în șură și fata plîngea și zicea că nu să va duce nice de cum, că nu-î place. Și am zis cătră Oprea să nu o dea, că nu va face nimica cu ea, că fata plî[n]ge de moarte. Oprea auzi zis că, dă-m va tăia nasu, și acuma tot cu piçoarile o va călca și o va bate de tot.»

Ana lui Coman Spornicu. «Auzi venit Dumitru acolo și auzi zis să meargă să nu să strice, că va trăi cu Ghiță ca o jupîneasă, și tatălă Bucuri încă-î zicea : du-te, dragu taichi. Iară numita Bucură plîngea de morte și zicea că nu să va duce.»

Mitrea Coman. «Odată, tîmplîndu-să în casa lui Dumitru, și venind Dumitru din oraș, auzi început a sudui pre numita Bucură de suflet, și într'alt chip, și-î zicea să asculte poruncile lui, să unble cu vălitoare în casa lui nu-î trebuie, ci să ducă în p... mumă-sa, că nu-î trebuie.»

XXV.

1804. Listă de preoți făgărășeni. Ioan Bîrscan, Ioan Tăflan, David Grama, Bune Chiujdea, Bucur Flanja.

XXVI.

13 Februar 1804. Proces de despărțenie al «Aniș lui Ioan Mihăilă din Dăișoara» cu «Gheorghie Morariu din Crihalma», în care e amestecat și «popa Gheorghie cel unit din Poloș», cu care e cununată «de iznov» preuteasa.

XXVII.

16 Februar 1805. «Gočmani și jurații și cu toată obștea din Făgăraș, de partea legii grecești neunite» către consistoriu. Amintesc că încă din 1804 au cerut «un preot bătrîn, ca să ne putem folosi pentru spăsenia sufletelor noastre». Se plîng acum că, la o cerere a lor, «c. părintele Vasilie Harompotor» li-a răspuns «că n'au putut [da răspuns], «că au fost săptămîna cea mare», apoi «că tot n'au avut vreme, ci mă mir ce mai umblați ca niște prilostîți», iar a treia oară: «nu vrea să știu de adunarea voastră și de conzistoriumul vostru, că barba mea și părul mieu iaste f[ă]ntîna conzistoriumului de la Sibii: cînd oî avea de acolo poruncă, voi da răspuns». Preotul nu-și face datoria: nu merge nici la copii «în pericolu de moarte», să-î boteze. «Cînd să adună jurații la casa gočmanului, îl chemăm, îl poftim ca să vie, și nu vrea a ne cunoaște și a ne ști, și nu vine. Cînd să adună jurații și din obște la casa gočmanului, au zis că ne adunăm ca hora. S'au dus cu puterea ca să iă lada besearicii de la gočmanul, pe care gočman l-au ales și l-au pus obștea, dinpreună cu jurații, și fiind și cu voia răposatului Ghiorghe protopop Petraș[u], fiind și părintele atuncea de față... În postul Crăcunului am poftit să ne aducem un preot bătrîn, din preoți care singur i-au adus aicea de au slujit, ca, după leage, să ne ispoveduim, să ne cuminecăm, și n'au îngăduit, și așa mai toată obștea au rămas nespovediți, necuminecați, după cum arată... Murind un om de cinste, fiind din țehiul tăbăcarilor, care mulți ani au fost și în slujbă împărătească, anume Ștefan Șocheariul, pentru care slujbă s'au milostivit înălțata Cămară de i-au rînduit penzie la jupăneasa dumnealui din susului numit, l-au poftit și l-au chiebat pe părintele să meargă să-l îngroape, și n'au vrut, ci au trimis pe un popă de la sate, foarte prost, care n'au știut să slujască după cum s'au căzut, că mai nimic nici a ceti n'au știut, aflîndu-să la acea îngropătoare oameni de cinste și de alte neamuri, care, văzînd ačasta, ne-au rîs și ne-au batjocorit;

și așa am rămas rușinați.» *Se înstrăinează* unii de la biserică. Cer deci «investigatori» contra preotului. Deocamdată doresc, pentru ispovedanie «pre ță[insti]t] p[ă]r[inte]le] Thoma de la Săcădate, care a[un] slujit[ă] mai nainte la Brașov, în loc[ul] dom[ni]i[nu]l[ui] dereactor».

XXVIII.

26 Mart 1805. Proces de despărțenie al lui Stanču Bărăș din Căculata cu soția sa, «Rahila Oni Prost din comuna de jos». E amestecat și flăcăul, «fečorul» Ioan Hircoagă.

XXIX.

27 Decembre 1806. Raport pentru «Gheorghie Buzea din Cohalom», călcător de canoane la căsătorie. «Vasilie Danciu tot din Cohalom, ș'a[un] luat a 4 muere pe Măriia Bărdașului din Hișăr, căriia și aztăz[ă] îi trăiaște bărbatul cel d'intăi, în Moldova.»

XXX.

15 Septembrie 1807. Contract cu noul dascăl făgărășean Ioanū Fogorașii, «dascal și cantor... Învățătura pruncilor singurū să aibă voe a ținea școală... Să fi nitileacū la toată slujba bise[ar]icii... Preoților să fie plecat și ascultător... Lîngă ačasta simbrie să fie datorū, cînd voar avea jurații adunare, a fi mină de ajutor cu scrisoare... Slobod să nu fie a mearge p[er] o zi și 2 la sate sa[un] ori-unde, fără de știrea și voia preoților și a juraților.» Iscălesc protopopul Vasilie Chiș, parohul Toma Banču și alții, între cari Grecul Νικόλαος Δειμητρίου.

XXXI.

Sibi[un]i, 30 Octombre 1807. Contract «între cinstitulū dume[n]ealūi jupănul Hagiu Costandin Popū¹ și între dascalul Simion Jinar[un]i de la Făgăraș... Să leagă a ținea școala din Iozefstatū, a jupinului Hagiu Costandinū Popū, cu învățătura și

¹ Din Sibiiū.

cu cântarea la strana dreaptă duminecile și sărbătorile.» Pe an: 135 zloți de la Pop, de la cutia bisericii alți 15. «Sîmbăta să iă de la copii 1 creițari, iară, care nu va avea, silă să nu i să facă. De la streini, care vorū veni de afară la învățătură, să nu iă nimic, dar, de-lū va cinsti cu ceva, va fi omenia lor, dară care va veni să învețe cîntări, cu aceia cum mă voiū putea învoi și îngădui cu dumnealorū, să am slobozenie. Iară mai pre urmă mă legū și mă făgăduesc, precumū pre școlastici îi voi învăța, după poruncitulū, methoda norm[alicesc].

Iară, întîmplîndu-să ca preotul locului să-m grăiască ceva vorbă necuviîncoasă, să n'amū a răspunde nimic, ci să fiū datoriū ačasta a arăta dumnealūi jup[ăn] Hagiū Costandin Pop. Mă leg ca la 8 ceasuri până la 11 ceasuri să învățū copii și dupa amiaz de la 2 până la 5 ceasuri iară să învățū copii... Să fiū datoriū a-m da examenul școali într'un an de do ori.» Iscălesc: Hağ[i] Costandin Pop [pecete cu: «n[e-gu]s[tor] H. C. P».] și Simeon Jinari, dascal nor[malicesc] [pecete roșie].

XXXII.

17 Novembre 1807. «Nemeș Ioan Popū Fogoroșii, dascāl neun[iților] Făgăraș[ului]», se îndreptățește de învinuirile ce ăa adus «părintele Thoma Baici... Zăbovindu-mă până a face șatră soții meale, n'am mers la minuta poștei sale,.. Nu ca la unū capelanū, ci mai multū ca protopopulū mieū cu supunerea cătră Sfinția sa m'amū arătatū... Mă trag înapoi fiindu-mi frică că nu și pre mine, precumū și pre alții, să mă închine draculūi, aū să zică că să-mi scobească ăoarale ochiū, precumū mai în trecuteie zile aū zisū cătră niște mueri.»

XXXIII.

15 Mart 1808. Îndatorire către «crotori și jurații și toată obștea sf[i]ntei beseareci de legea grečască neunită din Făgăraș», a lui Thoma Bančul, noul preot din oraș. Întăresc: «Vasilie Chiș, protopop, Gheorghie Corodi jurat, Enachi Fogorașii, Nicolae Chiș, Ioan Neari, Ioan Fetochie, Nicolae

Zaharie». — Copie din 1811, de «nemeș Ioan Pop Fogaroșii, dasc[al] neunit nor[malicesc] Făgăraș».

XXXIV.

Sibii, 28 Iunie 1808. Înștiințare de la vicariu către proto-pop, «pentru obișaiul rău ce s'aŭ obișnuit a fi în unile locuri de a duce trupurile morților atuncea cînd pentru putrejunea și putoarea sînt sînatăți foarte stricătoare, la bisearică, și acolo a le ținea sub slujba cea dumnezeiască: sub pedeapsa canonului de 12 beațe, în cîtu-î pentru oameni cei proști, iară pentru nemeși sub constituțional pedeapsă, acel obiceiul să-l oprească de tot și să-l rădice.»

XXXV.

7 Februar 1809. Proces de despărțenie al «Marii lui Vi-chentie Grid» cu «fujitul ei bărbat Ghițu Pop Ianoș». «De vreme ce Ghițu Pop Ianoș nu numai s'aŭ dovedit ucigaș omorînd zilcoșeaște, din preună cu vinovații săi, pe cătana de marjine Ionașc Strova, cărora la fieștecare robie de câte un an și 100 de beațe, etc. . . . li s'aŭ judecat, ci și ca unul de căpetenie ghilcoș, temându-ș viața, cu fuga scăpănd pe locuri neștiute, s'aŭ înstreinat.»

XXXVI.

29 Mart 1809. Lista celor ce aŭ dat «pentru fondusul de școală»: părintele Thoma Baici, Nicolae Demeter, Stoica Se-celean, Ignați Bădălachie, Ioan al Stančului Covoran, Tă-nasie Pilea, Răduțu din ulița Ilenilor, Adam Betlereanu, Gheorghie Căldărariu, Thoma a lui Filipp Boghiu, Anna Pucică, Gheorghie Crizbășan, Bucur Ferdelă, Nicolae Iorga, Somoilă Părăian, Ioan din ulița Inului, iobașul Boer Gheorghie, Thoma Fărtari, Mathei Mîndrean, Gheorghie Craiovan, Dima Chiș, Nații Chiș, Lițu Prăvari, Gheorghie Focșan, Ioan Fetochie, Ghiță Șărbănuț, țehi-meșterul, Antonie Nedelcu, Ivanu Murășan, Costandin Mihailovici.

XXXVII.

«Sibiiu, 21 Maiu c. v. 810... Instrucție care s'aū dat dascalului Simeon Jenariul de la Iosefștat din Sibiiu, pentru învățatura candidaților de preoție.» Va predă: «cetania curată, fără opinteale sau poftorire sau rupere a cuvintelor, dar foarte deslușită, cu sporiu și cu lovirea cuvintului, la acțent sau oxie; scrisoari dezvoaltă și slobodă, așa ca slovele unui cuvint să fie la o laltă scrise, iară cuvint de cuvint despărțit, priiveghind tare dascalul la aceaia ca să nu despartă slogurile, și cuvint cu cuvint să înpreune, păzind la scrisoare orthografia, adecă la cuvinte lovitoarea, apăsătoarea, înpreună toarea, iară la încheetură coma; cathihisul cel mic, de rost bine, din tablă în tablă; să să înveațe cum trebuie a ceti Apostolul, Evanghelia și Leturghia, cu glasul cuviinșos, curat și fără de nice-o trăgănare, gîngăire sau poftorire, așa ca slujba și cetania în urechile ascultătorilor să fie plăcută; să să înveațe 4 părți ale aritmeticii bine, precum și tabela aritmeticii de mine așezată, fieștecare candidat să o înveațe și să o iă cu sine, de mîna sa scrisă, care fără altă povață va fi fieștecăruia temeiu de neuitarea a celor 4 părți ale aritmeticii. Fieștecare să știe cîntările sau glasurile bisericesti și așezarea slujbelor sf[î]ntei bisearici, după tipicul din Octoiul cel bogat: spre care sfîrșit va numi dascalul în fieștecare zi un čas, întru care în auzul candidaților va ceti tipicul. Să-î înveațe cum să stea cu trupul drept, atîta înaintea celor mari, cît și în bisearică, cum să-și facă cruce și să fie totdeauna cu părul chieptănat, cu unghiile tăiate, cu fața și cu mîinile spălate.» Va da apoi «atestat, după formulariul de la mine la mînă-î lăsat.» Iscălește: Gheorghie Haines, director șc[olelor] n. neunite din m[arele] pr[î]nțipat Ardealului». Pecete roșă, cu vulturul cu crucea 'n plisc și G. H.

«Pre lingă ceale ce sânt în iștrucție însemnate, să înveațe dascali pre ucenicii săi, mai adăogă să-î învețe a cănta și: «Binecuvintează, suflete al mieu, D[omnul], și toate cele din lăuntru mieu» și celelalte, «Laude suflete al mieu pre D[omnul]», și să facă doao strane de prunci în bisearică, ca acești psalmi să-î

cănte totdeauna prunci, numai dascalii să-i învețe bine ca să cănte cu toți lin și frumos și mângăios. Mai pre urmă părințește milostivindu-să În. C. Gubernium a poruncii[t] ca să să tipărească o carte ce poartă în frunte titula: «Cărticica năravurilor bune», pentru folosul pruncilor, și aceia în școală a să întruducă lui, iară datornicește te poftesc pre Sf[i]nția Ta tuturor preoților și dascalilor a le vestii eșirea ei la lumină, și, trimetând una aici, să o dai la un dascal mai harnic, de la carele cerând cvitanție despre primirea cărticichii, de acela și de cătră Sfinția Ta iscălită, să o trimiți de grab încoace ca să mă poc și eu ligătimă lui la În. Gubernium. Și să poruncești în numele mieu tuturor dascalilor să învețe ucenicii, să-i și dai această cărticică, îndatorind și pre părinți a cumpăra fiilor lor cartie de acest fel, care să află la Sibii, în tipografia lui Bart, legată, cu 50 de crețari de vândut.»

XXXVIII.

[C. 1812.] Episcopul Moga către protopop. Pentru casuri de vărsat. «O fomeie..., socotind despre sine că dînsa în copilăria ei ar fi zăcut de vărsatul cel mare și pentru aceia nevrînd a să oltoi cu vărsatul de vacă, iată că cade în boala vărsatului (să varsă), și au avut doi prunci, dintru cari unul era încă de supt la pept (țiță)... În boala vărsatului greu (cumplit)... Nu s'au lipit bubatu... Un tinăr junigaș, la vîrstă de 19 ani... Să bubează... Numitu tener din 19 ani (junigan)... În satul Merchindeal, între Țiganii, care din multe alte sate acolo venise și să lipise (așezase), lățindu-se bubatul cel mare, cu groază era de a vedea patimile Țiganilor... Cu bucurie era de a auzi de spre altă parte glasuirile (chiueturile) Țiganilor celora ce s'au fost oltoit cu vărsatu de vacă, zicînd: Laudă să fie lui Dumnezeu, sint oltoit cu vărsatu de vacă, nu am nice o nevoe și nice nu mă tem de nimica... Vărsatul în dînșii nu s'au fost prins... Să săvîrșaste prin tăere în pele.»

XXXIX.

26 Iunie 1812. Proces de despărțenie al «Radului Frată din Berivoiū-Mic» cu Bucura lui Ioan Șoflete din Recea. «Aū încredințat pe inita noaptea și o aū și dus în Berivoiulū-Micū, a doao zi seara s'aū și cununat cu dinsa... Era de tot să o omoară... A 4^a zi după cununie, căpătîndū prilej, aū fugitū..., nici că iaste vre-o nădeajde de a să face vre-o căsătorie între părți.»

XL.

Sibii, 20 Decembre 1812. Vasile Moga către protopop. «Înțelegînd eū precumū aceaia arū fi dorirea iubitului clerū d[u]hovniceștiī mele păstorii încredințat ca Scaunul episcopescū, pentru mai bune îndemînare, isprăvirea mai cu graba întîmplătoarelor trebī și căpătarea sufleteștiī mîngăeri, precum din vechime până acuma, așa și de acum încolo să rămîe în Sibiiū, și, iarășū, precum mulți din sinul clerului într'acolo ș'ar fi descoperit gîndulū inimii sale, ca, la cumpărarea casii în Sibiiū, pe sama rezidenții episcopesci, și pe sama seminariului ce cugetă a să rîdica din prisosul averilor cu cari i-aū dăruitū Dumnezeu, ca benefactori vorū da ajutoriū, m'am îndemnatū dorirea ačasta a iubitului clerū și cujetul benefactorilor de a da trebuinčosul ajutoriū la prea-înnaltul tron înpărătescū, cu acea rugare ă-lū descoperi ca să să milostivească a sa Preaosfințită Mărire Înpărătească a mă scuti de la ședeara în Clujū, cum spre ačasta amū fostū îndatoratū, și a mă lăsa ca să-mī așezū rezidenția în Sibiiū.

Fiindū dară că întru urmarea smeritei mele aceștiī cereri să potolească (*sic*) acuma ca pe benefactorū să arăt cu numele, iscălindu-și fieștecare făgăduința sa, cu semnarea vremi până cîndū ar putea aceaia să o plătescū,— așa cu toată nădeajdea sîntū precum Frăția Ta, ca o față din ceale mai de frunte a legiī neunite, cu așa făgăduință pentru întemeierea legiī și procopsirea neamului veī binevoi a te arăta, din care și alțiī, care cu acest prilejū, pentru neștiința stărilor, nu sîntū aicea cunoscuți, să se îndeamne la ačastă facere

de bine multă folositoare. Și, ca să amă norocire între cei dintîi benefactori la această fundație a mă număra, așteptu dară adevărul Frății Tale cîtă mai cu graba spre a o aștearne la prea-înnaltul locu. Așa Frăția Ta pe fețele acelea care s'ară afla într'acelu protopopiatu cu îndestulă avuție de la D[u]mnezeu chivernisite pe lîngă arătarea lipsii aceștia, să le îndemnă, ca, ce să vor îndura, să voiască a făgădui, și răspunsul acelor benefactori și făcuta făgăduință și de spre partea Frății Tale, fără de a face adunare de la preoți sau de la norod, fără nice-o zăbavă să o trimiți înapoi, spre a o aștearne la prea-înnaltul locu.»

XL I.

Februar 1813. Se înștiințează Mitropolitul de o danie făcută pentru seminarii: «așa o pornire cu răvnă pentru cinstea și procopseala neamului și clerulu[i] nostru prin izvodirea și osîrdia Preosfinții Tale».

XL II.

Sibiu, 5 Octombrie 1813. Moga către protopop, pentru parohul Ioan Rușoiu sau Rujoiu.

XL III.

19 Novembre 1813. Moga către protopop, pentru «rude-nia de botez între Veroana, fata lui Ioan Cojocariu din Gălați, și Iosiv a lui Dumitru Bărcea».

XL IV.

4 August 1815. Moga către protopop, pentru plîngerea căre unu «birău domnesc din Șinca-Noaă, David Flucuș», care a zis rău «de cătră» popă. Zice: «pe mine nu mi bate, că ieș, și pe tine făcîndu-te ăoflic, și pe boțocol tău îl dau în cătane, și ti-oî mîna la slujbă în Ardeal, cînd o fi drumul mai rău; că o murit Dum[ne]zeu tău Budič și o înviat Dum[ne]zeu mieu Criștof... Budič au vrut să ieale dominiumul Făgărașului în arîndă.»

XLV.

13 Decembre 1816. Moga către protopop. «Stearpa atît de curînd trecuţilor 3 ani, cît şi acela din estan [ne]rodire şi născuta foamete şi sărăcie aû adus [Guvernul] la aceia ca spre apărarea saû încaî micşorarea mişălătăţi săracilor lăcuiitori cari cu foametea să luptă», etc.

XLVI.

C. 1817. Cercetare pentru despărţenia lui Stan a lui Gheorghe Frîncu şi soţia, «Maria lui Ionaşcu[u] Băbirnat... Nice un nărav slab lîngă sine n'aû avut: hoţ, nu, curvariû, nu, beutoriû, nu... Casa de chilin... Aû tocmit altă fată în Comana-de-jos... Nicî-un cuvînt slab nu s'aû auzit de cătră dînşi... Şi nu mai poate a trăi cu dînsa... Tot cu neamurile care aû avut mai aproape l-aû făcut, şi cu dragomanul mai sus numitei Marii... Eû am fostû a merge cu mai sus numitul Stan la darea de mîină... Gheorghe Socia... Aû început a să apropiia la dînsa mai sus numitul drăguţ... Aû prins nevasta năravuri slabe, a-şi urgisi bărbatul şi a lipi pre alţi înprejurul ei... David al Nichiîr lui Mani Popa... Tot netraiul lorû dintr'acela nemit li să trage... Vălătaşû viclean aû făcut, de de care nu li s'aû căzutû dumnealorû a să cupri[n]de supt ju[ră]mînt... Să le fie de sprijuneală... David Mijia... Vălătaşu nu s'aû făcut pre calea legi, să duc[ă] oameni streini, iară nu neamurile sale, să-şû vatâme sufletele lîngă nedreptate; aû mai fostû alţi oameni în sat, ci nu i-aû poftit, ştiindu-să deşerţi.»

XLVII.

1817. Declaraţie în procesul lui Răduţă. Chiamă la logodnă «doa părechî de omenî de cinste, anume dumneal[ui] jupănul Simie şi dumnealû Bobănă, împreună cu soţiile dumnealor.»

XLVIII.

1817. Cercetare de despărțenie. «S'au legăduit cu o săptămână mai nainte de cununie, și i-au cununat în săptămîna că de după harți... [A căzut într']o baltă cu must de gunoi în curtea sa, de să umplu cu cap, cu haine cu tot, de nu să cunoaștea... Fiind noi la masă tot, iă șădea la foc și nu vrea să să scoale să vie să dea mîna, pînă m'am dus eu, după vorba tată-său, adecă a numitului Ionașc, și o amă sculat-o în silă, și o am dus-o de au dat mîna... N'am auzit să fie trait bine amîndoi de cum s'au luat, ci tot cu cîrteală; din care pricină i-au chilinit într'o casă de chilin... În zio de Simpetru de iarnă... Nu s'au plăcut amîndoi, că Măriia au tot dosit de cătră numitul Stan, batăr că el mult au umblat după dînsa... Numitul Ionașc iaste om năpraznic, de n'are soți mulți, că în casa lui să tem toți de el ca de un ursu pușcat, de nu-i cutează răspunde nimica... Măriia, muearea lui Ion Aldișoiu... S'au luat în dulcele trecut al Crăcunului.. N'au cunoscut a să plăca amîndoi, că am ținut șazătoare un dărab de vreame, și, cînd merğa numitul Stan cătră Măriia, iă îș lăsa scaunul, și fuğa de el... Iă nu mearge, ci mai bucuroasă să duce în Olt de să înneacă... N'au trăit niț un bine... Cînd să punea Stan să șază lîngă Măriia, iă fuğa de el de nu-l lăsa să să apropie de dînsa, să o bîzăiască... David al Aldi Mija... Decît să o dea după Stan, mai bine să-i facă o samă, să o spînzure, sau să o bage în Olt sau în temniță,—că ei nu-i place... Am stat la fereastă în în grădină, până au dat mîna... Numita Mărie plîngă de tot, și nice ochii n'au întors cătră numitul mire... Iă s'au zvîrgolit... Numitul Stan, năcăjit, s'au dus unde era fiçorii cu lăutariu... Rahira, muma Mării, răspunse zicînd: «de dracu nu poți scăpa», și au început a plînge... Fiind balta adîncă ca pînă la brăcinariu și de' biia au eșit biata copilă înșortată de gunoiu și de must, de nu să cunoștè ce e... Am avut tîlnire cu numitul Ionașc... Asta au făcut-o cam p'intregu, că fata nu vrea să meargă... Zicînd că dînsa mai bucuroasă va șădea în temniță măcariu 19 ani, sau pînă

va cădea temnița pre dînsa, decît să meargă după numitul Stan... Ne tîmplasem de legam niște porții de fin... De aceeaia căce că-m era frică să nu sučască, să schimbe într'alt chip... De 4 ani, în toți o aŭ cerut-o, de cînd era zăblaică... N'aŭ trăit bine nice-o țiră...»

XLIX.

[1817.] Însămnaire ce am făcutu cheltuiala din început logonii fici mele pentru dum[nea]lui Necolaî Răduță Mariișu, din Făgăraș lăcuiori...: 4 cofe vinu..., 1 fârtal rachiū... Bucatele, cu pită cu totu... Am datu o măramă de batistă, de s'aŭ legat la găt... Pentru cărpitul cismelor. O oală cu sarmale de drumu, 1 fl.; 1 șervetū vărgatū, de fuiorî.»

L.

4 Mart 1817. «Noi jurațiî» către «cinstitul Comision... Noi, nu, după cum zice dumnealui, că căutăm vițal supt boŭ, ci căutăm dreptate și adevăr.»

LI.

Novembre 1817. Contract de învățător. «Să puî la învățătura pruncilor, să aib datorie a-î ținea pe dînșii la orînduială bună, atît în școală, cît și în bisearică, și a-î dezbăra de vorbe necuviinçoase, de jurămînturi, de jurături și de vorbe de necinste, de sudalme, nu numai în școală, ci și afară... Greșind copii, saŭ în școală, saŭ în s[fînta] bis[carecă], și fiind vrednici de pedeapsă, să li să dea pedeapsa, după vîrsta și greșala, însă cu luare aminte ca să nu să vateme vr'unul din pricina bătaî. Dară, fiind greșala mai mare, să fie și ișpecatorii față cînd să vor pedepsi. În rîndul învățaturî, atît copii celor bogați, cît și celor săraci, tot într'un chip să să tractăluiască... Copii care cuprind mai cu anevoe învățătura și sînt mai grei de cap, să nu-î silesc nici într'un chip cu bătaia spre învățatură, ci tot cu binișorul, ca să nu capete uriciune spre învățatură.» Leafa va fi de 400 fl. austr. pe an, «și, pe lîngă sălaș slobod, și 6 stînjîn lemne, în 4 rete, adecă la tot fîrtali[u]l de an un fîrtal din simbrie».

LII.

C. 1820. Cercetare în pricină de despărțenie. «M'aū în-trebat mai la urmă P[reas]f[in]țitul pro[topop] Stan Ra., vreaū să-l coprinz pre bărbatul mieū Toma Bîra, aū nu-l cuprinz, și, de l-oī cuprinde, îi va dudi pe curva de la el.»

LIII.

C. 1820. Către protopop, pentru căsătoria lui «Nicolae lui Gheorghe Țuțura cu fata lui Nicolae Lud, lăcuiitor în Be-cleanū». Se cumpără : «un cojoc, un chieptariū, 4 cîrpe cu care să le dea la preoți, 3 cofe de arpăcaș, rachiū 9 cofe și 3 fîrtare și o jum[ătate], piperiū ; s'aū copt dintr'o ferdălă de grîu și din 2 de săcară ; s'aū cusut 2 cămăși de bunbac și 2 la copii ; s'aū dat pentru cusut pe patru haine 3 zloți, 42 de creițari».

LIV.

1820. Preotul Jînariū către alți preoți făgărașeni. «Vineri să fie regrație, ca și dascalul să poată veni să-ș cumpere din Făgăraș ce-î trebuie, pe sama casii sale, și hîrtie pe sama pruncilor, iară Sîmbătă să înveațe copii. Iară care copil pofteaște și vara a învăța la cîntări și la scrisoare rumînească și latinească, ca să poată fi și notăraș sau scriitori la sat, și aritmetica și rînduiala sf[i]ntei bisearici, și alții care pofteaște a priimi darul preoții,—acela va veni în școala Făgărașului la mine, ca să le arăt eū ceale trebuincoase, întru care să să poată întru aceia învățatură răzima înaintea Scaonului episcopiei la Sibii, și să poată întra și la cursușul școalei candidaților de preoție mai cu îndrăsnire,—nu să să tragă îndărăpt la ușe ca proști; precum am văzut cu ochii mieī, fiindcă am fost vr'o opt ani diiacon arhieresc : și cei învățați, aū îndrăznire, iară cei neînvățați bine, să trag la ușe, cînd untră arhierul în școală, în capelă, la slujbă. Va veni diiacul acela care doreaște a primi darul preoții, mai întăi să vie să înveațe, să să tragă la masă, înaintea, nu la ușe.»

LV.

[1820.] La Iaș în Țara-Rumînească să află lipsă de doi dascalii latinești, adecă să fie Rumîni, învățați în limba latinească. Plată bună vor avea, pe an o mie de zloți; unde să va afla, să să arate la Scaunul protopopes, și de aici să va arăta la Scaunul arhieresc¹.

LVI.

Făgăraș, 17 Mart 1820. «Simion Jinari, paroh la Făgăraș», «din porunca preosf[i]nțitului Vasile Moga», despre creșterea copiilor, «atrăbuind acuma a umbla prunci în școală». Să nu umble dascalii «pustii». «Să învețe prunci după instrucție, să-i învețe cu slove latinești și ungurești a cetii și a scrie rumâneaste, și să-i învețe catechizmul pe de rost tot, și să-l tâlcuiască ucenicilor, spre a-l putea înțeleage, să trimită scrisorile pruncilor despre toată luna, împreună cu extractul carele trebuie fieștecarele dascal să-l facă cu slove latinești și să-l aducă iscalit de cei ce au fost de față la ecsamen negreșit, pre Dumineca Thomei, ca să să poată vedea aici ce sporî au făcut fieștecarele prunc în învățatură și în scrisoare.»

LVII.

«Peștea», 28 Septembrie 1820. «Mihail Covaci, dohtor a Universității medicăscă în Peștea», anunță scrierea sa asupra casurilor năprasnice. «Fiindcă de obște bine cunoscut iaste cum că cea mai mare parte a Crăimii Ungurești din Rumîni și din Sirbi să cuprindă, am dat aceste table de obște folositoare prin încrezuți bărbați întru amîndoa aceste limbi a le întoarce.» Moga le recomandă.

LVIII.

[1820-30.] F. d. «Bujtan Peter» către «drag si preczintit soğor si szoda me... Tate noszt o foszt mult de vin... Ke, kunt o murit dumnaluj taika, jo nam foszt akolo, si o kerát tote czele din kásze: perin, drikale, lingurj, furkutze,

¹ Se cerea pentru Seminarul Mitropolitului Venianin. V. *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, II, pp. 519-20.

tipszy, tagire, si jo nimika n'am keptat, nitsi kit tine [=cîta tină]szupt ungyije... N'am stiut nimika kum au murit, au kum lau engropat: kund mam dusz jo akolo, numa peretzi goly am keptat... Serut mena si la szogoru Simon, si la sogoritzza Cika... La tergu Ruszalelor, de ne o azsuta Dumnezeu, apoj venim.»

LIX.

1821. Cercetare, la Părău. «Aū mai venit încă 2 oameni, anume Mathei Crețul și Samoilă Itoafă, amîndoi brănișteari care păzesc pin sat și noaptea și la bādure (*sic*) și ei mînă și la domnii dimineat pînă în zioo.»

LX.

4 Octombre 1821. Proces de despărțenie. «Și me-aū adus o potoriță de rachiū... M'aū bătut tot cu hurduzău, și m'aū trîntit jos în curte; aū strigat: tulvaī mumă-sa.»

LXI.

[1822. Proces de despărțenie. Zestre:] 2 boi și o vacă; dar [el aū zis]: o proștilor, nu cereți de la mama de acelea, ci iosag și moșie, că eū am iosag și moșie ca de 600 de zloț... Numita Rafira aū zis că nu merge ca să mai fie de rîsu Veneției... Am fost beteagă și aū sărit cu un băți la mine, și de atunci l-am urît.

LXII.

Mîndra, 9 Februar 1824. Mărturie pentru unul căruia i-a fugit nevasta. Iscălesc: Popa Tămaș Tăflan, Nicodim Tăflan, tiziduș, Ion Cocan jurat, Zahiiū Dugală bătrîn, Gheorghe Zar, Andriiaș Cocan, om bătrîn, Iacov Dan.

LXIII.

«Vașarheiū, 24 Xvrie 824... Pantea Toader, Pantea Vasili, amîndoi țivilîșū», către Pantea Ștefan, «care să află la meșterșugu timării, la č[instită]jupăneasa Creștina Tăbăcărița

întu bună aflare la Făgăraş... Cu prilejul acesta a târgului de la Sibiiu n'am vrutū a te uita să nu te cercetām cu o frăţască carte şi noi fraţi tăi, dinpreună cu părintele proto-popul, unchiul nostru. Şi să ştii şi tu, frate Ştefane, că noi cu toţi din darul lui Dumnezeu sântem sănătoş, şi care şi ție îť poftim ca să te găsească a noastră înştiinţare întu asemenea fericită sănătate, şi anul nou viitoriū să-l ajungī întu întreagă şi desăvârşită bucurie. După cuvântarea ta mai de nainte, nu ştim: adevărat încununatu-te-ai, aū ba, şi, de te'ī încununat, să ne scrii, saū, de vreī amū în fărşangu viitoriū, bucuroş am fi şi noi ca fraţi şi ca unchiū să te putem corteni întu frăţasca dragoste. Dară, pentru depărtarea locului, nu vom putea slugări faţă cu toţi. Poftim ca să-ť dea D[u]mnezeū norocire şi čas norocit şi fericit, şi, căsătorindu-te, cinsteaşte pre aceia, şi pre aceia care ți-o da-o D[u]mnezeū soť şi pre toate neamurile avute după sine, că eşti strein în locurile acele. Cinsteaşte-ī ca pre părinť[i] tăi cei trupeşti, şi poartă năravuri bune, şi cu oameni slabī să nu te însoţeşti în soţietate slabă. Fereaşte-te de rău şi de urgie, ca din unile ca acele să nu ți să întâmble ceva rău, că apoi ție să-ť înpuť,—ca să auzim şi noi veste bună, să ne bucurām de tine. La cinstitul părintele protopop încă ne închinām cu fericită sănătate, după cât ne-au fost scrisū şi D[o]mnia Sa, ca un unchiū a coconi; care bucurāndu-ne şi noi de un neam bun şi fericit, pecum şi noi avānd pe cins[ti]tul prot[opop] al Vaşarheiului unchiū şi ca un tată bun povăţuitoriū, neîndoindu-să cumva nimene pentru fratele nostru, cu adevărat că este din neam bun. Să ne scrii la târgul viitoriū la M[urăş]-Vaşarhei, să ştim de tine. Şi rămānem de bine voitori ai dumitale frať.»

LXIV.

1825. Proces de divorť. Fuge o femeie îngreunată, «şi acolo amū şi dobīndit... S'aū luat cu un rud după mine până în satul Părău... M'aū dus la o țarină numai în poale, cu zeachea pe umere, şi cu copila în brațe, şi după aceia me-aū pus vița în gīt şi m'aū legat de car... Să nu-ť aduc Paști,

nicî să le guștî... M'aû bătut cu un leam gros... Nu mă duc, de aş umbla cu traista... Singură îmi fac moarte, că mă voi arunca într'o apă.»

LXV.

1825. Proces de divorț. Nume: «Ana lui Gafton, Viroana, Gheorghe Brînzea.» «O-a și împovărat-o¹.»

LXVI.

1826. «Anița Munteanu» arată că, «cînd aû venit în casa mea Aldea Sima de aû tocmît pe fata mea, atuncea aû venit dumnealui cu muiarea dumnealui și cu doi feçori ai dumnealui, și aû adus o fele de rachiû și un blid de uscă-țeteale; altă cheltuială nu aû făcut nimic.» Îscălesc mărturia: Cucu, Dumitraș, Raibu.

LXVII.

1827. Proces de divorț. «Cînd va fi ha din urmă, nu ești mai bună dumneata, draga mea, decît mine, nice eû decît dumneata... Eû Tovitha i-am văzut șazăind amîndoi pe un scaun acolò la casa Bucurii, și să ținea cu mîna pe după cap, și însă focul era cam potolit, dară tot să vedea... Ei aveau gătituri de ospăț pe masă, și, dacă m'aû văzut pe mine, aû coperit și aû pitulat în pat, între perine... Și, zice, o ținea pe Bucura în poală ca pre un copil mic... În multe rînduri i-am văzut noaptea răzimați la gardu Bucuri... Aû urdinat numitul Moise la casa ei și zua și noaptea... Fără a fi șazătoare la Bucura, urdina acolo adease... Își băgase mîinile în sînul ei de le întorça pînă la spinare... Aû început Moise a să pupa cu Bucura... Aû strîns'o de cătră spinare cătră el.»

LXVIII.

1827. Proces de despărțenie. «Să-l dea [pruncul] din iosa-gul mieû afară, la acela care l-aû croit... Că iă, tocma ca

¹ Îngreunat-o.

o eşită din minte doară, chiară aũ tăiat pînza, fiind ȣesută numa jumătate, și aũ scos spata și iȣele di[n] hire și le-aũ lăsat în casă ; și ș'aũ cules ce aũ adus cu sine și aũ luat teama (?).»

LXIX.

1827. Proces de divorȣ. «Aũ luat cloca și aũ trîntit de cheotoare . . . Căȣă fără suflet.»

LXX.

1828. Prospect al cărȣii «Diregătoriul buneĩ crescere», de Damaschin Th. Bojincă, notar jurat la tablă.

LXXI.

Brașov, 7 August 1828. «Ioan Pop zograf» către fiul său Costandin, în Făgăraș. «Acușa lucrăm în bisearica din sus, la catretă.»

LXXII.

1831. Recomandaȣii contra holerei de Morvai Ioan, paroh la Tisa-Babolna (Bobılna).

A D A U S

ACTE DIN ARCHIVA ȚEHULUI (CORPORAȚIEI) TIMARILOR SAU PIELARILOR DIN FĂGĂRAȘ.

I.

1766. Primire de membru. Iscălesc: Ioniță Pătraș ț[eh]-m[eșter], Stan Roșca l[ata]m[eșter], Ștefan Șocheariul l[ata]-m[eșter] mic, Brânzea, Gorgonea, Iadveș, Ganea, jurați bătrîni, Bădălachie Pătraș, ș. a.

II.

1781. Judecată pentru o ceartă a unui «cizmaș... S'aũ re-pezit prin tãrg după dãnşa, însă, fugind, aũ ocolitũ înprejur scaunele, pãnã cãnd niște Sãlășan[î] l-aũ opãcit, avãnd alte pricinĩ cu dãnsul.»

III.

1796. Pentru clădirea unei bolte nouă. «Tăbăcariĩ cu contractușele lorũ de uricũ nu aratã.»

IV.

24 Mart 1799. Adeverință cã s'aũ luat 40 fl. din casã, ce de pre masa prea-cinstitului țehĩ», cu «chizeși marĩ... Acxen-tie Comãnariũ, țehĩ-meșteri... Ioan Fogoroșii, dasc[ãl] [nor-malicesc] Făgărașului și reghiușului țehiului.»

V.

[C. 1800.] Protocolum pentru folosul și ținerea și mai bine pãstrarea judecãților... Aũ furat o legãturã de tort și unũ

pomescalnic... L-au aflat la proptealele popii celui săsesc... Fiind cu pelea goală, l-au gonit veghetorii... Hainele i-au rămas în țarmuri... S-au dusu pe cheotoare în podul lui Samoilă Jiga... Au furat o traistă cu țipări....

VI.

[C. 1800. Jurământul pentru *bătrîni*.] În numele Sf[i]nteî Troițe, Tatăl, Fiul, Duhului Sf[i]ntu, jur eă — sau jurăm noi — precumă ne vom ținea toate articulușurile ă[*institului*] țehî și poruncile celor mai mari deregători *, și meșteșugulă din mîna noastră până vomă trăi nu l-om da [*șters*: și orice pricină vom vedea înprotriva articulușurilor, cu sufletele noastre drept vom arăta și vom da înaintea.] Așa să vă ajute D[u]mnezeu.

[Într'o formă mai nouă, de la * înaintea:] Și la orice judecată voi lua sama, și la nime n'oi părtini, și numai sufletului. Așa să-m ajute Dumnezeu!

VII.

C. 1800. Ladă veche, pe care e zugrăvit Sfatul țehiului, cu membrii îmbrăcați în haine albastre, afară de unul singur cu cojoc. Pe masă e scris: «Socotim să judecăm ca niște dum., întru al cui nume vă voi (*sic*).» De-asupra capetelor e scris: Nic[o]l[ae] Petr[a]ș[cu], St[an]ă[u] Corțun, Șt[e]f[an] Șoch[eariul], V[a]s[i]l[ie] Șoch[eariul], Nică Petr[a]ș[c].

VIII.

1807. Rînduiaiă pentru corporație. *Inașii* vor face practică de trei ani. «Feçorii de meșteri care merge la tîrg d'întîi, ca să dea nănașulă 10 potori la acel tîrg»; altfel, se vor da cinci du[t]ce.

IX.

[Socotelă:]

La meșteri de la Beclean s-au dat pentru 4 cofe și o fele de rachiū... După schimbarea ă[*institului*] țeh s-au tras socoteala cheltueli... Pe o jumătate de veadră de vin... S-au dat la Beclereană... Pentru ascuțitul unialtelor țehului s-au

dat... Ce s'aũ cheltuit la ospățĩ... O pele de am dat-o pentru pricina belitului... S'aũ cheltuit pe unieltele țehului cele de sãpat, adecã pe sapã, și pe lupatã, și pe čocane... La anul 820... s'aũ scos din lada č[institutului] țehĩ, și aũ plãtit pentru lada fečorilor, adecã a meșterleghinilor aĩ timarilor din Fãgãraș... La un cetitorũ care aũ poftit sã ne ceteascã cãrțile de belit... Dresulũ vãli ce s'aũ dresũ... O cãptușalã... Pentru 2 coade de čocane... Pentru muiarea ča sãracã anume Gãnoia, ce s'aũ îngropatũ... Uneltele țehului cele de sãpãtura morților... Cheltuiala Beclerenilorũ, care aũ avatũ pričĩnã cu čorogari pentru cãce le-aũ luatũ peile din mãnã... S'aũ datũ din angarie... La o rĩdicare de bisericã sãsascã, de milã... La unũ popã de bãrați... Pentru scumpie... La gubernie, pentru piiatra carea ne silea sã dãm la facerea drumului... Tacsã bolți... La drum, pentru 15 gubiguri....

X.

1838. Hotãrĩre de judecatã. Iscălesc: «Luca Mãnișor, țeh-meșter, Gheorghie Boeriũ, latameșter, Neculae Ghimbășan, bã[trĩn], Antonie Brãnzãũ, bã[trĩn], Gheorghie Pãtraș notariș».

XI.

[Hotãrĩre de judecatã.] 1841, la 21 de zile, noi bãtrãni am judecat pe Ioan Toflea, pentru cãce aũ zis la meșterleghinu de la Vasile Alutanũ: «hoher», și așã, stãnd de fațã ĩnaintea noastrã, și așã Ioan Toflea n'aũ putut arãta pe acel meșterleghin de hoher, — s'aũ hotãrãtũ ca I[oa]n T[oflea] s'aũ birșãguit de 3 f., și s'aũ mulțãmit pe acãstã judecatã.

Alte acte fãgãrãșene.

I.

[C. 1830. Listã de nume fãgãrãșene:] Andreiũ, Bragheș, Gh. Candit popa, David Fĩci, Gh. Vodã, Gh. Ilie Dogariũ, Gh. Čocan, Ioan Eftene, Avram Freghenč, Bucur Șãrbãnuțã,

Gh. din Blată, Ioan Ștefan Bîță, Gh. Bos, Bucur Alisandru Cîrstea, Gh. Čovica, Ilie Čovica, Neculae Popa, Dumitru Bos, Bu : din Uliță, Ioan Dumitru Dogariu, Gh. Nică, Alisandru Cucu, David Miclăuș, Gh. Gh. Codlia, David Ioan Debu, Moise M. Bărbat, Bucur Codlea, Ilie Franț, David Călin, Toma Oanța, Ioan Muntean, văduva Zahe Dotri, Iacov Naf-tanailă, Ioan Voina, Gh. Simion Bîță, Ioan Zahe Dogariu, Oana Idomir, Ioan Bebelea, Gh. Aldia Codlia, Gheorghe Hîrsean.

[Proprietatea mea.]

II.

Contract. Noi Văsăștii ne-am alcătuit cu Șerbeștii a face o moară, adecă vatra de moară este a Șerbeștilor și locul de iaz este al nostru, și așa ne-am alcătuit ca să fim frați, adecă noi jumătate parte la moară și Șerbeștii iară ceialaltă jumătate. Și sîntem părtași la moară dintru Văsăști fîcorii lui Nicolae Vas Stanchi, adecă Vasilie și Avram, Ioan a popii Ioan Vas, și Nicolae Irimie Vas căprariu, Ion Bogdan și Vasile Nicolae Vas, pe moara jumătate, și dintre Șerbești pe ceialaltă jumătate părtași: Vasilie Șerb, Ion Șerb, Avsalom Șerb și Maxin Șerb. Și aceia legătură am făcut cal copii la toți dintre aceștea frați care sînt aici mai sus numiți să macine fără de vamă, dară, afară de aceștea, toți din famelie să macine cu vamă ca și streinii. Și noi Șerbeștii să fim frați, aceștea patru, nice-unu să nu fie sloboz mai tîrziu a-ș căuta parte precum ținem moșia.

Și acesta controtuș s'aun făcut în fața noastră, a celor aici iscăliți, cu mare întărire :

Ion Pop Vas tizidiș, Ion Avram Dobrin jurat, Ion Ioje Leancu d^o, Saraftin Dobrin, Gheorghe Bogdan.

Bătrîni :

Vasile Bîrsan, Costan Vas [degete puse pe cruci].

Arpașu-de-jos, în 10 Martie 1833.

Erbittener Verfasser : George Wass, Corporal.

Iscălitură neînțeleasă.

(*Idem.*)

III.

Prea-cinstite d[o]mnule vicareș, acest fečor anume Nicolae Stoica vrea a să căsători și a lua pe ačastă văduvă anume Mariia lui Nicolae Iordachiū ; vestirile s'aū împlinit, pricinī canonič[e], saū polit[ice], nu știm. Pentru aceia să roagă de slobozenie de-a să putea cunună.

Utsa de szus, 28 Ianuarie 843.

N. Bursz, paroh unitus.

Dacă nu este ceva înpedecare, să pot cunună.

Theodor, vicariu.

(*Idem.*)

II.

Documente hăţegane dintr'o colecţie particulară (a d-lui Budai din Deva¹).

I.

22 Iulie 7141 (1633). Matei-Vodă, pentru «Bărbat Mic-euş ot Haţăg, den sat de la Răul Bărbat». Pomenit «Barbul Pos[telnic] de la Tărgul Gilortului, căt au fost ținut Făgaraş Işfan. Fusesse cumpărată cu 5.000 de aspri moşia Jupă-neşti. Zapisul de cumpărătoare e întărit de «Palaloga Clu-çarul din Cămpina, şi Andronie de la Greci, i Barbul de la Curpeni, i Stančul văt[af], i Nicola de la Curte, i Alecsei Pătru, Datco ot Vălarî, i Opriş ot Urez, i Necola Păhar[nicul] ot Grumî.» Întărire. — Traducere.

II.

† De ačasta dămŭ în Ńtiire cui să va cuveni a Ńtii că au venitŭ Ona Boţa în Bară în cas[a] solgăibirău Iovăniţa Manea şi denneintea lui Pătru Barbă şi Ştefan Gărbea şi Pătru Ungurŭ şi Ştefan Rahot[ă] şi Ştefan Nanŭ şi Iovan Manea, avăndŭ neşte locuri în Jiŭ, întălea (*sic*), le-amŭ zălojit eŭ Ona Boţa la Todorŭ Boţa şi la frate-său Dumitru Boţa, cu în luncă, cu în dealŭ, cu în vale, şi în pomiŭ, cu totŭ ce-ŭ al mieŭ, i-lŭ daŭ deveche moştin[ă], nime să nu-l poate scoate, fără cândŭ l-oiŭ scoate eŭ, au fičorii mieŭ. Iar ŭl daŭ cu florinŃi 8 şi 2 mirŃă de ovăs, că iaste locu de curătură [ce-l am de la moş], de stră-

¹ V. şi vol. V, pp. 343-4.

moșii, — că mi l-au domni dat, [ce n'are nime] niț-o putere, din min[e] încolia. Și am loat eu Todor Boța ... ică de o leițe (*sic*). Mărturie lor acestor, și am dat diiacului un zlot. Și amă scris în anii Domnului 1700, în lun[a] lui Apriliia 28 de zile.

III.

1. Într'o listă de acte: 18 Iunie 7217 (1708). Carte de judecată de la Banul Costandin Știrbeaiu¹.

2. 15 Iulie 7217 (1709). Alta de la Athanasie, egumenul de Tismana.

IV.

Și eu popa Radul din Giupănești încă mărturisăscă că, când au fostu în zile Banului Corni², eu amă fostu slug[ă] cu tatal Nicoli la socra Banului Coroni, și, aducându dumnelui Banu pe socră-sa aci la Jupănești, și-au făcutu schitu aci, ș'avându dumnelui mășie puțin[ă], și fiindu aca mășie a dumnilui ȝupăn Buda Ianăș aci în Giupănești[i], m'au trimis dumnilui Banul Corni la ȝupănul Buda Ianăș în Rău-Bărbat, cu scrisori ca s[ă]-i vânză aca moșie din Giupănești; iar domnelui ȝupănul Buda Ianăș au zis că dumnilui ar[e] ban[i] destui, ci ne va da moșie de acolo, că dumnilui încă-i trebue. Ș'aatunca și Preda Voinigescul, tatăl Nicoli, încă și el sponi de aca moșie a ȝupănului Buda Ianăș, că e a dumnelui, și-m arăta unde i-au fostu casele lui Bărbat Matia, și spunē și o fântân[ă], iar a dumnelui, de au fost cu țivile de aramă galbină,—iar acum Nicola vorbește ce nu este așa. Mărturisăscă eu popa Radul, că așa am auzit din gura Predii, tatal Nicolii, și m'am iscălit mai ȝos, ca s[ă] să crez[ă].

Av[gust] 13, l^e 1722.

Ș'am scris în Rău-Bărbat.

† Eu *Popa Radul* ot Giup[ă]nești.

[Pecete neagră.]

¹ V. vol. V, p. 687.

² Cornea Brăiloiu, Banul lui Vodă Brîncoveanu.

V.

Craiova, 26 August 7230 (1722). Guvernul Olteniei («Gheorghe Cantacuzinò, Gligorie Băleanul, Radul Golescul, I[lie] Știrbeai, Staico Ben[gescul]») poruncesc la «12 boiarî, anume Matei Bălăcescul și Barbul Răioșanul și Ion Bălăcescul și Dumitrașco Reanghea și Nicola Reanghea și Alexandru ot Drăgoianî și Gligorie Buziloiul și Preda Motoc și Papa părcălabul ot Runcu și Dumitrașco Andreescul și Dumitrașco Cernăianul și Mate Runcanul», pentru «fiul dumnealui Budii Micleuș den Hațăg, dela Răul lui Bărbat, anume Buda Lațco», proprietari la Jupănești, «și 'n zilele Domnilor... V'aū luat pe dumneavoastră la mijlocū îndreptători.» Să cerceteze și «mărturisaniia moșneanilor de acolò... Să puneți seamne dupe obiceiū». Buda mai făcuse cercetare «în zilele răposatului Ștefan Cantacuzino Voevod... Să dați scrisorile dumneavoastră de aleagerea și dreptatea ce veț face la amundaoă părțile.»

VI.

† [C. 1730.] Cinstite și al mieū mai mare domnule Andraș biv Vel Hognoghî, cu cinste și cu multă plec[ă]cune închinându mă, sărut cinstită mânia dumatăle, domnule, și de la milostivu-Dumnezăū tot fericitul binele pohtim ca să-ț dăruiască Mării Tale și doamnei.

Cinstită cartea Mării Tale, domnule Zăicul Andraș, biv Hognoghî, cu cinste și cu multă plecăciune o am luat, și ceale ce-m scrii Măriia Ta, am înțales. Pentru niște piei de lup ce-m scrii Măriia Ta ca să-ț gădescu, cu ce prețu s'ar găsi să te înștiințez, — de ačasta vei ști Măriia Ta, domnul, că piaalea de lup bun, frumoasă, iaste câte trei florinți, ci, trimițind Măriia Ta banii pe câte piei vei socoti că-ț va fi de trebuință ca să cumpări, eū mă voi sili în tot chipul, și, cu prețul lor, cum să vor vinde, voi cumpăra și voi trimite Mării Tale. De ačasta înștiințaz.

Al Mării Tale mic și prea-plecat:

*Nicolai Voinigescul*¹.

¹ V. n^o IV.

[Adresa.]

Domnule, o sabie turcească am de vânzare drept zloți doaozecî; ci, de va fi de trebuință, îm vei scrie.

[Pecete neagră.]

VII.

Ioane Murgule, săn[ă]tate. Alta n'am a-ț scrie, fără căt, îndat[ă] ce vei lua răvaș, să mergi la Nicola Chielariu, care au fost la Jup[ă]nești, și să meargeț la Jupanești, la dum[nealui] Buda Iancul, și să mai întrebî pe oameni de acolo, care vor fi mai ștind, că va s[ă] să hot[ă]rască moșiia cu Nicola, Țocoiul. Ci, cum zic, să mergi acolo, dinpreun[ă] cu unchiiaș Nicolai, iar pentru oamen[i] care vor fi ștind, va trimite dum[nealui] Buda Iancul, de-î va chema, cei care vor fi ștind de pricina lui. Aăsta, și fiî săn[ă]tos.

Șt. Brăiloiul.

Noem[vrie] 25 dni, 7241 [1732].

La Ionu Murgul de la Voi[ni]gești să să dea.

VIII.

3 Decembre 7241 (1732). Boierii numiți mărturisesc pentru cercetare la Jupănești, unde se hotărește și de către popa Matei, vărul Vonigescului. Buda arată un zapis al lui «Hamza Post[elnic] Benjescul din Tărgul Gilortului», vînzător la 7138 (1629-30), «încă când au fost Hamza Post[elnicul] pribeag în Țara Ungurească, dereptu ban[i] gata 5.000, și pe acestu zapis au fostu făcut acestu neamiș hrisovul lui Alion¹-Vod[ă] de stăpănire, cu l^e 7139 (1630-1)». Se pomeneste apoi alt act, din 7138 (1629-30), «al Barbului din Jup[ă]nești, fecorul popii din Corbî, care zice Nicola că iaste moș lui Cătan[ă]». Se dau 2.500 aspri gata «și un cal bun». Nicola pretinde «că iaste făcut în meștersuguri». Al treilea act din 7130 (1621-2), de la «săteani din Porceanî», pentru cumpărătura lui «Radul Armașul, moșul Nicolii», la Por-

¹ Leon. Deci și Hamza a fost unul din pribegii cari aduseră Domnia lui Matei Basarab. IV. vol. V, p. CLXII și urm., p. 102; IX, p. 1 și urm.

cenî, plătită în galbenî. Refusă părțile jurămîntul. «Trăsoarea de la mijloc» (la măsurat). «Porceaniî judecii... Şi au pus seamne dispre Jiiu, în câmpu bolovan şi cu pietri desupra... Pe de la deal s'au înhierat în 2 nuč şi dreptu îu sleamî (*sic*), într'o gărnițe... Pân în hotarul Sămbotinului... Pe pârul lui Stănărač, pe cursura pârăului pân în pîiatră, şi din pîiatră pân în vadul bătrân, în nukul Popicăi, pe und[e] au înblat Jiiul mai de de multu... Şi pentru muntele China... Pentru o vie..., care au fostu dat Sămboteani pop[i] lui Dumitraşco şi pop[i] Radul Gârlea.»

IX.

Adecă eû Nicola Vonigescu dat-am scrisoarea mea la mîna dumnealui Buda Ianuşi, fečor dumnelui Buda Miclăuş, din Țara Hațăgului, din Răul-Bărbat, ca să-i fie de bun[ă] şi ad[e]vărat[ă] credință precum să s[ă] ştie că, lund noi 4 boer[i] de la prea-cîstit[ă] admin[i]strație ca să ne judeč[e] şi să ne hotărască moşia din Jupăneşti, sud Gorjii, dintr'am[ăn]-dooo hotarale, deč, adunându-s[e] boerii dinpreun[ă] cu Dum[i]traşco 2 Portar, şi cetindu-l[e] dumnelor toat[e] scrisorile ce am avut,—deč, find pricin[ă] pentru 2 zapis[e], unul al mieu, altul a dumnealui Buda Ianăş, şi judecata așa ne-au dat ca să jurăm amândoo părțile cu mărturiî pentru aceal[e] zapis[e], cum că sint bun[e] şi dreptee,—deci noi, pentru vechirea vremi, ne-am împăcat de a nost[ă] bun[ă] voe, denainte boeriilor, dup[ă] cum ne scrie cărțile de hotărnicie car[e] ni le-au datu dumnealor; iar noi de acum înnainte să ținem cin[e] cum ne-au dat dumnelor boerii, şi să trăim cu bună pač[e]. Iar, de s'ar întămpla a mai avea noi vre o supărar[e] şi vre o pără de acum nainte pentru acest[e] moşii, să avem a ne căuta amândoo părțile cu aceia cin[e] ar cădea asupra noastră. Iar, pentru muntele Chenia, așa ne-am aşăzat să ți eû Nicola trei părți şi dumnealui Buda Ianăş o parte. Aşijderea şi noi amândoo părțile, de nu ne vom ținea de ačast[ă] legătură şi ne vom rădica unul asupra altuia, cu vre-o pără,—car[e] parte nu să va ținea de legătur[ă], să fie închinat gloab[ă], să dea florinți 10. Şi pentru credința mai jos ne'm

pus și pecetîl[e] ca s[ă] să creaz[ă]. Și boer[i] cari să vor iscăli mai jos, mărturii. Iar, de s'ar mai scula cineva cu nescar[e] scrisor[î] bune, și ar ajunge ca s[ă] iă niscar[e] moșia dintr'acest hotar, să fie și de spre min[e] și de spre dumnelui dup[ă] cum s'aū împărțit.

Dich[e]m[vrie], 3 d., 7241 [1732].

Fejérvári Bálint Farkas m. p.

Mihaî Gălcescul, marturie.

Mihaî Căm[ă]rașul, martur.

Alexandru Mărgineanul, mart[ur].

Dumitrașco Poenar Post[elnic], mart[ur].

Matei Săn[ă]tescul, mart[ur].

[Două pecetî roșii.]

X.

F. d. Radu Brăiloiul către Administrația Craiovei. Jupă neștiî îi avea «Casa Brăiloiilor, mai multă dă 150 de ani... Până când amă plecată la Viena... Acum, fiind vremea lucrului, unde vină să s[ă] opreaască locurile și livezile pentru trebuința economii mele... Să facă această grație să-mă dea o carte... Mă obligălescă înaintea judecătăi a fi gata a răspunde.»

La 1734 scrisoarea precedentă se trimete în copie de Vonigescu lui Budai Micloș, împreună cu somația ce-î făcuse Administrația.

XI.

Cinstite și al mieu bun și adevăratu patron, dumneata liber baron Buda Ianco, de la cerescul Împăratu rog și poftesc, etc. Cu lungirea aceștei scrisorî cătră dumneata nu iaste de alta, fără de cătu înștiințazu pe dumneata că acum avem judecată cu Radul Brăiloiul pentru moșia Vonigestei și Jupănești... Am luat acum comision de la cinstita Administrație... Să venim toți cu cărțile noastre acolo la fața loculu, să n[e] căutăm al nostru... Ci dumneata să nu șază,

ci să iaî comision de la Măriia Sa mai marele nostru derec-tor... Cu totu respectul rămăi

Al dumitale bun priiatin, gata spre slujbă.

Ioan Bengescul,

id est I. D. Benseskul.

Craiova, Maî 17, l^e 1734.

[Adresa latină.

Pecete neagră, ovală, cu leul supt coroană şi : «Staicu Ben-gescul» (cirilic).]

XII.

Cinstite dum[neata] domnişorule Buda Iancu. [Procesul cu Radu saū Răducanu Brăiloiul ; se judecase şi la «răposatul Cos-tandin Voivod... S'aū ales 2 boiari, anume Costandin Al-bianul şi dumnealui Logof[ă]t Al[e]xandru Mărgineanul... L-aū cunoscut Divanul că unblă surda... Aū rămas di la Divan să otărasecă acei 4 boiari şi Vonigestii, ci dumneata să scoţ un comison di la Măriia Sa ghinăriul, pecumū că ne-amū judecatū cu tată-săū Sărdariul Barbul şi cu fratele Sărdariului Matei la Costandin Voivod şi la Ştefan Voivod... Eū voi fi tot cu dumneavostă păn în veacū nedespărţit... Ci vei şti dumneata că amū găsăt şi ocolnica ça veache a moşii Jupăneştilor... Al dumitale mai mic şi plecat:

Necula Vonigescul...

Şi mă rog dumneavostă, acestū comison de grabă să [să] scoat[ă] afar[ă]. Maî 11 dni, lt. 7243 [1734].

[Pecete mică, roşie.]

XIII.

1-iū August 1768. «F[ota] Vlădoianul Vel Med[elnicer]» către «dumneaei doamna a Budei Laţco... Fiind frăţie, cinstita şi mie ca o soră şi cumnată, dum[nealui] răpoosatul boiariul dumitale cu dumnelui Banul Cornea, moşul jupănesăi mele, fiindu-le de moştenire aleasă şi hotărâtă de multă vreme, şi așa o aū stăpănit-o pe în doao şi părinţai jupănesăi mele cu boiariul dumitale, şi, în stăpânirea cândū erea Nemţai aici în judeţale acestea păn la vremea răzmiriţai, în-

tămplându-să de aū murit părintele jupănesăi mele. . . , iobaci care aū fost șăzătorī la moșie, s'aū făcut moștenitorī și aū înpresurat moșăia, atăta partea noastră, căt mai mult a dumneavoastră aū perdutu-să cu totul. [A căpătat atunci o comisie, alcătuită din episcop și boierī. *Iobaciū*] aū și vāndut-o pe la alte māini. [Să dea cōpii întărite] de boiarī de ai varmeghieī de acolea. . . Înaintea răzūmirițāi cu 4, 5 ani, tatăl jupănesăi mele aū fost dusū la Becī, și aū fost zăbovit 5 ani. [Vīnzare de iobagī la moșneniī din Porcenī.] Nu māi poci ținea în mai multe zāle boiarī în cheltuial[ă]. Osebit de ačasta, iar māi înștiințāzū pe dumneata că avem 2 moșāi în varmeghiia Eniidoreī, care moșāi rămāindū supt chiverniseala mātușāi Anițai, care o aū ținut-o unchiul jupănesăi mele, Ștefan Brăiloilul, și, după moartea dumisale, aū rămas supt stăpānirea nepoatei dumisale pe care o aū ținut-o dumnealui căp[i]t[anul] Ortobachie, și aū fost pusă amanet pentru o sută de galbenī... Voi să trimeț om adinsū, să cercetez pentru acele moșāi care sânt cumpărate de Sărdariul Barbul, moșul nostru, și, de veī vrea dumneata să stăpānești acolo, și noi vom stăpāni aici, că, nič dumatile nu-țū dā māna aici, nicī noi acolo.»

XIV.

2 August 1768. «Rad[u] Brăi[loilul] biv Vel Pit[ar]», către «cinstita și a mea ca o soră dumneai domna a domnului vărului Budei Lațco». Pentru «dumnealui Fota Vlăd[o]ian[u], nepotul dumnealui răpoosatului unchiul nostru Sărdariului Barbu», cerīnd *cărțile* ei la hotărnicia Jupăneștilor.

Alte documente hățegane (din archiva vicariatului unit al Hațegului).

I.

C. 1790. Mărturie de la preoții Scaunului «Morossecului». Iscălesc: Dimitrie Bit din Milașteu, poapa Voileia ot Boțco Mădăr[a]șu, popa Artinie din Agard, popa Neculae din Țipretnic, Farcaș Ioanu din Mădăraș, popa Dimitrie Graur

din..., popa Petre Goloba, popa Vasilie Mineș, popa Dumitru din Cloașu, popa Toderu Surășag, popa Antoni ot Crăconușfalău, popa..., Dimitrie Maier din Oia, popa Chiril din Sintionu, popa Savu din Săbadu, juratul eparhiei, popa Sandu din Sântana, Teodorus Fornaș din Culpui, popa Sandu din Barduș, popa Trifan den Velț, popa Iacobu din Ernei, popa Toader din Hărteu, popa Ionu din Mșamșud, popa Lupu din Bania.

II.

10 Mart 1806. «Vlădica Ioan» [Bob] către vicariul hățegan Chiril Țopa. Pentru o «inștanție» de negustor contra numirii lui. «I-am zis să fie întru așteptare că, macar și în Hațag, tot în țară ești, dară el, ca un neodihnit, n'a vut să așteapte.»

III.

Sibiu, 3 Iulie 1806. Adeverință pentru viața curată a lui Țopa, care fusese pîrit. Iscălesc: Aaron Buda, Ioan Pop controler, Nicolae Popp, Teodor Capîlna, Tomna Popa cantor, Dumitru Popa dascălu, Simion Pantea, Iordan Nițu, Avram Mateiu, Andre Horvatu, Iacobu Irimie, Zorila Raducan, Gheorghe Ghiula, Flore Armins (?).

IV.

[Inventariu al averii lui Țopa (1811).] Doao măsari bune și unul mai slabu, salvetunuri, 16 coți de pânză, 5 cămeș și 2 păreachi de izmene și 2 findeae, o păreachie de mucări, petaci de 7 crețari din anul 1802, mărăș de cei mici, petac de cei vechi, un husoș și o groșită, un blid de leveș¹, de cositori, opt tăeare, un băț de trestie, un căpeneag, un șlofroc, 2 chischineae albe, 3 lepedeae, o mintie, un laibăr verde cupțușit, 1 bundă de lup, 4 perne și 5 feață, un poplon cu lepedeu și mătreață, o ploscă cu cureale, armariu de (?) gata, scaune de un om, un cupfer, o ladă de car, o păreachie de hamuri cu frînele, un parnajac de piiale, 2 pro-

¹ Supă.

covițe, o bită, o tablă de locșă, o ploscă de pământ, o toană, 2 troci, doao fireaze, un hămbariū cu 4 oteade, la ogradă 21 bîrne de brad pentru casă, un vâtraiū, doao păhară și o glajă, doi stupi slabi, patu cu o pilotă, o mătrață.»

V.

10 Mart 1827. Cercetare. Cu «obștia Fereganilor și a Fi-
țăjeanilor . . . Preoți din Boșorod . . . După ritul nost.»

III.

Documente rășinărene (păstrate la școala românească din Rășinari).

I¹.

Cu numele Tatălui și al Fiiului și al Duhului Sf[ă]ntu și cu voia a Mării Sale de D[u]mnezeu cinstitului și înpodobitului cu toate bunătățile, dinpreună și cu paza hotarălor, a Mării Sale de Dumnezeu cinstit Matiaș Craiū, prefăcutu-s'au și s'au preainnoitu carte ocolniță a hotarului a satului Rășinariului, prin indemnaria și ruga a cinstiți Scaun de lege 40 bătrîni, pentru ca să se știe și să se păzască pe unde mergu margi[ni]le hotarului nostru a Rășinarului, peste tot înprejuru, precum veachia carte hotarnica, cea dela bunul și vechiū Craiū Atila 420 și în anii mai pe urmă Măria Sa Matiaș Craiū, anul 1488, datu-ni-l-au mai pă din jos mult; iară acum pe aicea întărit cu hialmuri.

Înceapem din capul din jos, de lîngă pădure de stejeriș, cu vecinii cei mari, Cestnodi², meargem, dumnealor pe din jos, și Rășinariū pe din sus, meargem spre răsăritul de iarnă, curmînd lunca dă în gura Văi Albinelor în rîu de spre răsărit, halm. Meargem pe apă în sus, ca o pistreală de loc, halm. Fereaste spre stînga, prin pădure mestecată, suie și merge peste vinele Văi Albinelor

¹ Se dă acest document, evident fals, pentru că el întrebunțează izvoare mai vechi și cuprinde o mulțime de nume, de lucruri și de oameni. Plăzmuirea e făcută, de almintrelea, de mult, încă din veacul al XVIII-lea.

² AŃ CisnădieŃ.

iasă în Fața cu năsip, merge puținel, coboară pe un grui în jos, dă în vale de la Coșteiu mai sus, o pistreală de loc, într'un grui, merge puținel, iară dă în vale Calbau (*sic*). Merge pe apă în sus, iase în curmătură la Fintina Neagră. Coboară pe o vale, dă în apa cea mare, merge pe apă în sus, — noi de cătră față, vecinii cei mari pe de spre dos —, și, făcându-se 2 rîuri, mergem pe apa ce vine despre Munteni, muntele Buceci, al marelui heartegu Radu-Vodă Negru, cel dela anii 6740 [1232], iase în Curmătură: aici dinna stînga rămîn vecinii cei mari. Suim alătura cu Muntean muntele Buceacu, ținem tot vîrful: munți Clăbuc, muntele lui Neagoe Ivan, până la Țicu Înnalt: aici ne despărțim de Munteni. Spre miazănoapte, pe după vîrful lui Neagoe Ivan în Muche, merge pe picior în jos, în gura Izvorului, merge pe apa cea mare în sus, treci izvorul Adîncii Gropii în sus; pe un piscu suim în vîrful muntelui Cindrea, luom cîțva sus, pin seamne. Aici ne tilnim că Cîrstianul, de spre față muntele Cneazului; din vîrful muntelui Cindrea mergem pintre iazere, pe pisc în jos, pă unde să împreună izvoarele, merge, trece spre dir eapta, în Coasta Reace merge prin dosul munților Răci, iase pe picorul Băjinovului, la piatra cu Jipu, iase în vîrful muntelui Bătrîna, ține vîrful pînă în vîrful muntelui Gaur, care caută spre răsăritul de vară, din capul muntelui, halm. Merge pe izvorul din a stînga, coboară colo jos în izvorul ce vine de spre răsăritul de iarnă, merge pe izvoru în jos pînă în izvorul din sus, merge pe potecul de pin Crîngu, iase în capul muntelui Vălaru, ține vîrful Muchia; în vîrful Ganțu, hălmul. Ne despărțim de Cîrstianu, venim alătura cu Turnu, coborîm pe rîpe; ai c hălm. Merge pestă vinele Văii ploșului, peste obreaie cu năsip, merge în cap de dealu; la pădure de stejriș, hălm. Merge pin stejriș pe aici, supăr de Turn, merge în dealu cu pămînt roșu, — hălm. Merge în jos, zboară rogozu în stejriș; hălm. Merge pin stejriș, ne tilnim cu vecinii cei mari, Cistnădii; ai c hălm. Ce iaste în lăuntru acestui ocol, iaste pămînt rumînescu, a satului Rășinariului, nimăruî înduplecat; n'are nime a-l porunci, nice în pămînt, nice în apă, nice în ghinde, nice în jiru, nicî în aluniș, nice

în rînsă. Și s'au preînnoit această carte ocolniță în zilele Mării Sale de Dumnezeu cinstitului Craiū Matiaș, cîndu aū fost cursul anilor ot rojdes. H[rist]vo 1488.

Popa Iacov, Popa Vasilie Tomuzea, Pop Petru, i Popa Iosif Petriți din sus цркка, i Popa Sain, și Popa Manas sau.

On bit sud [cînd a fost județ] cneazu Bunea sindic, Co-man Desea, i Pătru Codrus, Oprea Codrea Șerban, i 40 de jurați:

Rad Nistor, Aliman Gal[ea], Toma Mihnea, Pătru Tomușea Băncilă, Rad Băncilă, Rădoiță, Rad Pinciu Sain, Bucur Oance, Comșe Omotă, Cîrstia, Comșe Băra, Sav Hodrea Man[iu], morar bisericii.

Храм скта црква пр[ѣ]по[д]бна Parascheva, pentru moșiile besearicii, ceale date besearicii de Marele Herțeg Domnū Rad[u]-Vodă Negru.

În cîmpu de jos, din calia Coșteului, în sus, până în Strîmtu,, jumătate de spre pădure a bisearicii, jumătate popilor, alta, din jos de calia Coșteiului, alta peste rîu din Gura Văi, cu piatră rătundă, precum merge vărsătura pin rîu pe lîngă merii popa Oprea Pătruțu, pe lîngă stupină, pin calia Coșteului. Dară' cea din jos de calea Coșteului e dată de Mircea-Vod[ă] Basarab.

Leat 6891 [1383], m[e]s[i]ța Ghen[arie] 7, за поминание душа нх [pentru pomenirea sufletului său].

II.

Pentru anul 1735.

† Noi șapte preoți, dinūpreună cu patruzăci de bătrâni, dinūpreună și săteani, mărturisimū cu sufletele noastre precumū că judecată cu maghistratul aū avutū părinții noștri pentru hotară, care și noi acumū avemū, dară pace nu aū facutū nice părinții noștri, nice noi, precumū zică ei, nici nu ne-amū rugatū de maghistratū, nici iștanție nu amū datū, știindū că iaste pământul nostru care ni l-aū luatū moghistratul în silă; care iaste păn astăzi luatū.

2. Fiindū la întrebare la anulū trecut 1776 în casa dom-

nului grofului Telechi Carolu cu maghistratul, și ne-au întrebatu domnul Hanbaî de oi și de munți, și slujbă câtă facemū la maghistratū, iară noi preoții și bătrîniî așa amū datū răspunsulū, că noi amū venitū aicia la Măria Voastră pentru plânsoarea satului nostru carea o amū datū la prea-milostivulū Împăratū, pentru hotarul nostru care ni l-au luatū maghistratul în silă. Și acestū răspunsū amū datū, iară noi cu Sfatulū nu amū făcutū pace, nici nu ne-amū iscălitū, nice iștanție nu am datū precum zicū ei, ci amū așteptatū ca să avemū dreptate să ni să dea hotarul, după cumū amū datū prânsoare Împăratului.

3. Familii sântem noi dăjdearî Rășinăreaniî, care dămū dajde Împăratului zeace sute și șaizeci și doi. Aceste mai sus scrise cuvinte mărturisim cu sufletele noastre noi preoții și patruzăci de bătrîni; care dăm noi cu mare dreptate.

Bătrîni 43.

Eū judele Bucurū Dancășū.

Eū sindic Maniū Păsatū.

Noi Protopop Coman.

Popa Neagoe.

Popa Isaiia.

Popa Savva.

Bucurū Șerbū, Pătru Răspopu, Danū Dancășū, Bucurū Albu, Mani Neaicu, Comanū Albu, Comșe Băra, Radu Albu, Gîrğa Gîurcoi, Șerban Pitariū, Șerbū Duca, Alăman Floca, Romanū Cenușear, Alăman Măță, Șerbanū Grebenea, Radul Popi Ionăș, Pantelimon Drăghič, Bucur Drăgoiū, Șerbū Duca, Maniū Măglaș, Oprea Barbă-Albă, Oprea Licoiū, Băncilă Alăman, Maniū Pinču, Șerbanū Dancășū, Iosiv Piču, Muntiū Dăndărează, Ionū Cănăi, Alăman Măță, Dumitru Măglaș, Toaderū [B]ăcilă, Alăman Duca, Oprea Tatul, Vasilie Predoiū, Maniū Fântănă, Maniū Blezul, Radul Căndoiū.

Săteaniî: Bucur Sas, Oprea Sas, Maniū Gîurcoiū, Alăman Măță, Sain Albu.

IV.

Documente maramureșene.

«Noi în mrmegü [varmeghia, comitatul] Maramureșului, în erașul de sus, în sat în Iendu lecuiturî, popa Pinte, așușor de sobor, și popa Lupul, preuț a satului, demă știre de tuturora cărora să cuvîne peste tăștimonie nostre ačasta», pentru o ceartă la biserică. «Înnaintre noastre . . . Nice aurile . . . Popa Pinte, așîșor sobor[u]l[ui], popa Lupu preutu.»

II.

Eü lăcuitoriü în oarmeghea Maramureșului, în erașul Casoului, în sat în Desești, Drăguș papa Ioan [dă de știre] că, chitelinindu-mă eü de șuşugurile meale, am luatü de la Săpânțai Vasilie, ġuratul erașului de sus, din sat din Cuhnie, doîsprezeace florinți vonaș drept un iobaġiü al mieü, anume Hărbariü Simion din Poeni, și l-am dat dumisal[e] și a tot mărădicului dumisal[e] ca să-i porunčască, până când voiü da doîspreace florinți vonaș, eü, aü mărădicul mieü, până la aceeaia vreamă să stea iobaġul zălog. Pentru mai adevărată credință am întărit acestü contractuș iscălit cu mânia mea și peceatie.

III.

«Noi Stoica Iosifü, din mila lui D[u]m[e]zeü ep[i]sc[o]pul Maramoroșului iproč», arată că «într'acesta an 1690, în a 15 zi Mai, avindü noi parțialiş săbor pentru îndrăptare a multe

trebî, în satū Budești, atunci aū stătutū nainte noastră din Vancicești lecuitor Grigor[e] Ștefan» și alții, «în chipul familiei grigorasche și drăgușasche... Foglăluitū... Isagul boltescu saū iurescū... Acest alenușagū și felălet... Cu todomană aū felăluit... Nu cu hetalmū, ce ca moșia sa driapta... Are oarmeghie să-l cercă cu leage... Mai dăbiū va felălui atunčū... Pre minunțel socotindū, chemuluindū și bine cerchindū acest lucru... Acelue va fi mirișugul... Vlădica Iosif, protopop Ștefan, Nemiș Gherghelū.» Pecetea Vlădicăi are cei trei îngerî și legenda scrisă pe dos, greșită. A protopopuluî e cu totul neînțeleasă (cirilică) ¹.

IV.

«Scris în Ūmălești, 23 msșta Ianuariia 1700... Iosifū Stoica, mlstiiū bjeiū pravoslavnic arhiep[isco]pū maramoreschi esteje, iproča», dă singhelie la «acestū smeritū, anume Olexa, din satū Comorzana».

Iscălește: VI[ă]d[i]ca Iosif.

Pecete cu: «Stoica Ios. bj. ml., Maram...» și cîrja.

V.

La un act privat din Sighet, 19 Iunie 1715, iscălește «Serafim episcop», despre care se spune că locuia în Petrova. Pecete roșie, ruptă².

VI.

Deregîtorilor și tuturor boiarilor..., aflîndu-sî adunare de fraț la s[fe]tea mînistire..., Coman Toate[r] și cu nepoții sîi, Coman Lupul, Coman Mîtei, avîndî sușig mare pentru ceale sufleteștea pentru sufletul sîu și pentru sufletul unui fiū ce

¹ Cf., pentru episcopul Stoica, Nilles, *Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae orientalis in terris Coronae S. Stephani*, I, pp. 268-96 (urmează inscripția de pe antimisul de acolo în alt capitol al cărții aceștia); Tit Budu, *Disertațiune despre episcopii și vicarii romîni din Maramureș*, p. 56 și urm.; Bunea, *Vechile episcopii*, p. 102 și urm.

² «Popa Ștefan», în călugărie Serafim, era cunoscut ca episcop pentru anii 1712-3, în cursul cărora e pîrît ca bătaș și bătut el însuși (Bunea, *l. c.*, p. 105).

aū avutū, ce i s'aū tîmplat moarte de tîlari, neavându cu ce putea plini canun ce i s'aū dat duhodnici, oluindū 4 fârtae de pămîntu carele singur cu palmele sale l-aū ficut din pidure vearde,—înt'r'acesta formî oluescu eū Coman Tcader acestū iosag sv[in]tei mînistiri sã-i fia nacū (*sic*), pãnî unde va ținea Maica Preacistî lîcașul Svinției Sale nime sã nu simțiască, nič din frați, nič din nepoț, ce sã fie ġuruința noastră în loc. Iarî carele s'arî afle a zminti ġuruința noastră, acela sã hie afurisitū de 318 o[te]țū ce aū sãborît la Nicheia, și 12 Ap[o]s[to]li, și Maica Preacistî înci si-î fie pîrășe, cînd va vini dreptul și nefițarnicul a lui H[risto]s ġudeț. Și de noi pîcîtoși înci si hie neertat. Și oslași acestū iosagū: despe răsîrit somsig Hojda Nechita, despe partea din ġos sîmsigu Coman Lupul. Cursul anilor de la H[risto]s 1717, mes[ița] Noem[vrie] 22. Scris la sv[in]ta mînistire Moisei.

Popa Lupul Titescū din Seliște. Ačasta carte este a Ūo-măenilor.

[Însemnare pe dos de la] nepotul lui Ūumău Toader : aġungându-mă sușig, am vinit la svă[n]ta mănăstire, și am luat 2 fonți de čară pe[n]tru 2 fonți, și eū, ce am ġăsit de nași mei, nu străc nemică, ce întărescū ; și cine s'arū ġăsi . . . Aū fost și preutul Ion din Săcel așisor Svăntului Săborū. Și cine arū străca ačastă scrisoară, unul ca acela sã fie de globă de 12 florițū,—sã è deregătorii. Și locul tot sã fie mănăstire.»

VII.

«Gheorghe Gavrielū Blajovschi, cu mila lui Dumnezeu și svăntu apostol[icesc] Scaunul cu bunū darū ep[isco]pū Ainan-schii (*sic*) de la Mucačū și a Maramurășului, iproč.» Circulară pentru rugăciuni. «Potrupopū Vasălie. . . din Ģiulești și vicariușu a svănūtului soborū a Maramorășului¹.»

VIII.

«Dan în Pojon, în a 28 de zile a lui Iunie 1741.» «Mihaiū

¹ Pentru Blajovschi (episcop 1738-42), v. Nilles, *l. c.*, II, pp. 500, 870.

Ionaș» scrie despre lucrurile de la Curte, către «cinstiți boeri din Apșe-din-mijlocu».

IX.

«Anul 1750, Fevruarie 21 dni.» Eū monachiia Ccasiia» dă zapis «jupînului Gheorghie otnogu Chiș», pentru «un ștucū de loc care iaste din jos, dreptū florinți 16». Marturi: «ierei Dimitrie Duma, ierei Nistor».

Scrisoare brașoveană.

X.

Pace și sănătate pofūtimū de la milostivul Dumnezeū dumnilorū voastre, cinstiți boeri, făcători de bine și de dreptate. Alta nu avemū pe dumnilorū voastre a vă înștiința cu scri-soarea, fără numai de ačasta, ce ne rugām, jupāne jurate și la aceialaltī purtători de grijă, carei vă aflați la acel cinstit Scaunū, carele noi nu prē bine știm a vă scrie titulușul dumnilorū voastre precum să cade și să cuvine a vă cinsti,— iacătă eū Niculae Șuchia din Maerū mă rogū dumnilorvoastre să faceți bine să-m dați ce iaste al mieū, că nu sântū vinovatū cu nimica, nici fičori mieī, nici 'slugile mele, căce dumnilorvoastre santeți harnici a vă scoate munca și paguba dumnilorvoastre, căce că totū nu să plătește paguba dumnilorvoastre cu acești boi a mei. Ci, ce va hi paguba dumnilorūvoastre, va eși de la vinovații dumnilor voastre. Iară eū nu sânt vinovatū cu nimica; căce că eū amū tot supăratū la Domnie să-mū porte de gândū, iară domniī aū zis să lasă pe'nchitinel, căce că ar face destul de la vinovații dumnilorūvoastre, iară al mieū im va eși. Ce eū mă rogū dumnilorvoastre să-m daț bunul mieū acasă, căce că, până s'a îndirepta lucrul și până a face destul, iaū sântū de pagubă mare; căce că casa mi o țiu cu cheltuială, și dumnilorvoastre încă țineți boi cu cheltuială, că să iarūniază. Iară bine să știți dumnilor voastre că s'a face destul pintru pagūba dumnilorvoastre, căce că domniī aū forte grijă mare a vă face destul, și noi cu sātenii noștri încă ni-am nevoi a vă scoate de la cine ce vă va hi luatū, până într'un banū. Numai să ne trimiteți omū,

și cu scrisoare, cu suflet drept, cum și ce pagubă aveți de la Măerenii noștri, căce că forte ne vom nevoi a vă plini; căce că știm că vă sântem vecin, și avem a mai trăi unii cu alți, și n'i voia să facem pace, și n'i voia să trăim cum am trăit și până acum, și noi, și părinții noștri. Dec, iată că mi-am trimisă această slugă, și dumnilorvoastre încă să trimiteți om crezut al dumnilorvoastre la noi, să facem ispravă acum în iarnă, căce nu sânt toate așezate. De această ne rugăm dumnilorvoastre.

Al dumnilorvoastră voitori de bine, eu Nicolae Șuchia din Maer, și cu alalți săten, mai mici și voitori de bine.

De această să fie în știre dumnilorvoastre că ai mei sânt 9 boi de jug și un jung, iar alți, cine ce pagubă va mai av, eși va cerca.

Anni D[om]nului 1751, Noemvrie 21 zile.

Cu multă fericită sănătate să să de această scrisoare în cinstita mână dumisale jupânului juratului din Cohia, cu sănătate să să de.

XI.

«Vleat 7267 [1758 9].» Egumenul Calistrat de Putna arată cu privire la «o sfântă mănăstioară ce să află la Moisei, cărie-î est hramul asemenea ca și la mai sus numita măn[ă]stire noastră, pre care dând-o ctitorii, au numit-o să fie mitoc sfintei măn[ă]stiri Putni». Roagă pe toți archiereii și «cinstiții de mare niam boeri», să ție în samă închinarea. «Pentru că și aicea în țara noastră a Moldovii sânt măn[ă]stiri și biserici, și au pace de-ș țin toată rânduiala și dogmele Apusului, de nime întru nimic schimbată sau strămutată, atât den preosfinții arhierei, cât și de tot cinul bisericesc; încă le dăm toți mare cinste și laudă, după cuviință, și de la făcătorii de milă boeri și neguțătorii sântu căutați și miluiți, căruce cât îi iaste mila și îndurare lor».

Iscălit: «*Calistrat, eg[u]m[enul] Putni и въс сьбор*». Pecete: «Pecetea sfintei mănăstiri».

XII.

«În Săpița, în luna lui Dech[em]vrie 28 de dzile, 1780.»
Mărturie de la Bozgheu Pinite. «Derabă de locă cositoră...
Mejdeșu de o lature... Bizoșecă: Popă Grigore, Hicăta
Ștefană, Ișaacă Ionă, Popă Toderă.»

XIII.

«Noi mai gos iscăliți, lăcuiitori în varmedea Maramureșului,
în erașul de sus, sată Borșă, dămă ačastă testimonie pre-
cinstitului d[o]mnă în varmedea Maramureșului, mai cu ade-
vărată părinte și stăpînitoriă ală erașului de sus, Soplonțai
Pavelă, ăurată-mare.» Ii recunosc ostenelele. «Borșă, în 8 zile
Iunie, ano 1801... Mihaă Dumitran, nemiș birăă, Dancă Ioniță,
strajameșter, Timiș Matheiă, Ivașco Mihaă, vătavă, Mihaă Ion,
cîrsnică, Ion Sima, Timiș Ștefan Hovre, Mihaă Vasilie a Naci,
Mihaă Oneți a Popi, Ștefco Vasilie Bihol, Ivașco Grigorie zăti,
Dancă Găvrilă Cramaș, Ștefco Ghiorghă, Mihaă Filipă Măgă-
rete, Timiș Istratie a Petri, Dancă Pricopă Prăhar, Dană
Ștefan Pleavă, Timiș Tifor Șubra, Timiș Nițul, Timiș Istratie
Cofă, Timiș Găvril Țiguă, Grad Dumitru, Mihaă Găvrilă Pă-
trușan, Timiș Vasilie Săcere, Timiș Niculaă, Timiș Găvrilă
Raita, Timișă Ioan a Puchi, Timișă Văsilie Ūoată... Bal-
magi Procopie, notarișă loculuă.»

Pecete cu o capră și «Sigil[lium] pos[sessionis] Borsa; 1786».

V.

Registrul parohiei maramureșene a Giuleștilor (1755—1781).

Рокъ Бжїа ѡафнѣ, мѣа априла, дня 1, за приходомъ превѣ-
ленѣишого ѡца Данила Гавриловичъ вѣкарїа Мрамороского
зача сїа писати метрика сїа при церкви Дѡсѡевскои¹.

[2.] Matricula ecclesiae parochialis Gyulafalvensis sub pro-
tho[pres]biteratu reverendi Andreae Rednic, ab anno 1775.

May 12. Baptizata filia Gregorii Rednik et Paraska R...
sa filia Ierina, cuius patrinus fuit Stephanus Rednik aj Vas-
skan.

Pop Andras.

13-tia. Baptizatus Ioannis Arasan et Iannae Pop filius,
Ioannes, cuius patrīna fuit Maria filia I[o]annis Rednik.

Pop Andras.

Testor omnes ex parochia mea personas usque annos 7
s. confessionem paschalem percepisse et communicasse.

Pop Andras.

18 May. Sepulta filia Ladislai Mititel, Euphrosina, anno
rum 12.

Pop Andras.

13 Iunii. Sepulti sunt fillius domini Stephani Rednik, Si-

¹ Jocuri de condei:

•Rădnice Ioon [sters]. Pirtie Ion; 1774.

O cocoană Mărica aū murit. Bun condeiū, bun din...

Bandre Lupū aū plătit. Și Ion fečoru, 2 măriș... [de la punct, șters] Ionu
luī Lupe s'aū plătit. Și Vasalie Safta s'aū plătit plată. Pop Ionaș n'aū plătit.
la pop Cupul. Pe dos, însemnări ungurești din 1787.

meon, Ioannes I[oa]n[n]is Arasan filius, Hote Timok, Cosma filius, et Maria, filia.

30 Iulii. Ienluj (*sic*) filia, Barbara filia.

4 Iulii. Pelagia filiolla Demetrii Pop, alias Karete, sepulta, annorum 6.

Baptizatus puer Gabriel dictus, Ananiae Beres filius, patrino Iona Rednik a Padei.

13 Iulii. Batizatus et etiam sepultus filius Ladislaus Ak-seniae Borka vocatae, qui fuit spurius.

Andreas Pop.

28 Augusti. Sepulta filia Rednik Vasskok, Haphia vocata

Andreas Pop.

29 Cuiusdam Ruteni filia, Theodora vocata, sepulta est¹*

20 7-bris. Baptizatus filiollus Ioannis Rednik, Alexander vocatus, patrino Stephano Rednik Vasskan existente, 1755*.

23 8-bris. Michaëlis Barla filius Iacobus baptizatus, patrina Helena Rednik, consors d. Ioannis Rednik.

Popa Andras.

14 9-bris. Volffg. Visoan filius, Philippus, et Alexii Rednik filia, Ioanna, patrina Kalina Rednik, filia condam Nicolai R[e]d[ni]k, baptizati.

Eadem die filius Andrei Orgh, Ioannes, baptizatus, patrina Pelagia Rád, consor[s] Simonis Rudsina*.

Item Simonis Ardelan filius sepultus.

Theodorus Pop.

30 Xbris 1755. Baptizata filia Anisia Orgh, Szaploneczai Vassily et Mariucza Dzoban, patrina Rudzina Palagia*.

18 Februarii 1756. Demetrius Borka cum Anucza Ardelan copulatus, assistente Ioanne Rednik*.

Eadem die baptizata filia Calistrati Persa, Anucza vocata, patrino Stephano Rednik seniore*.

Anno 1756, die 11 Martii, baptizatus filius domini Stephani Rednik fiscalis, nomine Gregorius, patrina domina Theodora Rednik, consorte Stephani Rednik Vasskan.

Andreas Pop Rednik.

¹ De aici înlocuim iscălitura preotului Andraș cu această steluță.

28^a Martii baptizatus Iacobus, filius cuiusdam Rutheni, patrina Gafia Pop*.

28^a eiusdem, Simonis Ardelan filius, Gabriel, patrina Helena Rednik*.

20 Aprilis baptizatus filius Iacobus Karete, alias Stefenel, patrina Marika Persa.

21^a eiusdem filius Niceti Csurtje, Georgius, baptizatus, patrina Pelagiya Cziple, consorte Alexii Rednik.

20. Sepultus filius Michaelis Cziczaj. Simon, annorum 17, anno 1756*.

In festis paschalibus ante et post omnes ad ultimum in mea parochia existentes confessi sunt, et comunicarunt*.

17 May. Baptizatus filius Ionae Rednik iuvenis, Antronik, patrino Iona R[e]d[ni]k seniore.

Eodem die Thedori Hosan filia, Andronika, patrina Sofronia Metelis*.

Singari Grigucza filia, Maria, baptizata, assistente Akssenja, consorte Ioannis Orgh, item Nicolai Singari filia eiusdem nominis, assistente Lupa Bandre, 1756, 2 Iulii.

*Andreas R[e]d[ni]k
praesb[yt]er.*

24^{ta} 9-bris. Baptizatus filius Gregorii Rednik, filii Ioannis, nomine Nicolaus, patrina Helena Rednik, consorte Ioannis Rednik, 1755*.

Item Ioannis Rednik, Niceti filii, baptizatus filius, Nicetus nomine, patrina Ierina Jura.

Andreas Rednik, parochus.

10^a Martii 1757. Baptizatus filius nomine Kondrat, Ioannis Orgh, patrina Pelagia*.

12 eiusdem mensis, Andrej Orghoss filius, Fteofan, patrina Palagia Rád*.

21^a eiusdem, Petri Oanzae filius, Florianus baptizatus, patrina Anastasia Marina, Ioanis R[e]d[ni]k cons[orte], 1757*.

1757, die 30 Martii, omnes parochiani parochi Andreae Rednik sunt confessi et sacra communione provisi*.

1759 die... Hote Timok filius Vaszilie, patrino Elia Rednik.

Rednik Andras.

Item Ussuli Koroji filius, Vássilie, baptizatus, patrino Niceto Pop*.

Item, die 10 Martii, Russ Ivan filia baptizata, Vaszile (*sic*), patrino Elia Rednik*.

1762, 24 Febr. Akssenia, filia Gregorii Rednik, baptizata, patrina Maria Rednik, filia Ioannis Rednik*.

11^a Aprilis. Marikuza, filia Ioannis Rednik, baptizata, patrina Theodosia Rednik*.

Item Hote Timok filius, Andronik, patrino Elia Rednik*.

24 7-bris, Rednik Alexa filia, Theodora, patrino Andrea Pop*.

15 8-bris, Zingari Nicolai filius, Solas, baptizatus, patrina Lupa Bandre.

10 9-bris, filius Rednik Ivan, Alexander (?) baptizatus, patrino Thodoro Pop.

Testor aequae anno praesenti omnes in mea parochia sacra communione usos esse in festis paschalibus.

Idem *Andreas Rednik*,
prothopraesbiter.

рок. 1764.

1. Am botizatŭ a lu Rușucăi, și s'a numitŭ Văselŭ, ș'aŭ fostŭ nănașă Codroe dinŭ Bărübăștŭ, înŭ luna lui Făurarŭ 11 zilă.

2. Amŭ botăzatŭ a Rusuluŭ a lui Dumitru, înŭ luna lui Mai, fata numălă Palaghie, nănașă Rădnicŭ Ivanŭ, înŭ 4 zilă a lui Mai.

3. Înŭ luna lui Maiŭ a lui Rusŭ Ivanŭ fată ezil (*sic*) Irină, nănașă Palaghie morărița.

4. Înŭ 5 zilă a lui Maiŭ, amŭ botăzatŭ a lui Rădunicŭ Vasilie, fată numălă ei Irină, nănașŭ Iura Gorŭghie.

5. Înŭ 23 a lui Maiŭ amŭ botăzatŭ a lui Papŭ Lupulŭ, numălă Mihailŭ, nănașŭ Rădnicŭ Ionŭ.

6. 25 dă zilă a lui Maiŭ, amŭ botăzatŭ a lui Bărŭcŭ Ionŭ făciorŭ, numălă Ionŭ, nănașŭ Rădunicŭ Ionŭ.

7. 2 zile a lui Iunie, amŭ botăzatŭ unŭ prunŭcŭ a lui Ionuluŭ Pătcă, numălă prunŭcului Chiforŭ, nănașŭ Rădunicŭ Ilieșŭ.

8. 23 dă zil[e] a lui Iunie, amă botăzată a lui Fără Ionu fată, numălă Agripă, nănașu Popu Onașu.

9. 15 zile a lui Iulie amă botăzată a lui Fără Simionu făcioru Chirilă, nănașu Rădunicu Ilieșu.

10. 31 dă zilă a lu Iunie amă botăzată a lui Rădunicu Ionu fată, nănașu Rădunicu Todosie.

рок. 1765.

11. Botăzat-amă 1 prunucu a lui Rădnicu Ilieșu, 2 zilă a lui Făurară, numălă Ionu, nănașu Rădunicu Ionu.

12. Botăzat-amă a lui Pirujă Vasalie o coconă, înă luna lui Marutie 11 zilă, numălă Sofronă, nănașu Rădunicu Ionu¹.

13. Botăzat-am a lui Rădnicu Grigoru, numele Ionu, 27 de zile a lui Martie, nănașe Rădnicoe.

14. Botezat-am a lui Hotian Timoc, 27, fată Matrona, Martie, nănașe Rădnicu Ilieșu.

15. Botezat-am în 4 zile a lui Aprilu. fată Măriuța, nănașu Rădnicu Lupul, a lui Barză Ionaș.

16. Botezat-am a lui Pop Ionan, numele Gheorghie, nănaș Avrămăscu din Berbești, luna lui April 7 zile.

рокк 1767.

17. Botezat-am a lui Rădnicu Ivan o fată, în luna lui Mai în 20 de zile, Ionu nănaș; popa Toaderu.

18. Botezat-am a lui Ardelian Simion feçoru, numele Isaie, nănașe Țorăniasă.

19. Altul lui Birgiu feçoru, numele Ion, nănașe Pop Ionaș, amădoi într'o lună.

20. Botezat-am a lui Raosu Petre o fată, numele Anisie, în luna lui Maiu 27 de zile, nănașe nora lui Rădnic Ionaș.

21. Botezat-am a lui Rus Ivan o fată, în luna lui Iunie 10 zile, numele Ioană, nănașe soacra lui Ilieșu.

22. Boteza[t-a]m a lui Rohnian Grigor[e] fată, numele Ioană, în luna lui Agust 26 de zile, nănașe Țorăniase.

23. Boteza[t-a]m a lui Rus Vasalie feçoru, în luna lui Agust în 29 de zile, numele Ioan, nănaș Morariu Irimiia.

¹ De aici, altă scrisoare, mai mare. Apoi iarăși se schimbă.

24. Botezat-am a lui Vasalie lui Nicoară fată, în luna Octovrie, Mărica, nănașe Părasca lui Budiea.

25. Boteza[t-a]m a lui Plămădială fechoră, în luna lui Februarie 1 zi, Ion, nănașe Părasca.

1767, am cununat pe fata ei Răvnic, Ilenă, și au fo[s]tu nănaș isipanul.

1768.

[Adaus din 1781, unguresc și românesc. Acesta zice:]
Aă căzut pă fin în 27 a lui Noemvrie în Valea Sacă, pă fânul ei Năstafe, adecă Sănbătă.

[Iarăși adaus, de pe atunci:]

Item, în 31 a lui Dechemvrie s'aă minat oile în Pičorul Zazei (?) pă fânul mieă, adecă o săptămână pînă în Crăcună, Vineri, în zioa Sfi[ntu]lui proroc Daniil.

În 1 a lui Dechemvrie aă căzutu pă finul mieă, în Prelucă.

Iată sări[n]dare pă postul lui Crăcun, 1764.

Popa Adraș.	Acusănie.
Mărica.	† Popa Toder.
Mărie.	Năstafie.
Acusănie.	Paladie.
M. Ștefanu.	<i>Morți:</i>
Mărica.	Pite.
Ștefanu.	P. Ștefan.
Vasălie.	Lupe.

6.

Toderă.	Tămaș.	Berce.
Acsănie.	Năstafă.	Găvrilă.
Grigore.	Ghiorghie.	Măriuța.
Ghiorghie.	Palaghie.	Ionu.
Ionă.	Ghiorghie.	Mihaă.
Vasalie.	Paladie (<i>sic</i>).	Ionu.
Neti[ta]	și doți a loi.	Ionă.
Palaghie.	Thoma.	Savă.
Ion.	Grigorie.	Icnată.
Acsănie.	Mihaă.	Dumitr[u].
Mihaă.	Ionu.	4 mărieș.
Toderă.	Zaharie.	Bahocu.

Gahia.	Mărica.	Frăină.
Timofie.	Acsănie.	Năstafă.
Acsinie.	Văsile.	Vasalie.
Ană.	Timohie.	Todoru.
Ionu.	Năstafă.	Ionu.
Todor.	Ionu.	Ionu.
Moi[ș].	Todoru.	Paladie.
Ionu.	Cozma.	Danu.
Paladie.		Irină.
		8 mărăeș.

Virăvară.	Jacob
Grigorie.	6. 2 merți d[e] g[r]ău.
Ionu.	Odotie.
Alecsa.	Odoti.
Mărie.	4 florinți, 16 pot.
16 măriș.	Timoc.
Ionaș.	Todosie.
Dumitru.	Netita.
Acsănie.	Ionu.
	Mărie.
	Po . . .

† Aă murit mama Găoti.

† A muritu fata Zubuții.

† Aă muritu făciorul lui Băledrup.

† Aă muritū Rugină, cu muere.

În anul 1770 am botezat prun[cu]l lui Onul Rotăriți, și aă fo[s]tu nănaș Feiru Ionu, moșe Beoca Odrei (?),; Octovrie 22.

1770, am botezat un prucu a lui Iono Morarului, și aă fostu nănașe fata lui Bode Ilișu, Mărie.

Noevrie 7 zile, am botezat pă prun[cu]l lui Milei (?) Ivan, și aă fo[s]tu nănașa Bode Ilesoe.

1771. Metrică.

Fata lu Macoveeșu aă făcut cocono, număle Ionu, și aă fo[s]t nănașe Acsănie lui Onu Netie.

1771, Inuori, 1 zi.

Fata ei Revnicu Ionu, Mărie, a făcutu unu fecioru, și-i număle Ionu, nănașe preutasa lui P[o]p[a] A[n]drașu.

Martie 3 zile, ammu bozetu pruncul lui Zahocu, și e nănaș Adindoe.

Așa se știi am botiazatu pe o vata a unu Rus Mihaū, și-i nănașe Părască.

Pră unu Țiganu anume Petre, muere lui a avut pru[n]cu, nu Strutură (*sic*), și-i bot[e]zetu în Giulești...

În Ferești.

Am botezat pă Oanța Mărie, și a fost nănașe Rednicu Toader, și nu-i miruitu, și plata nu o'ū dat, că n'am af[l]at mirulu. Leat 1771, mșă April 5 zil[e].

În luna lu Aprilie 5, înu 24 de zile, am bo[te]zat o conă, și nănașe Iuroe, și miruitu; a guratului.

Într'aciasta lună am îngropat pă Înre Uțu, 1771.

Într'aciasta lună amu îngropatu pe Srbaca.

În luna lui Maiu în 8 zile, am botezat pru[n]cul socăciții guratului, fecioru, și-i nănașe Ibroe.

În luna lui Maiu 12 zile, am botezat pru[n]cul lui Albașu și o fătută a Vetu lu Popa Petre, și la amidoi Adrășoe nănașe; 1771.

În luna Iulue 20 zile, a botezatu pre fata Țigana Ia[n]-col, și nănașe ... Țifroe.

1771.

În luna lui Maiu în 21 am îngropatu pe fata lui Revnicu, I[ri]na.

1771.

În luna lui Iunie înu 8 zile am îngropatu pe Țifroe.

Într'aciasta lună în 10, am botezatu pă fata lui Plămădelă, și nănașe Părasca Budi.

Într'aciastă lu[nă], înu 14 zile, am îngropatu pe muere lui Vasalie a Epanului.

Întru aciastă lună, 20 de zile, am îngropat pă muere lui Macoveșu.

În 21 am botezat pă o fată a lui Berce Ivanu, și-i nănașe Revnicu Acsănie.

1771, nuntă trebă să fie, anume Buțu Macovei cu Măr

dinu Giulești; pe Duminecă va fi nu[n]ta; luna Săpte[m]vrie 20.

1771, Săttăvrie 7 zile, am cununat birăul ei Ilene cu Idreiūtoe.

9 zile, amu îngropatu pă fata lui Birüle Pătru.

10 zile amu botezatu pru[n]cu lui Răvnicu Simionu, și nănașe Adrășoe.

Înu 10 zile, am îngropatu pru[n]cu lu Berbeștanulu.

12 zile, botezatu pru[n]cul lui Beledrug Ursul, și nănașe O[n]cîoe.

Înu Ferești, am îngropatu unu mut ce a căzutu dintu meru acolo; numi n'areți popă de soboru, că-i bugătu popa Ștefanu și cu popa Costanu, că elu isprăvește tote, dinu leturghî afară; eă mă trudescu pă nemică.

1772.

La Giulești, Ghenorie 17, aū tocmitu de nu[n]tă fata Revnicu Ilană, Porușunoriță, cu feciorul lui Carețul Grigore, anume Ionu, și nu-ș s mnenic. Popa Chifor, parohuș Giul[e]ști.

1772, pe neo.

Feciorul ăpinulu Răvnicu Vasalie, Ionu, a tomitu cu fata Morarulu Simionu, feciorul ei Porușunaru, și nu-și su nimică. Popa Tif[or], Inorie 24.

1772, am îngropatu fa[ta] lu Revnicu Grigoru, Feurare înu 4 zile.

Înutr'aciasta zi amu îngropat unu pru[n]cu a lui Iacobu.

Înu anul 1772, Feurare 8 zile, a fecutu nuntă feciorul lu Nicoră cu fata Șede, și și-su nimică.

1772, Hotenu T[u]doru, omu slobodu, aū tocmitu cu văduva a Revnic Ionu din susu Porușnoriță, Mărinčuța, fecerul Iacob.

1772, i cunatu feciorul Epanulu cu fata Ionu Frați; nu și nimică, și sintu omenî slobozî.

În anul 1772 amu îngropatu pru[n]cul lui Rus Iani, Onu.

Înu anul 1772 cununatu pe Boruce Netita cu Pop Acsănie, cu slobozenie de la vicarișu; Feurare 12.

Feurare 14 zile, amu cununatu pă Țiple Petre cu fata i Netitesă: o parte a ci[n]ce, o parte a patra, cu blagoslovenie de la vicarișu; 1770.

Porușinarî. 1772, Feurare 14, am cununatu pe fata lui Faru

Virûtomu, și o'û (*sic*) înu Vale Porcului: nu ș'ou fosûtu nemică.

Înu luna lui Feurarie înu 25, am îngropatu o fătută a morarulu[i] înu Ferești.

РСК БЖН 1773.

Moișu Mihaiu, 3 feceri are, fer Ioanû, aû murit: Vasalie, Dumitru, Vasal[ie].

Ferû Ignat mom ș[i] Anuțe aû 2 coconii: Toder, Cîină.

Rădnicu Șimon, holteiû, fecioru lui Fer Ioană: o fată fecioară.

Ferû Vîrtom cu găzdoia lui, Borodi Mărie, fecior: Grigor[e], altu, Ion, o fată: Gafie, Axenie, Ioană.

Ferû Ivan, găzdoia n'are, și feciori 2: Grigor[e] și Toma.

Ferû Simion, cu găzdoia lui, Pop Gafie, feciori 4: Ionû, Chirilă, Timocu, Grigoru, fata: Ioană.

Ferû Ionû, cu găzdoia lui, Bîrgău Mărica; 3 feciori: Ștefan, Gheorghie, Ion. Fete: Agripă, Călina, iară Agripină.

Codre Toma, cu soața sa, Pop Mărica, fecioru Dorotheiû, cocoana Năstafă.

Codre Pătru, cu soața lui, Bleda Mărie.

Codre Dumitru, cu soața sa, Pop Ionă,

Berce Timocu, cu soața sa, Todosie, feciorul Nechita, și muere lui, Vășile (*sic*); fete: Ioană și Mărie.

Berce Ionû, muere lui, Boris Mărica; ficioru: Chirilă și Ion; fete: Todosie, Irinî.

Berce Ivan, cu soața sa, Griguce Anuțe, fecioru: Pătru; fata: Părasca și Mărie.

Berce Gheorghie și muere lui, Slovan Nede; feciori 2: Andraș și Toade[r]; fete 3: Vășile, Mărie, Todoră.

Rednicu Ioanû, nepot aû murit.

Rădnicu Toma, cu soața sa, Moiş Măriuțe; fată: Irină.

Rădnicu Toder, cu soața sa, Acsenie, și fecior Ion.

Pop Andraș, cu soața sa: Iștoc Palaghie; feciorul: Ion, cu muere, Rădnicu Acsenie; fată: Părasca. Altu fecioru: Nichita, cu soața sa, Iura Mărica; are 5 feciori: Ionû, Isaie, Tanasie, Leonție, Toadir.

Pop Dumitru, cu muere lui, Acsină, fecior: Gheorghie; 3 fete.

Pop Lupul, cu soața sa, Berce Vășile (*sic*), feciori 4.

Rad[u], Odochie.

Pop Ioanaș cu muere lui, Mărica, fecior 2 : Dumitru și Ion.

Pop Lupul, cu muere lui, Fonta Iliană, fecioru : Ursul, fete 2 : Mărica și Părasca.

Pop Toaderu, muere, Bălin[t] Irină ; are un fecior și 2 fete.

Pop Ionaș, muere lui, Mărica ; 3 feciori, 4 fete.

Pop Ionu, cu muere lui, Bule Antinie, fată 1.

Pop Todor, cu muere lui Ardelian Ioană ; fecior 1, fete 2.

Bedeoan Odochie ; feciori 3, fată 1.

Rădnicu Iliană, feciorul Simion, o fată : Todoră.

Rădnicu Olexa și muere lui, Morozan Mărie ; feciori 2, fete 2.

Rădnicu Vasalie și muere lui, Goțe Părasca ; 1 fecior.

Rădnicu Ionaș și muere lui, Berce Odochie.

Codre Ionaș și muere lui, Bud Ioană ; fecior 1.

Berce Simion și muere lui, Codre Mărie ; are un fecior : Olexa ; muere : Țiple Ioană și o fată, Năstafă.

Rădnic Ion și muere lui, Todosca Palaghie, și fecioru în-surat, Macoveiu, și muere lui, Călină ; 1 fecior și o fată.

Rădnicu Lupul, fără muere, și are ginere : Mînaîli Ionaș, și muere lui Părasca : au 2 feciori, 3 fete.

Rădnicu Ilieș și muere lui, Rus Năstafă ; 3 feciori și 2 fete.

Rădnicu Ivan, cu muere lui, Făr Mărică ; feciori 4, fete 2.

Budu Ignat și muere lui, Rădnicu Mărie ; 1 fecioru.

Vișeoan Ștefan și muere lui, Găilian Palaghie ; 1 fecior și fată.

Bălin Ion, cu muere lui, Pinutu Ioană ; are 1 fecioru și 3 fete.

Nicofor Pop Ioanaș ; 2 feciori însurați, și 2 holtei, și 2 fete.

Rădnicu Grigor[e] și Iura Părasca ; 2 feciori, 3 fete.

Rădnicu Gheorghiiase, Acsenie.

Pîrie Ursul și muere lui, Crăceștan Mărica ; 1 fecior, 2 fete.

Rădnic Ioană ; are 3 feciori și trei fete.

Rădnicu Dimitru și muere lui, Bîrle Ioană.

Rădnicu Vaselie și muere lui, Părasca ; 1 fecior însurat, 2 holtei, 1 fată.

Rădnicu Simion și muere lui, Fegheș Mărie.

Rădnicu Ionaș, muere Miron [*sters*] Codre Frăsină ; fată 1, fecioru 1.

Rădnicu Nechita, muere Herniceștan Ioană; are 4 feciori și o fată.

Rădnicu Olexa și muere lui, Palaghie; feciori 3, fete 2.

Rădnicu Ionaș și mueria lui, Tasie; 1 fecior, 6 fete.

Pîrie Istratie, cu Iura Mărica; 1 fecior și 2 fete.

Pîrie Ionu și muere lui, Erină, fata: Iliană.

Petric Mihaiu și muere lui, Ioanin Văsilie.

Pîrie Șimon și muere lui, Odochie; 2 fete.

Minăilă Timocu și muer[e] lui, Mărie; 1 fată.

Foale Nechita și muere lui, Odochie; 1 fecior.

Rădnic Ștefan și ȝupîniasa sa, Soplunțai Anuțe; 4 feciori, o fată.

Rădnicu Vasalie, cu ȝupîniasa sa, Rațu Eva, și maica lui, Irina; 1 fecior, 3 fete.

Berce Acsenie; birbat n'are; și are 2 feciori, holtei.

De vîrstă aū murit prănci; 1785.

În 20 a lui Iulij, a lui Ursu Andraș (?) un prunc Andraș.

În 23, a potului (*sic?*) un prunc.

În 1 a lui Agust, a lui Ioa[n] lui Măterețcu 1 prunc, anume Matheiū.

D° a lui Pop Tanase cocona, Părasca.

În 14 a lunii, a lui Budu Timocu un prunc, I....

D° a lui... Ion un prunc, anume Iacov.

În anul 1778, în luna lui Aprilie în 5 zile, adecă în Joi Mare, sîntu preoțitu de Exțelenție Sa de ep[is]c[op]u Bacinschi Andrei, în orașul Muncaciului.

În anul 1778, în 21 a lui Aprilie, am botezatū pă pruncul lui Ardeleanu Găvrile, ginere lui Lupu, anume Mihaï, a că-rue nănașe aū fostu ȝupîneasă lui Potoc Ștefan din Berbești.

1778, în 30 a lui Aprilie, am botezatū și am miruit pă prunca lui Feteian Ursu, anume Pelaghie, a cărie nănașe aū fostu ȝupîneasă Ileană a lui Rednic Onciul.

1778, în 17 a lui Mai, eu preot Theodor am botezatū și am miruitū pă pruncul lui Ivonu lui Pătcă, a morariului, anume Theodor, a căruia nănașe aū fostu j[upîneasă] Năstafa lui Rednic Ilieși.

1778, în 24 a lui Mai, eu preot popa Ionașu de la mînă-

stirea, an botezată și an miruită pă pruncul lui Ardelean Ionu, Ivan cel *nik*, anume pă Mihaî, a căruie nănașă au fost —.

În 1778, în 1 a lui Iulie.

Eû preot Theodor am botezată și am miruit pă pruncul lui Bodîrjoc Ivon, anume Chirilă, a căruie nănașă au fostă j[upîneasa] lui Pop Nechita.

Anul 1778.

Am botezată și am miruită pă pruncul lui Ard. . (*sic*).

În 5 zile a lui Augustă, preotul popa Ionaș au botezată și au miruit pă cocona lui Pop Nechita, a cări nănașe au fost j[upîneasa] Rednic Ileană, a cărie nume e Marie.

În 12 a lui Augustă, eû preot Theodor am botezat și am miruit pă prunca lui Pop Vaselie, annme Odochie, a cărie nănașe au fostă Red[nic] Părasca.

În 19 a luniî lui August, eû preot Theodor am botezat și am miruit pă prunca lui Feriû Grigor[e], a lui Ivan, anume Mărie, a cărie nănașe au fost j[upîneasa] Măricuța a j[upîneseî]

În 4 a lui Octomvrie, am botezat pă pruncu lui Codrea Thoma, anume Ivon, și l-am miruit; a căruie nănașă au fost Măricuța Rednic, Ileana.

În 7 zile a lui Octomvrie, am botezat pă prunca lui Moişă Mihaî, anume Mărie, a cărie nănașă au fostă Rednic Măricuța din Berbești, a lui Rednic Ștefan, și o am și miruit.

În 7 a lui Octomvrie am botezat și am miruit pă pruncul lui Rotariû Dumitru, anume Thoma, a căruie nănașe au fostă Morariû Irimiasă.

În 15 a lui Noemvrie, eû preot popa Ionaș am botezată pă prunca lui Morariû, a j[upînului] a lui Vasalie, anume Mărie, a cărie nănașe au fost fata Bandrei, Catalină.

În 24 a lui Dechemvrie, eû preot Theodor am botezată pă prunca lui Ursul Ananie, anume —, a cărie nănaș[e] au fost Ileana lui Părăschî Budû.

În 1775.

În 20 a lui Ianuarie, s'au botezat de d. vicariuşă pruncul Rednic Gheorghî, anume Ivon, a cărie nănașe au fost j[upîneasa] Rednic Vasalie.

În 26 a lui Ianuarie, eu preot Theodor am botezat pă pruncul lui Moldovoi Mădăran, anume Gheorghie, a cărua nănașe au fost preoteasa mē.

Într'aceiaș zi am botezat pă pruncul lui Berce Olexa, anume Cozma, a căruia nănașe au fost j[upîneasă] *Rednik* Părasca, a lui Budiș.

În 1 a lui Februarie, p[reot] popa Ionaș au botezat pă prunca lui Țigan Petre, anume —, a cărie nănașe au fost preoteasa mē, Palaghie.

În 26 a lui Februarie, eu preot popa Theodor am botezat pă pruncul lui Rednic Nechita, anume Vasilie, a cărie nănașe au fost j[upîneasă] Rednic Ileană.

În anul 1779, în 26 a lui Februarie, la patru cîasuri pînă în zio, adecă Lună, au născut prunca mē, anume Mărie, și s'au botezat și s'au miruit; nănașe au fost j[upîneasă] Redicoie, și botezată de d. vicariș Chiseghi.

În 4 a lui Martie, am botezat eu preot Theodor pă copilul ai Zuza Ioane, anume Theodor, a cărua nănașe au fost muma mē, Feriū Mărica.

În 3 a lui Martie, am botezat și am miruit eu preot Theodor pă prunca lui Trufan Mărie, a Țigăncei, adecă copila anume Axănie, a cărie nănașe au fost Rusă Îndreiasă.

În 27 a lui Martie, am botezat și am miruit pă pruncul lui Berce Andreș, anume Ștefan: nănaș[e] au fost muiar[e] mē, și au și murit.

În 28, eu preot Theodor am botezat și am miruit pă prunca lui Feriū Ignat, anume Mărie, a cărie nănașe au fost Pop Nechita.

Întru aceia zi, și pă pruncul lui Bud Ignat, anume Chirile, a cărie nănașe au fost preoteasa Odochie.

În 2 a lui Aprilie, am botezat și am miruit pă pruncul lui Feri Vășile, anume Iosib, a cărie nănașe au fost Feriū Toma.

În 15 a lui Aprilie am botezat și am miruit pă pruncul lui Hote Măței, anume —, a cărie nănașe au fost Feri Mărica.

În 17 a lui Aprilie am botezat și am miruit doă cop[il]e a lui Ardelean Luca, anume Ioană și Năstafă, a căroră nănașe au fost Pop Ion, a lui Andreiaș diaconului.

Întru acîasta am botezat¹ și am miruit¹ pă pruncul lui Ion a Porfirea, anume Simeon, a căroră nănașe au fost Iere-miasă Măriuța.

În 14 a lui Mai am botezat¹ și am miruit¹ pă prunca lui Ion ai Văsile, anume Palaghie, a cărie nănașe au fost Ioaneasă.

În 22 a lui Iunie am botezat¹ și am miruit¹ pă pruncul lui Ion a lui Mătăleşicu, anume Ion, a căruie nănașe au fost Părasca lui Budu Ianoș.

În 7 a lui Iulie am botezat¹ și am miruit¹ pă prunca lui Rus Grigor[e], anume Ana, a cărie nănașe au fost Năstafa lui Ilieși.

În 22 a lui Iulie am botezat¹ și am miruit¹ pă prunca lui Gîrge Onçul, anume Theodoră, nănașe Feriu Mărica.

Întro acei zi am botezat¹ și am miruit¹ pă prunca lui Rus Roman, anume Mărie, nănașe au fostu Rednic Părasca.

În — Augustu am îngropat pă prunc[ul] lui Pițoi Timoc.

În 5 a lui Octomvrie am botezat¹ și am miruit¹ pă prunca lui Ilie, anume Axănie, a cărie nănașe au fost Rednic Părasca.

În 13 ¹... pă pruncul lui Feriu Tricu (? Grigore ?), anume Nechita, nănașa j[upîneasa] Ileană.

Și pă prunca lui Ivan a lui Măteleșcu, anume Axăni, nănașe au fost Rednicu Axănie.

În luna lui Octomvrie, p[ărintele] popa Ionaș... pă pruncul lui Pop Luca, anume Cozma.

În 18 zile a lui Dechemvrie, p[ărintele] Ananie... pă pruncul lui Rusu Simeon, anume Ionu, nănașe au fost preoteasa mē.

1780.

În anul 1780, în 16 în zile a lui Ianuarie..., pă prunca lui Rednic Gheorghie, anume Măriuță, nănașe au fost j[upănea]sa lui Rednic Vasilie.

Întru acei zi și pruncul lui Birău (?) Ivan, anume Vasilie; nănașe au fost nora ei Părască.

În 25 a lui Februarie, p[ărintele] popa Dimitrie din Bodești au

¹ Punctele înlocuiesc de aici formula : «am botezat și am miruit».

botezată pă doi cocoane a lui Rusă Mihai, și nănașe au fost morărița lui Irimia.

Și a fetei lui un copil.

Numele celor căsătoriți:

În anul 1778 am cununat eu preot Theodor pă feciorul lui Berce Ivon, anume Chirilă, cu fata ei Rednic Părasca, anume Ileană, a căroră nănașă au fost j[upîneasă] Rednic Ileană, soața j[upînelui] Rednic Ivon.

În 29 a lui Iulie¹ . . . , pă rămasa lui Sava Toaderu, anume Tasie, cu Goje Ivon din Oancicești, fiindu și el rămasu; a căroră nănași au fost Chira de la Oancicești.

În 20 acești lună s'au cununat de părintele popa Ionași, la mănăstirea, feciorul lui Cotoi Ursu, anume Vasilie, cu fata lui Pop Grigor[e], anume Șofronă, a căroră nănașe au fostu Pop Nechita a lui Andrașu.

[În 20 a lui August au îngropat pă pruncul lui Rednic Ilieș, anume Pinte.]

În 30 a lui Septemvrie, am cununat pă feciorul lui Morariu Simion, anume Ion, cu fata lui Pop Theodor, anume Năstafă; a căroră nănaș au fost Rădnice Macoveiu.

În an. 1779.

În 20 a lui Ianuarie s'au cununat de păr[intele] popa Chifor Gheorghie socaci j[upînelui] Rednic Ștefan cu o fată din Săpînța, anume Anuță; a căroră nănașe au fostu preteasa protopopeas[a] Pelaghie.

În 24 a lui Ianuarie, p[ărintele] popa Ionaș au cununat pă Moldovoii Theodor cu Buzat Mărica din Budești, a căroră nănașe au fost protopop[ea]s[a] Palaghie.

În 9 zile a lui Mai . . . , pă Mutu Șimon cu pă Iuga Mărie, a căroră nănașe au fostu preteasa me.

În anul 1780.

În 4 a lui Ghenar (?) . . . pă feciorul lui Balint Ion, anume Găvrilă, cu fata lui Rednic Ilieș, anume Hagie, nănașe preteasa me.

Întru aceia zi și pă fata lui Balint Ion, anume Ileană, cu fecioru lui Popa Atim din Călinești.

¹ Punctele înlocuiesc cuvintele «am cununat».

În 11 a lui Februarie, pă feciorul lui Feriu Ivon, anume Toma, cu fata lui Bodirjoî Ion, anume Părasca, nănaşe j[u-pîneasa] Ileană.

Întru aceia zi, şi pă fata lui Pop Grigor[e], anume Părasca, cu Petru Oliţă din Berbeşti.

În 20, am cununat pă fata lui Rednic Ionaş a Marcului, anume Măricuţa, cu fecioru lui Bedooan Ivon din Călineşti.

În 11, popa Chifor . . . , pă fata lui Pop Lupul, anume Mărica.
1781.

Am cununat în 7 a lui F[evruarie] pă fata lui Rusū Maer cu feciorul lui Ştefan din Hoteni.

În 7, am cununat pă fata lui Rusū Mihaiū cu un Moldovoi Vasilie: în Sărbî s'aū dusū.

Şi iarăşi pă prunca lui Ionū şi cu cocoana lui Mos.

Şi iarăşi pă fata lui Sima Vasllie cu un fecior din Berbeşti.

Şi iarăşi pă sora Suciului cu un Hărniceştan.

Iarăş întru aceia zi popa Iosib aū cununat pă Berce Timocū cu fata lui Feri Ion.

În 31 am cununat pă Ion a lui Nicoară cu pă fata lui Iacob a Epencei, Năstafă.

În 27 a lui Octomvrie am cununat pă Rednic Grigor[e] aî Axănie cu fata a Părascăi Budū, anume Ileană.

În 8 a lui Febr[uarie] am cununat pă *Radul Nekita* cu pă fata Oncioe, anume Hagie, şi iarăşi pă feciorul lui jubănu-lui, anume Nechita, cu pă fata lui Pop Todor, şi iarăşi pă Piţoc Timoc cu pă Ardelean Dochie (?).

În an 1785.

În 8 zile a lui Febr[uarie], a lui Rednic Macovei un prunc, *Simeon*. A lui Ardelean Gabor o cocoană, anume Domniţă. A lui Berce Gabor, anume Mărie. A lui Buta Nechite o cocoană, Palaghie. A lui Ilie un cocon, Thodor.

În anno 1782.

A lui Neuc Ion cel mic o cocoană, anume—, nănaşă—.

A lui Hăbian Ion un pruncū, anume Găvrilă, nănaşe preoteasa mē.

A lui Morar Ion o cocoană, Pălăguţă.

A lui Rus Ion o cocoană, anume Axena.

A lui Hote Matei, cocoană Mărie.

În 20 a lui August, pă prunca lui Berce Onciul, anume Măria, nănaș mama.

Și a lui Bălint Găvrilă, anume Mărie, nănașe preoteasa mē.

Și iarăși a lui Bodărjoc Ion o cocoană.

Și iarăși a lui Pătcă Ion o cocoană.

Și a lui Mut Șimon.

Și a lui *Russ* Simeon.

Și iarăși a lui Andron cocoană, anume —.

În 9 a lui Noemvrie, a lui Zuban Avasalie cocoană, anume Părasca, n[ă]n[ă]șă Badeaoana.

În 13 a lui Noemvrie, a lui Berlibaș Simeon un prunc, anume Găvrilă, nănașe preoteasa mē.

Și iarăși a lui Vășile un prunc anume Mihaî, nănașe Părasca lui Budă.

Și iară a lui Rus Iacob, Axenie, năn[ă]șă : Irimiasă.

În l. 1783.

În 7 a lui Ianuară, am botezat pă prunca lui Berce Andraș, anume Anisie, nă[nașe] [preu]tea[sa] mē.

În 16 a lui Ianuară, a lui Ardelean Gabor, anume Măria, năn[ă]șă preoteasa mē.

În 15 a lui Februarie, am botezat și am miruit pă prunca Strugariului, a lui Vasilie, anume Todoră, nănașe Albășoe.

A lui Greliș Găvrilă, anume Todor.

A lui Vasalie Cotoi, pruncă, anume —.

A lui Pițoc Timoc.

A lui Bărle Mihaî.

5 Mai, a lui Rednic Nechita un pruncu, anume —, nănașe nora șpanului.

A lui Bărle Ursă.

În 15 a lui Mai, un pruncă a lui Bărle Pătru, Grigor[e]; lam și îngropat.

În 11 a lui Iun, a lui Rednic Simion, prunc, Toder, nănașe preoteasa mē.

A lui Pop Luca o pruncă, Todoră, nănașe Ileana ei Budă.

A lui Vasalie, ginerele lui Vîrtoc, cocoană, Vărvară, nănașe Feriă Toma.

A lui Iuly, a lui Ardelean Irimie (r) un prunc, Andrei.

A lui Toder ai Vărvare o pruncă...

În 16 a acestie, a lui Ardelean Lupe o pruncă, —.

A lui *Ionakj Meteleske* prunc, anume —.

În 8 a lui August, un prunc a lui ginerele lui Pițocă.

A lui Ștefeiu Țiganu un prunc.

A lui Ardelean Nechita un prunc.

A lui Rus Iacob o cocoană.

În 13 a lui Octomvrie, un pruncă a lui Hote Matei, anume Părasca.

În 9 zile a lui Dech[emvrie] un prunc a lui Pop Ștefan, anume Nicole.

A lui Ardelean Andrei, de la mînăstire, un prunc, anume Nechita.

O cocoană a lui Zubab Nechita, anume Pălăguță.

În anul 1788, în 24 a lui Aprilie, s'a îngrapată Melnic Nechita la mănăstirea Giuleștilor.

În anul 1778, în 20 a lui Mai, s'a răpăusat întru D[o]m-nul, și în 22 aces[teiași] s'a îngrapat de mine, preot Theodor, anume Rednic Ilieș.

În 5 zile a lui Augustă an îngrapată pă Ţoară Părasca.

În 20 a lui Augustă..., pă pruncul lui Ilieș, anume Pinte.

În 21... pă prunca lui Grigor[e] a lui Feri Ivan, anume Mărie, care a treia zi după naștere a și murit.

În 31 a lui Săptemvrie am îngrapată pă pruncul lui Timoc a lui Pițoc, a căruie nume este —.

În 18 a lui Săpt[emvrie]..., pă pruncul Nechitei Marcului, anume, Athănasă.

În 20 a lui Săpt[e]mvrie..., pă pruncul ei Părasche Ignătesă, anume Dimitrie.

În 7 a lui Octomvrie..., pă pruncul ei Parăscă ai Ignătese anume Ivan.

În 9 a lui Octomvrie..., pă pruncul lui Iuga Iosib, anume Nechita.

În 11 a lui Octomvrie..., pă fata lui Borca Ioan, anume Eodochie.

Și pă pruncul lui Vărtolomei a ginerului Rus Andrei, anume Vasilie.

În 21 a lui Octomvrie..., pă prunca lui Morariu Simion, anume. Și iarăși într'aceia zi ... pă un prapom-meșter, anume Iugaș.

În 27 a lui Octomvrie..., pă prunca lui Rus Dumitru, anume Anna.

În 8 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Pop Vasalie, anume Theodor.

Și iarăși întru aceia zi, pe prunca lui Pop Mihaî, anume Mihaiu.

În 11 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Grigor[e] a lui Mătește, anume Axenie.

În 11 a lui Noemvrie..., pă pruncul lui Pop Luca, anume Dimitrie.

Întru aceia zi..., pă pruncul lui *Rednik Ion*, a lui Vasalie uî Mătea, anume Theodor.

În 20 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Pop Lungul a Frizei, anume Mărie.

În 24 a lui Noemvrie..., pă prunca lui Ardelean Ivan, anume Mărie.

În 25 a lui Noemvrie..., pă pruncul ai Antinie a Leuluî, anume Ignatû.

În 13 a lui Dechemvrie, p[ărintele] popa Ionaș..., pă copilul ai Irine lui Ionășu, anume Ivon.

În 15 a lui Dechemvrie..., pe pruncul lui Berbeștan Mihaî, anume Petru.

În 18 a lui Dechemvrie..., pă Rotari Dimitrie, și în 20 aceștie pe pruncu lu Rus Dimitrie, Onciul.

În 1779.

În 21, popa Ionaș... pă Zuza (Ūcîa, Iuga?) cel bătrân.

În 9 zile a lui Februarie..., pă prunca lui Moldovoî Măria, anume pă Axănie.

În 13 a lui Iulie, am îngropat pă Nicoară, pă șpanul (?).

În 22..., pă pruncul frate[ui] mieu, a lui Gheorghie, anume Ion.

În 28 .., pă prunca lui Pop Vasilie, anume Eudochie.

În 26 a lui Săptemvrie... pă prunca lui Rosu Simion, anume Ileană.

În 10 a lui Octomvrie..., pă Iernatei Nechita.

În 15 a lui Octomvrie..., pă feciorul Zubeiceî, ai Mărie, anume Grigor[e].

În — Octomvrie..., pă Rus Ivon.

In 15 a lui Octomvrie..., pe o fie a lui Pătru Chirilă A lui Măteî ai Todoroe o cocoană o an îngropat.

În 1780.

In 8 zile a lui Ianuar..., pă pruncul lui Ivan ală Tomoae, anume Simion.

Și pă un pruncu a Zuze lui Iosibă, pă numele lui —.

Și în 11 a lui Febr[uarie]..., pă Măteî ai Rotăritei.

În 5 a lui Martie..., pă Todoroe, pă Axenie.

În 14 a lui Martie, s'aă răpăusat untie-mieă Ionaș, și în 31 -am și îngropat.

În 31 a lui Martie, pă prunca lui Pop Năchita, anume Asenie.

În 1 a lui Aprilie..., pă pruncul lui Ion a Porfiră, anume Simion.

În 9 zile a lui Aprilie, popa Ionașă aă îngropat pă prunc[ul] ei Ierini Ionașoe, anume Adam.

În 16..., pă Marcul Ionaș.

În 3 a lui Iunie..., pă Tivodor Ilenă.

În 3 a lui Iuny..., pă copila Țigăncei, a Mărie, anume Axenie.

În — a lui Iunie, popa Ionaș... pă pruncul lui Savei Lupe, anume —.

În 15 Rednic Olexe s'aă îngropat.

În 20 a lui Săptembrie..., pă Ion al Intriului.

În 28 acel an..., pă fie lui Simionaș.

1781.

În 5 a lui Ianuar..., pă Țiganca lui Strugar Gheorghie, anume Țircă.

În 20 a lui Ianuar..., pă fata lui Melnic Iacob, anume Mărie.

În 21 a lui Februar..., pă Rujină Ion.

În 21..., pă Timocoe, pă Mărica.

În luna lui Martie..., pă Zubanca, pă Mărie.

Si iară pă Rednic Grigor[e], pă Tomoțoi.

În 29 a lui Martie..., pă Mîcăcălul, pă Vasilie.

În 24 a lui April..., pă feciorul Ursului a lui Coțoi, anume Alexa.

Întru aceia zi, pă a lui Hote Măteî pruncu, anume Petru.

În 1 a lui Mai, pă pruncu lui Hote Mtăi (*sic*), anume Mihaiu.

Și iarăși a lui Nechita Marcului, anume —, și iarăși pă pruncul lui Ionășcău.

În 31 a lui Iulie, din vo[e] lui D[umne]zău l-aū fulgeratū pă Rednic Ion din Ferești, și în 1 a lui Augustū l-am și îngropatū.

În 16 a lui Să[p]t[emvrie], am îngropat pă Pătcă.

În 21 a lui Săpt[emvrie], pă nora lui Pițoc, anume Vășile.

În 16 a lui Octomvrie..., pă Bîrle Mihaiu.

În — Octomvrie..., pă Radnic Vasalie.

În 6 zile, pă pruncul lui Berce Onciul, anume Costantin...

Și pă muiarea lui... Iarăși pă Costan..., și iarăș.

În 1782.

În 21. a lui Fe[vruar] . . ., lui Ion a lu . . .

[17]81.

...P. Popa Ionașu... aū miruitū pă prun[cul lui]... Iosib, nănaș... t-o Ștefan, anume...

În 23 a lui Marti, am botezatū . . ., pă pruncul lui Lazur Ion, anume Iacob, nănașe Morerița Irimieasă.

Întru aceia zi, un prunc a lui Codre Ionaș, anume Vasilie, nănașe Părasca lui Budu.

În 22, popa Ionaș... pă pruncul lui Ardeleanu Luca, anume —, nănașe aū fost —.

În 20 a lui Mai..., pă prunca lui Bîrle Pătru, anume Irină...

Întru aceia zi pă pruncul lui Berce Alexe, anume —, nănașe aū fostu Părasca lui Budu.

În 4 a lui Iulie..., pă pruncul lui Rus Grigor[e], anume Grigor[e].

Și iarăși a lui Berce Onciul prunc, anume Costantin, nănașe aū fost mama.

În 8 zile a lui Săpt[emvrie]..., pă prunca lui Țigan Mihaiu, Anna, nănașe Ceperaș Vasilie.

În 8 a lui Octomvrie..., pă pruncul lui Ignatie Berbe, anume —, nănașe aũ fostu Ion a lui Nechita a lui Indreșu.

În 31 a lui Octomvrie, popa Mihaï Șboremi (?)... pă pruncu a lui Pop Vasilie —, nănașe Păras[ca].

Și iarășî a lui Ion Șcău.

Și iarășî a lui socaciuluî șpanuluî.

În 9 a lui Noemvrie..., pă pruncul lui Berce, — anume Mihaï, nănașe aũ fostu Rogină (?) Axănie.

Întru acele zile, pă fata lui Berce Chirilă, anume —.

Și iarăș a lui Rădnic Gheorghie pruncu, anume Grigor[e].

Și iarășî a lui Rebnic Ion fecior, anume Chirilă, nănașe preoteasa mē.

Și în 21 a lui Febr[uarie]... pă nepotul lui Pop Lupul, —, nănașe aũ fost preoteasa mē.

1780.

P. Popa Chifor... pă pruncul lui Savel Lupe, anume —, nănașe Potoc Ștefan.

Întăe zi a lui Martie..., pă pruncul lui Grigor[e] sin Măteșie, anume Olexa, a cărue nănașe aũ fost nepotă-să, Axănie.

Și întru aceiaș zi... pă pruncu lui Ion Fereștenulu, anume Vasilie, nănașe aũ fost Rednic Toder Fereștanul.

În 7 zile a lui Aprilie..., pă pruncu Țăganuluî, anume Mărie, a cărie năn[a]șe aũ fost Petrica Țiganul.

În 12 a lui Aprilie..., pă prunca lui Pop..., anume Mărie, a cărie nănașe j[upîneasa] Ilean[a] lui Rednic.

În 24 a lui Mai..., pă prunca lui Rus Iacov, anume Theodosie, nănașe Morărița Irimiasă.

În 24..., pă pruncul lui Berce Andreș, anume Costantin, nănașe preoteasa mē.

Și iarăș a lui Hote Măteî, anume Mihaiu, nănașe mama.

În 28 a lui Inarie... pă cocona Petresăî, anume —, nănașe aũ fost Fărū Thoma, adecă Copla.

În 31..., pă prunca lui Rednic Macovei, anume Irină, nănașe aũ fost Pop Ion a Șopei (?).

Și atunce pă prunca lui Feriū Dumitru, anume Irină, nănașe Rednic Părasca.

În 7 a lui Iunie..., pruncul lui Birle Dumitru, anume Chirilă, nănaș a fost Ioneasă.

În 14..., pă prunca socacului a Zirii (?) anume Domnița, nănaș a fost mama.

În 20 a Augustu..., pă prunca lui Berce Tirilă, anume Anna, nănaș a fost j[upîneasă] Ileana.

Într'aceia zi..., pă prunca lui Morariu Iacobu, anume Mărie, nănaș a fostu Ardeleanca.

În 20 zile, popa Chifor... pă pruncu lui Zubor Vasalie, anume Matheiū, nănaș a fost —.

Întru aceia zi pă pruncul sluji Morăr[iți] Irim[iasi], anume Maxin, nănaș a fost Morărița Irimeasă.

În... a lui August, popa Grigor[e] pă prunca lui Pop Ion, anume —, nănaș j[upîneasă] Rednic Ileană.

Întru aceia zi, a lui Hote Iacov, anume —, nănaș a fostu soru-mè Ioană.

În luna lui Săptevrie..., pă prunca lui Ursul..., anume Mărie, nănaș preoteasa mè.

În 1 lui Octomvrie..., pă pruncul lui Strugaru a lui Vasilie, anume Matei (?), nănaș Feriū Ion.

În 11 a lui Noemvrie..., pă pruncul lui Pop Ștefan a Vișovanului, anume Luca, nănaș a fost Rednic Părasca.

În 16..., pă pruncul lui Moldovoī Grigor[e], anume —, nănaș mama.

În 16..., pă pruncul lui Berce Nechita, anume —, nănaș a fost preoteasa mè.

Întru aceia zi, a lui Moiş Mihaiū, anume —, nănaș a fost fata lui Rednic Ștefan din Berbești.

În 11..., pă doi prunci a lui Cotoi Ursu, anume Filip și Iacov, nănaș a fost preoteasa mè.

În 24..., pă pruncul lui Ursul lui Ananie, anume Mihaiū, nănaș a fost Părasca lui Budu.

1781.

Birla Pătru dinu ȝosū aū pletit la nemișu-biraia 16 portor, la poapa 1 fârdelă de ovesu.

Rădnicu Acsenie aū plătitu la nemișu-birao dătomolu.

Rădnicu Nechita a dat la nemiș-birău, la Ionu lui Vasalie, 1 mărășu, la popa u fârdelă de hrîșsche.

Ardelanu Ionu la popa o pletit.

Popa totu Birle Ionu; la Ionu lui Vasalie, de totu plătitu.

La nemișu-bireu, la Ionu, a dat 16 potori Făchet Ursulu.

Iacobu Epenci, totu la nemișu-birao. Rădnic Todăr, 1 mă. răș o datu la birae. Borcu Simon a dat la popa 1 măreș, a unu măreșu datoru, și u pătacu. Borca Pătre, 1 măreșu a dat la nămi[s]-birae, 16 potori. Fără Dumitru a dat la popa 1 măreș, 16 potori la nemișu-birae. Fără Virtom a dat la nemiș-bireu 1 măreșu, 16 potori. Datoru Ivanu lui Mihaiu totu a pletitu, 16 potori, la Oniga, 1 măreș la popa. Rusu Ivanu a dat la popa de totu. Bodirjocu Ionu a dat totu la Oniga. Rădnicu Ione a dat totu la părintele. Bădu Ihnatu unu pătacu, datoru la popa 2 măreș. Bărbeștanu Mihaiu totu la popa. Așijderea și Făre Ihnatu. Făre Ivanu nemică. Rădnicu Toma la nemișu-birău 1 mărăș, 16 potori. Datoru Birle Mihaiu 1 măreș la Toma, 1 la perintele, 1 făr (*sic*) ferdelă de melaiu la popă. Budu Grigorie ei datoru dinu prohodu poapă cu 16 potori, iare pintru popuștina cu 2 măreșu datoru. Popu Ionașu cu 2 măreș.

Slujitori.

Botnaru Alexa și muere lu, Porfiră, fecioru: Pricop, fata: Gafie.

Melnic Iacob, cu soața sa, Anisie, fecioru: Ion și fete 4: Mărica, Ionă, Năstafă, Acsenie.

Melnic Ivan, cu soața sa, Broja Gafie, fecior: Mihaiu, Ion, iară Ion, Titiană, Todosie.

Ardelian Simion, cu soața sa, Mărie, feciori 5: Ion, Măteiu Isaie, Tanasie; fată: Mărie. Unul a murit.

Rus Ivan, cu muere lu, Rus Gafie, are 1 fecior: Grigor[e] și Ion; fete: Anuța, Mărie, Măricuța, Todoră, 5; iară una a muritu.

Bodirjoc Ion, cu muere lu, Năstafă, fete 2: Părască și Lupă.

Ardelian Grigor[e], cu muere lu, Ardelian Mărie; fecior: Iosif, fata: Șofronă, Todosie.

- Melnicu Nechita, cu muere lui, Nede.
 Ardelian Gheorghie, cu soața sa, Ioană.
 Ardelian Filipu, cu muere lui, Ardelian Ioană.
 Bleda Costan, cu soața sa, Rădnicu Năstafă, feciori: Ionu,
 Mițașcul, fata Gafie, 3 feciori, unul a murit.
 Melnicu Toaderu, cu soața sa, Călină.
 Țințaș Mihaiu, cu soața sa, Năstafă Pop.
 Făcheș Macoveiu, cu muere lui, Borca Ioană, 3 feciori.
 Ardelian Ion, cu muere lui, Pope Odochie.
 Borca Simion și muere lui, Chișelbe Axenie, și fete 3.
 Borca Petre și muere lui Mărie; feciori 3, o fată.
 Olar Ile și muere lui, Ardelian Todoră, 2 feciori și o fată.
 Melnic Ananie, cu muere, Jofie, 2 feciori, o fată.
 Epan Nicoră, muere lui, Bota Călină, fete 3, una ară copil cu u[n] fecioru.
 Botoș Ștefan, m[uere] Hotian Irină.
 Raoas Petre, muere Ardelia[n] Mărie, 3 feciori și o fată.
 Epan Mihaiu, cu muere lui, Hozman Palaghie, are 2 feciori și 2 fete.
 Savă Toader, cu muere lui, Tasie, 1 fecioru.
 Arădelian Gheorghie, cu Ardelian Pîtcî.
 Vraje Grigor, cu muere lui, Ardelian Floare; au 2 feciori.
 Ardelian Vasalie și muere lui, Anița, feciorul Ionu și Irină.
 Epan Vasalie și muere lui, Ioană, fecioru 1, fată 1.
 Rohnian Grigor[e] și muere lui, Pop Năstafă, 4 feciori, 6 fete.
 Hotian Ursul și muere lui, Rus Gafie, 4 feciori.
 Rus Mihaiu, muere, Anuțe și fete 6.
 Rus Vasalie, cu muere lui, Rus Gafie, 2 feciori.
 Rus Niculaia, cu muere lui, Floare; un fecior.
 Arădelian Erimie și muere lui, Ardelian Ioană; au 1 fecior înșurat și 2 fete fecioare.
 Ardelian Grigor[e] și muere lui, Șofronă; fată 1.
 Melnicu Toma, cu muere lui, Todo[s]ca, și o fată, Mărica.
 Rus Iacov și muere lui, Ardelian Măriuțe, 2 feciori, o fată.
 Iană, mama lui Porfie, și, fecioru, Ion.
 Rus Dumitru, cu muere lui, Ardelian Irină; 2 feciori, 2 fete.

Frăț Arde[l]ian și muere lui, Teodosia.

Rus Vasalie și muere lui, Bîrlă Năstafă, feciori 2, holtei.
Și ginere în casă și muere lui, Porfiră, fată 1.

Morozan Dumitru și muere lui, Bîrlia Iliană, 2 feciori și o fată.

Hotian Todoru cu muere lui, Berce Acsenie, și feciori 3 holtei, 2 însurați, unul Ion, altul Iacov; la unul fata birîului, la Iacobu fata lui Fer Ioană; are copil fecioru.

Virvară Roman, cu feciorul ei, Todoru.

Mo[ro]zan Vasalie și muere lui, Tasie; 3 feciori, 2 fete.

Hotian Timocu, Belnițe Mărica; are 3 feciori.

Bîrgiu Vasalie și muere, Todosie; 5 feciori, o fată.

Borca Ionu și muere lui, Copîrlă Mărie; 2 feciori, 2 fete.

Borca Zahocu, cu muere lui, Frăsina lui Dan.

Fărudin Vasalie și muere lui, Borca Todoră; 1 fecioru.

Rugină Ion și muere lui, Acsenie.

Ardelian Pricop și muere lui, Ioană; are 1 fecior, altul însurat an.

Rus Ivan și muere lui, Borca Acsenie, 3 feciori holtei.

Rus Simion și muere lui, Palaghie Bone.

Oanța Lupu, are 2 feciori.

Oanțe Ion, muere lui, Viți Mărica, fecioru 1.

Cotîrlia Vasalie are 1 fecioru însurat și muere lui, Ioană.

Socaciul Imvre, muere lui, Ioană; are 1 fecior și o fată.

Bîrle Ignat și muere lui, Rus Părasca; 4 feciori.

Steț Nechita și muere, Pătcă.

Rus Andrei și muere lui, Rus Mărie; 4 feciori, 1 fată.

Pițocu Alexa, muere n'are, mamă are; 3 feciori holtei.

Melnicu Mihai și muere lui, Rădnice Năstafă; 1 fată.

Ardelian Ion, și muere lui, Todoră; 1 fecior, 2 fete.

Ardelian Olexa și muere lui, Anisie.

Rotaru Ion și muere lui, Mărie; 1 fecior.

Ardelian Simion și muere lui, Virvară; 3 feciori, 1 fată.

Dancuș Petre, cu muere lui, Angh[el]ină.

Ardelian Mihai și muere lui, Lucuțe.

Fecheti Ursul, cu muere lui, Iura Iuliană; 1 fecior, 1 fată.

Fecheti Mihai, cu muere lui, Barzu Anuțe.

Fecheti Macoveiū, cu muere lui, Șugătan Năstafă, 1 fecior, 1 fată.

Birle Ion, cu muere lui, Rădnicu Mărica; 2 feciori holtei.
Birle Pîtru, cu muere lui, Moiş Călină; 1 fecior.

Ardelian Ion, cu muere lui, Borco Năstafă, 1 fecior, 1 fată;
Ion, frate-seū.

Borca Dumitru, cu muere lui, Ardelian Anuțe; 3 fete, 2 feciori și un frate holteiū.

Rus Ivan, cu muere lui, Rus Mărie; 1 fată, 1 fecior; are o soră.

Ardelian Simion, cu muere lui, Rus Părasca; 1 fecior; și are frate, — nemele: Gheorghie.

Oșanū Toder, cu muere lui, Ardelian Ioană; 1 ficior, 1 fată.

Ardelian Luca, cu muere lui, Năstafă; 2 feciori, o fată.

Ardelian Ion, cu muere lui, Ardelian Părasca; 1 ficior, 2 fete.

Ardelian Mărie are 1 fecior, 1 fată.

Epan Luca, cu muere lui, Ardelian Năstafă.

Ardelian Mihaiū, n'are muer[e], 4 feciori, o fată.

Lazorū Acsenie, bărbat n'are, și are 4 fete, 1 fecior.

Vasilie Mititelul, cu muere lui, Burduje Palaghie.

[Lauda scrisori.

Daū laudă și mărire lui D[u]mn[e]zeū în Troiță, precum începutul și sfârșitul am aḡus.]

Pruncī.

A lui Melnic Iacov am botezat o fată, în luna lui Deche[m]vrie în 26; Ardelian Ioană, moașe, Rădnicu Macoveiū, nănașū; 1772.

A lui Melnicu Toder am botezat fată, numele Mărie, în luna Noe[m]vrie 20; moașe Cupce Odochie, nănași Pop Nechită.

Altulū a lui Pop Lupul fecior, Dumitru, în luna Octo[m]vrie în 10 zile; moașe Cupce Odochie, nănașă, Rădnicu Illiană.

A lu Ardelian Ion fecior, Ion, și aū murit; moașe Cupce Odochie, nănaș[e] Rădnicu Părasca.

A lui Rus Nicolaia fecior am botezat în luna Iunia 8 zile; moașe Cupce Odochie, nănașe Rădnicu Părasca

A lui Rus Iacob am botazat fecior, Găvrilă, în luna April 20 zile; moașe Cupce Odochie, nănaș Rus Ierimie.

A lui Epan Mihaiu am botezat fată, numele Mărie, în luna Octo[m]vrie 6 zile; moaşe Rădnic Mărica, nănaşe Rădnic Iliania.

A lui Ardelian Simion am botezat fecior, în luna Octo[m]vrie 10 zile, şi aŭ murit, şi moaşe Pop Palaghie, şi nănaşe Uŭa.

Altul a lui Rădnic Ion fată, Mărie; moaşe Pop Palaghie, nănaşe Rădnic Părasca, în luna Deche[m]vrie 9 zile.

A lui Rădnic Macoveiu am botezat fată, Mărie; moaşe Pop Palaghie, nănaş Popu Ionaş, în luna Mai 2 zile.

În luna lui Enuarie am botezat a lui Rus Simio[n] o coconă, anume Axenie, nîn[a]şe Rădnic Ivan cu g[ă]zdoe, fiind (*sic*) Mîrică în 30 de zile a lui Enuarie.

1774.

Botezat-am a lu Birle Pătru fată Mărie, nănaşe Rădnicu Iliana, şi moaşe Rădnicu Palaghie, în luna lui Deche[m]vrie 10 zile.

Popuştina.

La Borcă Ionuŭă datoru cu unu banu de 10 greiŭari. La Borca Zaheu, 2 măreşu, şi unu pătacu dator. Ardelanu Vasalie datoriu cu 7 mărăşu. Făcheti Ursulu 1 măreşu datoru. Făcheti Macuveiu un pătacu datoru pintru popuştina. Ardelanu Lucăa datoru 2 măreşu aind aşa (?) vamă. Ardelanu Mărie pletitu 1 fârdelă de mălaiu la popa. Ardelan Mihaiu aŭ datu 1 ferdel[ă] de hrişcă la popa şi o gŭmătate de ovăsu popa aŭ plătitu. Aosanu Toader aŭ datu o mirŭă de mălaiu. Ardelanu Ionu aŭ pletit la popa totu. Ardelanu Irimeaiu mai are la popa. Aŭ pletitu Ardelanu Olecsa 1 măreşu datoriu. Ardelanu Acsenie aŭ datu la popă 1 mirŭă de hrişcă, la popa tătu. Ţîfră Mihaï aŭ datu la popă o mirŭă de ovesu, aŭ datu la popa. La Rădnic Simionu aŭ datu la popa 1 mirŭă dă ovesu, la nemişu-bireu 16 potori. Romanu aŭ datu la popa o mirŭă de grişcă şi una mirŭă de ovesu, totu plătitu la popa. Rusu Îndreiu aŭ datu la popa 1 mirŭă de ovesu, 16 potori, la biraoa. R[ă]dnicu Olecsa aŭ datu 1 mirŭă de ovăsu 16 potori. Piŭocu Al[e]csa aŭ pletitu la popa totu. Gîunerele 1 măreşu datoru. R[ă]dnicu Ion aciaş au pletitu la popa Ră[d]nicu Dumitru, aŭ datu la popa. Piste Istratie la popa aŭ datu. R[ă]dnicu Ilane aŭ datu la nemişu-biroo. Rusu

Iacobu a dat la popa 1 mărășu, la diiacu 1, la nemișu-birao pătacu. Rădnicu Ionașu la popa a dat 16 potoři, neamișu-birae 1 mereșu. Îndreica Ștefanu a dat la nemișu-bireu 1 petac, la popa 1 mărășu, datoru 1 m. Răpă a dat totu la popa. Rusu Simionu la popa totu a dat. Ionu Lupe la popa totu. Ră Șteofre, totu la popa.

Bireu Timocu a pletitu-a po (*sic*) popa 2 mereșu, 1 mereșu datoru. Birgheu Vasalie a dat la popa totu. Vasalie Sade a dat la popa 16 potoři, 1 mereșu la nemeșu-birae. Nechita Fechet[e] 1 pătocu datoru. Rusu Mihaiu 1 petacu datoru. Ștefanu lui Nicoră 16 potoři la birao, 1 mereș datoru. Ile Olariu la birae a pletitu totu. Codre Ioneșu la birae totu. Zubă Ol[e]csa petacu la popa, 2 mereșu la birae. Bedeonca Odochie petacu la popa, 2 me[reși] la nemiș-birae. Bireu Ursulu la popa totu. Codre Merie la nemiș-birae petacu, datoru cu șese potoři și 6 greițari. Merielău Ionu a cositu într'o zi popi, 16 potoři datoru. Popu Ionaș datoru 1 petac, 2 m. a dat la birao. Todărău Popu 2 mereșu, la popa, 1 la birae. Popă Inaș 1 me. la popa, 1 la birao, petacu dator.

VI.

Urbariul din 1600 al domeniului Beiuşului.

Urbarium sive conscriptio et connumeratio bonorum Sacrae Caesareae et Regiae Maiestatis in pertinentiis Bellenes, in comitatu bihariensi, per Georgium Varasdy et Petrum Besseney, die 16-a Februarii anno 1600 incepta.

Pertinentia Bellenes.

Oppidum Bellenes.

... Relicta Ioannis Oláh habet... Petrus Cranik disit (*sic*) nobilis... Petrus Gáura habet bo. 2... Relicta Caspar Sinka, Ioannes Synka..., Ioannes Moliszi habet, bo. 2..., Georgius Todor domus nobilitaris, Franciscus Vargha bo. 4, va. 3..., Stephani Iántza..., Olah Lupasul..., Ioannes Pipas, Benedictus Vincze..., Blasius Borya, relictia Ioannis Pap..., relictia Stephani Begich...

Tárkány.

Petrus Sebestion, Michael Sebestion, Thomas Oláh, relictia Andreae Forkos, Stephanus Szonko, Franciscus Lanio, Michael Molnar, Mathias Pogor, Franciscus Zipo, filius Sebastiani Boldisar, Ioannes Kupas, Petrus Tonko, Stephanus Vajda, Michael Petran, Demetrius Litteratus, Ioannes Bogho, Michael Mathias, Georgius Kovacsy, Casparus Mihaly, Michael Gerger, Michael Pether, Gregorius Pap, Michael Simon, Ambrosius Simon, Simon Oláh, Stephanus Goáts, Demetrius Gaál, Michael Zabo, Nicolaus Lássló, Stephanus Sebestin, relictia Gregorii Sebestin, Petrus Mikola, Andreas Mikola, Stephanus Bertha, Franciscus Sebestin, Benedictus

Pál, relictă Stephani Miszaros, relictă Laurentii Kiss, relictă Ioannis Pop, Ioannes Oláh, relictă Michaëlis Denkhö, Michael Bernáth, Michael Sipos, Ioannes Illis, relictă Laurentii Agoston, relictă Antonii Fazokas, relictă Antonii Badits, Ioannes Deák, relictă Blasii Kiss.

Felseö-Solmos.

Ioannes Egrid, Andreas Messaros, relictă Stephani Diabath, Lucas Santa, relictă Ioannis Kiss, Lazarus Oláh, Gabriel Oláh, Ladislaus Fazokas, Petrus Nagy, Benedictus Nagy, Lucas Santha, Mathias Nagy, Michael Nagy, Stephanus Sonthoragh, Michael Dosny, Ioannes Kiss, relictă Ladislai Varghà, Stephanus Ghembe, Ioannes Simon . . ., Petrus Burdan Krainik, Burdan Pether Crainik, Burdan Farkas, Chionta Ivan, Koszt Ivan, Kost Georgy, Kosth Michaël, George Korsz, Burda Thamas, Paulus Cantil, Paulus Tuma, Regia Georgy, Regia Ioannes, Ilia Thoma, Karian Gabor, Zeliest Lup, Zeliest Ignatius, Zelisti Istvan, Zelisti Mihaly, Zelesti Zamason, Xuor Gregory, Xiantuza, Uzun Nagor.

Krezulya.

Dragomher Recs, Drago Ioan, Drago Lupan, Dragoi Grosza, Dragoi Pether, Demeder Dragul, Marcus Dragul, Sima Farkas, Simion Pether, Hans Lwnkul, Hansz Dimidar, Hansz Irum, Hansz Ivan, Hansz Pether, Thoma Illis, Illis Lukas, . . ., Emericus Illis, Illis Petrus, Nagyhomus Farkas, Ashogomus Lulia, Naghomus Pether, Naghomus Kun, Naghomus Illis, Naghomus Matzo, Mathias Gyurko, Mathias Ivan, Mathiz Par, Nagomus Russa, Laiko Simon, Laiko Petracco, Laiko Pether, Laiko Thodor.

Karbonar.

Mihaly György, Thus Mihaly, Mihaly Andras, Mihaly Petrus, Zoha Kuztin, Zoha Andro, Mania Pethar, Mania Mihaly, Mania Illis, Mania Gyorgy, Honys Matyas, Konsstion Andras, Kontztin Mihaly, Tiba Thamas, Tiban Ka, Tan Gurko, Uanza Ivon, Uanza Gyorgy, Unza Pether, Pogpessy Unnes.

Burdoiaza.

Rus Zpia, Rus Farkas, Zayko Lupa, Rus Andras, Rus Lupasy, Zayko Matyas, Zayko Simon, Zayko Thurhely,

Kyrila Ianos, Kyrila Pinthir, Samla Pinth, Ioga Gansil, Maylath M. . . , Maylath Pether, Maylath Gergy, Maylath Ianos, Christophor Mihaly, Sury Vaszon, Kyrile Simon, Sos Lupsa, Sos Mathias, Mantz . . . , Manny Georgy, Manz Thamas, Vajda Ianos, Boyho . . . , Boyho Thamas, Boyho Marthon, Bonya . . . , Bonya Ianos, Dobras Beryha, Pya Simon, Trot Pether, Petrus Gurko, Petrus Lukossy, Geza Mihaly, Petrus Iankul, Illa Machu, Orro Thurkul, Illa Ivan, Illia Ighach, Manhtul Gurko, Mathias Mugus, Mathias Serandrahah.

Ghorams.

Kozha Merche, Kostha Simon, Kostha Georgy, Kostha A . . . , Kostha Dregicz, Demidar Ganul, Czynde Boryan, Andreas Ivon, Vasi Angel, F . . . ther Iannus, Iosephus Farkas, Kotza Iuon, Philipus Ianos, Michael Mihaly, Michael Pogor, Miche Ianos, Michael Farkas, Boghea Gabril, Rumany Gyeorgy, Rumany Simon, Rumany Pether, Tyns Michael, Tyns Pether, . . . Dobra . . . , Kondnar Divadar, Stephanus Barbusz, Cristoph Simon, Palaghia Tyvadar, Stephanus Csana, Domotha Mihaly, Sandor Ivan, Tytha, Volfgangus Lazar, Fodor Petrus, Paulus, Thovador, Paulus Karatson, Turbul, Paulus Mihaly, Fodor Mihaly, Bogdan Lup.

Petroz.

Thoma . . . , Thoma Mihaly, Thoma Gorgy, Thoma Pether, Thoma Simon, Thoma Mathe, Thoma Ianos, Thoma Lupus, Thoma Psopan, Thoma Uram, Dumsa Andreas, Duma . . . , Dumsa Mihaly, Dumsa Gorgy (*bis*), Dumsa Ianos (*bis*), Thuia Pether, Kyrtha Farkas, Kosztho Dragith, Kosztha Ivon, Kosztha Ianos, Kosztha Nistor, Koszta Iuon, Dobra Triff, Dobra Thodor, Dobra Balinth, Dobra Giurko, Dobra Stephanus, Dobra Mathias, Perh Mihaly, Perha . . . , Perha Lazar, Perha Gurko, Perha Mathe, Iosu Paskul . . . , Ion Sthanthul.

Zeoldeo ¹.

Mes Ianos, Pusthan Georgy, Mes . . . , Mes Georgy . . . , . . . Diuadar . . . , Tunja Lupp . . . , Iradul, Pop Mihaly . . . , Gavril . . . , Fulinas Illis, Fulinas Mihaly . . . , Bode Georgy, Bagio Puskul, Bagio Mihaly . . .

¹ De aici se aleg numai numele caracteristice.

Kiss Belenes.

Koman Pether . . ., Roman Crif, Roman Mathias, Kressera Istvan, Kressera Andras . . ., Kressa Simon . . ., Mathias Ivan, Burda, Vaida, Balthazar Lupa, Flamonda Ianus, Flamonda Petrus (Simon), Gavril, Trippon, Kodran Simon, Fodor Druga, Alexander Ivan.

Pocza Velestse.

. . . Kirill, Popa Geörgy, Vasza Farkas, Balinth Petrus (Sandor), Gergy Isak.

Zlevecztky.

Bogdan Simon, Adama, Petrilla.

Ponthafalva.

Andreas Mladyn, Lucas On.

Also-Poyn.

Bughy Ignat, Daniel Dobrul.

Bradetfalva.

Gymba Nanlup, Bogdan Bartholo (Demeter).

Felseö Poyn.

Carachion Petrus, Flora Ivan, Balthasar Nizthor, Ioanes Guba, Dan Zygan, Dan Lupa, Zonba Layba, Sandra Marko.

Chemfalva.

Kochuba.

Popa Petriko.

Razthoka.

Donbrovam.

Fekete-Patak.

Rechwleny.

Szaka.

Talpan.

Palina Ianos, Csupa Farkas Mihaly (Daniel).

Maczola.

Also-Mézes.

Szerbul Farkas (Michael), Sarban Mihaly, Lasar Ivon.

Fereczye.

Blaga Petrus, Ivan Pantha, Bud Gavril Gorgy (Mihaly, Farkas).

Felsö-Mizes.

Dan Petrus (Thodor), Popsa Ivan, Chomara Thodar.

Bikafalva.

Lelestien.

Thelek.

Tripon (Gabor, Ioan).

Moghoran.

Chionca (Ignats, Ivan, Petrus, Gavril, Lupus, Mathias)
Hordobagy Illis (Farkas).

Kis-Kocs.

[Treî preoţi.]

Szelesthe.

Herczcesth.

Ioannes Uztkath.

Segesd.

Skey.

Grosa Miklos, Bib Thodor, Bulda Mathias (Ivan), Doma Mathias, Barthin Kosstha (Maximil), Kolibas Pether, Mihil Mathias.

Vayen.

Vana Lupas, Burtha Gavril, Buza Mathias, Rossogh Andras, Racz Lupus, Georg Pis, Ioannes Orban, Borsza Ioan.

Rhen.

Kotz Lupus (Ioan), Magos Philipp.

Pantosest.

Henkeres Baltha.

Vanthia Mihaly.

Burdest.

Michael Hytsras Kraynik, Grama Georgy.

Hothár.

Mogha Petrus (Gyurka), Khristho Ioanes.

Lonka.

Moos Miklos (Gorgy). Horga (Lupus, Ioan, Mihaly, Lupp).

Kolestis.

Koba Ioanes (Petrus, Christhof, Mathias, Mihaly), Sus Nika (Gavril).

Kerpeneth.

Nemes Petrus, Nicolaus Burd, Gymola (Stephanus, Mikola, György), Basa (Mathias, Thoma, Lupp, Thodra, Illis, Petrus).
Szelesthe.

Lupsa Thoma.

Boy.

Krallyoma.

Susth.

Borilla.

Blehen.

Urszesth.

Zohodol.

Keompedszoy.

Folferth Sukan

Vallenigya.

Iordan iudex.

Also-Vorzad.

Felső-Vorzad.

Pogany.

Kiss Banizva.

Fonach.

Segistel Hanes, Hannus, Bodor Niko (Ivon, Abraham), Brógia, Bogis Lupp, Magheras Pether (Paska, Thudok, Mar. ko), Zojka Stephan, Ionitha Ieremias.

Felső-Kompánth.

Bayko Abraham, Handa Mathias, Stefan Ambram, Bontha Iános, Zela Illis (Lupus, Trippo), Eten Ionas, Petroska Ivon, Chirile Illis, Mihotha Mihaly (Vaszull).

Also Kompánth.

Sorba Ieremie, Bud Ivonis, Bib Mikola, Petrassko Mihaly.

VII.

Documente amestecate, mai mult de la Expoziția din Sibii.

I.

«Datum Bude, sabbato proximo post festum Beate Dorothee virginis et martyris [31 martii], anno Domini M^oCCC^oLXXX^{mo} sexto.» Regina Maria, pentru «Demetrius filius Rayk, Olachus Nostre Maiestatis de districtu Myhald, in sua, item Smiani, Bogdani, Thome et Blasii, fratrum suorum uterinorum, personis..., super donacione cuiusdam possessionis Walasnicha vocate, iuxta fluvium Walasnicha nominatum, in dicto districtu de Myhald, existens » Reprodusă donația lui Ludovic:

«Attendentes fidelitates et servicia Smiani, Bogdani, Demetrii, Thome et Blasii, filiorum Wayk, Olachorum nostrorum, quae ijdem in plerisque nostris expedicionibus, et specialiter in exercitibus nostris adversus Rastenos et eciam contra Bulgaros motis, signanter vero in reoptencione civitatis et terre zeurinensis Nostre studuerunt exhibere Maiestati et exhibent in praesenti ac exhibituros se offerunt in futurum, quandam possessionem Walasnicha vocatam, iuxta fluvium Blanicha nominatum, in districtu de Myhald existentem, quae propter infidelitatem Ladislai, filii Lehach¹, qui, derelicta fidelitatis via, ad partes fugit transalpinas, in despectum Nostre Maiestatis, et nostro adhesit emulo, ad nostras manus et regiam nostram collacionem revoluta fore

¹ V. Prefața.

perhibetur, eisdem filiis Rayk, Olachys nostris fidelibus, ipsorumque heredibus et posteritatibus universis, cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis, sub suis veris metis et antiqvis, nove donacionis titulo, iure proprio et irrevocabiliter absque praeiudicio iuris alieni dedimus, donavimus et contulimus, ea libertate et consuetudine possidendam, tenendam et habendam, qua ceteri nobiles olachi districtu in eodem suas possessiones conservare sunt consueti. Praesentes autem sub magno nostro sigillo emanare faciemus, dum nobis fuerunt reportate. Datum in Wysegrad, in octavis festi Corporis Christi [19 iunii], anno Domini M^oCCC^oLXX^{mo} sexto.»

11.

† Intru H[risto]s lui D[u]mnezău bun credinșos și iubitoriu întru H[risto]s, creștinul Ioan Vlad Voivod și Domnă, cu mila lui Dumnedzău și cu bună tocmala lui Dumnezeu, am biruit și am domnit toată Țara-Rumânească, și am fost biruitor Amlagiului și Fagarașului, și am dăruit Domniia Mea, cu a mea bună voe, acestui cinstit și slugă bună, cartea Domnii Meale, cu slugile și cu boerii Domnii Meale, jupînului Stan Ciuhomnescul, cu 5 feçori a lui: Moian și Stoica sin (*sic*), și Vlad, și Mihail. Moian are feçor[i] pe Aldea și pe Moian, și feate pe Stanca. Stoica are feçori pe Șerban, și pe Coman și pe Mihail. Și le-am dat lor jumătate din Voila, și din hotar, și din ceialaltă jumătate le-am mai dat lor a treia parte, și le-am dat locul loru din sat din părău, ce să chiiamă Căcicea, și apa mori pân în Rîu cel Sec, și de ceaia parte de apa mori până în părăul cel tinos ce să chiiamă matca, și din calea din săt până în Oltu, ocolu hotaruluiu din Oltă, pre riul cel sec, în sus, până în gruiul Featelor, și de acolo dreptă preste dumbravă, și preste cîmpu, și preste dealuri, preste un cornă de dealu, până în părău ce să chiamă Lu-dișorel, și pre părău în jos până în Oltu. Și le-am dat pe munte Jneapănu, și din vîrfu muntelui a Păriului până în mijlocul Oltului, și le-am dat lor loc de moară în Olt, în Voila, și apa mori, apă de 2 roate, și i-am slobozit să poată

duce apa din riū până la moară, pre unde ar vrea ei, și să fie sloboz în apa lor a păscui, și a mai face și alte mori, și vîrtope și dîrste, iară nu alți, și din sus de sat până în hotaru Voivodeanilor, și din jos de sat până în Oltu. Și le-am dat lor să fie boeri și sloboz, împreună cu boeri Domnii Meale, și le-am dat lor Țiganî 15: pre Manea Țiganul cu 5 fečor al lui, și pre Pascul Țiganul cu 3 fečori ai lui, și pre Cazac Țiganul cu un fečor lîngă el, și pre Micul Țiganul cu 2 fečori lîngă el. Și le-am dat lor parte din ocină, și le-am dat lor jumătate de Cîoruș din Țara-Rumânească, și a treia parte din Mislea, și a treia parte de la Plopeanî, și jumătate di Cocoreaști, și moșia lor de la Moenești. Aceastea toate le-am dat lor, să le fie ocină, și moșie, și boerișag lor, și rămășițelor lor, și a neam din neamul lor. Și de ačasta am poruncit Domniia Mea, din nice un fealiū din marha lor să nu li să iă vama domnească dintîi, nice din oi, nice din stupi, nice din porci, nice din găleată, nice din vinăriciū, nice din dijmă, nice din sămănături, nice din livezi, nice din pomeate, nice vama dîn tîrgu, și să nu hie nice într'o gloabă domnească. Poruncit-am de la cei mič până la cei mari, carei aū slujbă, de iț voru umbla în țara birarii Domnii Meale, să nu-ș rîză de dînșii și să nu-î învăluiască, pre acealea ocine să nu pue județ, nice gloabă, nice biru, pentru ce căce, cu ce-î vor învălui, vor dobîndi mare răutate și urgie de la Domniia Mea. Și într'altu chipu să nu încearce preste cartea Domnii Meale. Și încă și după moartea Domnii Meale, pre cine îl va dărui Domnul Dumnedzău să fie Domnū în Țara-Rumânească, și va învoi și va întări ačasta carte, și pre acela Domnul Dumnedzău îl va întări întru Domniia sa, iară cela ce o va sparge, și o va strica, și nu o va învoi, și pre acela Domnul Dumnedzău îl va risipi și îl va ucide. Aciasta iarăși, pentru la cel loc luminat, a sufletelor celor curate, acela ce o ar strica să fie soț Iudei și Ariei, și să fie blestemat de Dumnedzău și de toț sf[i]nți apostoli, și de 300 și 18 de părinți sf[i]nți, cari aū fostu la săborulū cel dintîi în Ni-cheia, și aseamene cu cine ce ziseră la răstignirea lui H[risto]s: sîngele lui spre noi și spre fečori noștri, într'acestū veac ce

iaște și în cela ce va să fie în veaci veacilor, amin. Iară mărturiî am pus într'ăastă carte a Domnii Meale, boeriî Domnii Meale: jupan Toder, jupan Nanul, jupan Tatul, Stančul Honoî, jupan Voicul, jupan Manea Vel Dvornic, jupan Nan Pascul, Radu Borcev, Dumitru Spatar, jupan Ștefan Logofet, jupan Șerban Vel Visternic, jupan Simen Stolnic jupan Miclea Vel Paharnic, jupan Badea Vel Comis. Eū Coica Logofet am scris ačastă carte în cetate în Tîrgoviște, în luna lui Aprilie 23 [= 21] de zile, anul de la Zidirea Lumi 6945 [1437], nede u popaștea [= Duminecă după Paști].

Ion Vlad Voevod, mlstîia bjiia gsnŭ. — După o traducere din veacul al XVIII-lea, la parohul din Drăguș, în Țara Făgărașului.

III.

«Buda, feria quarta proxima post festum Visitacionis Marie [5 iulii], 1458. Regele Matiaș arată că «fideles nostri Iacobus Hwthman et Benedictus Rado, inhabitatores opidi nostri Hwnyad, in ipsorum ac aliorum fidelium nostrorum Rascianorum et Volahorum personis, in eodem opido nostro Hwnyad commorantium, nostram venientes ad presenciam», arată scrisorî de la Ladislas, comite de Bistrița, fratele său, «quibus mediantibus Rascianis et Wolachis in dicto opido Hwnyad commorantibus id ut ipsi quandam capellam in loco pristino, in dicto opido nostro Hwnyad habito, edificare et construere possint, concessisse dinoscitur.» Urmează privilegiul: «Quia nos, ad humilime supplicacionis instantiam Rascianorum et Wolahorum nostrorum, scilicet iobagionum in Hwnyad commorantium, id concessimus ut ipsi in loco pristino unam capellam edificare et ordinare valeant atque possint, ymmo concedimus praesencium per vigorem.» Timișoara, «in festo beati Andree Apostoli [30 Novembris]», 1456.

IV.

«Datum in castello nostro Rak . . . ok, in festo beati Georgii martiris [23 aprilis], anno Domini millesimo quingentesimo sexto . . . Nos Beatrix de Frangepan, Illustris condam domini Iohannis Corvini, Lyptovie ducis, regnorum Dalmaciae, Croacie et Scla-

wonie Bani, etc., relictæ», arată că, «attentis et consideratis vn . . . virtute, morum honestate ac secundum morem Rascianorum litteralis sciencie sufficienti pericia aliisque probitatum meritis discreti Petri praesbyteri Walahorum de Zoc[zat]h, quibus ipse apud nos nonnullorum fidelium nostrorum fidedigno testimonio meruit commendari, eundem, veluti personam idoneam et benemeritam, ad officium prothopapatus ecclesiae Wolahorum oppido nostro Hwnyad vocato fundate, ad praesens de iure et de facto vacantis, simul cum domo, etc., prothopapatus, auctoritate nostri iuspatronatus, duximus nominandum, eligendum et confirmandum.» Pecete roşie peste hîrtie.

V.

«Nos Georgius, Dei gratia marchio brandenburgensis, Slesie, Prusie, etc., fidelibus nostris Andreę litterato de Senthymreh et Ioanni Bekws, castellanis castri nostri Hwnyad eorumque successoribus in tali officio constitutis, benivolenciam. Cum nos ex speciali meritorum praerogativa Petrum potropopum de Zoczath inter praesbiteros Walachorum in districtu Hwnyad in verum protopopum eligimus et constituimus rursusque auctoritate iuris patronatus nostri eundem confirmamus et donamus, — quare vobis praesentibus ac vestris successoribus officii castellanatus comittimus eundem potropopum contra quoslibet impeditores ac molestatores manum defenditoriam tenere debeatis et teneamini, ac alios praesbiteros Walachorum, cum de omnibus proventibus et fructibus e medio ipsorum sibi provenire debeant, eidem obtemperare compellatis. Secus non facturi. Praesentibus perlectis ac rectorj exhibitis. Datis in castro nostro Z . . . sunia, feria tertia in festis Penthicoses [22 maii], aňno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto.» Pecete roşie.

VI.

Huniedoara, 12 August 1582. Ioan Török de Enningh, comite perpetuū al comitatuluī Huniedoareī, «praefectis, provisoribus, castellanis, vice-provisoribus arcis, item krainicis,

kenesiis ditionis et pertinentiarum nostrarum quibuslibet, necnon iudicibus et collegis oppidi nostri Hwniad». Face pe «Moyssin, praesbyterum valachalem, nunc prothopopum iuxta ritum Grecorum oppidi nostri Huniad in Tottsser (!) constitutum». Citează privilegiul lui Matiaș, lui Gheorghe de Brandenburg, «postremo vero ex literis magnifici Valentini Teoreök, avi nostri... Praerogativa sacerdotali cunctos [presbyteros] valachales in ditione nostra constitutos regat, examinet, instruat et arguat ritu Graecorum utque ut iuxta veterem consuetudinem caeteri praesbyteri sua munera solita et obventiones, simul etiam censum more antiquo usitatum et ordinatum, eidem discreto Moyssim protopapa administrare, persolvere debeant et teneantur absque defecto; qui si recusaverint vel extremitate aliqua non vellent praestare, cogantur et apellantur sub poena merita.»

VII.

«Alamori Opra Pop, Zanisslau Avram, din Alămor, iar din Ocna: Marcu *Pais*, Ioan Mocan, Mircea Mihaî, Popa Gheorghe, Bak Gheorghe, Szöcs Balint, Cherecheș Ștefan, Oprea Miclăuș, Marges Martor, Stoica *Pais*, Sîrbul Petru» certifică în 1609 că biserica românească din Ocna Sibiiului a fost făcută de Mihaî Viteazul. cu supraveghetorul lui Vasile Vistierul și oferă o taxă bisericii reformate pentru ca a lor să nu fie ruinaată. — Colecția păr. paroch catolic Bakk din Ocna.

VIII.

† Млстїю бжїю прѣвѣщеная архїєпископѣ кѣр Генадїе въ стѣла бѣлградскїи и вадскїи и варадскїи и сакмарскїи и късен земли ардѣлскїи и проч. Pač[e] și bl[ago]s[lo]venie. Scriem tu-t[u]ror domnilor și ispanilor și viței-ispanilor și birailor și solgabirailor și tut[u]rora deregătorilor cari sântei făcători de dereptate și purtători de č[in]ste din varmeghie Hinedoriî, să fie domnie voastră săn[ă]toș. Alta, dăm știr[e] domniilor vostre și altor tut[u]ror preoților și birailor de pren toate satel[e], împreun[ă] tuturor Rum[ă]nilor cari se țin de leage grească și sârbească, cum, văzându noi prot[o]pop Ianăș din

Hinedoar[a] la m[ă]na lui c[ă]r[ț]ile și altor vlădic[ă] mai denainte
vream[ă], într' acela chip dat-am și Vlădic[ă]ia Mea cartea no[ă]stră
cum să fie tar[e] și statornic a socoti întru toate lucrurile
legii, aleg[ă]ndu sventele besear[ă] de acoperiș, de ținterimur[i]
și de s[ă]criul din lăuntru, cum isprăvesc preo[ă]ții, și cum înva[ă]t[ă]
s[ă]fin[ă]taev[an]gh[e]lia, și to[ă] oamenii cum petrecu și cum ascultă,
și de toate necăderil[e] să soc[o]tească p[ă]nna al cincele v[ă]r,
și de cuscrii, și de cumetrii, de cari se mestec[ă], cu știr[e] și
făr[ă] știr[e], și de omen[i] cari iș lasă mueril[e], așijderea și
mueril[e] car[e]-și las[ă] bărbaii. Dereptu acae și voi preo[ă]ților
și cu tot cliricul besear[ă]lor să ave[ă] asculta de toate de
ce va da prot[o]popul învă[ă]tur[ă], pentru că i-am dat pu-
teare cum, unde va fi leage, înpreun[ă] cu giura[ă]ții să poat[ă]
desp[ă]rți și birșăglui, cu dereptate, iar cin[e] nu va asculta
de cuv[ă]ntul c[ă]r[ț]ii nostre să fie birșag 12 florin[ă]; iar, să se
va ținea într' alt chip cin[e]va, acela să fie oprit de besear-
rec[ă]. De a[ă]sta scriam-vă; и ѿ ѿсѣлихъ аминъ. Пис мѣца днѣ.
д днѣ, влѣт 1628. Ghenadie arhiepiscop; în chipul mieu să
poron[ă]ască în tot locul. Stefan arhiepiscop i Mitropolit.

[Pecete cu un chip de om; la st[î]nga ГН, la dreapta șters.

În legenda octogonală: [ВЛАДА ГЕНА]ДНѢ.

Pe V^o foi[ă] 2:] Sava, Vlădica de Belgrad și de totă țara
Ardealului, mai dereptu mai mare credin[ă] am întărit cu iscă-
litura no[ă]stră această carte. [Iscălitura:] arhiepiscop i Mitropolit.
V leat ot rojd. Hă 1660, ма., m[esi]ștea Sep[temvrie] 21 dni.
[Șters pe dos:] Ștefan arhiepiscop i Mitropolit.

IX.

București, 20 April 7139 (și 1631).

Leon-Vodă прип[и]с[а]н[у] гсдв[а]мн ж[и]пан Бѣрбат-визн Микла[с]и
и чед[с]и, Matiaș din Hațag, și cu fii, pentru Jupănești, de
la Gura Jiului¹, partea *Crăsnarilor*, luată de la Ишѣан Фагараш,
între satele Porcenii și Sămbotinul. Le avea de la Hamza
Postelnic din Trăgul Giortului, fiul lui Barbul Postelnic, pentru
54 000 de aspri gata. În zapis semnează: «ot Cămp[ă] Paleologa

¹ De la intrarea în șes a Jiului.

Log[o]fet i ot Greci Andronie, i ot Cârpeneș Stanciul vat[av], i ot Curte Nicola Post[telnic], i ot Curpen Barbul, i ot Alexeani Pătru, i ot Vălarî Datco, i ot Hurezî Oprea, și ot Ogrumî Nicola Peh[harnic]».

Semnătura Domnului, monogram, pecete.

După o fototipie Socec.

X.

Din mila lui D[u]mnezău Theofil, arhiepiscopul Mitropoliei și a toată țara Ardialului esteje, iproč Belgradului.

Cătră ačasta, de la noi trimitem m[o]l[i]tvă și bl[a]goslovenie Mîriilor Voastre preoților și boerilor din eparhie de la Hunedoar[ă] și oroșenilor de cinstre (*sic*). Pricina aștii cărți nu este altă, fără numai, poftind D[u]mnezău pre cinstitul protopopul Nicolae dintre noi, D[u]mnezău să-l stăiască, dicî, fiindu atăta nevoi pre țară și pre săporul nostru, nu putum lăsa aceia partie ca o turmă făr de păstoriu, ci iat[ă] c'am orănduit să fie ispovnic [=ispravnic] pre cinstitul popa Ionu din Hunedoar[a], să fie purtătoriu de grijă în locul spăsitului protopop Nicolae până la săborul mare: adoul înpărătesc, dăjdile vlădicești și alte venituri ce sântu, să le strângă și să le aduc[ă] la săbor, alte lucruri ce să vor tămpla necuvioas[e] între creștini, împreun[ă] cu m[o]l[i]tvele voastre să le îndrepteze. De la săborul mare să va așăza protopopie cum va fi mai bine, iar până atunci de popa Ion să ascultați ca și de protopopul, că, vare cine s'ar afla neîngăduitoriu poruncii noastre, oare preot, oare mirian, cu pedeapsa săborului mare să va bintătui. Cu atăta săvârșănū, să vă stăviți de la H[ri]s[os]. Scris în Bălgrad, 1696, Ap[rilie] 9.

Vl[ă]d[i]ca Theofil.

[Pecetea cunoscută.

Pe dos, scrisoare de la episcopul reformat Veszprémi István.]

XI.

Din mila lui Dumnezău Athanasie arhiepiscop i Mitropolit Scaunului Belgradului, eștej, iprocî.

Pavel, marele apostol al Domnului, scrie la Tim., cap.

în 3, viarș 7, să să dea preoților poslanie tocmite di la ceaia ce-î hirotonescă, de tocmiria preoților; decî unîi poruncî ca aceia plecându-să, și acestă smerit anume Ianășî din Hațag, pintru ačasta tocmim carte ca di la noi, cu darul Duhului Sf[ă]nt, a făcătoriului deplin Dumnezău, l-am hirotonit pre leage și pe pravil[ă] citeț, ipodiacon, diacon, diacon și preot și preot (*sic*). Poruncim tuturor celora ce cătră voi va veni acest slobod preotă, arherelor, zic, și preoților, egumenilor, boiarilor și mirianilor, cumu s'aă împodobit cu vrednicie preoțit de Smereniia Noastră, mărturisit de bărbăție, vriadnič credinčeoșî, cum iastă vriadnič de rânduial[ă] ca ačast[a]. Derept ačasta, și întăriria lui, dă-să ačastă carte după cum iastă obicîaiul di la noi întărită. Anîi di l[a] Domnul H[risto]s 1 —, în Maî 2 zil[e].

Vl[ă]d[ă]ca Athanasie.

[Pecete cu: «Aceste iaste pecete Mitropolia Belgradului» și cei trei îngerî.]

XII.

«In Bosorodzie, 1 Martii 706... obligatus servus Athanasius, archiepiscopus Valachorum», iea supt ocrotirea sa pe «popa Kosta de Bosorodzie», prin scrisoare către niște domni.

XIII.

Eminentissime ac Serenissime princeps, domine, domine ac patrone summo honore reverendissime.

Afflante divina Spiritus Sancti gratia, me hisce diebus Reverendissimo ac Illustrissimo domino Athanasio archiepiscopo, necnon eiusdem r. patri theologo Francisco Szyngogh e Soc. Iesu praesentari ac quod me sanctae romano-catholicae Ecclesiae unire vellem eisdem insinuavi, quod ipsum etiam Eminentiae Vestrae praesentibus notitiae dare volui et simul submississime rogare quatenus, quemadmodum antecessor Eminentiae Vestrae, piaae memoriae eminentissimus dominus cardinalis a Kollonits, clerum graecus valachicum transylvanicum in gremium sanctae matris romano-catholicae Ecclesiae acceptavit, etiam me clerum-

que mihi subiectum marmorosiensem acceptare haud gravetur et ut eadem immunitate ecclesiastica qua sacerdotes romano-catholici fruuntur et gaudent, gaudeamus, idipsum apud augustissimam Aulam efficere dignetur. Gratiam hanc mihi exhibitam diebus vitae meae praecibus apud Deum, quam etiam fidelitate mea in Ecclesiam sanctam romano-catholicam demereri faciam. Qui me gratiis patrociniisque Eminentiae Vestrae humillime recommendans, maneo

Eiusdem Eminentiae Vestrae

Humillimus servus :

Seraphin Petrovay,

episcopus marmorosiensis, manu aliena.

Albae Iuliae, 25 novembris 1711.

[Inscriptio :]

Eminentissimo ac serenissimo principi Christiano-Augusto, S. Romanae Ecclesiae cardinali de Saxonia, archiepiscopo Strigoniensi, primati regni Hungariae, etc., etc., Sacrae Caesaris Regiaeque Maiestatis intimo consiliario, domino ac patrono reverendissimo.

XIV.

Eminentissime, serenissime et reverendissime cardinalis dux, archiepiscopo, domine, domine benignissime. Intelligo ex iis quas E^{ma} Serenitas 14 decembris ad me dare dignata erat, episcopum marmorosiensem graeci ritus uniri velle romanae Ecclesiae adeoque theologum illi a nostris addendum esse a quo in iis quae ad veram Unionem spectant, dirigatur. Super quo, si per E^{mae} Vestrae Serenitatis bonitatem licet, consideratione mearum (*sic*) omni submissione aperio.

1^o. Hic episcopus est electus a plebe et sacerdotibus graecis, quod non videtur sufficere, imo est contra iura regis, cuius est episcopus per Hungariam et Transylvaniam nominare, adeoque hic episcopus deberet per memoriale supplicare Suae Maiestati ut nominationem pro hoc episcopatu consequatur. Ita fecit etiam Athanasius, episcopus transylvanus graecus, licet pariter prius a suis electus fuisset.

2^o. Ille Seraphim maromar[os]iensis episcopus curavit se consecrari per episcopum Moldaviae, schismaticum; dubium autem est maximum, an iste ipse Moldaviae episcopus fuerit rite consecratus, adeoque Seraphim deberet prius, saltem sub conditione, reordinari in sacerdotem et reconsecrari in episcopum; ita factum cum Athanasio, cuius consecrationi ipsa Sua E^{ma} Serenitas interfuit.

3^o. Priusquam Seraphim ad Unionem admittat, deberet facere verae fidei professionem, graecarum errorum detestationem et in illa puncta iurare, quae iuraverat olim Athanasius Transylvaniensis.

4^o. Gratia E^{mae} Serenitatis maxima est quod ad hanc unionem firmandam velit opera meorum patrum uti (pro quo favore humillimas gratias ago); quia tamen in toto districtu Maromaros nos nullam residentiam habemus, dubium est unde vivet ille adiungendus theologus. Si debeat ali ab episcopo graeco (praeterquam quod ipse nunquam carnes comedat), erit huic valde gravis ideoque exosus, et minus libere operari poterit theologus. Athanas[i]us ivit Albae-Iuliae in nostra residentia et pro itineribus aliisque expensis habet foundationem pro 300 fl. rh. per annum. Bonum proinde foret si subsidium aliquod simile titulo elemosynae ex aliqua fundatione habere posset.

5^o. Gravissima est Transylvaniae totius querela quod episcopus graecus innumeros ordinat sacerdotes, qui omnes eximunt a robotta et contributionibus, cum magno detrimento dominorum terrestrium, adeoque videretur per Suam E^{iam}, tam huic novo, quam veteri severe demandandum ut nullum ordinent sacerdotem, nisi approbante post eorum examen theologo, ita ut, qui sine huius approbatione ordinatus esset, non gaudeat immunitate. Epistolas mihi acclusas interim servo, donec a Serenissima Maiestate responsum habere merear. Cuius favori humillimo cum purpurae osculo me commendo.

E^{mae} Serenitatis humillimus, devotissimus et obsequen-
tissimus :

Gabriel Hevenesi.

Claudiopoli, 29 decembris 1711.

XV.

Făgăraș, 20 Maiu 1712. «Ioannes Pataki, missionarius», către cardinalul Cristian-August. A cutreierat un an țara; a izbândit deplin. Stă acum în Făgăraș, «cum districtus fogarasiensis sit ferme totus valachicus». De și unii nu vrea, «partim ex ignorantia, partim ex horrore nominis papistae seu chatolici, verum unionem se tenere fingant, plures tamen ipsorum nobiles veram Unionem amplexi sunt et confitentur, nam boje-rones seu nobiles omnes manu propria (ex industria supremi et vice-capitaneorum, optimorum chatolicorum) subscripserunt et sigillo munierunt se esse veros unitos, quorum chatalogum reverendissimus pater provincialis Societatis Iesu, dum hic esset, secum accepit. Ego pro salute meae nationis omnia sufferre sum paratus.» [Bulină roșie.]

XVI.

Mediaș, 10 Decembre 1712. «Ioannes Pataki, missionarius apostolicus», către un cardinal. «Cum zelosissimus Ill-mus dominus Comes Michael Mikes cum toto statu chatolico agnoverit Ecclesiam fogarasiensem sine alto Eminentiae Vestrae patrocinio subsistere non posse», cere a i se da de la el, ca executor al răposatului Ștefan Apor, cei 1000 de florinî ai bisericii săsești de la Agnita, pentru biserica Făgărașului, «inter hereticos constituta... Cum aliunde hic apud meam charam nationem valachicam Eminentiae Vestrae sim indignus missionarius. Libenter enim me tam popae, tam nobiles et communis plebs se instruentem audiunt, precipue a quo tempore illorum libros et literas adiuverim. Quod fatigium pro emolumento sanctae matris Romanae Ecclesiae et meae charae nationis valachicae ad Deum conversionem, si opus fuerit, meo sanguine confirmare paratus sum.»

XVII.

† În anii Domnului nostru Is[us] Hr[istos] 1715, în luna lui Oc[tomvrie] în zăua d'intăi, eu popa Moise din Hin[e]doar[a] dat-am cartia mea împreună cu a fraților miei Ianăș și Nicula

și a unchiu-mieū Nicula. Eū popa Moise din Hin[e]doar[a] mă leg în chipul acestora al tuturor și-m dau cartia mea la mână vărului popa Nicula și la mână vărului Vale Mihaî din Hinedoară într'acesta chip cum, ce iaste rămas de popa Moise cel bătrân, de fratele moșu nostru, popa Nicula, unde aū rămas, holde și fânață, și vine, și în oradă, la Manga, unde ce să va afla, tot, să împărțăm frățește cu vărul popa Nicula și cu vărul Vale Mihaî. Iar cari dintre noi nu va sta pă ačastă scrisoare și carte, să-ș piarză partia și să să glo-bască cu gloaba săborului mare, 66 de florinți. Eū popa Moise pă ačasta mă leg și dau mână înaintia acestor oameni de omenie care-s scriș aici din. ġos :

Eū popa Moise ot Hinidore.

Piiale Ianăș ot neamiș din Hin[e]dor[ă].

Băsărab Nicula ot neamiș pp^a.

Covaniî Pătru ot neamișu pp.

Buzgure Mihuțu pp.

Stoichița Ianușu pp.

Danču Ianăș.

[Peceți negre.]

XVIII.

Hrisantū, cu mila lui D[u]mnezeū patriarhū alū sf[i]nteî și d[u]mnezeștiî cetățî a Ier[u]s[a]limului și a toată Palestina.

Smerenia Nostră dinū darulū și mila și putearea a prea-sf[ă]ntului de viață începătoriului D[u]hū, carele s'aū datū de la mîntuitoriulū nostru Is[us] H[risto]s d[u]mnezăeștilorū și sf[i]nților lui ucenicî și ap[o]stoli, a lega și a dezlega ale oamenilorū păcate, zicîndū lorū : «Priimițu D[u]hū Sf[ă]ntū : orîcuî veți erta păcatele, ertate să fie lorū, și orîcuî veți ținea, ținute să fie, și orîcîte veți lega și veți dezlega pre pămîntū, să fie legate și dezlegate în ceriurî, iară de la aceia și la noi, unulū după altulū, cuvenirea aceluî d[u]mnezăescū darū, — amū ertatū pe fiulū nostru sufletescū —, în cîte și elū ca unū omū aū greșitū și pre D[u]mnezeū aū mîniatū, cu cuvîntulū, cu lucrulū, cu gîndulū, cu voe orî fără voe, și cu toate simțirile lui, saū de va fi căzutū supt blestemulū

saŭ afurisanii arhiereului, saŭ a preotului saŭ alŭ tătîni-său-saŭ a mîne-sa, saŭ singurŭ elŭ, saŭ blestematŭ, saŭ va fi juratŭ strîmbŭ, saŭ într'alte păcate ale lui, și elŭ, ca unŭ omŭ fiindŭ, s'aŭ poticnitŭ, și d[u]hovnicului aŭ ispoveduitŭ, și canonulŭ de la dînsulŭ aŭ priimitŭ, — deci de aceste greșale de toate și de legături ilŭ slobozimŭ și ilŭ ertămŭ, cu putearea și cu darulŭ a tocmitorului și d[u]mnezăescului închinătoriu, a prea-putearnicului D[u]h. Iară, cîte va fi uitatŭ, saŭ aicea va fi lăsatŭ neispoveduite, și acealea să iarte lui milostivulŭ D[u]mnezeŭ. Cu rugăciunile prea-bl[a], g[o]s[lo]vitei stăpînei noastre de D[u]mnezăŭ Născătoare și pururea Feçoarei Mariei și a sf[ă]ntului, slăvitului și întru totŭ lăudatului Ap[o]stolŭ Iacovŭ, fratele lui D[u]mnezăŭ și înfiulŭ arhiereŭ alŭ Ier[u]s[a]limului, și a tuturor sf[i]nșilorŭ, aminŭ. V leat 17 —.

Χρόσανθος ἐλέφ

Θεοῦ πατριάρχης

Ἱεροσολύμων

καὶ πάσης Παλαιστίνης.

[Tipărit.]

XIX.

«Scriș în Sămbăta-de-gos, zile 6 lui Noembrie, văliatŭ 1725... Noi Ioan Nămeș, baron de la Patac, din mila lui Dumnezeu și Scaunul apostolicesc Vl[ă]d[i]ca Fagărașului și a toată Beserica cè unită din Țara Ardelului și părților Țări Ungurești, svetnic al înălțatului Împăratŭ și al Craiului Ardelului», face pe «popa Drăgan din Hațag», «hirotonitŭ preotŭ la Arad de Inochintie, episcopul locului aceuia, iară după aceia aŭ venit și la noi de s'aŭ unitŭ, cărândŭ blagoslovenia noastră cum să cade, cu zmerenie. Pîntr'aceia iată că-î dămŭ și noi blagoslovenie și slobozie la păstoria preoții, ca să poată fi preotŭ deplin și vrednic a sluși la totŭ cinul besericescŭ».

Iscălit: «Vlădica Ioan», «Boer Franț Logo[fă]t».

Pecete cu: «Ioannes Nemes, liber baro [de Patak], Dei et

apostolicae Sedis gratia episcopus fogarasiensis, Sacrae Caesarea Regiaeque Maiestatis consiliarius».

XXI.

«Scriș în Sibiiu, m[esi]ța Martie 12 zil[e], ani Domnulu 1733... Ion Inochentie Clain, liber baron de Sad, din mila lui Dumnezeu și Scaunulu Apostolicesc Țări Ardealulu și părților Țări Ungurești ei adaos[e], Rumănilor, Grecilor, Rușilor și Sărbilor de lege greacășă unit episcop Făgărașulu, sfinte și înălțatei Împărății Rămuli sfetnic, iprocî.» Singhelie pentru preotul «Iosif diț Hațeg». Iscălește: «Vlădica Inochentie m. p., Tismandi Ioan, Logofăt săborulu mare iscal.»

Pecete, peste hîrtie, cu legenda: «Ioannes Innocentius, liber baro de Klein, Dei et apostolicae Sedis gratia episcopus fagarasiensis, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliarius», cu pălărie de cardinal și arme nelămurite într'un scut, peste care mitra, cîrja și coroana de baron.

XXII.

Sibiiu, 23 Mart 1734. Wallis către districtul Făgărașulu. Fuge țara de Tatarî. Nu e adevărat, «cum exploratum habeatur Tartaros ad confinia Moldaviae congregatos, non aliorum, sed contra Polonos et Moscovitas tendere velle». Altfel, va lua alte măsuri. — Archiva Făgărașulu.

XXIII.

«In Blaj, luna Dechemvrie zile 5, 1750 [adaus 5]... Noî Petru Pavelu Aaronu de Bistra, dinu mila lui Dumnezeu și a Scaunulu Apostolicesc tuturor celoru dinu legea greacășă prin Țara Ardealulu și părților ei înpreunate Vlădiculu Făgărașulu, iprocî.» Singhelie pentru Iosif Pop din «orașu Hinedioară, în varmedie Hunedioare, în eparhia Hinedioari» Iscălit: «P. Pavel Aaron, ep[i]sc[o]p (?) Făgăraș», «I. M. Silvestru Caliani, capitularis și ecleziarh», și «Raț Petru, Logofăt sfântulu săbor mare».

Pecete peste hîrtie, cu : «Petrus Paulus Aron, episcopus fagarasiensis», și armele cunoscute.

XXIV.

12 Decembre 7268 (1759). Singhelie din partea episcopului Grigore de Rîmnic a preotului «Simeon din satul Telucu, Ținutul Inidoareî». Îscălitură a episcopului.

Pecete octogonală, cu două ramuri de palmier și literele рр. ѿп. рм. La dreapta, jos, «Cos[tan]d[in] log[o]f[ă]t episc[opie] Răm[nicului]». — Tipărită.

XXV.

Petru Pavel Aaron de Bistra, din mila lui D[u]mnezeu și a Scaunului Apostolicesc prînu toată țara Ardealului și părților ei înpreunate Vlădicul Făgărașului, iprocî, Molitvelorū Voastre preoților și celorū de bun neamū neamișilorū, boearilorū ș[î] tuturorū de totu rîndulū filor noștri celorū sufleteștî, poporeanilor din eparhia noastră de la Hinedoara, pace de la Domnul H[risto]s și sporirea darului, iară de la noi blagoslovenie. Auzindū de cea multă strădania voastră și credincoasa petreacere cu carea, într'aceaste multe ispite bărbătește luptîndu-vă, macarū că cei mai mulți de la credință au eșitū, voi într'însa bine întăriți, nemișcați și neîndoiti, ați rămas, prin acealea și de protopopū prin scădearea din credință, alunecîndu-să ați fostū lipsiți, noi după păstoriciasca deatorie spre toți pururea priveghînd, n'amū vrutū a vă lăsa mai multă vreme fără de aproape povățuitorū, ci, fiindū bine încredințați de vrednicie preotului Iosiv, pentru aceaia bună nădeajde avindū că va fi spre toate ceale de folos bine sîrguitoriū, l-amū făcutū, l-am rînduitū și l-am numitū acolo protopop deplin, precumū din donația lui despre aceaia mai de prisositū să va vedea. Pre carele și pre voi pre toți, iubiților noștri în H[risto]s fii, cu de-a dinsul vă îndemnămū în Domnul, ca, precumū pînă acumū nemișcați și bine sporindu, să petreaceți în unirea credinții

spre întemeierea și zidirea besearici lui H[risto]s, a căruia daru și blagoslovenie să fie cu noi cu toți.

Blaj, 3 Iunie 1762.

P[etru] Pavel Aaron.

[Adresa :] Molitvelor Sale preoților, de bun neamă boiailor și tuturor iubiților fiilor noștri celor sufletești din eparhia Hunedorii, cu blagoslovenie.

[Pecete peste hîrtie.]

XXVI.

«Scrisu în Veștemu», 4 Iunie 1762. Hirotonire. «Fere de știrea protopopului locului să nu îndrăznești a cunună pă nimine, suptu lipsirea preoției.» Iscălește sîrbește episcopul Dionisie Novacovič.

Pecete peste hîrtie, cu inimă străpunsă, caduceu, vultur, soare și coroană, cu cruce și cîrjă.

XXVII.

Fiule. Veț fi înțeles cum fečorul Faur Pătru și cu fata Susa a lui Andreșu dinu Leleg au fost fugitu și s'au cununat undeva pe ascuns, fiindu-să rudenii cam departe, și pentru aceia au fost prinși acolo în cetate. Pe carii după, luund examen, ei s'au cerut din bună voința loră (macar și schizmatîc fiind pînă acuma) să vie la noi pentru deslegarea de acest păcatu, și pentru blagoslovenie, ca să poată rămîne laolaltă pe lege, precum li s'au și făcutu după cerere, după cum arată patentul nostru loră datu. Carele patentu va fi bine, fiule, să-l cetiți și să-l tălmăciți la c. c. tisturi ale Domnii. Ba tocma bine ar fi, așa socotim noi, și hasnășu datăndu, ce însuș, cu stareții, juratul Ioană la Leles, cu acel patentu să-l cetiți bătrînilor cum am deslegatu pe acești păcătoși și i-am blagoslovit, și pruncul carele s'ar naște, să fie leğuitu, nici cineva cumva să zică că doară-i copilă, supt grea pedeapsă și blăstăm arhieresc. Carele cuvinte saū cesplicații pe lung ale voastre auzindu-le acel norodu, poate că și ei ar veni la cunoștința adevărului, fiindcă și popa acel dinu Leles, au zisă cătră c. c. tisturi

că nici el nu-î departe de-a să întoarcerea la noi. Dară luați sama că aū luatū el 4 galbeni de la acești săraci pentru ca cu blagoslovenia lu[î] să poată șadea laolaltă în pace, dară iacătă cum aū pututū și cîtū i-aū slujit blagoslovenia : datorū iaste dară să le dea galbenii îndărăpt. Și pre ačasta va fi bine să invitați pe Ț. tisturi, numai să-i scoată de la dînsul și cu de-a sila. Și le felelusei eū despre toate părțile ; și ačasta ni se vede a fi foarte bună mijlocire ca să să întoarcă popa și sătenii din preună la credință. Acuma siliți, fiule, a le plini aceste toate în dragoste și liniște dumnezeiască. Din Blaj, 18 Iunie 1779.

Adevărat părinte :

Grigorie Maerū iscal.

[Pecete peste hîrtie, cu un vultur, se pare.

Adresa :] Fiiului nostru în H[risto]s, Nicolae popii, cu bl[agosl[o]venie, curându, la Hinedoară.

XXVIII.

«Dată în Blajū, de la Mitropolie, 3 Dechemvrie 1780... Noi Gavriilū Grigorie Maerū, dinū mila lui Dumnezeu Vlă. dica Făgărașului, a prea-înnălțate-chesaro-crăeștii Mărimī sfeatnicū dinū lăuntru, iproč, filorū noștri vicarișilorū, decanilorū, arhidiaconilorū, protopopilorū, notarișilorū, nameastnicilorū, parohilorū, igumenilorū, călugărilorū și tuturorū sufletelorū pravoslavnicī, cariī vā aflați suptū arhipastoriia noastră, pace voao». Pentru moartea Mariei-Teresei. «Fostune-au adevărată împărăteasă, dară ne-aū fostū adevărată și maică... Cătū aū împărățitū, totū pace aū strigatū, pace tuturorū... Făcut-aū bisearici luminate prin toate țările, școale, coleghiumuri ne mai pomenite, tranjamentumuri unde să crescū prunci săraci cu miile și fetișoare de învață fealiū de fealū de meșteșuguri. Dăruitu-ne-aū și pre noi nevreadnicii cu toate aceastea ce vedeți în Blajiū și aiurea prinū țară ; făcut-aū acumū nu de multū acolò în lăuntru în cetatea Beciului pe sama neamului nostru unū coleghiumū minunatū și bisearičă mai minunată decîtū ačastă dinū Blajulū nostru ; la Sibiiū ne-aū dăruitū moștenire veačnică și locū cu totulū

desfătată unde să face bisearică și școală, unde până acum n'au mai fost. Dară odăjdii luminate, potire întraurite cîte și mai cîte au dăruit pre la sf[i]nte le luî D[u]mnezeu bisearici.» Iosif, urmașul ei, care ca «noi înșine să facem aici în cathedră prohodă după rîtușul nostru grecesc», pentru aceia care «s'au adus a minte de Smereniia Noastră și de lipsa mișeilor noștri, de au scris înșășu din patul durerii cu sfîntă mîna sa, lăsîndu cu limbă de moarte ca după prohodă să se împartă aici în locu săracilor cinci sute de florinți nemțești din Vistieria împărătească.»

Tipărită. Pecete pe negru, cu coroana episcopală, o a doua, crucea, cîrja, vultur cu aripile desfășurate și alte embleme.

XXIX.

1789. Carte de hirotonire de la Rîmnic, pentru un »cucearnic grămătic» din Ardeal. Îscălește Vlădica Filaret «al Rîmnicului, Noulu Severin», cu un duct patriarhal. Pecete domnească cu negru și mențiunea că «s'au trecut la condică». Tipărită, afară de cifra unităților din dată.

XXX.

Sud Vâlcea. — După strașnicile porunci ale cînstit[u]l[ui] Divan al Banatului Craiovi ce ni s'au trimis ca să nu lăsăm pămînenii să cumpere vite și să le treacă în lăuntru, domnul Eperieș Ioșef, trimițînd într'acest jud[e]ț oameni ai dum[nea]lu, au cumpărat două sute cincizeci capre fără de a nu ne aduce sau a ne arăta vre o poruncă; pentru care luînd noi înștiințare, atât pe acei țobani, cât și pe acele vite, le-am dat pămînzărie pînă au venit stăpănu lor, adec[ă] Copandi Ianoș, și, înștiințînd Divanului de li să dea voie a trece, ne-au venit poruncă astăzi, la 15 ale acești luni, ca să le lăsăm; care s'au și slobozit să meargă.

1790, Apr[ilie] 15. Două iscălituri. — Colecția parochului Bakk, din Ocna Sibiiului.

XXXI.

La anii 1795, Oc[tomvrie] 18, s'aũ așezatũ gočmanũ și ctitorũ pe numitul Nicula Tanasie, lăcuitarul din satul Bungardũ, ca sã aibã grije și adetorie numitul Nicula a mătura biserica, a o curăți de prah și de painjinĩ și a aprinde candelile și luminile la vremea lorũ, și a purta grije de toate cele ce sã aflã în sf[ă]nta bisearică, ca sã nu sã fure saũ sã sã înstreineaze ceva de ale biseareciĩ, sã poarte grija a trașerii clopotuluĩ la vremea sa, adecã la vecearnie, la utrenie și la liturghie, aducãnd focũ, apã și vin, sã fie cu frica lui D[u]mnezeũ, ascultãtoriũ preoșilor, nepuindu-sã înprotivã, și, fiind de lipsã a sã deșchide cutia, sãngur sã nu îndrãzneascã, ci, dãnd știre protopopuluĩ loculuĩ, preoșilor și ctitorilorũ celorũ bătrãni, sã sã deșchizã cutia și sã s[ă] numere bani, și, cãn[d] sã va afla, sã s[ă] însemneaze în catastif și cãt și pe ce s'aũ cheltuit, și sã dea sama de toate cele mai sus scrise, gočmanul, și la cutia biseareciĩ sã fie doao chieĩ, una sã fie la preoșie și alta la judele satuluĩ, saũ alta sã fie la judele satuluĩ, saũ alta la bătrãni. Ačasta am așezat la anul, luna, zioa mai sus pomenit[e].

Preotul

Bãtrãniĩ.

popa Bance Vlad.

Crãșnic : Nicula Tãnasie.

Ačasta mai sus pomenita avușie a sf[i]ntiĩ biseareciĩ a Bungarduluĩ s'aũ scris înaintea preotuluĩ și a bătrãnilor satuluĩ Bungardũ ce s'aũ aflat prin mãna mai jos iscãlitul :

Savva Popovič, protopopũ alũ Sibiiuluĩ, de la Rãșinariĩ, și asesor konzistorum episcopesc.

VIII.

Alte documente amestecate, în păstrarea mea.

I.

«Dat înă Oradie-Mare», 26 Mart 1754. Singhelie pentru Ionă Aaronă dină Bistra, de la «noî, Meletie, dină mila lui D[u]mnezeu și Scaunului Apostolicescu arhiereu sfinței Biserici Răs[ă]ritului Orezi Mari și ală Bihară varmedi, Grecilor, Rumînilor și Rușilor, iprocî». Recomandat și «boiarilor». Iscălește: Meletie Vladica. Pecete mare cu roșu. Jos: «Extradatum per me, Ioannem Nagi, secre[tarium]».

II.

Blaj, 16 Iunie 1758. Singhelie de la Petru Pavel Aaron, pentru protopopul Avraam Aaron. Iscălește: P. Pavel Aaron, V[lădi]ca Făg[ă]rașului. Pecete cu: «Petrus Paulus Aaron, episcopus fagarasiensis».

III.

Smerenie Noastră să să știe cucernicului întru preoți slujba d[u]hovniciei părințască, de carele lucru ți să cade să priimești gândurile și lucrurile și totă fealiulă de patimi ale celora ce voră veni cătră tine la ispovedanie, și să tocmești pocaianie a bogatelor păcate, căruie după cumu-i va fi puterea și spăsenie lor, să legați ceale ce să cade a lega și să dezlegi ceale ce să cade a dezlega, iară pre cei ce vei trimeate cătră rânduecele preoției,—așijderea ești datoriu de

lucrurile lor de toate să ispitești cu de-adinsulă, cum poruncește apostoleasca pravilă ca să nu, pentru leanea saū vre-o răpire ceva, să te înșeli adinsă tineșă, să fii părtaşă păcatelor streine; cumă am zis după cuvântulă dumnezeescului apostolă, pentru aceea s'aū făcută și această poruncitoare carte a Smereniei Noastre, și ți s'aū dată, să-țu fie tărie, întărită cu iscălitura măniloră noastre.

În Oradie-Mare, anulă 1754, Martie 26.

Meletie Vladica m. p.

IV.

15 August 1790. «Divanu Banatului Craiovei» numește ca «secretariul cel mai întâi al Divanului», «atât din nemțește în rumănește, cât și din rumănește nemțește», pe Leopold Benedicti. Iscălesc: Șt. Părșcovean[u], B[arbu] Șt[irbei] V[el] Vor[ni]c, Cost[an]d[in] G[ian]oglu Vel Spat[ar], Ioan Glog[o]v[eanu], Vel Vist[ier]. Pecete cu mărcile județelor oltene (cerbul, albina, peștele și ghinda pe ramură), cu literele latine BN.

«Proăt 3ti Logof[ă]tu.»

V.

Ocolișul-Mare, Iunie 1825... Din porunca Domnii Sale Benedic Ioja din Sănjorz, am adunat birău și cu jurați satului, împreună cu bătrâni, ca să bičuluim viia și moșiia lui Lazor Vișoviia, vița că de frunte 6 x. creițari, vița că de mijloc 4..., vița că de pre urmă 2..., vița că de frunte face suma 800 de viță, vița că de mijloc 800..., vița că mai de pre urmă 800. Suma vii face 160 de zloți; casa iobașului 13 zloți, gardurile de la casă 2 zloți... Omeni care aū fost la acest biču aū fost: 1. Petru Tăba, birău satului; al doilea Lazor Rotari, al 3-lea Zaharia Fălon, al 4-lea Lazor Crișan, al 5. Theodor Aron, al 6-lea Simedru Tinci, al 7-lea Theodor Crișan. Care acesta biču cu cunoștința su-fletului l-aū făcut... Gheorghie Popovič. Biču bătrânilor 1 o ferie de vin, care face 2 zloți și 8 x. creiț[ari].

IX.

Antimise aflate în Ardeal.

I.

Jrătăvniculū dumnezeescū, prespe carele să obrăşescū d[u]mn[e]zeeştile sluj[ű]be bl[ago]s[lo]vitu-s'aű şi s'aű sf[i]nűit de presf[i]nűitul Mitropolit Varlaam al Mitropoliei Belűgradulű, şi s'aű dat — în zilele Mărie Sale Craiulű Apafi Mih[a]il, vű leat 168—¹. — Expositűie.

[Tot aűa de la Ioasaf, din 1682.]

II.

Jrătăvniculū dumnezeescū prespe carele să obrăşescū d[u]mn[e]zeeştile, slujbe, bl[ago]s[lo]vitu-s'aű şi s'aű sf[i]nűit de presf[i]nűitul Mitropolitű Theofil al Mitropoliei Belűgradulű, şi s'aű dat în zilele Măriei Sale Craiul Leopold, Iosif; 169—. — Expositűie.

III.

Jrătăvniculū dumn[e]zűescū prespe carele să obrăşescū d[u]mn[e]zeeştile slujbe, bl[ago]s[lo]vitu-s'aű şi s'aű sf[i]nűit de sf[i]nűitul Mitropolit Athanasie al Mitropoliei Belűgradulű, şi s'aű dat — în zilele Măriei Sale Craiulű Leopold, Iosif; 169—. — Blaj, Residentűű.

¹ Pe un exemplar e adausű data: 1686.

IV.

Acestu d[u]mn[e]zeescü jertvennic, pre carele se săvîrşaste d[u]mn[e]zeiasca cea fără de sînge şi sf[i]nţita slujbă, s'aũ bl[a]-g[o]s[lo]vitũ şi s'aũ sf[i]nţit cu mîna preasf[i]nţituluî Mitropolitũ chirũ Theodosie, în zilele prea-luminatuluî şi de H[ris]-to[s] iubitorũ Domnũ Io Constandin Bas[a]rabũ B[rîncoveanu], Voevodulũ a toată Țara-Rumînească; leat 7200 [1691-2].— Dublu exemplar, la Expoziție; un al treilea la biserica din Rămeți.

V.

Бжтвенный и сщении ватаръ га ка и спаса нишего иса ха
всщень блгдтию всестго и животворщан (*sic*) дха, рѣкодѣствен
же и блжен бголюбивем гедному втцем Івсиѣомъ Стоика
млстію бжію православиѣа епсом марамориским еѣархоу
ставропѣгѣи патріаршеском царигр. админѣстраторому метро-
полѣи белградскон сѣдмиграда ипроч.

Рокъ бжѣа 44х —, мсца. Рокъ 4хчг.

Никодимъ.

— La părintele vicariu Tit Bud, din Sighet. Cf. Nilles, *Symbolae*, p. 268, nota 3.

VI.

...Георгіем Генадіем Визан. милостією вжію и стг. ц.
ром. апстакого епсп. севастикѣин, мѣкачов, мараморѣин,
спѣскѣин (*sic*) и всен землѣ шгорьскон, горнен и долнен и
стран доненс (*sic*) належитиѣх вѣкарне апстач. и его цесарского
и кролевского маестатѣ совѣтникѣ.

[Iscălit:] ГЕНАД. ВИЗАНТ. ЕППЪ МѢКА. МАРОМОР... РОК 44хг.

La pâr. vicariu Tit Bud, din Sighet.

VII.

Jrătăvniculũ dumnezăescũ, prespe carele să obrîşescũ d[u]m-
n[e]zeeştile slujube, bl[a]g[o]s[lo]vitu-s'aũ şi s'aũ sf[i]nţit de
presf[i]nţitul Ioanũ VI[ă]d[i]ca Făgăraşuluî, în zilele Înnălţa-
tuluî Înpă[rat] Caroluş 6. — Blaj, Residentă.

VIII.

Făcutu-s'au acest tipar în dzile[e] smeritu[lui] Pahomie, ep[i]sc[o]p Roman[ului].

ѠаѠаѠ ꙗ ба и спас нашего ꙗс. ꙗа и пребиканіе стго дха създа са къ нма стго — и ѡтст. са ѡт преосщеннаго и благолюбиваго ѡца нашего Гедеѡн епскпъ романскіи въ дни благочестиваг гръ ншег ѡѡ Кос. Некс. Коекод, ѡзс —, мц. —. — Sighişoara. Biserica neunită veche.

IX.

Antimis grecesc din 1733, de la Paisie patriarchul de Ierusalim. — Expoziție.

X.

S'au blagoslovitū și s'au sf[i]nțitū cu mâna iubitoriului de D[u]mnezeū ep[i]scopū alū Râmnicului chir Climent, leat 7246 [1737-8]. — Biserica din Luța. Cu data de «7245» la biserica neunită din Dobîrca.

XI.

Acestu d[u]mn[e]zeescū jertvennic, pre carele se săvîrșaste d[u]mnezeiasca cea făr de sînge și sf[i]nțita slujbă s'au bl[a]g[o]s[lo]vitū și s'au sf[i]nțitū cu mîna preaosf[i]nțitului Mitropolitū alū Ungrovlahiei chir Neofitū, leat 7253 [1744-5]. — Expoziție.

XII.

Acestū d[u]mn[e]zeescū jertvenic pre carele se săvîrșaste d[u]mn[e]zeiasca cea făr de sînge și sf[i]nțita slujbă.

† Θυσιαστηρι θεῖον καὶ ἱερὸν τοῦ ἐπιτελεῖσθαι δι' αὐτοῦ ἁγίαν θείαν ἱερουργίαν ἁγιασθὲν ὑπὸ τῆς θείας χάριτος τοῦ παναγίου καὶ ζωαρχικοῦ πνεύματος καὶ ἱερωθὲν παρὰ τοῦ μακαριωτάτου π[α-]τριάρχου Ἀντιοχείας Σιλδέστρου, Ἀπριλλίῳ, αψμή. — Expoziție.

XIII.

S'aũ bl[a]goslovit și s'aũ sfințit de prealuminatul și preo-sf[i]nțitul Ioan Inochentie ep[i]s[co]pul Făgărașului, în zilele prea-înnălțatului Împărat Caroluș 6, a. D[o]mnului [adaus : 1751, manuscript]. — Expoziție, dublu exemplar, — se pare cu mici deosebiri de ortografie.

[Pe un exemplar: «Acest antimis l-aũ cumpăratũ Mol[do]-vean Toaderũ cu 10 florinți și l-aũ dat la băsereca Măerilor Bălgr[adului], de pomeană.»]

XIV.

... Συνδρομῇ καὶ ἐπιμελείᾳ κυρίου Συμεὼν ἀρχιμανδρίτου τοῦ ἁγίου τάφου, διὰ δαπάνῃ τῶν ἐντιμοτάτων κυρίω[ν] Δημητρίω Μησίφ ἐκ πόλεως Κοζένης καὶ Γεωργιωπουλίου ἐκ πόλεως Σιαττήσσης, παρὰ τῶν ἀφιερωθέν σὺν τῷ χαλκογραφικῷ τύπῳ εἰς τὸν ἅγιον τάφον, εἰς μνήμην τῶν γονέων αὐτῶν, εἰς τιμὴν δὲ τῶν συνπολιτῶν αὐτῶν, ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ μακαριωτάτου κυρίου Παρθενίου 1751, Βιέννα. — Expoziție.

XV.

Acestũ d[u]mn[e]zeescũ jertvennic pre carele se săvîrșaste d[u]mnezeiasca cea făr de sînge și sf[i]nțita slujbă s'aũ bl[a]-goslovit și s'aũ sf[i]nțit de prè-luminatul și prea-sfințitul domnul Petru Pavel Aron vl[ă]d[i]cul Făgărașului, în zilele înnălțatei chesaro-crăieșei Marii Therezii. — Expoziție.

XVI.

D[u]mnezăesculũ și sf[ă]ntulũ oltariũ să săvîrșască pre dînsul sf[i]ntele dumnezăeștile slujbe, care s'aũ sfințitũ de prea-sfințitul Mitropolit a toată Moldaviia chir Gavriilũ, pre 'numele tuturorũ sfinților; 1761. — Biserica din Rămeți.

XVII.

... S'aũ blagoslovitũ și s'aũ sfințitũ cu mîna iubitoriului de D[u]mnezeũ chir Grigorie, episcopulũ Rîmnicului, mșta Mai 25, leat 7269[1761]. — Biserica neunită din Lisa.

XVIII.

D[u]mnezeesculă și sf[i]nțitulă iltarū alū D[o]mnului nostru Iis[us] H[risto]s sf[i]nțitū cu darul preasf[ă]ntului și de viață făcătorului D[u]hū, prinū mîna și bl[a]goslovenia preasf[i]nțitului chirū Dionisie Novacovičū, pravoslavnicū episcopū alū Budiī și a totū Ardealulū, a să sluji pre dînsulū d[u]mnezeiasca leturghie în hramulū —, cu nevoința și cu toată chieltuiala celui mai susū numitū, la aniī de la H[risto]s 1762. — Expoziție, cu data de 1765. Alt exemplar, cu cea de 1762, în proprietatea mea. Multe altele prin biserică.

XIX.

... Prinū mîna și bl[a]goslovenia preasf[i]nțitului chirū Gherasimū Adamovičū pravoslavnicū episcopū alū marelui prințipatū alū Ardealului..., 1773.

XX.

... Sf[i]nțitū cu darulū preasf[ă]ntului și de viață făcătorului D[u]hū prinū mîna și bl[a]goslovenia preasf[i]nțitului chirū Ghedeonū Nichitičū, pravoslavnicū episcopū alū Marelui Prințipatū alū Ardealului, a să sluji pre dînsulū d[u]mnezeiasca liturghie în [hramul Precistei Născătorii în oraș[u]l Miercuriī, 1792]. Cu nevoința și cu toată chieltuiala celui de mai susū numitū, la aniī de la H[risto]s 1784. — Biserica din Miercurea.

XXI.

... S'aū blagoslovitū și s'aū sf[i]nțitū cu mîna preasf[i]nțitului episcopū alū Răimnecului, chirū Filaretū, leat 1785, Iun. 5.

XXII.

S'aū sf[i]nțitū jărtvenicul Domnului D[u]mnezeului și mîntuitoriului nostru Iis[us] H[risto]s în hramul Înnălțării Domnului Dumnezeului și Mîntuitoriului nostru Iis[us] H[risto]s, supt stăpănirea și împărățirea prea-înnălțatului Împăratului

Rămleanilor iproč Iosifū al doilea, prin bi[a]goslovenia și tăr-nosirea preaosf[i]nțitului domnū Ghedeon Nichitič, ep[i]scopū neuniților alū Ardealului, spre pomenirea Înnălțării Domnului nostru Is[us] H[risto]s, în anul 1786, în luna lui Ianuarie 13 zile [în Săliște.] — Săliște.

XXIII.

...De prea-luminatulū și preaosfințitulū domnū Ignatie Dorobont, Vlădiculū Orăzii-Mari, în zilele înnălțatului Împărat Franțisc al 2. — Expoziție.

XXIV.

...De prea-luminatulū și preaosf[i]nțitulū domnū Ioannū Bobbū, Vlădiculū Făgărașului, în zilele înnălțatului Împărat Franțisc al 2-lea; 1801. — Expoziție.

XXV.

Antimis de la Lemeni, cu aceste schimbări față de următorul: «Vlădicul», «Franțisc I» și «1833». — Expoziție.

XXVI.

...De Măriia Sa prea-luminatul și prea-sfințitul Domn Ioann Lemeni, episcopul Făgărașului, în zilele înnălțatului Împărat Feardinand I, 1837. — Expoziție.

XXVII.

...De episcopu Oradii Mari, Vasilie Frdélyi, în anul 1844.
[Cu litere latine.]

TABLA CUPRINSULUI

Prefață.

I. Despre Compania Grecilor Sibiului	1
II. Despre Comunitatea ortodoxă a Românilor din Făgăraș. . . .	XIIX
III. Stăpânirea în Țara-Românească a unor Hățegani	XXVII
IV. Despre actele rășinărene	XXXIII
V. Despre câteva acte maramureșene. Istoria bisericii Românilor din Maramureș	XXXV
VI Documente amestecate	LVII
VII. Despre antimise	LXIV
Archiva românească a Companiei Grecilor Sibiului.	4
Documente.	
Anexe	183
I. Documente făgărășene din archiva bisericii neunite.	185
II. Documente hățegane dintr'o colecție particulară	219
III. Documente rășinărene	229
IV. Documente maramureșene	233
V. Registrul parochiei maramureșene a Giuleștilor	239
VI. Urbariul din 1600 al domeniului Beiușului	269
VII. Documente amestecate, mai mult de la Expoziția din Sibiu . .	275
VIII. Alte documente amestecate, în păstrarea mea	295
IX. Antimise aflate în Ardeal	297
